CZYNNOŚCI KOMITETU W MIESIĄCU LUTYM.

Na skutek otrzymanego w poprzednim miesiącu styczniu wezwania Kom. Rząd. Spraw Wew. i Duch., o udzielenie jéj wiadomości o rezultatach działań Towarzystwa Rol. w 1858 r., Komitet wygotowawszy stosowne sprawozdanie, złożył takowe JW. Dyrektorowi Głównemu w pierwszych dniach lutego.

— Jak w początkach tego miesiąca ostateczne rozporządzenia przed Zebraniem Ogólném, następnie sam bieg obrad onego, ciągłe, i rzec można, nieprzerwane zatrudnienie Komitetu stanowiły, tak znowu po zamknięciu obrad liczne uchwały tegoż zebrania, decyzye i wnioski Sekcyi, wszystko słowem, co zjazd roczny do załatwienia wskazał lub pozostawił, było przedmiotem codziennych niemal w ciągu trzech tygodni prac upełnomocnionego przez Towarzystwo Ciała i jego Delegacyj.

— Najpilniejszą z tych prac było, przejrzenie wszystkich papierów Zebrania Ogólnego, celem ich rozsegregowania stosownie do materyi, wypisu uchwał, decyzyi i wniosków, zaprojektowania stosownych środków wykonania, oraz podziału wynikłych ztąd nowych czynności. Wyznaczona do tego delegacya, pod nazwą segregacyjnéj, w złożonych Komitetowi czterech protokułach przedstawiła liczne swe wnioski. Ważniejsze decyzye Komitetu co do tychże, znajdą miejsce w następnych sprawozdaniach naszych.

— Jednoczesne i niemniéj pilne było wygotowanie relacyi obrad dopiéro ukończonych; z tego powodu powiększony został ad hoc skład Redakcyi Roczników kilką Członkami. Część téj pracy redakcyjnéj, obejmującą posiedzenia walne Zebrania Ogólnego, znajdą czytelnicy w niniejszym numerze. Posiedzenia Sekcyi w następnych zamieszczone będą, a prócz tego polecił Komitet odbić 300 egzemplarzy oddzielnéj książki, w któréj i te i tamte razem objęte zostaną.

— Z powodu upłynionego terminu do rozpraw konkursowych, na zadania w roku przeszłym przez Towarzystwo ogłoszone, gdy na trzy z tych zadań 18 rozpraw nadesłanych znalazło się, tojest: na pierwsze zadanie jedna rozprawa, na drugie dwie, a na trzecie piętnaście, na dwie zaś resztujące żadnéj nie złożono; wyznaczył Komitet trzy specyalne delegacye do ocenienia rozpraw pomienionych, stosownie do ich przedmiotów z obowiązkiem zdania sprawy w dniu 15 kwietnia.

— Wydany został do Korrespondentów okólnik téj treści: aby za porozumieniem się Członków Tow. po okręgach, była Komitetowi udzielona do dnia 20 marca wiadomość, czyli też same co i dotąd osoby obowiązek korrespondowania z nim na czas dalszy spełniać będą, czyli téż inni Członkowie Tow. w okręgach zastąpią je w téj pracy; toż samo i co do delegacyj konkursowych przez Komitet w roku przeszłym wyznaczonych, a których złożenie nateraz również porozumienia się Członków Tow. po okręgach jest pozostawione.

— Dla lepszego zabezpieczenia funduszów Towarzystwa, postanowił Komitet odnieść się do Dyrekcyi Szczegółowéj Tow. Kred. Ziemskiego Warszawskiego, celem złożenia w jéj kassie głównego depozytu kassy Tow. Rolniczego.

— Postanowiono téż zakupienie drugiéj mappy topograficznéj Królestwa dla Korrespondentów w okręgach, którzy z podziału pierwszego egzemplarza nie korzystali.

— Postanowiono ogłosić w Rocznikach wezwanie do Członków Tow. o przedstawienie kandydatów do umieszczenia na naukę w fabryce P. Platego w Zwierzyńcu, na mocy zawartéj z nim umowy; tudzież inne, do właścicieli zakładów fabrycznych i warsztatów, czyliby do umów tego rodzaju nie byli skłonni.

— Delegacya do urządzenia laboratoryum i wyboru chemika, żądała przedłużenia terminu sprawozdania swego, i otrzymała takowe do dnia 15 marca.

— Przybyło w ciągu miesiąca dzieł do biblioteki 19, w téj liczbie darowanych 5 i jedna rycina.

OBRAZ CZYNNOŚCI

DRUGIEGO OGÓLNEGO ZEBRANIA

TOWARZYSTWA ROLNICZEGO

W KRÓLESTWIE POLSKIÉM,

odbytego w gmachu Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie w dniach między 3 a 9 lutego 1859 roku.

WSTĘP.

Trudność objęcia jednym poszytem i ułożenia w systematyczną całość wszystkich czynności Ogólnego Zebrania jest powodem, iż ogłaszamy naprzód obraz czynności walnych posiedzeń; obrady zaś sekcyjne objęte będą w N[rze] Kwietniowym. Lecz, aby uniknąć powtarzania obrad sekcyjnych, które w formie Sprawozdań na walnych posiedzeniach wnoszone były, podamy w niniejszym Numerze z tych Sprawozdań same tylko wnioski i konkluzye.

L I S T A

CZŁONKÓW TOWARZYSTWA

na posiedzeniach obecnych,

którzy podług §. 7go Regulaminu, obecność swoję do protokułu podali.

---

1. Antoni Fijałkowski Arcybiskup.
2. Abłamowicz Józef.
3. Abłamowicz Kazim.
4. Alexandrowicz Jerzy.
5. Alexandrowicz hr. St.
6. Antoszewski Adam.
7. Antoniewski Karol.
8. Arkuszewski Karol.
9. Arkuszewski Konstan.
10. Arkuszewski Teodor.
11. Arnold Mateusz.
12. Bagniewski Adam.
13. Barciński Antoni.
14. Bardziński Floryan.
15. Bądzyński Ludwik.
16. Bądzyński Władysław.
17. Bem Wincenty.
18. Bentkowski Leon.
19. Berent Łukasz.
20. Beyer Karol.
21. Białoskórski Edward.
22. Bieliński Alexander.
23. Bielski Antoni.
24. Biesiekierski Bolesław.
25. Blumer Jan.
26. Błeszyński Feliks.
27. Bobrownicki Włodzim.
28. Bocheński Franciszek.
29. Bogdaszewski Sewer.
30. Bogusławski Ignacy.
31. Bońkowski Adolf.
32. Bońkowski Ignacy.
33. Borkowski Antoni.
34. Boski Gustaw.
35. Boski Ignacy.
36. Boski Konstanty.
37. Boski Marcelli.
38. Brandt Włodzimierz.
39. Brodowski Ludwik.
40. Brunwey Juliusz.
41. Brzeziński Jan.
42. Brzozowski Teofil.
43. Buchowiecki Władysł.

44. Budziszewski Marcin.
45. Bujalski Emil.
46. Bujno Franciszek.
47. Burski Tomasz.
48. Burski Żelisław.
49. Bystrzanowski Jan.
50. Byszewski Adam.
51. Byszewski Floryan.
52. Chełmicki Henryk.
53. Chmielecki Stanisław.
54. Chojnacki Władysław.
55. Chomiczewski Jan.
56. Chrzanowski Alfred.
57. Chrzanowski Bolesław.
58. Chrzanowski Salezy.
59. Chrzanowski Stanisław
60. Chrzanowski Władysł.
61. Cichorski Władysław.
62. Cichowski Roman.
63. Ciechanowski Jan.
64. Ciechomski Wojciech.
65. Ciecierski Stefan.
66. Cielecki Feliks.
67. Cielecki Konstanty.
68. Cielecki Leopold.
69. Ciemniewski Andrzéj.
70. Ciemniewski Seweryn.
71. Czaplicki Leopold.
72. Czaplicki Stefan.
73. Czarnomski Stanisław.
74. Czarnowski Alexander.
75. Czarnowski Jan.
76. Dal-Trozzo Antoni.
77. Daszewski Marcelli.
78. Dąbkowski Ignacy.
79. Dąbrowski Feliks.
80. Dąbrowski Tadeusz.
81. Dembowski Teodor.
82. Dembowski Tytus.
83. Demby Stanisław.
84. Detyniecki Stanisław.
85. Dębicki Zygmunt.
86. Dmochowski Fr. Sal.
87. Dobiecki Eustachy.
88. Doliwa Edward.
89. Doliwa Lucyan.
90. Doliwa Szczepan.
91. Domański Antoni.
92. Domański Stanisław.
93. Dombrowicz Karol.
94. Drabikowski Jan.
95. Drewnowski Symforyan.
96. Drużbacki Ignacy.
97. Dziewanowski Domin.
98. Dziewulski Zenon.
99. Engelke Juliusz.
100. Fenshave Jerzy.
101. Fiszer Józef.
102. Fiszer Konstanty.
103. Fiszer Ludwik.
104. Flatt Oskar.
105. Flindt Adolf.
106. Folkierski Piotr.
107. Frydrychs Edward.
108. Garbiński Andrzéj.
109. Garbiński Władysław
110. Gastell Adam.
111. Gawiński Jan.
112. Gawlikowski Józef.
113. Gawroński Zygmunt.
114. Glass Edward.
115. Glinka Józef.
116. Glinka Mikołaj.
117. Glinojecki Jan.
118. Gniazdowski Marcin.
119. Godefroy Karol.
120. Godlewski Antoni.
121. Godlewski Ludwik.
122. Golcz Tadeusz.

123. Goltz Adam.
124. Gołembowski Leopold
125. Górski Jan.
126. Górski Konstanty.
127. Górski Ludwik.
128. Gołuchowski Seweryn
129. Goski Henryk.
130. Gostomski Hieronim.
131. Grabiński Stanisław.
132. Grabkowski Ferdyn.
133. Grabowski hr. Antoni.
134. Grabowski Józef.
135. Grabowski Michał.
136. Grabowski Wojciech.
137. Grabski Majol.
138. Grodziński Feliks.
139. Grąbczewski Ignacy
140. Gregorowicz Jan Kan.
141. Grochowski Józef.
142. Grotowski Władysł.
143. Grotthus Edmund.
144. Grzegorzewski Miecz.
145. Grzybowski Eugen.
146. Gruszecki Władysł.
147. Gutt Alexander.
148. Guziński Konstanty.
149. Handke Bernard.
150. Hann Antoni.
151. Helbich Adam.
152. Hilke Henryk.
153. Hoffman Tytus.
154. Hornowski Józef.
155. Horodyski Antoni.
156. Huba Felicyan.
157. Hube Michał.
158. Hubicki Stefan.
159. Humnicki Adolf.
160. Humnicki Zygmunt.
161. Irzykowicz Antoni.
162. Irzykowicz Bronisław.
163. Irzykowicz Julian.
164. Jabłoński Roman.
165. Jabłoński Stanisław.
166. Jackowski Alexander.
167. Jackowski Jakób.
168. Jackowski Tomasz.
169. Jackowski Józef.
170. Jakubowski Adam.
171. Jakubowski Józef.
172. Jakubowski Stanisł.
173. Janikowski Stanisław.
174. Jankowski Narcyz.
175. Jański Seweryn.
176. Jarociński Karol.
177. Jarociński Wojciech.
178. Jasiński Adam.
179. Jasiński Ludwik.
180. Jastrzębowski Wojc.
181. Jaszowski Stanisław.
182. Jaworowski Józef.
183. Jelski Józef.
184. Jezierski hr. Karol.
185. Jezierski Władysław.
186. Jezierański Michał.
187. Jeżewski Anastazy.
188. Kanigowski Włodz.
189. Karniewski Wawrz.
190. Karnkowski Jan.
191. Karnkowski Konstan.
192. Kąsinowski Władysł.
193. Kenig Józef.
194. Kiełczewski Eugen.
195. Kiełczewski Zygmunt.
196. Kierglewicz Francisz.
197. Kierznowski Alexan.
198. Kijewski Jan.
199. Kisielnicki Józef.
200. Kisielnicki Ludwik.
201. Kisielnicki Ludwik.
202. Kisielnicki Stanisław.

203. Kisielnicki Witold.
204. Kisielnicki Włodzim.
205. Kleczeński Roman.
206. Klemensowski Ludw.
207. Kleniewski Bolesław.
208. Kleniewski Emilian.
209. Kleniewski Francisz.
210. Klimkiewicz Antoni.
211. Kłobukowski Alexan.
212. Kłobukowski Nepom.
213. Kmita Jan.
214. Kobierzycki Bolesław.
215. Kobylski Lucyan.
216. Koelichen Karol.
217. Kolnarski Antoni.
218. Kolnarski Ludwik.
219. Komierowski Józef.
220. Komierowski Ludwik.
221. Komierowski Michał.
222. Korabiewski Wiktor.
223. Korytyński Nikodem.
224. Koskowski Maryan.
225. Koskowski Wincenty.
226. Kossobudzki Józef.
227. Kostecki Wincenty.
228. Kotkowski Seweryn.
229. Kotowski Kajetan.
230. Kowalski Franciszek.
231. Kownacki Stanisław.
232. Kozarski Bolesław.
233. Kozarski Michał.
234. Kozłowski Konstanty.
235. Kozłowski Leon.
236. Kozłowski Romuald.
237. Koźmian Henryk.
238. Koźmiński Józef.
239. Koźmiński Karol.
240. Krajewski Alexander.
241. Krasiński hr. Ludwik.
242. Krasiński Wincenty.
243. Kretkowski Emilian.
244. Krosnowski Eustachy
245. Królikiewicz Bolesław
246. Krukowiecki Alexan.
247. Krzysztoporski Klem.
248. Kulikowski Onufry.
249. Kurtz Adolf.
250. Kurtz Alexander.
251. Kurtz Jan.
252. Kurella Rajmund.
253. Kuszell Ignacy.
254. Kuszell Józef.
255. Kuszell Lucyan.
256. Kuszell Teodor.
257. Lalewicz Wiktor.
258. Lange Jan.
259. Laskowski Józef.
260. Laskowski Roch.
261. Lasocki Bronisław.
262. Lasocki Ezechiel.
263. Lasocki Józef.
264. Lasocki Stanisław.
265. Lasocki Stefan.
266. Lemański Kazimierz.
267. Leopold Józef.
268. Lesiewski Antoni.
269. Lesiewski Stanisław.
270. Lesiński Ludwik.
271. Leski Józef.
272. Lessel Stanisław.
273. Leszczyński Jan Nep.
274. Lesznowski Antoni.
275. Leśniewski Jan.
276. Lewiński Jakób.
277. Lewocki Józef.
278. Limprecht Henryk.
279. Lipczyński Ignacy.
280. Lipski Jacek.
281. Lipski Ludwik.
282. Lubomirski kże Tad.

283. Lubomirski kże Zyg.
284. Lubowiecki Józef.
285. Lutosławski Edward.
286. Lutosławski Francisz.
287. Łabęcki Antoni.
288. Łabęcki Hieronim.
289. Łabęcki Władysław.
290. Łabęcki Włodzimierz.
291. Łaszcz Ludwik.
292. Łaszczyński Józef.
293. Łączyński Konstanty.
294. Łączyński Zygmunt.
295. Łebkowski Maxymil.
296. Łempicki Adolf.
297. Łempicki Antoni.
298. Łempicki Eugeniusz.
299. Łempicki Henryk.
300. Łempicki Ignacy.
301. Łempicki Karol.
302. Łempicki Konstanty.
303. Łęski Adam.
304. Łęski Ludwik.
305. Łoski Józef.
306. Łubieński hr. Feliks.
307. Łubieński hr. Jan.
308. Łubieński hr. Kazim.
309. Łubieński hr. Leon.
310. Łubieński hr. Paweł.
311. Łubieński hr. Tomasz.
312. Łubieński Seweryn.
313. Łuniewski Edward.
314. Łuniewski Henryk.
315. Łuszczewski Józef.
316. Łuszczewski Michał.
317. Łuszczewski Wacław.
318. Łuszczewski Wiktor.
319. Majewski Wincenty.
320. Makowski Felix.
321. Malhomme Ludwik.
322. Malinowski Henryk.
323. Małachowski Władys.
324. Małkowski Ludwik.
325. Marchwicki Maciej.
326. Marczewski Bronisł.
327. Markowski Antoni.
328. Masłowicz Marcelli.
329. Matuszewski Eman.
330. Matuszewski Leon.
331. Mieczyński Adam.
332. Mieczyński Ludwik.
333. Mierzwiński Antoni.
334. Miniewski Bronisław.
335. Miniewski Władysł.
336. Mittelstaedt Jan.
337. Mleczko Jan.
338. Młocki Emilian.
339. Moczarski Ludwik.
340. Mokronowski Sewer.
341. Morawski Henr. Rom.
342. Morawski Karol.
343. Morzkowski Ludwik.
344. Morzkowski Michał.
345. Mostowski Edmund.
346. Mrozowski Ignacy.
347. Muchanow Paweł.
348. Murzynowski Konst.
349. Mysyrowicz Józef.
350. Mysyrowicz Władys.
351. Myszczyński Kazim.
352. Myszkowski Emanuel.
353. Nagórny Antoni.
354. Nakwaski Józef.
355. Narbutt Prot.
356. Natanson Ignacy.
357. Neygebauer Rudolf.
358. Niedźwiedzki Karol.
359. Niemierycz Julian.
360. Niemierycz Stanisław.
361. Niemojewski Stanis.
362. Niemojowski Adolf.

363. Nieszkowski Alfred.
364. Nowakowski Józef.
365. Nowakowski Teofil.
366. Nowicki Stefan.
367. Oborski Maxymiljan.
368. Obrąpalski Józef.
369. Okęcki Stanisław.
370. Oraczewski Ludwik.
371. Ordęga Jan.
372. Ordęga Karol.
373. Orłowski Jan.
374. Orłowski Władysław.
375. Orpiszewski Lucyan.
376. Orzechowski Lucyan.
377. Ostrowski hr. Antoni.
378. Ostrowski hr. Stanis.
379. Ostrowski Alexander.
380. Ostrowski Hilary.
381. Ostrowski Ludwik.
382. Ośniałowski Ignacy.
383. Ośniałowski Włodz.
384. Otocki Tomasz.
385. Owidzki Jan Aloizy.
386. Paprocki Emeryk.
387. Paschalis Franciszek.
388. Pepłowski Władysł.
389. Phull Henryk.
390. Piaskowski Artur.
391. Pieczyński Ignacy.
392. Pieńkowski Leon.
393. Pilichowski Jan.
394. Piotrowski Adolf.
395. Piotrowski Jakób.
396. Piotrowski Teofil.
397. Pisarzowski Adam.
398. Piwkowski Franc.
399. Plater Zyberg hr. Kaz.
400. Plater hr. Krzysztof.
401. Płonczyński Ignacy.
402. Płonczyński Zygm.
403. Podczaski Bronisław.
404. Podczaski Romuald.
405. Podoski Ignacy.
406. Popiel Paweł.
407. Popiel Wacław.
408. Popławski Józef.
409. Posturzyński Jan.
410. Poths Adolf.
411. Potkański Józef.
412. Potkański Witold.
413. Potocki hr. Adam.
414. Potocki hr. Antoni.
415. Potocki hr. August.
416. Potocki hr. Henryk.
417. Potocki hr. Maurycy.
418. Potocki hr. Stanisław.
419. Prażmowski Adam.
420. Proszowski Łukasz.
421. Prüffer August.
422. Przanowski Wojciech.
423. Przyłubski Feliks.
424. Przystański Stanisł.
425. Puchała Włodzimierz.
426. Puget Puszet Kon. bar.
427. Puławski Ludomił.
428. Quapił Antoni.
429. Radoszewski Ignacy.
430. Radziwiłł kże Zygm.
431. Rakowiecki Jarosław.
432. Rastawiecki bar. Edw.
433. Rawicz Władysław.
434. Rembieliński Eugen.
435. Reychel Amon.
436. Rogoziński Michał.
437. Rojewski Jan.
438. Rolbiecki Nepomuc.
439. Roman Adolf.
440. Romocki Kazimierz.
441. Romocki Korneli.
442. Romocki Ludwik.

443. Roniker hr. Adam.
444. Rossman Alexander.
445. Rossman Ludwik.
446. Rostworowski Juliusz
447. Roszkowski Adam.
448. Rotarski Feliks.
449. Roztropowicz Hannibal.
450. Rudnicki Jakób.
451. Rudnicki Stanisław.
452. Rudowski Antoni.
453. Rulikowski Antoni.
454. Rulikowski Henryk.
455. Rutkowski Józef.
456. Rutkowski Lucyan.
457. Rutkowski Marcelli.
458. Rutsch Juliusz.
459. Rychłowski Jan.
460. Rychłowski Ksawery.
461. Ryx Bronisław.
462. Rzeszotarski Jan.
463. Rzewuski Franciszek.
464. Rzętkowski Antoni.
465. Sadowski Antoni.
466. Sadowski Michał.
467. Sapieha kże Leon.
468. Sawicki Franciszek.
469. Sędzimir Alexander.
470. Schouppe Apolinary.
471. Schütz Adolf.
472. Scypio hr. Maurycy.
473. Siedliski Adolf.
474. Sieklucki Hippolit.
475. Siemiński Wincenty.
476. Siemieński Władysł.
477. Skarbek hr. Fryderyk.
478. Skarbek hr. Józef.
479. Skarbek hr. Karol.
480. Skarzyński Alfons.
481. Skarzyński Bronisław.
482. Skarzyński Dyonizy.
483. Skarzyński Henryk.
484. Skórkowski Kazim.
485. Skórkowski Teodor.
486. Skrutkowski Stanis.
487. Skrzyński Stanisław.
488. Skupieński Antoni.
489. Skwarski Leopold.
490. Sliwowski Władysł.
491. Słomiński Józef.
492. Słubicki Albin.
493. Słubicki Eugeniusz.
494. Sokołowski Leopold.
495. Stadnicki Juliusz.
496. Stadnicki Stanisław.
497. Stamirowski Józef.
498. Starzeński hr. Henr.
499. Starzeński Kazimierz.
500. Starzeński Michał.
501. Stawiski Edmund.
502. Stempowski Feliks.
503. Stojowski Kazimierz.
504. Suchecki Ignacy.
505. Suchodolski hr. Edm.
506. Sulimierski Marcelli.
507. Sumiński Artur.
508. Suski Filip.
509. Suski Piotr.
510. Swięcki Antoni.
511. Swięcki Ignacy.
512. Sygietyński Edmund.
513. Szadkowski Erazm.
514. Szalawski Władysław.
515. Szamota Walery.
516. Szaniawski Alexan.
517. Szaniawski Wiktor.
518. Szlubowski Stanisław.
519. Sznaga Konstanty.
520. Szuch Ignacy.
521. Szulc Stanisław.

522. Szwejcer Wincenty.
523. Szydłowski Edward.
524. Szymanowski Feliks.
525. Szymanowski Ignacy.
526. Taraszkiewicz Jan.
527. Tarło Ignacy.
528. Tarnowski hr. Adam.
529. Tiede Ignacy.
530. Tieme Karol.
531. Toeplitz Henryk.
532. Tomorowicz Władys.
533. Towiański Adam.
534. Trębicki Alexander.
535. Trębicki Antoni.
536. Trębicki Stanisław.
537. Trylski Maciéj.
538. Trzaskowski Alexan.
539. Trzetrzewiński August.
540. Trzetrzewiński Józef.
541. Trzetrzewiński Leon.
542. Trzetrzewiński Wojc.
543. Trzciński Adolf.
544. Trzciński Gorgoniusz.
545. Trzciński Julian.
546. Trzciński Władysław.
547. Turno Gotard.
548. Turowski Włodzim.
549. Turski Antoni.
550. Turski Feliks.
551. Turski Ksawery.
552. Uekskul bar. Roman.
553. Uruski hr. Seweryn.
554. Waga Feliks.
555. Walewski Jan.
556. Walewski Leon.
557. Walewski Karol.
558. Walewski Konrad.
559. Walewski Piotr.
560. Walewski Stanisław.
561. Wasiutyński Hermogenes.
562. Wasiutyński Leonard.
563. Watraszewski Marc.
564. Werner Edward.
565. Werner Karol.
566. Wessel Michał.
567. Węgleński Franciszek.
568. Węgleński Tadeusz.
569. Węgleński Wojciech.
570. Wężyk Jan.
571. Wężyk Józef.
572. Wężyk Wilhelm.
573. Wielopolski hr. Zygm.
574. Wielowiejski Adam.
575. Wielowiejski Kazim.
576. Wietcki Paweł.
577. Wiewiórowski Leon.
578. Wilxycki Alexander.
579. Witowski Antoni.
580. Wodzicki hr. Henryk.
581. Wodziński Leon.
582. Wodzyński Władysł.
583. Wojciechowski Ant.
584. Wojciechowski Tytus.
585. Wojda Kazimierz.
586. Wojniłowicz Lucyan.
587. Wolff Władysław.
588. Wołowski Feliks.
589. Wołowski Stanisław.
590. Wołowski Władysł.
591. Woronicz Antoni.
592. Woroniecki kże Adam.
593. Woyczyński Jan.
594. Woyzbun Józef.
595. Wrotnowski Antoni.
596. Wróblewski Jan.
597. Wydżga Bogusław.
598. Wyrzykowski Miecz.
599. Wysokiński Feliks.

600. Zabłocki Ludwik.
601. Zabokrzecki Alexy.
602. Zaborowski August.
603. Zaborowski Gustaw.
604. Zaborowski Ignacy.
605. Zaborowski Walenty.
606. Zalewski Kazimierz.
607. Zalewski Ksawery.
608. Zalewski Wiktor.
609. Załęski Juliusz.
610. Załuskowski Erazm.
611. Zamoyski hr. Andrzej.
612. Zamoyski hr. August.
613. Zamoyski hr. Józef.
614. Zamoyski hr. Stanisł.
615. Zamoyski hr. Władys.
616. Zawisza Alexander.
617. Zawisza Maryan.
618. Zbijewski Franciszek.
619. Zbijewski Michał.
620. Zdzitowiecki Seweryn.
621. Zeuszner Ludwik.
622. Zieliński Adam.
623. Zieliński Andrzéj.
624. Zieliński Bronisław.
625. Zieliński Gustaw.
626. Zieliński Józef.
627. Zieliński Julian.
628. Zieliński Piotr.
629. Zieliński Wacław.
630. Zwierkowski Mścisław.
631. Żelazowski Jan.
632. Żukowski Antoni.
633. Żwan Antoni.
634. Życieński Rudolf.
635. Żymirski Józef.

PIÉRWSZE WALNE POSIEDZENIE

Zebrania Ogólnego w dniu 3 lutego 1859 roku.

Po wysłuchaniu nabożeństwa w kościele pp. Wizytek przez JW. JX. Biskupa Dekerta odprawionego, zgromadzeni Członkowie Towarzystwa czynni, z urzędu i honorowi, oraz Delegaci C. K. Towarzystwa Grspodarczo-Rolniczego Krakowskiego, udali się do gmachu Towarzystwa Kredytowego, gdzie było miejsce wszystkich obrad tegorocznego Ogólnego Zebrania.

Posiedzenie zaszczycone było obecnością JW. Arcybiskupa Metropolity Warszawskiego, JW. Biskupa Podlaskiego, oraz JW. Dyrektora Głów. Prezydującego w Kom. Rząd. Spraw Wewn., JW. Dyrektora Gł. Prezydującego w Kom. Rząd. Skarbu, JW. Gł. Uexculla Członka Rady Administracyjnéj i JW. R. R. S. Białoskórskiego Prezesa Dyrekcyi Gł. Towarz. Kredyt. Ziem.; zagaił je Prezes Towarzystwa następującą przemową:

Szanowni Panowie i kochani Koledzy!

Rok piérwszy minął od założenia Towarzystwa naszego, rok organizacyi, prób i że tak powiem macania; wspólne niektóre pomysły nasze w życie wprowadzone zostały, z dobrym dzięki Bogu skutkiem, ze skutkiem, który, wyznajemy szczerze, przewyższył wielu z nas oczekiwania i nadzieje. Dowód to niezaprzeczony, że

kraj tęsknił za tą Instytucyą, że ją lud nasz pojął, a zatém że pożyteczną będzie. Przybyli tu Delegowani Krakowscy, których serdecznie witam, dowodem są, że Towarzystwo i u braci naszych współczucie obudza. Członek waszego Komitetu odczyta wam szczegółowe o czynnościach sprawozdanie.

Jeżeli wzniosłą i dobroczynną jest każda Instytucya, pod której tarczą kierujący mają sposobność i obowiązek peryodycznie odwoływania się do współziomków, zasięgania opinii ogólnéj, i że tak rzekę, nabierania w tém zetknięciu nowego światła i hartu w pracy; — ileż naszą cenić i z oględnością poważać winniśmy, która żywotne sprawy rolnictwa porusza, sprawy, ogół kraju przez to samo obchodzące. Z wielką też pociechą widzimy, że się szeregi nasze coraz liczniejszemi stają, i da Bóg, jeszcze liczniejsze będą: niech się każdy kto może, do téj służby zapisuje.

Komitet wasz z uczuciem wypełnionego według sił i możności obowiązku, staje dziś przed wami, przed krajem; — od was, od kraju oczekuje wyrzeczenia.

Nie idzie tu nam, Szanowni Koledzy, o czcze pochwalenie się, dalekie od nas uczucia próżności; miło nam jednak stwierdzić dobre skutki wspólnéj naszéj pracy, z żywą ku Opatrzności wdzięcznością: bo co tylko się dobrego udaje, do Niéj odnosić powinniśmy, a przytém aby w téj przeszłości czerpać wskazówki i naukę jak na przyszłość postępować mamy. Hypokrates podobno powiedział już dawno: „*principiis obsta*" co ma znaczyć: że trzymać się należy środków, które doświadczenie uświęciło; użytym dać czas potrzebny do ogarnięcia spodziewanego po nich wpływu, a nie probować lekkomyślnie raz jednych, znów drugich, należycie nie wyprobowawszy żadnego: bo chory najgorzéjby wyszedł na téj niby rzutkiéj śmiałości. I my, Szanowni

Kolędzy, jesteśmy lekarzami, a chorym naszym, społeczność rolnicza. Nie od rzeczy też dla nas udać się po wzory i metodę do pięknéj i wzniosłéj nauki leczenia. Jak lekarz bowiem, jeżeli prawdziwie był dobrym lekarzem, żeby trafnie mógł stosować naukę, winien dokładnie znać człowieka pod podwójnym względem, fizycznym i moralnym; tak też i my Kolędzy, mając do czynienia z ludźmi, powinniśmy znać człowieka naturę, dążności jego i zajęcia, namiętności i cele, a przytém i to, czego pod tymi względami uczy historya: naszą pomocniczą nauką powinna być ekonomia polityczna, czyli nauka gospodarstwa krajowego, osnuta na badaniach i doświadczeniu przeszłości. Z tą nauką ze skwapliwością obeznać się powinniśmy, jeżeli chcemy uniknąć zdrożnego i szkodliwego błąkania się po manowcach, niby serdecznéj wyobraźni. Niech to moje wyrażenie nikogo nie dziwi, wszakże nam dano oprócz serca i głowę, żeby zapędy człowieka miarkowała; miłość nawet chrześciańska potrzebuje rozumnego kierunku: nikt grzechu nam nie odpuści, że dobrém sercem, przez brak nauki społeczność naszą rolniczą na bezdroża wprowadzimy. Śmialo też powiem: po religii, moralności, fizyologii, historyi i prawie, ekonomia polityczna najpotrzebniejszą jest nauką, pożyteczną jest zaś dla każdego, niewyjmując nawet mniéj z naukami obeznanych. Teraźniejszy cesarz Francuzów, z własnego przeświadczenia publicznie wyrzekł: że obowiązkiem jest prawych obywateli rozpowszechniać, ile tylko mogą, roztropne zasady ekonomii politycznéj; dziś już niegodzi się nie znać téj nauki, niegodzi się nie śledzić jéj rozwoju i zastosowania; ona podnosi pracę ludzką do rzędu społecznego czynnika. Pięknie się o tém wyraził arcybiskup jeden we Francyi, który pracę w poczet cnót policzył: „W pracy do któréj nas Bóg skazał” są

to jego słowa „spoczywa tajemniczy środek wydosko-„nalenia się człowieka, środek do postępu i moralności; „praca wprawia człowieka w nawyknienie do uczciwo-„ści, daje mu o sprawiedliwości jasne pojęcie: bo też „praca jest najdotykalniejszym, najsłuszniejszym środ-„kiem i drogą prowadzącą do własności.”

Darujcie mi kochani Koledzy, ten ustęp przydługi, nie od rzeczy czasem przywoływać na pamięć zasady umiejętnej pracy; dla tém pewniejszéj w postępowaniu zgody, idzie mi bardzo o tę zgodę: mamy jéj dowody najmilsze, w niezmordowanych pracach Członków Towarzystwa naszego, którzy tak skwapliwie, tak chętnie, przejęci celami Instytucyi, nie szczędzą ni kosztu, ni trudu, w rozsiewaniu dobrego ziarna we wszystkich zakątkach kraju. Dzięki tym usiłowaniom tak zgodnym, umiarkowanym, najlepszym nacechowanym duchem, serdecznie się cieszyć już możemy błogiemi rezultatami. Dzięki i Szanownym Duchownym, którzy trafnemi przemowami do ludu, dzielnie wspierają nasze kroki. Dzięki nakoniec Wysokim Władzom Krajowym, które do swobodnego rozwoju działań Towarzystwa pomagają.

Poglądając na ruch obudzony, na tę poczciwą ochotę i zgodność, na te żarliwe starania, szczęśliwym się każdy czuje, że należéć może do tego grona, i w niém pracować; szczęśliwym jest nad wyraz wasz Prezes, że się waszą może szczycić zasługą; i za szczęśliwych wszyscy się poczytują, mogąc pożytecznie służyć krajowi. Najżywsza też w nas wszystkich budzi się nadzieja, że Instytucya nasza prawdziwém będzie dla kraju dobrodziejstwem, i że kiedyś może o naszém Towarzystwie, kraj wdzięcznie powie: że choć młode jeszcze wiekiem, na wstępie, stare już było zasługą.

Ogłaszam, że od dnia dzisiejszego, otwarte jest doroczne Ogólne Zebranie Towarzystwa Rolniczego, które trwać ma cały tydzień.

Niebawem do ważnych przystąpimy narad, pamiętajmy Koledzy kochani, że hasłem naszém jest: jedność, cierpliwość i wytrwanie.

Zatém stosownie do paragrafu 2^{go} Regulaminu, zaprosił Prezes na Assessorów bióra prezydyalnego Członków Towarzystwa: Wład. Małachowskiego, Ant. Skupieńskiego, Walerego Szamotę i Alexandra Jackowskiego, zaś do prowadzenia protokółu walnych posiedzeń prócz Czł. Sekretarza Towarzystwa Władysława Garbińskiego, Członków: Konstantego Górskiego i Franciszka Lutosławskiego.

Assessor Jackowski odczytał Regulamin oraz instrukcyę postępowania w Sekcyach, poczém na Prezydujących w Sekcyach zaproszeni zostali przez Prezesa: Jan Posturzyński (do Sekcyi Ogólnéj), Edward Szydłowski (do Sekcyi Rolnéj), Tytus Woyciechowski (do Sekcyi chowu inwentarza), Dominik Dziewanowski (do Sekcyi Administracyjnéj).

W téj chwili złożony został na stole prezydyalnym wniosek, aby Ogólne Zebranie, zamiast bezpośredniego wybiérania delegacyi do sprawdzenia rachunków przez Komitet Towarzystwa złożonych, upoważniło Prezydujących w Sekcyach do wybrania 5^{ciu} na ten cel Członków. Wniosek ten jednozgodnie przyjętym został.

Po tych wstępnych czynnościach, wezwał Prezes Czł. Komitetu Goltza do odczytania Sprawozdania ogólnego z czynności Towarzystwa Rolniczego w roku 1858.

SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI TOWARZYSTWA ROLNICZEGO

W KRÓLESTWIE POLSKIÉM ZA ROK 1858.

Po raz drugi od chwili zawiązania się Towarzystwa Rolniczego w Królestwie Polskiém, Komitet, spełniając obowiązek przez Ustawę mu wskazany, składa wam Szanowni Członkowie z czynności swoich sprawozdanie, które wiernym jest obrazem zbiorowego Instytucyi naszéj życia, jednoczącego się z porządku rzeczy w rękach waszego Pełnomocnika. A jeżeli przed rokiem kółko założycieli Towarzystwa, zaledwie kilka tygodni istnienia swojego liczące, nie przedstawiało obszernéj do sprawozdania treści i upoważniało nas raczéj do kreślenia tylko zarysów przyszłości w kolebce dopiéro będącéj Instytucyi, to dzisiaj wpatrzeni w piérwsze kroki, jakie Towarzystwo nasze stawiać zaczyna, przychodzimy streścić tu działalność licznego już koła Obywatelstwa kraju, czynnie pragnącego odpowiedzieć zadaniu, jakie mu Wola Najwyższa i Ustawa wskazuje.

Podnieść zasadniczą podstawę pomyślności kraju za pośrednictwem ścisłego zjednoczenia pojedynczych usiłowań, wyprowadzić stosunki rolnictwa naszego z zgubnego dla nich dotychczasowego rozosobnienia, na drogę wspólnéj pożytecznéj narady i zbiorowego działania, zadaniem to jest Towarzystwa Rolniczego;—a zadanie to chlubne, w zakresie obszerne, a w skutkach zbawienne. A to tém więcéj, gdy Towarzystwo nasze na Woli Monarszéj oparte, od chwili zawiązania swojego w Rządzie Królestwa i Członkach swoich z urzędu przychylną znajduje pomoc i opiekę, a wzajem rade i goto-

we jest, z mocy Art. 3 Ustawy wywiązywać się z poleceń, do jakichby go Rząd powołał, a któreby Instytucyi naszéj dozwoliły tém szersze i czynniejsze rolnictwu krajowemu oddawać usługi.

Piérwsze kroki działalności Towarzystwa, spotkały się z rokiem dla rolnictwa krajowego trudnym i z wielu względów nawet wyjątkowym. Wiadomo jest, jak susza długo-trwała, mokre następnie w znacznéj części kraju żniwa, niepamiętny niedostatek paszy, brak wody na rzekach spławnych, uśpienie stosunków handlowych a sparaliżowanie kredytu, jak dalece powtarzamy, w ciężkich warunkach stawiają wielu gospodarzy kraju.

Zdaje się, że w tych ważnych przeszkodach i trudnościach, jakie rozwój rolnictwa naszego napotyka, upatrywać winniśmy tém dzielniejszy, a opatrznie nasunięty nam bodziec szukania ratunku w zbiorowéj naradzie i działaniu, do czego Towarzystwo Rolnicze otwiéra pełne pożytku pole, zwłaszcza, gdy na niém wytrwała praca i zabiegłość spotka się z gorącą miłością dobra powszechnego.

Rok jeden zakresem jest zbyt krótkim, aby żądać od Instytucyi nieledwie dopiéro zawiązanéj obfitych i dojrzałych już owoców. Jako rolnicy wiemy z doświadczenia, jak długiego czasu, jak usilnéj i rozważnéj pracy potrzeba, aby z zapuszczonéj niwy hojnych doczekać się zbiorów. Zahartowani przeto z powołania naszego w wytrwałą cierpliwość, pamiętajmy, że potrzeba lat szeregu, a nieustającego współdziałania Członków Towarzystwa, aby Instytucya ta wniknąć potrafiła we wszystkie rolnictwa stosunki i rozlicznym jego potrzebom przyniosła możliwą radę lub pomoc stanowczą.

Nie wątpmy, Panowie, ani na chwilę, że to nastąpi, bo poczciwym celom i zamiarom, a serdecznéj jedności zawiązanego Obywatelskiego koła, pobłogosławi Bóg Opatrzny.

Obejrzmy zaś pilnie co się zrobić dało w piérwszym zaraz roku istnienia Instytucyi naszéj, co zrobić więcéj i lepiéj na rok przyszły wypada; osądźmy działalność naszą zbiorową społem bezstronnie, boć to przecież praca nasza wspólna dla dobra kraju podjęta, któréj obraz przed oczy wasze składamy.

Zanim jednak do sprawozdania naszego przejdziemy, winniśmy zwrócić pokrótce uwagę waszą na fakta dla rolnictwa ważne, które aczkolwiek zakres samoistnéj działalności Towarzystwa Rolniczego przechodzą, przecież zarówno z nami pomyślność gospodarstwa krajowego na celu mają.

W ich rzędzie ważne zajmuje miejsce stała Instytucya wystawy corocznéj płodów w Łowiczu, za staraniem tyle troskliwego o dobro rolnictwa krajowego JW. Dyrektora Głównego Prezydującego w Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych postanowiona, a w roku zeszłym pod czynném przewodnictwem jednego z piérwotnych i najgorliwszych Członków dawnéj Redakcyi Roczników i założycieli Towarzystwa, JW. Gubernatora Cywilnego Gubernii Warszawskiéj, z współuczestnictwem Członków naszéj Instytucyi po raz piérwszy odbyta, a przez dobre swe skutki o potrzebie rozpowszechnienia wystaw po kraju najmocniéj przekonywająca.

Zapowiedziane już w r. z. przygotowania do urządzenia Szkół rolniczych po guberniach wróżyć każą, że zaczniemy się niezadługo cieszyć ich skutkiem pomyślnym.

Dyrekcya Ubezpieczeń zbiéra uwagi Komitetów Powiatowych Obywatelskich o ubezpieczeniu od gradobicia, celem przedstawienia Rządowi projektu w tym

względzie, o czém również zażądała opinii Komitetu Towarzystwa Rolniczego.

Najważniejszym zaś jest faktem dla rolnictwa naszego, że Władze Towarzystwa Kredytowego poniosły na ręce JW. Dyrektora Głównego Prezydującego w Kommissyi Rządowéj Przychodów i Skarbu podanie do Rady Administracyjnéj Królestwa, o upoważnienie Władz téj kredytowéj Instytucyi do ułożenia i przedstawienia Rządowi projektu do prawa, rozwijającego działalność Towarzystwa Kredytowego według życzeń całego kraju. W tym fakcie ostatnim spoczywa niezaprzeczenie środek zaradczy jednéj z najgwałtowniejszych potrzeb gospodarstwa wiejskiego, i ulga jednéj z najboleśniejszych ran w stosunkach rolniczych, która tamuje zdrowy ich rozwój i wielokrotnie postępowe dążności i ulepszenia niemożliwemi lub bezowocnemi czyni.

Obok tego kroku Władz Towarzystwa Kredytowego, Komitet rad zebrał z kraju wiadomości w przedmiocie potrzeb i opinii, jakie się co do kwestyi kredytu pomiędzy Członkami Towarzystwa Rolniczego objawiają; a czynił to w przekonaniu, że zebranie tych wiadomości, uwydatniając położenie naszego rolnictwa w potrzebach kredytowych, tém snadniéj nastręczy kombinacye podające możliwe środki zaradzenia potrzebie.

Tym celem Komitet zamierza złożyć wam Szanowni Panowie, oddzielną na niniejszém Zebraniu relacyą, a rozwinięta dyskussya rozjaśni bliżéj tyle ważną dla rolnictwa naszego kwestyą.

Po tym przedwstępnym poglądzie i uwagach, rozpoczynając właściwe sprawozdanie nasze, przychodzimy najprzód do wewnętrznego składu i organizacyi Towarzystwa Rolniczego, na któréj wspierają się jego działania w różnych już przedsiębrane kierunkach.

DZIAŁ I[szy].

Wewnętrzny skład i organizacya Towarzystwa.

1. Liczba Członków.

Rzeczywista liczba Członków czynnych Towarzystwa, po potrąceniu mylnie lub podwójnie podanych, wynosiła w roku zeszłym 1,464, Członków zaś honorowych 23[ch]. Zaległości w składce z roku zeszłego są mało-znaczące, a dzień każdy zmniejsza ich liczbę. Oświadczyło się z chęcią wystąpienia na r. b. z Towarzystwa osób zaledwie 9[c]. Ze smutkiem wspomnieć musimy tutaj o zmarłych Członkach Towarzystwa w liczbie dotąd wiadoméj 12[stu], a których nazwiska w Rocznikach Towarzystwa zamieścić nie omieszkamy.

Liczba kandydatów poddających się pod wybory obecnego Ogólnego Zebrania, zwiększa się z dniem każdym Panowie, i świadczy dobitnie, że wzrasta u ogółu ziemian przekonanie o wielkości usług, jakich kraj nasz po Towarzystwie Rolniczém spodziewać się może.

Listę Członków Towarzystwa po wyborach roku zeszłego, postarano się uporządkować według Okręgów kraju w których zamieszkują. Piérwszy to był krok koniecznéj dla bytu Towarzystwa decentralizacyi; na téj drodze bowiem przyszła Instytucya nasza do świadomości, wiele w każdéj okolicy kraju posiada współpracowników, których obserwacye, badania i czynna miejscowa działalność, stanowią zasadniczą i żywotną Towarzystwa Rolniczego podporę.

2. Korrespondenci Towarzystwa.

Z uwagi na konieczność uorganizowania stałego pośrednictwa pomiędzy Okręgami kraju a całością Towa-

rzystwa, Komitet z mocy uchwały Ogólnego Zebrania, zaprosił, jak wiadomo, 88 Członków Towarzystwa na stałych na rok piérwszy Korrespondentów i im stosowne zakommunikował instrukcye. Nie potrzebujemy powtarzać tutaj jak czynne po wszystkich prawie Okręgach kraju objawiło się życie, jak zbawienném okazało się dla Instytucyi naszéj pośrednictwo Korrespondentów Okręgowych, jak ważném i nauczającém zestawianie szczegółów co miesiąc z całego kraju nadsyłanych. Znane są to wam wszystkim fakta, które podnosimy tutaj, jako jeden z najważniejszych może wypadków działań Towarzystwa, które w rozwijaniu się okręgowego życia, najpraktyczniejszy dla pomyślności rolnictwa upatrywać winno w przyszłości kierunek. Komitet pragnie na obecném Ogólném Zebraniu zasięgnąć rady Szanownych dotychczasowych Korrespondentów Towarzystwa, jakie mianowicie należałoby w zeszłorocznych instrukcyach poczynić zmiany, mogące na pożyteczność nadsyłanych raportów wpłynąć i ważność ich spotęgować.

Z kończącym się rokiem piérwszym Okręgowych czynności, zamierzają Członkowie Towarzystwa powiększéj części sami wskazać Komitetowi Korrespondentów na przyszłość, co niewątpliwie najlepiéj celowi odpowie.

W tém miejscu czujemy się w obowiązku imieniem całego Towarzystwa złożyć dziękczynienie dotychczasowym Szanownym Korrespondentom, którzy przez Komitet bezpośrednio wezwani, a skutecznie wsparci gorliwością współ-obywateli, pierwsi torowali Instytucyi naszéj drogę zbiorowéj działalności okręgowéj, a dla bytu Towarzystwa zasadniczéj.

3. Delegacye Okręgowe, Powiatowe i Oddziałowe.

Prócz Korrespondentów, równocześnie zaproszono z gorliwém współuczestnictwem Duchowieństwa, Dele-

gacyj Okręgowych 77, Powiatowych 37, Oddziałowych 8; z tych ostatnich 5 pod prezydencyą JJWW. Gubernatorów Cywilnych a Członków z urzędu Towarzystwa Rolniczego i 3 pod przewodnictwem Prezesów Dyrekcyów Szczegółowych, celem wyszukiwania kandydatów do nagród i przyznawania ich przez Towarzystwo z mocy przywileju Najłaskawiéj Instytucyi naszéj nadanego.

Organizacya i czynność Delegacyi odbyła się według stosownych instrukcyj we wszystkich Okręgach, Powiatach i Oddziałach, wyjąwszy 3ch Powiatów z 4ma Okręgami, które do zawiązania delegacyi nie przystąpiły.

Z mocy uchwały Ogólnego Zebrania, a mianowicie Art. 5 zasad przyznawania nagród, Komitet w ostatecznem o nich wyrzeczeniu, czuł się w obowiązku zleconych sobie ściśle pilnować przepisów, na których jednolitość działania Instytucyi naszéj spoczywać powinna.

Jakkolwiek Delegacye zamknęły na rok pierwszy czynności swoje przez rozdanie nagród wyszukanym kandydatom, niemniéj jednakże organizacya delegacyi istnieć nie przestaje, ze zmianą tylko osób w miarę życzeń miejscowych Członków Towarzystwa. Rozmaite bowiem czynności, jakie zapewnie z uchwał Ogólnego Zebrania wynikną, nadać mogą delegacyom jeszcze praktyczniejszy i obszerniejszy działania zakres.

Przeszedłszy w ten sposób, Panowie, najważniejsze, bo zasadnicze szczegóły organizacyi Towarzystwa, które życie jego rozniosły po kraju całym i powiązały Instytucyą naszą z wszystkiemi okolicami Królestwa, przystępujemy do szczegółów organizacyi Komitetu i Bióra Towarzystwa, w których zbiega się i wzajem rozpowszechnia ogólna Instytucyi naszéj w kraju działalność i życie.

4. *Organizacya Komitetu i Bióra Towarzystwa.*

Komitet obok posiedzeń wobec Członków z urzędu, stale w dniu 15 każdego miesiąca odbywanych, miewa tygodniowe przygotowawcze narady. Dla skuteczniejszego a szybszego załatwiania czynności, przyjęto zasadę wyznaczania szczegółowych do każdego nowego przedmiotu czasowych delegacyj, które prace i wnioski swoje Komitetowi przedstawiają. Do składu delegacyj tych, Komitet zaprasza czasami w pomoc Członków Towarzystwa, których chlubnéj zawsze gotowości, przemilczéć tu niepodobna.

Celem udokładnienia czynności Komitetu, potworzono Wydziały, z których każdy ma sobie zlecony ster działalności w pewnym wskazanym i stósowną Instrukcyą ściśle określonym kierunku, a to łącznie z stałemi urzędnikami Towarzystwa, których liczbę zwiększyć nieco, okazała się potrzeba.

Obraz bieżących czynności Komitetu i bliższe szczegóły wewnętrznéj jego organizacyi znaleźliście, Panowie, w numerze styczniowym Roczników, które odtąd co miesiąc zamieszczać go w dalszym ciągu nie omieszkają, celem utrzymywania Członków w bezustannéj świadomości działań Pełnomocnika waszego.

5. *Kassa i rachunkowość.*

Kassę Główną Towarzystwa umieszczono pod dwoma kluczami w skrzyni ogniotrwałéj w lokalu bióra, a rachunkowość urządzono w sposób jasny i szczegółowy.

6. *Pomieszczenie bióra.*

Od początku maja bióro Towarzystwa zajmuje bezpłatny obszerny lokal ofiarowany przez gościnność Władz Towarzystwa Kredytowego.

Opatrzono bióro w potrzebne sprzęty i meble do odbywania ciągłych czynności i pomieszczenia biblioteki, modelów, jak również nabyto pieczęcie, stemple do medali i tym podobne poczyniono jednorazowe wydatki, bez których wewnętrzna organizacya tego rodzaju Instytucyi odbyć się nie może. W pomoc funduszom na ten cel zeszłorocznym etatem zatwierdzonych, przyszła skutecznie Spółka Rocznikowa, która w akcie rozwiązania swojego zastrzegła, że wszelkie jéj fundusze obecne lub z jéj darów w przyszłości zrealizowane, użyte być mają na uposażenie bióra Towarzystwa w potrzebne sprzęty i ruchomości.

Ułożenie projektu do medali i obstalowanie stempli, zlecił Komitet jednemu z Członków specyalnie z tym przedmiotem obznajmionemu. Spóźnienie wygotowania medali wynikło z powodów, których Komitet usunąć nie był w możności.

7. *Biblioteka.*

Biblioteka Towarzystwa zasilona darami Spółki Rocznikowéj i Członków Towarzystwa, zwiększa się nabywaniem dzieł, mianowicie poważnéj treści w związku z gospodarstwem będących, w sposób odpowiedni zakresowi działania i stanowisku naszéj Instytucyi. W Bibliotece Towarzystwa urządzono czytelnią, codziennie prócz świąt i niedziel dla Członków otwartą, a zarazem w pisma czasowe zaopatrzoną.

8. *Muzeum.*

Z powodu nieukończenia jeszcze galeryi ofiarowanéj przez Władze Towarzystwa Kredytowego na pomieszczenie machin i narzędzi rolniczych, żadnych dotąd Towarzystwo nie nabyło, ograniczając się na ofiarowanych sobie modelach.

9. *Roczniki.*

Na zakończenie obrazu wewnętrznéj organizacyi Towarzystwa, przychodzimy do Jego organu, który jest koniecznėm zbiorowéj Instytucyi uzupełnieniem. Komitet dokłada wszelkiéj usilności, aby Rocznikom Gospodarstwa Krajowego nadać charakter największéj pożyteczności. Zorganizowany zbiorowy Wydział Redakcyjny pod nadzorem Komitetu działający, poczynił kroki celem zaopatrywania pisma tego w artykuły naukowéj treści, tak, aby roczniki, obok praktycznego rodzimego charakteru, podawały ziemianom gruntowne wiadomości o postępie nauk, wynalazkach i odkryciach w związku z gospodarstwem wiejskiém będących. Należy spodziewać się, że Roczniki odpowiedzą w zupełności stanowisku swojemu, jako organ tak poważnéj a pożytecznéj Instytucyi, do czego głównie, Szanowni Członkowie, nieustająca pomoc Wasza jest nieodzowną.

Uwolnienie od opłaty pocztowéj, które zawdzięczamy decyzyi JO. Księcia Namiestnika Królestwa, wydanéj na przychylne przedstawienie JW. Dyrektora Głównego Prezydującego w Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych, znakomicie ułatwia Towarzystwu przesyłanie pisma jego i licznych korrespondencyj.

Taki jest Panowie, obraz rozgałęzionéj wewnętrznéj organizacyi Towarzystwa. Odpowiednią jest ona naturze Instytucyi naszéj i celom dla niéj ustawą wskazanym.

DZIAŁ II[gi]

Różne kierunki działań Towarzystwa.

1. Obrady pierwszego Ogólnego Zebrania Towarzystwa w roku zeszłym odbyte.

Pierwszym pamiętnym dla nas wszystkich objawem bytu zbiorowéj Instytucyi naszéj, było zeszłoroczne Ogólne Towarzystwa Rolniczego zebranie, które aczkolwiek na prędce i nieledwie bez przygotowania zwołane, nie mało nastręczyło nam wzajemnych uwag i pomysłów, a pierwsze téż Instytucyi naszéj wskazało tory. Obraz jego czynności mieści się w Rocznikach Towarzystwa wraz z szeregiem uchwał zapadłych i zleceń Komitetowi do wykonania przekazanych. Towarzystwo nasze w skutku tego nie mało poruszyło już kwestyj i w niejeden téż kierunek działalność swoję zwróciło.

Zaczynamy od tego, który z woli Ogólnego Zebrania w rozległe wszedł wykonanie i przeważnie rozniósł po kraju całym pożądaną o stowarzyszeniu się Obywateli Królestwa wiadomość.

Mówimy tu o nagrodach przez Towarzystwo ustanowionych i rozdanych.

2. Nagrody.

Na publiczném posiedzeniu w czerwcu roku zeszłego zdał Komitet sprawę z czynności dokonanych przez delegacye Okręgowe, Powiatowe i Oddziałowe. Roczniki następnie podały wiadomość o rozdaniu nagród po Okręgach, które w wielu miejscach przybrało cechę prawdziwych i budujących uroczystości rolniczych.

W Rocznikach zamieścimy dodatkowo cyfry zbiorowe nagród przyznanych przez Towarzystwo w r. 1858, a w różnych pojedynczych Sprawozdaniach szczegółowo już ogłoszonych.

Ostateczny termin zgłaszania się o nagrody przeznaczone w r. z. po jednéj na całe Królestwo, za różne odznaczające się fakta w postaci całego folwarcznego gospodarstwa, lub szczegółowych jego gałęzi, jako to: lasów, łąk, stadnin, pasiek i t. p., odroczony jest do dnia 31 marca r. b.

Z dniem zaś 1ym lutego minął termin nadsyłania rozpraw konkursowych rozwiązujących zadania, które wskazało Ogólne Zebranie w roku zeszłym w liczbie pięciu, przeznaczając za najodpowiedniejszą w każdym z tych przedmiotów rozprawę po Rs. 300. Dotąd doszło Komitet wypracowań siedmnaście, tyczących się po większéj części zadania trzeciego, poświęconego wyszukaniu środków moralnych obudzenia pracowitości, rządności i dobrego postępowania w czeladzi i wyrobnikach wiejskich. Komitet nie omieszka wyznaczyć delegacyą do rozpoznania nadesłanych rozpraw i ich stosownego ocenienia.

Obok dopiero wspomnianych nagród przeznaczonych za najodpowiedniejsze celowi wyświecenie zadań dla gospodarstwa kraju tyle ważnych, wszystkie inne nagrody przez Towarzystwo Rolnicze w roku zeszłym ogłoszone miały główne dwa wybitne kierunki.

W jednym z nich zamierzało Towarzystwo odkryć, wskazać i szczegółowo opisać różnego rodzaju ulepszenia z pożytkiem już w kraju naszym zdziałane i pomyślnym uwieńczone skutkiem, a to nie w chęci samego odznaczenia czynionych usiłowań, ale raczéj w zamiarze, aby ziemianie, którzy usilną i umiejętną pracą przyszli do wypadków pożądanych, byli niejako przez

Towarzystwo zaproszeni do okazania owoców swoich zabiegów dla nauki drugich, a razem dla objaśnienia ich, jaką mianowicie drogą do rzeczonych wypadków przyszli.

Snadź nie zdołał Komitet w ogłoszeniach poczynionych dosyć wyraźnie odbić cele, jakie Towarzystwo położyło sobie w rozdawaniu nagród za wzorowe w gospodarstwie fakta, gdy, skromność zapewnie, zdołała powstrzymać wielu zacnych i zasłużonych ziemian od poniesienia téj ważnéj dla kraju, a żądanéj przez Towarzystwo usługi. Godzi się wszelako pragnąć, aby w przyszłości delegacye Okręgowe pilnie zajęły się same wyszukiwaniem odznaczających się w gospodarskim zawodzie faktów, aby przedstawiały je do wyznaczonych tym celem przez Towarzystwo nagród, a dokładnym onych opisem uzupełniały jego zamiary. Towarzystwo bowiem nie powinno zstępować z drogi, na któréj rolnictwo krajowe z siebie samego czerpać może praktyczną naukę, z drogi powtarzamy, na któréj znakomitszych gospodarzy naszych podnosi do należnego im stopnia sterników i przewodzicieli rolnictwa krajowego.

Kategorya druga nagród przez Towarzystwo udzielonych, różnym osobom, z rozmaitych warstw wiejskiego społeczeństwa, podnosiła przedewszystkiém stronę moralną odznaczonego, jego przymioty i zasługi osobiste, jako ojca rodziny, wiernego, wstrzemięźliwego, ale zarazem i umiejętnego współpracownika naszego, lub samoistnego gospodarza rolnego, jak to świadczą zasady, które Ogólne Zebranie zeszłoroczne przyjąć uznało za właściwe.

Zdaje się, że Towarzystwo Rolnicze podnosząc do stopnia głośnéj zasługi zalety, mogące służyć za przykład w różnych sferach wiejskiéj społeczności, podając

rękę bratnią cichéj cnocie, a nakoniec nie spuściwszy nawet z uwagi poświęcenia dozorczyń ochronek, jako opiekunek młodego po wsiach pokolenia, nietylko zrozumiało potrzeby kraju, ale stanęło u zasadniczego źródła zdrowych pojęć ekonomicznych, bo oparło się na przekonaniu, że gruntowna moralność ludności wiejskiéj, połączona z praktyczną znajomością powołania swojego, jest najgłówniejszym współczynnikiem bogactwa kraju, że jest początkiem i celem, podstawą i koroną pracy rolnika.

Towarzystwo Rolnicze pospieszyło dlatego odwołać się do współdziałania kapłanów, owych z powołania nauczycieli ludu, którzy gdzie tylko byli przez delegatów Towarzystwa wezwani, gorliwie spieszyli społem z niemi podnieść i uświęcić znaczenie nagród, oraz stanowisko i cele Instytucyi naszéj. Widzieliśmy ich w wielu miejscach, kilkakrotnie nawet pierwszych dostojników Kościoła, rzewnie i z namaszczeniem przemawiających do zebranych rolników i błogosławiących Instytucyą, która zmierzając do powiększenia korzyści z gospodarstwa wiejskiego, zgodnie z tradycyą téj ziemi, zrozumiała w samym swoim zawiązku, że tylko na moralnéj ogólnéj podstawie, zakwitnąć może materyalna pomyślność rolnictwa.

Życzyćby należało, aby uroczystości rolnicze po Okręgach w roku zeszłym po raz pierwszy z mocy przywilejów Najłaskawiéj Towarzystwu nadanych, rozdawaniem nagród wywołane, weszły i wrosły niejako w obyczaj, a połączone z konkursem oraczy, z wynagradzaniem czołowych sztuk inwentarza, płodów przemysłu i wyrobów rzemieślniczych w Okręgu, przybrały charakter zarazem praktyczny i dla rolnictwa bezpośrednio pożyteczny. Na téj drodze bowiem działalność zbiorową Członków Towarzystwa po Okręgach, ogarniając pra-

ktycznie ogół stosunków i potrzeb rolniczych swojéj okolicy, rozwinie się i wzmocni. Dlatego właśnie Towarzystwo Rolnicze samowolnie z drogi nagród zstępować nie powinno, bo nietylko pozbawiłoby się środka ułatwiającego rozwój Jego działań, ale zarazem zabiłoby w zarodzie rozrzucone tu i owdzie ziarnko lepszych po kraju dążności, poczynające kiełkować na samę wieść, że je Instytucya Obywatelska do stopnia publicznéj zasługi podnosi i odznacza. Wprawdzie działanie tego rodzaju jest wolne, a prawdziwe jego owoce dopiero przyszłość okazać jest mocna.

3. Kształcenie rzemieślników wiejskich i ludzi specyalnych w różnych gospodarskich zawodach.

Z kolei przychodzimy Panowie, do ważnéj kwestyi, która szczególną uwagę zeszłorocznego Zebrania na siebie zwracała, tojest do kształcenia rzemieślników wiejskich i w ogólności ludzi specyalnych, gospodarstwu tyle potrzebnych.

Rzecz ta w wykonaniu trudna, była przedmiotem szczególnéj uwagi Komitetu, który nie omieszkał znieść się z będącemi u steru różnych zakładów machiny rolnicze wyrabiających, celem zasięgnięcia ich rady, a nawet wybadania żądań, w razie, gdyby terminatorów z poręki Towarzystwa na praktykę przyjąć byli w pogotowiu. W skutku tego zawarto umowę z p. Platte właścicielem fabryki machin w Zwierzyńcu, jako pierwszą tego rodzaju próbę. Również Korrespondenci Towarzystwa uproszeni zostali o wskazanie osób i miejscowości, gdzieby nietylko rzemieślnicy wykształcać się, ale gdzieby i różne specyalne w gospodarstwie zawody, doskonalić się mogły.

Oddzielne co do téj ważnéj kwestyi sprawozdanie, objaśni Was bliżéj Panowie, jakie są warunki umowy

z p. Platte, jakie dalsze w tym względzie zamiary i wnioski Komitetu, jakie nakoniec wiadomości co do praktyk rzemieślniczych i gospodarskich z kraju nadesłane.

4. *Ubezpieczenie losu officyalistów i sług wiejskich.*

Ogólne Zebranie roku zeszłego objawiło życzenie, wnioskiem Członków Towarzystwa wywołane, ubezpieczenia losu officyalistów i sług wiejskich. Wyznaczona do tego przedmiotu Delegacya, poparta światłem zaproszonych Członków Towarzystwa, specyalnie z kwestyami tego rodzaju obeznanych, przyszła ostatecznie do ułożenia w tym względzie projektu. Komitet z uwagi, że projekt ten na cyfrach statystycznych oparty i zasadę swoję w ścisłym znajdujący rachunku, odpowiada zkądinąd woli zeszłorocznego Ogólnego Zebrania, poniósł go do Dyrekcyi Ubezpieczeń z prośbą, aby Instytucya ta, od różnych klęsk tak skutecznie rolnictwo zasłaniająca, zechciała projekt powyższy uwzględnić, i jako wchodzący w zakres jéj działań do potwierdzenia władzy wyższéj przedstawić.

5. *Wydawnictwo.*

Komitet wpatrując się w ducha Ustawy, a mianonowicie w treść § 10 wkładającego między innemi na Członków obowiązek zasilania Towarzystwa obszerniejszemi pracami literackiemi w przedmiotach rolniczych, celem ogłaszania ich drukiem, według uznania Komitetu, szczególną na ten przedmiot zwrócił uwagę swoją, a to tembardziéj, gdy już w roku zeszłym wyznaczona w etacie na wydawnictwo summa rs: 1,000 dla braku rękopismów użytą nie została.

Komitet zorganizował tym celem oddzielny wydział wydawniczy i zlecił mu szczególnie mieć na pa-

mięci potrzebę książek z rolnictwem powiązanych dla ludu wiejskiego i niższego stopnia officyalistów, któreby praktycznie, przystępnie i zajmująco pisane do rozszerzenia pożytecznych a dla gospodarstwa wiejskiego zasadniczych wiadomości przyczynić się mogły. Środek ten zgodnie z § 1ym Ustawy, skutecznie wpłynie na danie silniejszego popędu rolnictwu krajowemu.

Wydział wydawniczy Komitetu nie omieszka pilnie rozpatrzyć się we wszystkich pracach tego rodzaju już wydanych i zawezwać do współpracownictwa plebanów bliżéj z potrzebami i obyczajami ludu obeznanych. Niemniéj liczy na pomoc Waszą Szanowni Członkowie, czyli to w bezpośredniém współuczestnictwie w jego pracach, czyli téż w wskazywaniu i zachęcaniu osób, któreby w tym kierunku tyle dla rolnictwa pożytecznym usługi swoje krajowi nieść mogły.

Wydział wydawniczy ma również zlecone sobie zajmowanie się wydawnictwem odznaczających się dzieł specyalnych naukowych z rolnictwem w związku będących, lub téż udzielanie, wydawanym kosztem autorów pracom, polecającéj firmy Towarzystwa. W czynnościach swoich wydział wydawniczy zależnym jest zawsze od ostatecznych decyzyj Komitetu, a w skutkach jego działań Członkowie Towarzystwa, otrzymywać będą mieli sposobność tanie i użyteczne książki.

6. *Ochronki wiejskie.*

Rozpowszechnienie ochronek dla dzieci wiejskich, zwracało na siebie szczególną troskliwość zeszłorocznego Ogólnego Zebrania. Wyznaczono ośm medali dla odznaczających się dozorczyń ochron, z których pięć zaledwie dojdzie swojego przeznaczenia. Innym dla zachęty przesłał Komitet listy pochwalne, a na publi-

cznem posiedzeniu w czerwcu, oddzielne dla wiadomości kraju złożył w tym przedmiocie sprawozdanie.

Z boleścią przekonaliśmy się, jak mała jeszcze ilość tego rodzaju zbawiennych zakładów istnieje w kraju naszym. Powody tego leżą bezwątpienia w braku usposobionych kobiét i w zbytniéj kosztowności dotychczasowego sposobu prowadzenia ochron. W czerwcowém sprawozdaniu wskazaliśmy potrzebę kształcenia ochroniarek i zasady jakieby do tego przyjąć należało, i przykład żywy w Poznańskiem godzien ze wszech miar naśladowania. Komitet nie przestaje poszukiwać drogi, na jakiejby Towarzystwo Rolnicze mogło dla Królestwa rozwiązać to chlubne i niesłychanéj wagi zadanie, rozpowszechnienia ochronek niekosztownych a zwyczajom i tradycyi ludu odpowiednich, a rachując w tém na pomoc i współdziałanie Wasze Panowie, i zacnych ziemianek polskich, spodziewa się nieomylnie cel pożądany wkrótce osiągnąć.

7. *Statystyka.*

Potrzeba jasnéj i dokładnéj statystyki, którąby na cyfrach opartym była obrazem żywotnych stosunków rolnictwa krajowego i posłużyła do gruntownego ocenienia jego dążności i naturalnych jemu właściwych kierunków, wywołała konieczność wyznaczenia w tym celu oddzielnéj delegacyi, któréj zlecił Komitet śledzić tor, jakiby do tego obrać należało i ułożyć zarysy planu dla zebrania statystyki rolniczéj najwłaściwszego. Równocześnie na żądanie wielu Korrespondentów okręgowych, Komitet zaopatrzy ich w dokładne a już przygotowane mappy właściwych powiatów, które do zbierania miejscowéj statystyki będą pomocą.

Komitet w przedmiocie powyższym nie omieszka oddzielnie przedstawić Wam wnioski swoje.

8. *Kredyt na kupno inwentarzy żywych.*

Obok rozpoczętych badań w kwestyi kredytu, o których jak rzekliśmy powyżéj, oddzielna relacya bliżéj Was Szanowni Panowie objaśni, Komitet przedstawił Bankowi Polskiemu potrzebę udzielania kredytu obywatelom na kupno samców rozpłodowych, czyli to z zagranicy sprowadzanych, czyli też w kraju nabywanych.

Należy mieć nadzieję, że Bank Polski który kredytem na maszyny udzielanym skuteczną rolnictwu pomoc niesie, poprze życzenia Towarzystwa Rolniczego, które za pośrednictwem Członków swoich po okręgach, będzie mogło rozwinąć pewien rodzaj pośrednictwa i kontrolli, aby sztuki do rozpłodu za pomocą powyższego kredytu nabywane, pochodzeniem i przymiotami odpowiadały zamierzonym celom hodowli i potrzebom rolnictwa krajowego.

9. *Pracownia chemiczna.*

Zadosyć czyniąc woli Ogólnego Zebrania, Komitet zajął się przygotowaniami do założenia pracowni chemicznéj, któraby Członkom Towarzystwa Rolniczego na każde ich żądanie przynosiła światło nauki przez rozbiór chemiczny różnych gatunków ziemi, i innych ciał rolnictwo obchodzących. Uznana już obecnie praktyczna pomoc, jaką chemia rolnictwu przynosić może, stwierdza słuszność żądania przez Ogólne zeszłoroczne zebranie objawionego.

Różne przyrządy i narzędzia do pracowni chemicznéj ofiarowane Towarzystwu przez Członka Ksawerego Pusłowskiego ułatwiają Komitetowi spełnienie tego żądania, które wkrótce do skutku doprowadzić ma nadzieję.

W związku z tym przedmiotem delegacya do klassyfikacyi gruntów jako przez Ogólne Zebranie wyznaczona, przedstawi wam Szanowni Panowie bezpośrednio swoje sprawozdanie.

10. *Folwark doświadczalny.*

Komitet oceniając potrzebę czynienia różnych, ile możności na rachunku opartych prób porównawczych i doświadczeń pod okiem swojém, któreby stawiały Towarzystwo w świadomości o możliwych rezultatach różnych ziarn nowych, rass zwierząt domowych, narzędzi rolniczych, dotąd w kraju nieznanych i innych różnych ulepszeń, spotyka się z życzliwą propozycyą Hr. Augusta Potockiego, który na ten cel oświadczył zamiar ofiarowania jednego lub dwóch folwarków dóbr Willanowskich Warszawie przyległych, w sposób nie wymagający ze strony Towarzystwa szczególnych nakładów i wydatków. Komitet spodziewa się nadać sposobności téj kierunek dla celów Towarzystwa najodpowiedniejszy, i starać się będzie usilnie w innych okolicach kraju wyszukiwać równie korzystne dla doświadczeń miejscowości.

11. *Sprowadzanie ziarn i tym podobnych przedmiotów.*

Żądane przez wielu Członków pośrednictwo Towarzystwa w nabywaniu nasion, pożytecznych narzędzi i machin rolniczych, zgodnie z treścią § 2 Ustawy pod lit. *f*, wywołało propozycye osób specyalnie się tym przedmiotem trudniących, które postawią zapewnie Towarzystwo w właściwéj dla niego roli, ogólnie czuwającéj, ile to jest tylko możliwém, aby przedmioty ziemianom dostarczane odpowiadały celowi, i nie naraziły ich na dotkliwe nieraz zawody.

12. *Machiny rolnicze.*

Żywo podniesiona w roku zeszłym kwestya zniżenia ceny machin rolniczych i dania opieki zakładom szczególnie na to oddziałać pragnącym, rozwiązuje się poniekąd budzącą się w tym kierunku konkurencyą. Czas okaże, o ile na téj drodze stanie się zadosyć ogólnéj potrzebie rolnictwa krajowego i ziemian życzeniom. Bezpośredni stosunek bowiem Towarzystwa do tych zakładów, nie łatwo jest na praktyczną i cele zapewniającą naprowadzić drogę.

13. *Cena żelaza.*

Poruszona na zeszłoroczném Ogólném Zebraniu kwestya, chwilowemi okolicznościami spowodowanéj drogości żelaza upoważnia do wniosku, że budząca się czynność zbiorowa ziemian po okręgach powinna wywołać składy żelaza Obywatelskie, których zakładaniu na warunkach przez Rząd postanowionych, o ile wiadomo, żadna nie stoi przeszkoda; przez co handel tego przedmiotu z rąk przekupniów dostałby się w najodpowiedniejszą dla potrzeb rolnictwa opiekę.

Bliższe i gruntowne objaśnienie kwestyi drogości żelaza znajdziecie Panowie, w Roczniku lutowym w artykułach przez Członków Towarzystwa w tym przedmiocie podanych.

14. *Współudział Towarzystwa w Wystawach w Warszawie i Łowiczu.*

Jaki współudział Towarzystwo Rolnicze zgodnie z treścią § 2 pod lit. *c* Ustawy przyjęło w wystawach w Warszawie i w Łowiczu zaprowadzonych, o tém objaśniają bliżéj sprawozdania zamieszczone w Numerze

Sierpniowym i Listopadowym Roczników. Powtarzać bliżéj szczegółów tych nie widzimy tutaj potrzeby.

15. Konkurs Członka Towarzystwa, Leśniewskiego.

Nie podobna tu nam nie wspomnieć o chlubnym kroku Członka Towarzystwa, Leśniewskiego z Okręgu Tykocińskiego, który ofiarował rsr. 300 jako nagrodę za napisanie rozprawy za najlepszą uznanéj w przedmiocie następującym:

„O ile ważną i potrzebną jest u nas regulacya gruntów, które będąc w posiadaniu prywatnych, rozrzucone są w trzechpołowém gospodarstwie w pomieszaniu z innemi posiadłościami, i na jakich zasadach dałoby się regulacyą tę przeprowadzić w Królestwie Polskiém w sposób najkorzystniejszy dla produkcyi i bogactwa krajowego."

Komitet zgodnie z życzeniem Szanownego Członka, konkurs ten przez pisma publiczne ogłosić zamierza.

16. Przedmioty dyskussyi na obecném Ogólném Zebraniu Towarzystwa.

Zadość czyniąc treści § 35 Ustawy, Komitet ogłosił szereg pytań do dyskussyi Ogólnego Zebrania na trzy miesiące, przed terminem na zgromadzenie nasze naznaczonym.

Przedmioty te odbijają przeważne życzenia i wątpliwości do rozwiązania, jakie starano się pilnie zebrać z całego kraju, za pośrednictwem Szanownych Korrespondentów. Pośród pytań tych pod dyskussyą Ogólnego Zebrania iść mających, jedne czasowego są interesu, inne znów ważnych i zasadniczych dla rolnictwa krajowego dotyczą żadań. Widzimy zwróconą uwagę Towarzystwa nietylko do kwestyj ogólnych lub tyczących się gospodarstw folwarcznych, ale zarazem skiero-

waną baczność na mniejsze gospodarstwa, a mianowicie włościańskie, których poczet przeszło 300,000 wynoszący, godzien szczególnéj opieki Instytucyi naszéj, któréj Ustawa NAJWYŻEJ zatwierdzona, zleca nadanie silniejszego popędu ogółowi rolnictwa kraju. Słusznie spodziewać się możemy, że tegoroczne obrady nasze poparte doświadczeniem roku zeszłego doprowadzą nas do wypadków uczących i gruntownie pożytecznych, a w niektórych razach może i do zasadniczych pewników. Każde pytanie z osobna powierzone zostało jednemu z Członków Towarzystwa, celem wniesienia na sekcyą właściwą i dania stosownych przygotowawczych objaśnień, które na tok dyskussyi i jéj owoce zbawiennego być muszą wpływu.

Należy życzyć, abyśmy w każdéj kwestyi mogli zmierzać do pewnéj konkluzyi zamykającéj przedsiębraną dyskussyą, i wskazującéj jéj wypadek w formie uchwały, zdania lub życzenia. Należy życzyć daléj, aby prace zebrania obecnego przygotowały szereg zadań do doświadczeń i prób, mogących otworzyć pełne pożytku pole zbiorowych praktycznych działań dla Członków Towarzystwa po Okręgach kraju. Należy życzyć nakoniec, aby obecne Ogólne Zebranie korzystało na obszerniejszą skalę ze służącego mu z mocy § 36 Ustawy prawa wybierania stałych delegacyj i powierzania im różnych szczegółowych przyszłych czynności do wykonania w ciągu roku, jakieby z obrad wynikły, a do rozwoju działań Towarzystwa znakomicie przyczynić się mogły. Komitet pragnąc, aby trafne ustosunkowanie obrad Sekcyj do Ogólnego Zebrania zaoszczędziło tyle nam drogiego a Ustawą zakreślonego do obrad czasu, przygotował stosowną Instrukcyą dla Sekcyj, którą Wam przedstawić nie omieszka.

Na zakończenie niniejszego obrazu zeszłorocznych czynności Towarzystwa Rolniczego, przechodzimy do przedstawienia Wam Szanowni Członkowie, stanu funduszów i majątku Instytucyi naszéj.

DZIAŁ III[ci].

Ogólny stan funduszów i majątku Towarzystwa z końcem roku 1858.

Oddzielne rachunkowe sprawozdanie objaśni Was, Szanowni Panowie, o szczegółach ruchu funduszów Towarzystwa Rolniczego w roku pierwszym Jego istnienia, a to w odwołaniu się do Etatu, który zeszłoroczne Ogólne Zebranie zatwierdzić uznało za właściwe.

Do was Panowie, należy obecnie z mocy § 33 pod lit. *b* Ustawy, sprawdzić i zatwierdzić roczne rachunki przez Komitet złożone, do czego raczycie wybrać z grona obecnych Członków delegacyą, która szczegółowo księgi rachunkowe rozpatrzy, z dowodami porówna i Wam uwagi i wnioski swoje przedstawi.

Wpływy Towarzystwa z różnych powstałe źródeł, wynosiły w roku 1858 ogółem . rsr. 24,102 kop. 6

Wydatki zaś ogólnie. . . . . „ 16,246 „ 75

Tak, iż oprócz zalegającéj w dniu 1 stycznia r. b. składki na 43[ch] Członkach Towarzystwa, w ilości rsr. 645, rok 1858 przekazał remanentem obecnemu . . rsr. 7,855 kop. 31.

Jakkolwiek przeto wydatki w roku pierwszym istnienia Towarzystwa musiały być z konieczności niezwykłe, to przecież, jak widzimy Panowie, stan funduszów Instytucyi naszéj, jest pomyślnym.

Z uwagi zaś na znaczną liczbę przybywających nowych Członków, z uwagi daléj na doświadczoną już akuratność w wnoszeniu składki Kassie Towarzystwa należnéj, otwiera się Instytucyi naszéj możność rozwinięcia działalności swojéj we wszystkich kierunkach, jakie w granicach Ustawy Ogólne Zebranie za właściwe być uzna.

2. *Majątek Towarzystwa w bibliotece, ruchomościach i t.p.*

Majątek Towarzystwa oprócz funduszów w papierach i gotowiznie, składa się:

1. Z biblioteki powstałéj z darów Spółki Rocznikowéj i Członków Towarzystwa, oraz dzieł nabytych jego funduszami.
2. Z modeli ofiarowanych Towarzystwu.
3. Z nabytych ruchomości.
4. Z zapasowych Roczników i dzieł kosztem dawnéj Redakcyi wydanych.
5. Z trzech akcyj Spółki nakładowéj przed kilkunastą laty w Warszawie zawiązanéj, z których każda ma wartość rsr. 450 do odebrania w książkach mogących do zaopatrzenia biblioteki naszéj w pożyteczne rolnictwu dzieła znakomicie się przyczynić.

Akcye te ofiarowali Członkowie: Teodor Szydłowski, Ludwik Górski i Zygmunt Krasiński.

W tém miejscu składamy imieniem Towarzystwa Rolniczego dziękczynienia serdeczne wszystkim osobom, którzy jakiemikolwiek darami raczyli dotąd wzbogacić Instytucyą naszą dobro rolnictwa, a tém samém kraju całego na celu mającą.

Wykaz ofiar z roku 1858 oraz i nazwiska dawców, jakkolwiek już częściowo w różnych czasach ogłoszone,

zamieścić razem w Rocznikach Towarzystwa nie omieszkamy.

Szczegółowy spis całego majątku wraz z Księgami Rachunkowemi Towarzystwa, dla wiadomości Członków jego, złożonym zostanie w Sekcyi Administracyjnéj Ogólnego Zebrania.

Zamykając Szanowni Panowie, sprawozdanie z czynności Towarzystwa Rolniczego w r. 1858 przedsiębranych, godzi nam się przebiedz pokrótce to pole nowéj dla Obywatelstwa kraju działalności i wyprowadzić z tego poglądu ogólne jakoby, wskazówki dalszego Instytucyi naszéj pochodu.

Rok piérwszy istnienia Towarzystwa tém miał trudniejszą do przebycia drogę, że przedewszystkiém jemu przypadły prace dotyczące wewnętrznéj organizacyi Instytucyi, bez czego nie miałaby ona praktycznego bytu, ani téż oddziaływać na rolnictwo krajowe nie byłaby sposobną.

Równocześnie, jak widzieliśmy, działalność Towarzystwa zmierzać poczęła w najrozmaitsze kierunki w granicach Ustawy zawarte, a po większéj części wolą Ogólnego Zebrania uchwalone.

Wszystkie objawione w kraju życzenia i dążności uwzględniono w ciągu roku zeszłego zarówno, o ile tylko spełnienie ich było możliwém. Cokolwiek Towarzystwo zdziałać dotąd podołało jest rzeczywiście dopiéro tylko początkiem, ale téż początek w celach rozległych w zadaniach ważnych jest, Panowie, podobno najtrudniejszym. Do celów takich dobiedz w rok czasu przechodzi możność i siły by téż najlepiéj kierowanéj i najgorliwszym duchem ożywionéj Instytucyi.

Zaiste przystoi nam wszystkim surowo sądzić dotychczasowy bieg Towarzystwa naszego, bo sąd taki rozjaśnić może przyszłe jego drogi. Nie wątpimy, że sąd nasz będzie bezstronny, że na chwilę nie straci z oka dobra téj w kolebce dopiéro będącéj Instytucyi, którą, jak słusznie powiedziano w Rocznikach naszych, za świętość narodową uważać obowiązkiem jest każdego dobrego obywatela kraju (*).

Przyszły rozwój, a praktyczna pożyteczność Instytucyi naszéj mierzyć się będzie głównie siłą współudziału, jaki znajdzie u wszystkich Członków swoich, którzy w własném i zbiorowém działaniu w okręgach kraju, najskuteczniejsze i bezpośrednie rolnictwu krajowemu przynosić mogą usługi. Towarzystwo Rolnicze bowiem jako ciało zbiorowe żyje tchnieniem i życiem jednostek swoich. A jeżeli Instytucya nasza jako całość ulega sądowi kraju, który pilnie nań ma oczy zwrócone, jeżeli sąd o działaniach naszych sięga nawet po za kraju granice,— to niemniéj czynność Członków po okręgach mimowolnie znajduje się pod sądem zbiorowego Towarzystwa, które jako organizm jednolity pragnie i ma prawo widzieć swoje cząstki jednym i tym samym ożywione duchem.

Poczujmy się więc każdy w ścisłéj solidarności z zbiorowém ciałem Towarzystwa Rolniczego, które składamy i pamiętajmy, że Instytucye jak nasza, darzą nas zbawiennemi i pełnemi pożytku owocami, o tyle tylko, o ile wzajem zasilamy ich pracą naszą wspólną i czynném a pełném poświęcenia współdziałaniem.

(*) Numer Kwietniowy Roczników r. z. patrz: „Rzut oka na całość czynności pierwszego Ogólnego Zebrania Tow. Rolniczego" przez zasłużonego autora Poszukiwań do historyi Rolnictwa Krajowego, Edmunda Stawiskiego.

Pomni na zasadnicze podstawy pomyślności rolnictwa, cechujmy działania nasze dobrém zrozumieniem jego potrzeb, a w jedności serdecznéj, trafimy Panowie, do celu, jaki ustawa a miłość dobra powszechnego temu obywatelskiemu zgromadzeniu ziemian naznacza.

Kończymy Panowie, w nadziei, że rok obecny bogatsze jeszcze materyały sprawozdaniu przyszłemu dostarczy, że owoce zbiorowych prac naszych dla rolnictwa podjętych i w liczbę wzrosną i w jakość się spotęgują.

Chciejmy w Imię Boże do dalszéj zabrać się pracy. Powtarzamy co rzekliśmy przed rokiem, że Komitetu rzeczą jest być na Wasze usługi, a żarliwością Waszą zagrzewać się w służbie dobra ogólnego.

Sprawozdanie powyższe, z oznakami żywego zadowolenia wysłuchane, oddano Sekcyi Administracyjnéj do roztrząśnienia.

Następnie Cz. Komitetu Węgleński, wezwany został przez Prezesa do odczytania Sprawozdania z dochodów i wydatków Towarzystwa.

OBJAŚNIENIE

do Rachunku z funduszów Towarzystwa Rolniczego za rok 1858.

Wyznaczywszy Komitet z grona swego Delegacyą w celu zbadania rachunku z funduszów Towarzystwa Rolniczego za rok 1858, i ostatecznego porównania zapowiedzianych w Etacie pozycyj z istotném takowych

rozrządzeniem, po wysłuchaniu przygotowanego Sprawozdania z odbytéj czynności zawierającego zgodne ze stanem rzeczy usprawiedliwienie, i takowego przyjęciu, pod ocenienie Zebraniu Ogólnemu ma honor przedstawić.

Etat był układany według liczby wiadomych Członków w dniu piérwszym kréskowania i wynosi rsr. 18,000.

Kiedy z końcem Zebrania Ogólnego obliczono wszystkie listy wyszłe z ballotowania, wykazano Członków 1,476; że zaś okazało się 10ciu albo podwójnie, albo mylnie podanych, przyjęto w rachunku 1,466 i wprowadzono do rachunku rsr. 21,990. Zatém z przewidzianego źródła dochodu, powstała przewyżka rsr. 3,990.

Inne źródła dochodu nie mogły być objęte cyframi Etatu, w miarę jednak wpływania wciągu roku weszły w rachunek i po zamknięciu rocznego rachunku, okazują stan następujący:

Z przekazu funduszów na rzecz Towarzystwa Rolniczego przez rozwiązaną Współkę Roczników, otrzymano.	rsr.	854 kop. 68.
Z dochodu patentów wpłynęło	rsr.	707 kop. 20.
Z procentów narosłych na Biletach Skarbowych Królestwa Polskiego, zaliczono	rsr.	309 kop. 38.
Z prenumeraty Roczników Gospodarstwa Krajowego z wydania roku 1858, wciągnięto	rsr.	832 kop. 80.
Z ofiar i darów w gotowiźnie. .	rsr.	53 — —
Tym sposobem powstała przewyżka	rsr.	6,747 kop. 6.
Cały ogólny dochód wynosił . .	rsr.	24,747 kop. 6.

Co do rozchodu. Postępowanie Komitetu z ostrożnością przy rozbiorze potrzeby każdego rodzaju wydatku,

zwracanie się przy decyzyach do ich podstawy, tojest do Etatu, wzgląd nieprzerwany na zachowanie funduszu dyskrecyonalnego, właściwemu przeznaczeniu, zupełnym skutkiem zostały uwieńczone. Jednakże tę możność nie wkraczania w fundusz dyskrecyonalny, winniśmy głównie rozwiązanéj Współce Rocznikowéj, która jak była zawiązkiem zespolenia sił intelligencyjnych rolniczych i piastunką pojęć w tym oddziale, tak wcielając się w większą od siebie spojnią Towarzystwa Rolniczego, otoczyła materyalne jego potrzeby swoją pieczołowitością, i tak remanent swój w gotowiźnie jak i zapasy w kompletach Roczników i dzieł niesprzedanych — na rzecz Towarzystwa, a mianowicie na zaopatrzenie piérwszych potrzeb i mobiliów przeznaczyła.

Kiedy bowiem układano piérwszy Etat, nie można jeszcze było miéć jasnego wyobrażenia téj mnogości małych potrzeb w zagospodarowaniu się: bibliotecznem, biórowém; nieznano lokalu jaki Władze Towarzystwa Kredytowego uprzejmie ofiarowały, bo nie był ani obrany ani wskazany, zatém nie można było obliczyć utensyliów.

Również nagrody i medale były nową rzeczą, i trudno było ocenić koszta artystycznego utworu i wykonania, bo artysta jako niezwyczajny robotnik, nie daje się przynaglić do określenia czasu w którym poweźmie i wykona pomysł, i niepodobna wymagać od niego, aby odrazu pod naciskiem pośpiechu obrachował koszt roboty i tych drobnych szczegółów, które do mechanizmu wykonawczego należą.

Tym to sposobem powstała różnica między pozycyą przedstawioną Etatem w Tytule I^ym^ a rachunkiem tego tytułu, która jakkolwiek znaczna, rzeczywiście przestaje zupełnie być rażącą, nie tém że fundusz Współki Rocznikowéj pokrywa wydatek, ale samą różnicą określenia. Etat miał na myśli drobne sprzęty, rachunek objął mo-

bilia, a zatém już rzeczy dłuższego trwania, innego znaczenia, bo wchodzą takie: jak kamień litograficzny, puncyny, stemple do medali, pieczęcie.

Jakoż Etat na opał i światło przeznaczył rsr. 300, rachunek przewyżkę wydatku na rsr. 11 kop. 32½ wykazuje.

Na zaprowadzenie sprzętów tojest utensyliów, rsr. 300 wyznaczono, gdy one jako mobilia rsr. 3,303 kop. 55 kosztowały, a obciąża ten rachunek spodziewana wypłata p. Minhejmerowi rsr. 200.

W układzie działów rachunkowych jaki jest przyjęty: puncyny, drzeworyt, pieczęcie, znajdują tu właściwe pomieszczenie, i chociaż w Etacie piérwiastkowym koszt ich był domniemalnie a nieliczebnie do Tytułu Nagród przyłączony, z tamtego należy go pojęciowo wydzielić, a w tym oto postawić tytule, tak jak spowodowany temi wydatek, jest zapisany na rsr. 1,252 kop. 50.

Rozważając całą summę tego Tytułu, widoczném jest, że zajęła rsr. 300 przewidzianych Etatem, rsr. 100 z przychodów za patenta, rsr. 854 kop. 68 z wpływu w gotowiźnie przekazanego przez Współkę Rocznikową, i że rsr. 2,248 kop. 87 są awansem zrobionym przez Komitet na majątek Współki, dotąd nie zrealizowany, a w nominalnéj wartości rsr. 6,707 kop. 73 wynoszący.

Jest jednak porównawczo zawsze przewyżki w tym Tytule rsr. 3,203 kop. 55.

W Tytule II^{im} uposażenie Administracyi Towarzystwa miało przeznaczone rsr. 1,995, wydano rsr. 1930, a zatém mniéj o rsr. 65, z tego powodu, że Redaktor Roczników dopiéro od marca zajął posadę, a Kancelista od lutego użyty.

W Tytule III^{cim} materyały i portorya wynoszą rsr. 450 z przeznaczenia w Etacie, wydano zaś rsr. 754 kop.

56; jest więc przewyżki w rozchodzie rsr. 304 kop. 56. Sama opłata listowa na poczcie kosztowała rsr. 390 kop. 85 za czas, dopóki nie byliśmy od téj zwolnieni.

Druki dla użytku Bióra, książki, okólniki, rsr. 160 kop. 90 $^1/_2$. Zaś książki protokułowe, blankiety, koperty, papiér, atrament, lak, rsr. 202 kop. 80 $^1/_2$.

W miarę jak Towarzystwo większe przybierało rozmiary, zwiększał się i wydatek, którego ograniczyć nie można w samym biegu działania.

W Tytule IV^{tym} wydawnictwo na papier, druk, było przeznaczone rsr. 3,000, wydano rsr. 3,363 kop. 84. W pozycyi rachunkowéj jest na piérwszy rzut oka przewyżki o rsr. 363 kop. 84; jednak gdy Roczniki zwróciły przez prenumeratę roku 1858 rsr. 832 kop. 80 (prócz remanentu wartości nominalnéj 630 rsr.), więc rzeczywiście kosztowały rsr. 2,531 kop. 4 przy odbiciu 2,000 egzemplarzy.

Tytuł V. Na Bibliotekę i Zbiory przeznaczono rub. sr. 900; wydano rsr. 978 k. 62 $^1/_2$, a zatém wyżéj o 78 rsr. 62 $^1/_2$ kop. Co nie jest tak znacznem przekroczeniem, ze względu na naturę potrzeby i da się artykuł 28 Ustawy usprawiedliwić.

W badaniach i sprawdzeniach Etat postawił rsr. 1,050; rzeczywistego wydatku było rsr. 85 kop. 57, a obciąża ten tytuł zarządzony rozdział Mappy Topograficznéj Królestwa na powiaty, przewidzianego kosztu rsr. 250; rozchód przeto nie doszedł Etatu o rsr. 714 kop. 43.

Na medale i nagrody przeznaczono summę rsr. 7,200 w Tytule VII Etatu.

Szczegóły projektowanego rozdawnictwa nagród ze szczegółami udzielenia dokonanego, zgodzić się nie mogą, gdyż wydatek co do ilości wynikł dopiero z oceniania i przyznania, co jak wiadomo nie wszędzie miało

miejsce; nadto termina przysądzenia odroczone w konkursach co do rozpraw i co do 10 medali, przekazują na rok bieżący koszta z tego powodu. Jasném to jednak jest w rachunku buchalterycznym, objąwszy całość ujął i obowiązki z Uchwały Zebrania Ogólnego wynikające, i w téj całości 6,963 rs. 29 kop. dopełnionego wydatku, dotąd jest rsr. 4,414 kop. 24. Koszt zaś zamówionych medali wyniesie rsr. 669 kop. 35.

Koszt przypuszczalny medali z konkursu otwartego po koniec marca 1859 r. 379 rsr. 70 kop. i na pięć nagród za rozprawy rsr. 1,500; przeto w tym Tytule jest jeszcze niewyczerpanych rsr. 236 k. 71.

W Tytule VIII. Nadzwyczajne wydatki w Etacie mają przeznaczone w złączeniu z nazwą kredytu dyskrecyonalnego rsr. 1,805. Odnosić jednak do nadzwyczajnych potrzeba tylko koszta urządzenia Aktu Styczniowego, Zebrania Ogólnego Lutowego, posiedzenia Czerwcowego w summie rsr. 208 k. 6½.

Druki: Ustawy Towarzystwa Rolniczego, Regulaminów, List Członków, List Wyborczych, Instrukcyi dla Korrespondentów, Szematów dla Delegacyj, kosztuje rsr. 567 k. 72. Koszta ekspedycyi, kommissowe, podróże, rsr. 179 k. 25½, czyli razem rsr. 995 k. 4. Do wydatku na mocy § 28 uczynionego, należy rsr. 150, to jest dodatek do pensyi dla Referenta, którego praca użyteczna w początku nie mogła być dostatecznie oceniona, a posada utworzona przy wydawnictwie Rocznikowém i z funduszów tegoż wydawnictwa dla udziału w zatrudnieniach Rocznikowych opłacana, łącząc w sobie i zatrudnienia biórowe, wymagała dodatkowego uposażenia.

Na oddział dyskrecyonalny właściwie nic nie użyto, bo też to był oddział, który w złączeniu z funduszem zasobowym, miał odbić wskazane nowe kierunki; nale-

żało więc pościągać wiadomości, przemyśleć zasady co do jednego z nich najwięcéj żądanego wykształcenia rzemieślników, i z nastręczających się kombinacyj takową wybrać, aby na najbardziéj użyteczną wprowadzić drogę. Przygotowania te zużyły czasu kilka miesięcy, zanim doszliśmy do jaśniejszego wyobrażenia, ale już z jednym faktem umowy, a z drugim projektem dającym się zastosować, do Zebrania Ogólnego przyjdziemy. W tym Tytule rozchód nie doszedł zapowiedzianéj wysokości o rsr. 699 kop. 96.

Po takiém szczegółowém przejściu Tytułów, okazuje się, że summa rozchodowa Tytułów przenoszących zakres oznaczony, czyni rsr. 3,961 k. 90. Summa zaś Tytułów niedoszłego rozchodu odpowiednio do przeznaczonych cyfr wynosi rsr. 2,716 kop. 10.

Zatém ogólnéj rachunkowéj przewyżki nad Etat pierwiastkowo mający w przychodzie 18,000 rub. sr., jest 1,245 rsr. 80 kop. Że jednak jak powiedziano w objaśnieniu Tytułu I, wydatek na mobilia zajmuje rsr. 854 kop. 68 przekazanych od byłéj Współki Rocznikowéj z biegnącego wpływu, a summa rsr. 2,248 k. 87 uważa się za awansowaną z funduszów tejże Współki mogących być w przyszłości zrealizowanemi, czyli że w ogóle fundusz byłéj Współki Rocznikowéj pokrywa wydatek w summie rsr. 3,103 kop. 55. Gdy tę summę porównamy z ogólną przewyżką rozchodów wyżéj wymienioną na rsr. 1,245 k. 80, okaże się, że właściwie rozchód nie doszedł Etatu na summę rsr. 1,857 k. 75, i znaczy, że nie sam fundusz zasobowy dyskrecyonalnym późniéj nazwany, ale i fundusz przeznaczony na wydawnictwo dzieł i na koszta badań i sprawdzeń nietylko rachunkowo ale i rzeczywiście nie został dotkniętym.

Zamykając to zestawienie pozycyi wykazać należy, że zebrana cała summa wydatku wynosi rsr. 16,246 k. 75.
A gdy summę przychodu zapisano „ 24,747 „ 6.

Rzeczywistego remanentu z końcem r. 1858 znajduje się . . . . rsr. 8,500 k. 31 ztą uwagą, że na tym remanencie ciążą obowiązki wypłat mających się dopełnić w summie rsr. 2,999 k. 5.

Przy rozpatrywaniu rachunku buchalterycznego, summa końcowa rozchodu przedstawi się badającemu na rsr. 19,245 kop. 80, jako wypływająca z połączenia rzeczywistych wydatków z obowiązkami jakie są do dopełnienia, których odłączenie doprowadzi do summy rzeczywistego wydatku, tojest rsr. 16,246 kop. 75 i do remanentu wyżej wykazanego.

Wiele jednak z tych usprawiedliwionych wydatków, weszło w kategoryą majątku Towarzystwa, który składa się nietylko z funduszów do zrealizowania, mianowicie: przekazanych przez byłą Współkę Rocznikową podług nominalnéj wartości rsr. 6,707 k. 73; z remanentu Roczników z wydania r. 1858 rsr. 630; razem rsr. 7,337 kop. 73; ale także z wartości Bibliotecznéj rsr. 978 k. 62 i z wartości ruchomości Towarzystwa Rolniczego rsr. 3,503 k. 55,—a zatém w ogóle wynosi summę rsr. 11,819 kop. 90 ½.

Lecz krom wykazanego majątku, przybywa nam jeszcze większéj wartości, nie dający się wprawdzie ująć w cyfry, dawniéj przed zawiązaniem Towarzystwa Rolniczego nie mający pola do zrealizowania, dzisiaj za nowy nabytek uznany, to jest przekonanie, że owa zdolność nasza i popęd do encyklopedycznéj wiedzy zyskują na sile przez zstąpienie do specyalnego zatrudnienia, że realizując się w potrzebnych specyalnych przedsięwzięciach, dodają mocy umysłowi, dodają wytrwałości

w pracy: to jest dodają dwie podstawy, na których majątek Towarzystwa Rolniczego dobrze będzie oparty.

Prezes oświadczył Zebraniu, iż dokument dopiéro odczytany, zostanie oddanym Delegacyi do sprawdzenia rachunków wyznaczyć się mającéj.

Poczém Czł. Komitetu Górski Ludwik odczytał, na wezwanie Prezesa, następujące szczegółowe Sprawozdanie z czynności Komitetu w przedmiocie zaleconego temuż przez zeszłoroczne Ogólne Zebranie obmyślenie środków pomocy w kształceniu rzemieślników wiejskich.

SPRAWOZDANIE Z CZYNNOŚCI KOMITETU

w przedmiocie zleconego mu przez zeszłoroczne Ogólne Zebranie niesienia pomocy w kształceniu rzemieślników wiejskich.

Na zeszłoroczném Ogólném Zebraniu liczne głosy Członków, opinią większości poparte, wyrażały życzenie, aby Towarzystwo Rolnicze, środkami, jakiemi według Ustawy rozporządza, dopomagało do kształcenia ludności wiejskiéj w kierunku potrzeb rolnictwa.

Jednym z dowodów téj dążności świadczącéj o gruntowném ocenieniu przez Ogólne Zebranie najważniejszego warunku wszelkiego w rolnictwie postępu, była uchwała polecająca szczególnéj troskliwości Komitetu, aby część funduszu dyskrecyonalnego użył na zasiłki dla tych czeladników wiejskich, którzyby w rzemiośle swojém wydoskonalić się chcieli.

Wypełnienie tego zlecenia było przedmiotem ciągłych Komitetu usiłowań. Upatrując w niém bowiem słuszne wyrażenie ogólnéj Towarzystwa dążności, któréj zeszłoroczne fundusze nie dozwoliły dać obszerniejszego zastosowania, szukał sposobów, za pomocą których Towarzystwo mogłoby w przyszłości pomnożyć liczbę dobrych rzemieślników wiejskich, ich ukształcenie zapewnić i cały ten kierunek działania Towarzystwa w systematyczną ująć całość.

Użycie zaś dyskrecyonalnego funduszu w roku zeszłym przez Zebranie Ogólne przeznaczonego, miało być w jego przekonaniu częściowém tylko zastosowaniem ogólnego projektu postępowania na téj drodze, życzeniem Waszém i potrzebą rolnictwa wskazanéj. W wyborze środków najskuteczniéj do zamierzonego celu doprowadzić mogących liczne i ważne przedstawiały się trudności. Mała liczba zdatnych rzemieślników wiejskich, u których młodsze pokolenie kształcićby się mogło, brak potrzebnéj rękojmi, iż pod ich przewodnictwem czas na naukę przeznaczony dobrze użytym będzie, trudność rozciągnięcia skutecznego nadzoru przez specyalne delegacye Członków Towarzystwa, często znacznie od miejsca pobytu rzemieślnika oddalonych, nie dozwalały nam poprzestawać na projekcie umieszczania rzemieślniczéj młodzieży w drobnych po kraju rozrzuconych warsztatach, w których nauka rzadko dostateczną a opieka Towarzystwa nie łatwoby zapewnioną być mogła.

Z drugiéj strony kształcenie w zakładach fabryk i narzędzi rolniczych, mianowicie w Warszawie istniejących, wzbudzało obawę, czy wychodzący z nich rzemieślnicy będą dostatecznie obznajmieni z robotami zwykłemi gospodarskiemi, w zakładach powyższych niewykonywanemi. A jednak coraz powszechniéj uznana

ulepszonych narzędzi potrzeba i uzasadnione zażalenia na brak rzemieślników, którzyby narzędzia te naprawić umieli, wskazywały Komitetowi potrzebę połączenia w przyszłych rzemieślnikach wiejskich zdolności do wykonywania tego rodzaju robót, z usposobieniem, jakiego zwykłe gospodarskie prace wymagają.

Należało nakoniec szukać rękojmi dobrego skutku usiłowań Towarzystwa ze strony samychże uczniów, a więc starać się, aby pomoc była daną takim tylko rzemieślnikom, których moralne usposobienie i pewny stopień nabytego już uzdatnienia, dopuszczać pozwolą, iż rolnictwo krajowe istotny ze swych wychowańców mieć będzie w przyszłości pożytek.

W obec tych trudności i w poszukiwaniu najodpowiedniejszéj do osiągnięcia powyższych celów drogi, Komitet kierował się stale tą główną i doświadczeniem stwierdzoną zasadą, iż zadaniem Towarzystwa być nie może tworzyć przyszłych rzemieślników wiejskich powołując do nauki ludzi wcale jeszcze nieusposobionych; postępowanie bowiem takie wywołałoby tylko w ludności chęć korzystania z dobrodziejstwa jéj ofiarowanego, bez żadnéj rękojmi spodziewanego skutku; ale przeciwnie że jedyną właściwą drogą postępowania w téj mierze jest dopomagać pojedynczym usiłowaniom, dobre chęci czynem stwierdzone wspierać, wskazywać im kierunek, otaczać opieką i nadzorem.

Na téj oparty zasadzie, Komitet rozpatrzywszy wszelkie możebne sposoby i środki, uznał, iż Towarzystwo obrać powinno równocześnie dwa kierunki, a raczéj dwa sposoby postępowania odmiennéj formy, ale do jednego zmierzające celu.

Piérwszym jest dopomagać do kształcenia młodych terminatorów już z rzemiosłem obeznanych na zdatnych rzemieślników wiejskich.

Drugim podawać sposobności uzdolnionym już ale niezależnego położenia niemającym majstrom, do skierowania swéj pracy na potrzeby rolnictwa w sposób dla nich samych najkorzystniejszy. W obudwu zaś kierunkach działać w sposobie opiekuna i pomocnika, czuwającego nad dobrém kształceniem piérwszych, obmyślającego i wynajdującego najkorzystniejsze warunki bytu i działalności dla drugich.

Co do 1go. Rozwijając czynność swoję w piérwszym kierunku, Komitet zawiązał stosunki i korrespondencye z właścicielami fabryk i narzędzi rolniczych w Warszawie i na prowincyi istniejących, a Szanownych Korrespondentów Okręgowych, gorliwych wszystkich usiłowań jego pomocników, odezwą z dnia 4 listopada r. z., prosił, aby po zniesieniu się z Członkami Towarzystwa udzielić mu raczyli wiadomości o uzdolnionych rzemieślnikach, w okręgach zamieszkałych, którzyby młodych terminatorów przyjąć chcieli, i żądane przez nich za naukę i utrzymanie warunki podali.

Trudność powzięcia dokładnych w tym względzie wiadomości jest powodem, że nie wszyscy jeszcze korrespondenci odpowiedzi swoje Komitetowi przesłali. Rapporta z 38 Okręgów dotąd zebrane, podają następującą liczbę majstrów wzorowych, gotowych do przyjęcia uczniów na praktykę: mechaników budujących młyny, tartaki i maszyny rolnicze 2, kowali 15, stelmachów 13, cieśli 9, strycharzy 7, bednarzy 2, mularzy 2, stolarza 1 i ślusarza 1. Szczupły to zastęp; nadmienić jednak wypada, że niektórzy Szanowni Korrespondenci donosząc o kilku zdatnych w Okręgach swych rzemieślnikach, oświadczyli, że są jeszcze inni dobrze zaleceni, ale że wtedy dopiéro stanowczą o nich będą mogli dać wiadomość, skoro się lepiéj o ich usposobieniu przekonają, i że w tym celu z pomocą miejscowych Członków

Towarzystwa konkursa okręgowe wyrobów rzemieślniczych urządzić zamierzają. Warunków przyjęcia większa część rzemieślników nie podała, inni nader skromne żądania za naukę i utrzymanie przedstawili, a niektórzy oświadczyli, że pod tym względem spuszczają się zupełnie na sąd Towarzystwa.

Z powyższego krótkiego obrazu przekonać się można, że zebrane od Szanownych Korrespondentów wiadomości nie są jeszcze dość liczne i dokładne, aby posłużyć mogły do oparcia na nich projektu przyszłych działań Towarzystwa.

Będzie to przedmiotem naszych w roku bieżącym usiłowań.

Na wezwania Komitetu, znakomitsi właściciele fabryk i narzędzi rolniczych podawali mu swoje uwagi i objaśnienia, wskazywali trudności zamierzonego zadania, przedstawiali warunki, z których niektóre przechodzą nateraz możność Towarzystwa, ale wszyscy prawie oświadczyli gotowość pomocy i usługi swojéj do osiągnięcia celu tak ściśle z dobrem rolnictwa połączonego.

Bliższe rozpatrzenie przekonało, że z pomiędzy rzemiosł gospodarstwu wiejskiemu najpotrzebniejszych, zakłady tego rodzaju dają sposobność kształcenia tylko kowali, ślusarzy i stolarzy mechanicznych; inne bowiem rzemiosła zbyt ograniczone i specyalne mają w nich zastosowanie, na kształceniu zatém młodzieży, w trzech piérwszych ograniczyć się tam potrzeba, dla innych zaś rzemiosł właściwsze miejsca i sposoby wynaleźć. Przekonano się także, że wielkie zakłady Warszawskie wyrabiające nietylko narzędzia rolnicze ale budujące głównie maszyny dla przemysłu fabrycznego przeznaczone, mniéj są stosowném miejscem nauki dla przyszłych rzemieślników wiejskich. Zaprowadzony w nich bowiem ścisły podział pracy, nie daje sposobności poznania

wszystkich szczegółów roboty, a ułudny powab stolicy, wysokość zarobków rzemieślnikom tutejszym ofiarowanych, zatrzymaćby mogły w jéj murach młodzież staraniem Towarzystwa dla potrzeb wiejskich kształconą.

Kształcenie zatém w zakładach fabrycznych prowincyonalnych, z samego położenia rzeczy zatrudnionych głównie wyrabianiem narzędzi i maszyn dla rolnictwa przeznaczonych, uznane zostało za najwłaściwiéj zamierzonemu odpowiadające celowi, z warunkiem jednak, że umieszczani tam będą terminatorowie do korzystania z nauki poprzednią pracą i praktyką rzemieślniczą dostatecznie usposobieni.

W tym postępując kierunku, Komitet zawarł umowę z p. Platem właścicielem znanéj zaszczytnie fabryki maszyn i narzędzi rolniczych w Zwierzyńcu w powiecie Zamojskim położonéj (*). W umowie téj Komitet stosownie do przyjętéj zasady, obowiązał się umieszczać u p. Platego na naukę terminatorów już z rzemiosłem obeznanych i dających rękojmię, że starania i koszta Towarzystwa dla nich podjęte, daremnemi nie będą.

W téj zatém myśli, Komitet nie wziął na koszt Towarzystwa całego utrzymania terminatorów, ale je rozdzielił między Towarzystwo, fabrykę która z ich pracy korzystać będzie i samych rzemieślników, lub osoby które przeświadczone o ich zdolnościach zechcą im dopomódz sprawieniem potrzebnéj odzieży, aby natomiast w przyszłości ich pracę sobie zapewnić. P. Plate z drugiéj strony przyjął obowiązek tak kierować nauką powierzonych mu uczniów, aby poznać mogli dokładnie wszystkie szczegóły roboty, w obranym przez nich rzemiośle. Kontrakt z P. Plate drukiem ogłoszony zostanie i służyć będzie za wskazówkę zasad, według których

(*) Kontrakt ten umieszczony jest przy końcu niniejszego numeru.

zawierane będą umowy z innemi właścicielami fabryk lub wszelkiego rodzaju warsztatów rzemieślniczych, którzy podobną jak p. Plate rolnictwu krajowemu oddać zechcą przysługę.

Rozszerzenie działalności Towarzystwa w tym pierwszym kierunku, zależéć będzie od dobréj woli rzemieślników i fabrykantów krajowych, niemniéj od ochoty ludności w wyborze rzemieślniczego powołania. Można mieć nadzieję, że powołania te, zbyt rzadkie dotąd u nas, obudzone zostaną ogólnym pędem rolniczego postępu przez Towarzystwo wywołanym i szczególną jego o ten przedmiot troskliwością.

Nakoniec kontrakt z p. Platem jest nietylko częściowém wykonaniem systematu pomocy kształcenia przez Komitet przyjętego, ale zarazem jest wypełnieniem zalecenia wydanego przez zeszłoroczne Ogólne Zebranie, w granicach wskazanego mu na ten cel funduszu.

Co do 2go. Obserwacya stanu i materyalnego położenia rzemieślników krajowych doprowadziła Komitet do obrania drugiego kierunku, którego przyjęcie od Waszego zależeć będzie uznania, a dążącego do postawienia wykwalifikowanych już majstrów w możności korzystnego dla nich samych i dla gospodarstw naszych zdolności ich użycia.

Za pomocą bowiem wiadomości od rzemieślników i fabrykantów powziętych, przyszliśmy do téj opinii, że znajdują się mianowicie w Warszawie i w niektórych większych miastach lub fabrycznych zakładach rzemieślnicy dostatecznie uzdolnieni, ale nie mający potrzebnego zasobu do nabycia samodzielnego położenia, a co ważniejsza będący w zupełnéj niewiadomości gdzie i w jaki sposób pracę swoję najkorzystniéj skierować by mogli. Z drugiéj strony wiadomo powszechnie, że go-

spodarze wiejscy gotowi są często najkorzystniejsze dla osiedlenia dobrego rzemieślnika u siebie lub w pewnéj wskazanéj miejscowości ofiarować warunki, ale wynalezienie onego i sposobność przekonania się, że on istotnie wymagane posiada usposobienie są tak trudne, iż największą do urzeczywistnienia zamierzonego celu stawiają im przeszkodę.

Komitet Wasz panowie, osądził, że w obec tych dwóch niezaspokojonych i wzajemnie nieznających się potrzeb, Towarzystwo stanąć może jako pośrednik i dobroczynny pomocnik. Odbierać za pośrednictwem korrespondentów lub bezpośrednio od Członków Towarzystwa wiadomości o najkorzystniejszych warunkach jakiéby zdolnym rzemieślnikom ofiarowane być mogły, a tym sposobem przekonywać się o ważności potrzeby rzemieślników w różnych okolicach kraju, gdyż podawane warunki tem będą dogodniejsze im potrzeba będzie więcéj naglącą; z drugiéj strony wyszukiwać zdolnych a nie dosyć zasobnych rzemieślników, wskazywać im te miejsca dla ich przemysłu otwarte, nakoniec udzielaniem pożyczki zachęcić i dopomódz im do rozwinięcia swéj pracy z ich własną i rolnictwa miejscowego korzyścią: ten środek Panowie, jako w naturze stosunków miejscowych czerpany, sądzimy że potrzebie ogólnéj odpowie.

Bo aby przyjść do powiększenia liczby zdolnych rzemieślników w kraju, nie dosyć i wcale nie dosyć jest zatrudniać się kształceniem czeladników; trzeba przedewszystkiem tworzyć majstrów, stawiając zdolnych rzemieślników w położeniu dającém im sposobność rozwinięcia samodzielnie ich pracy, zdolności i przemysłu.

Tym sposobem rozprowadzą się po kraju skoncentrowane w pewnych miejscowościach, i przekonania

o możności rozwinięcia sił swoich pozbawione zdolności, a warsztat każdego takiego majstra, będzie nowém ogniskiem pracy i kształcenia dla przyszłéj rzemieślniczéj młodzieży.

Aby zatém w tym kierunku Towarzystwo skutecznie działać mogło, Komitet proponuje Wam Panowie, utworzenie stałego funduszu kredytowo zapomogowego, przeznaczonego dla uzdolnionych rzemieślników, którzyby złożywszy dowody wymaganéj i osobną instrukcyą objąć się mającéj kwalifikacyi, w jednym z punktów każdemu z nich przez Komitet wskazanych, osiedlić się i tam warsztaty założyć chcieli.

Jakkolwiek mamy niepłonną nadzieję, że zaprowadzenie podobnéj w łonie Towarzystwa instytucyi spodziewane przez nas przyniesie owoce, aby jednak projektowi doświadczeniem jeszcze nie utartemu zbyt obszernych odrazu nie dawać rozmiarów i Etatu Towarzystwa wielką nie obciążać summą, Komitet proponuje Wam Panowie przeznaczyć na ten cel ogólną summę złp. 32,000 w sposobie funduszu żelaznego działać mającą. Obrot zaś i użycie tego funduszu w następujący sposób urządzić zamierza.

Wypożyczenie summy złp. 32,000 podzielone będzie na łat sześć i przeznaczone corocznie dla czterech najmniéj majstrów, którzy téż w przeciągu lat sześciu pożyczoną kwotę bez procentu oddać będą obowiązani. W roku pierwszym dłużnicy żadnego zwrotu uiszczać nie mają, dopiero z końcem drugiego roku i następnych lat pięciu, raty należne wyrównywające jednéj piątéj części pożyczonéj summy wypłacać będą.

Summa złp. 32,000 rozdzielona na lat sześć i skombinowana z opłatą rat pochodzących ze zwrotu pobranéj pożyczki, dozwoli corocznie użyć na pożyczkowe uposażenie najmniéj czterech rzemieślników summę

złp. 8,000, jak o tém dołączona tu tabelka przekonywa (*). Pożyczka dla każdego rzemieślnika przeznaczona nie powinna zdaniem naszém, przenosić kwoty złp. 2,000, a to dlatego, aby pożyczce téj zostawić zawsze charakter częściowéj zapomogi, któréj inne warunki znaleźć się powinny w własnym rzemieślnika zasobie i w dogodnościach, jakie pragnący go posiadać ziemianie ofiarować zechcą. Zbyt szczodre udzielanie pożyczki, zachęcićby też mogło do korzystania z niéj ludzi żadnego zasobu nie przedstawiających. Komitet przedsięweźmie stosowne środki w celu zabezpieczenia całości pożyczki i regularnéj wypłaty rat przynależnych, do czego spodziewa się znaleźć miejscowe ułatwienia w okolicach, w których rzemieślnicy osiedlać się będą.

Wybór rzemieślników z pożyczki téj i z pośrednictwa naszego korzystać chcących, dopełniać będzie Komitet za pomocą publicznych ogłoszeń wskazujących

---

(*) *Obrót funduszu Kredytowo-zopomogowego, przeznaczonego na coroczne bezprocentowe uposażenie rzemieślników.*

	Potrzeba wydać z funduszu kredytowo-zapomogowego złp.	Zwrot pożyczki przy końcu roku przeszłego wynosi złp.	Zatém fundusz do użycia co rok wynosi złp.
1	8,000	„	8,000
2	8,000	„	8,000
3	6,400	1,600	8,000
4	4,800	3,200	8,000
5	3,200	4,800	8,000
6	1,600	6,400	8,000
7	„	8,000	8,000
	Summa 32,000		i t. d.

Zatém przy wyłożeniu kapitału złp. 32,000, rubryką pierwszą w pierwszych sześciu latach wykazanego, kapitał ten w sposobie funduszu żelaznego działając sam sobie w następnych latach wystarczać będzie, stręcząc corocznie złp. 8,000 na kredytowo-zapomogowe uposażenie rzemieślników.

żądane warunki i kwalifikacye. W warunkach tych oprócz wiarogodnych świadectw dobrego sprawowania się i rzetelności, niemniéj dowodów przekonywających o zupełném uzdolnieniu rzemieślnika do wykonywania robót jego rzemiosłu właściwych, umieszczony być ma dla kowali, ślusarzy i stolarzy obowiązek złożenia dowodu, iż lat dwa przynajmniéj umiejętnie pracowali w jednéj ze znakomitszych krajowych fabryk maszyn i narzędzi rolniczych. Warunek ten położony być winien dlatego, aby rzemieślnicy ci z funduszu kredytowo zapomogowego korzystać mający, umieli wyrabiać niektóre ulepszone narzędzia a przynajmniéj naprawę ich wykonywać.

Ten jest Panowie, krótki nader obraz czynności naszych w tym ważnym przedmiocie i te są główne zarysy systematu do pomnożenia i kształcenia rzemieślników wiejskich przez Komitet przyjętego. Dalecy od mniemania, aby środki przez nas podane wyczerpywały zupełnie przedmiot tak obszerny, przekonani owszem jesteśmy, że w miarę dłuższego praktycznego na tém polu działania, odkrywać się będą nowe sposoby i środki a obecnie przez nas podane udoskonalać.

Przedstawiamy rozbiorowi i dyskussyi Zebrania Ogólnego główne projektu zasady, abyśmy ze zdań i opinii Waszéj korzystać mogli i powierzonym nam funduszem rozporządzili w taki sposób, któryby we wszystkiem Wasze zatwierdzenie uzyskał. Zwracamy tylko w końcu uwagę Towarzystwa, że kształcenie rzemieślnicze, jak każde inne, któremu dla pożytku rolnictwa pomoc Waszą ofiarować zapewne będziecie gotowi, jest długiém i pracowitém zadaniem wymagającém czasu i wytrwałości; nie zrażajmy się zatém niepowodzeniami które nas na téj drodze spotkać mogą, ale szukajmy przyczyny złego i tę usunąwszy postępujmy daléj, po-

prawiając popełnione błędy. Środki przedsięwzięte różnym zmianom uledz mogą, bo na tém polu przez nas obraném, drogi są rozmaite; ale cel do którego zmierzamy jest pożyteczny, godny zatém abyśmy mu nietylko część funduszów Towarzystwa, ale trudy i starania nasze poświęcili.

To Sprawozdanie zostało oddane Sekcyi Administracyjnéj.

Zgromadzenie słuchało daléj wniosków Czł. Komitetu Węgleńskiego projektujących niektóre zmiany w przepisach objętych Uchwałą przeszłorocznego Zebrania Ogólnego (z d. 24 lutego) co do stopniowania nagród przez Towarzystwo udzielanych, oraz projektu podziału nagród na rok 1859.

Projekt zmiany w stopniowaniu nagród.

Na podstawie Artykułu 34 Ustawy Towarzystwa Rolniczego, Komitet znajdując potrzebę zmiany w przepisach Uchwały Zebrania Ogólnego z roku zeszłego, którą to uchwałą przyjęto stopniowanie Nagród, przychodzi o decyzyą do Zebrania Ogólnego, projektując inne odmienne, więcéj potrzebom odpowiadające.

Pięć było ustanowionych rodzajów Medali, jakoto:

1. Medal złoty nadzwyczajny.
2. Medal złoty wielki.
3. Medal złoty mniejszy.
4. Medal srebrny wielki.
5. Medal srebrny mniejszy.

Na przyszłość uchyla się złoto, i jeden tylko kruszec, srebro, będzie używany.

Również uchyla się nazwa Nadzwyczajnego, a w miejsce dawnych, wprowadza się:

1. Medal największy.
2. Medal wielki.
3. Medal średni.
4. Medal mniejszy.
5. Medal służbowy za poczciwą i pożyteczną służbę.

Krom téj zmiany w zasadzie, całe kardynalne stopniowanie zostaje.

Projekt Podziału Nagród Towarzystwa.

W zamiarze poddania decyzyi Zebrania Ogólnego, Komitet przedstawia na rok 1859 następujący podział nagród:

Towarzystwo Rolnicze udzielać będzie nagrody *bezpośrednio* i *pośrednio*, co stanowi dwa główne oddziały.

Oddział bezpośredni mieć będzie dwa poddziały:

a. Przedmiotowy.

b. Osobisty.

Do przedmiotowego należą:

1. Medale, któremi Zebranie Ogólne w Sekcyach rozrządzić zechce, przez podstawienie zadań konkursowych; w liczbie 5 wielkich i 5 średnich.

2. Ośm medali największych, po jednemu na Oddział Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, na wynagrodzenie najlepszego gospodarstwa folwarcznego.

3. 24 medali wielkich, po trzy na Oddział Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, za następujące postępy:

a. Za wprowadzenie roślin pastewnych na nasienie, stale do systematu gospodarstwa należących i jako korzystne uznanych.

b. Za najlepsze urządzenie łąk, odpowiednio do stanu kultury ogólnéj, w Oddziale Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego znanéj i temuż Oddziałowi właściwéj.

c. Za najlepsze i systematycznie prowadzone urządzenie lasów.

4. 24 medali średnich, po trzy na Oddział Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, do udzielenia:

a. Za wzorowo urządzoną pasiekę.

b. Za szkółkę drzew owocowych.

c. Za spieniężenie nabiału z własnéj folwarcznéj obory, w przerobach, a nie w mléku.

Do tych wszystkich przedmiotów, pod N. 1, 2, 3, numerami oznaczonych, Delegacye Okręgowe wyszukiwać będą kandydatów, nie czekając na osobiste zgłaszanie, oceniać według nowéj poprawionéj Instrukcyi, a Delegacye Oddziałowe ocenienie owe rozpoznają i wyrzekną.

5. Należy również do poddziału przedmiotowego 77 medali mniejszych dla gospodarstw cząstkowych.

Na drugi poddział, osobisty, przypada:

a. 8 medali wielkich dla rządzców, po jednemu na Oddział Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego.

b. 77 medali służbowych, za poczciwą i pożyteczną usługę, dla gumiennych, karbowych, włodarzy.

W oddziale pośrednim zawarte są Wystawy: Warszawska i Łowicka.

Dla Warszawskiéj udzieli się 3 medali wielkich, 3 średnich, 3 mniejszych.

Dla Łowickiéj 6 medali wielkich, 6 średnich, 12 mniejszych.

Oprócz tego, udzielone będą Listy Pochwalne, a mianowicie:

1. Przy konkursach okręgowych, dla oraczy i celnych okazów inwentarza włościańskiego zaprowadzić się mających, dopuszczeni będą rzemieślnicy wiejscy, wyrabiający przedmioty gospodarskiego użytku z swojemi wyrobami. Artykuł najcelniejszy nagrodzony będzie jednym Listem Pochwalnym na Okręg.

2. Na szczególne żądania Delegacyi, dla ochroniarek, służących gospodarskich, officyalistów, oraz gospodarzy cząstkowych, tam głównie, gdzieby było dwóch kandydatów równych sobie przymiotów i podobne zestawienie, jakiego wynagrodzenie wymagało.

Również dołączone będą dla Wystaw, jakoto: Warszawskiéj 5, Łowickiéj 10, z upoważnieniem Komitetu do zwiększenia liczby.

Nakoniec pieniężne nagrody Komitet projektuje:

1. Do konkursu oraczy w każdym okręgu po rs. 20.

2. I przy tychże do konkursów na bydło, konie, nierogaciznę włościańską po rsr. 40, które jednocześnie z rozdawaniem nagród odbywać się mają.

Premiowanie pieniężne i rozdział nastąpią według rozrządzenia Delegacyj Okręgowych, stanowczo na miejscu dokonać się mającego.

Zasady dotyczące delegacyj konkursowych zostają te same, co w roku zeszłym służyły, z tém tylko wyróżnieniem, że Delegacye Powiatowe nie mają przyczyny być powoływanemi, bo każdy okręg kandydatów zbiera, jedne ocenia, drugie sądzi i po jednym Członku do Delegacyi Oddziałowéj Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego wybiera.

Poczém odczytany został przez tegoż Członka Komitetu Projekt Etatu wydatków na rok 1859.

Etat Towarzystwa Rolniczego na rok 1859.

Panowie! Kiedy w roku ubiegłym Komitet miał zaszczyt przedstawiać Etat Zebraniu Ogólnemu, wypowiedziano powszechne przekonanie, że wyraz dobréj woli w przystępowaniu Członkow do Towarz. Rolniczego, nie dozwala przypuszczać pozycyi z niedoboru powstać mogącéj. Prawie ziściło się to przekonanie; wykazana sprawozdaniem liczba trzech na sto, mało jest znacząca, pochodzi ona z nieobecności w kraju, z przepomnienia, i ani jako wstrzymanie się, wskazujące votum niezadowolenia, lub zamiar naprzód powzięty wystąpienia,

a tém mniéj jako niedobór do umorzenia kwalifikujący się, uważaną być może.

Biorąc bowiem rzecz ze strony prawnéj, jakkolwiek §. 12 Ustawy oznaczył, że Członkowie nie wnoszący opłaty, po trzykrotném wezwaniu uznani zostaną za występujących z Towarzystwa; to przecież nie pociąga za sobą zwolnienia za rok ubiegły i obowiązek za przeszłość zostaje do wypełnienia. Do końca obrad tegorocznych, przyjmująca się składka daje możność uiszczenia, a gdyby jaka zaległość pozostała, chociaż z mocy Ustawy nie możemy nazwisk zalegających w gronie Członków na rok 1859 zaliczyć, mamy nadzieję, że nam jeszcze na przyszłość powrócą, a nateraz życzliwi Instytucyi po za obrębem Towarzystwa wspiérać go nie przestaną.

Nim przyjdziemy do ustanowienia źródeł przychodu na rok bieżący, poprzedzamy go wykazaniem remanentów, jakie zawiéra Dział II[gi] Sprawozdania Rachunkowego; jakoż na zalegających:

a) W składce z dniem 31 grudnia 43[ch] Członkach, licząc po rsr. 15, mamy . . .	rsr.	645	kop. —
b) Mamy daléj z końcem roku zwyczajnego remanet w biletach Skarbu Królestwa przynoszących procent w naszéj Kassie depozytowéj	rsr.	5,730	kop. 80.
c) Zaś w Kassie naszéj podręcznéj gotowizną	rsr.	1,233	kop. 62.
Oprócz tego w wierzytelnościach Towarzystwa Rolniczego, w Kassach Towarzystwa Kredytowego znajdujących się	rsr.	255	kop. 2.
d) Naostatek awans wydatków na poczet roku 1859 czyni . .	rsr.	635	kop. 87.
Co razem robi	rsr.	8,500	kop. 31.

W porównaniu zeszłego roku z saméj natury rzeczy, liezniejsze są źródła dochodu na bieżący, bo nietylko je stanowią składki od Członków, ale już i zwroty z nakładów w przybliżone cyfry ująć się dają; wchodzą też jako pozycye: przekaz Współki Rocznikowéj i narastające procenta na biletach Skarbowych nabywanych w miarę wpływających funduszów. Liczniejsze przeto być mogą i zamiary działania.

Istotnemi do roku 1859 należącemi źródłami przychodu są:

a) Składki od pozostających Członków 1,443 (już po potrąceniu zmarłych 12 i występujących 9 legalnie według §. 13) po rsr. 15, uczynią rsr. 21,645.

b) Składki od Członków nowo przybywających, podanych dotąd w całym kraju w liczbie 814, tojest po dzień 23 stycznia r. b., o ile z wiadomości od Korrespondentów i z List wprost przedstawionych są znani, po rsr. 15 robi rsr. 12,210.

Dotąd cyfry dają się stale oznaczyć. I jak z jednéj strony mała liczba występujących, jest miarą wytrwałości i zaufania w następstwa przyszłego rozwoju; tak znowu znaczna liczba nowo przybyłych, świadczy o wzrastającém przekonaniu użyteczności Towarzystwa Rolniczego i dowodzi chęci brania udziału w jego sprawach. Następnie wprowadzić potrzeba tytuły spodziewane, pewnéj fluktuacyi ulegające, jako to:

c) Przychód z prenumeraty Rocznikowéj wzięty z doświadczenia roku ubiegłego, w którym było 266 prenumeratorów. Summę rsr. 957 kop. 60 jaką ztąd uzyskano, bierzemy za podstawę, i z przyczyny że liczba jeszcze zwiększyć się może, stawiamy ją w cyfrze rsr. 1,000.

d) Opłaty za patenta od nowych Członków dać mogą rsr. 300.

e) Zrealizowanie dalsze kompletów Rocznikowych przekazanych przez Wspólkę dawną, która rozwiązując się, zasoby swoje na rzecz Towarzystwa ofiarowała, biorąc miarę z roku zeszłego uczyni rub. sr. 250.

f) Procenta narastające na biletach Skarbu Królestwa w Kassie naszéj depozytowéj złożonych, przynieść mogą rsr. 600.

Zsumowawszy te wszystkie źródła przychodów, otrzymujemy rsr. 36,005 a po dodaniu remanentu roku zeszłego, przedstawia się cyfra ogólna rsr. 44,505 kop. 31. Nadto wejdą jeszcze składki od Członków przedstawionych po dniu 23 stycznia r. b. i przyjętych z końcem Zebrania Ogólnego. To więc co przyniosą, zastąpi nietylko pewien procent jakiby się ustanowić powinien na nieregularny wpływ funduszów, ale i cały przychód podniesie.

Nie można nakoniec przepomnieć pozycyj spodziewanych darów i ofiar.

Dla wiadomości Członków oznajmiamy, że fundusze Towarzystwa Rolniczego według uczynionéj zmiany, znajdują się w samym lokalu Towarzystwa, w Kassie ogniotrwałéj pod kluczem podwójnym; że Sekretarz jest zarazem Kassyerem, a nadzór Kassy przepisała osobna organizacya.

Również w układzie wydatków, pójdziemy porządkiem wiążącym rok ubiegły z teraźniejszym, kładąc na pierwszém miejscu remanent obowiązkowy pokrycia pozycyj z przeszłego etatu niezaspokojonych, jako to:

1) Przeznaczoną summę za pięć rozpraw konkursowych w kwocie rsr. 1,500, przy wymienieniu któréj objaśnić wypada, że termin złożenia upłynął z d. 1 lute-

go 1859 r., i tylko objawiła się konkurencya do trzeciego zadania; zostają więc cztery zadania, które nie spowodowały żadnego współubiegania o rozwiązanie, a zatém Zebranie Ogólne mocne jest albo przedmioty do zadania te same zostawić, albo nowe ułożyć i dlatego to już z tego powodu nowéj pozycyi wydatkowéj nie ma potrzeby ustanawiać.

2) Przypadać mogącą za medale, do których pozostaje otwarty konkurs do dnia 31 marca 1859 roku rsr. 379 kop. 70.

3) Dokompletowanie wypłaty za stemple do medali i medale same z roku zeszłego w summie rsr. 869 k. 35.

4) Z tytułu badań i sprawdzeń, za mappę topograficzną kraju rozdzieloną na powiaty, mającą się przesłać Korrespondentom, rsr. 250. Te cztery pozycye razem czynią rsr. 2,999 kop. 5 i stanowią *Tytuł I*szy Rozchodu.

Wchodząc następnie w koléj wydatków biegnącego roku, te nam się w następującym przedstawiają porządku:

*Tytuł II*gi. Na opalenie lokalu udzielonego nam bezpłatnie przez Władze Towarzystwa Kredytowego i światło rsr. 300.

*Tytuł III*ci. Puncyny czyli nabijacze do medali według przedstawionego stopniowania nagród potrzebne. . . . . rsr. 850.

Na zaopatrzenie czytelni w konieczne mobilia . . . . „ 300.

Razem Rsr. 1,150.

*Tytuł IV*ty. Na uposażenie pracujących na stałych posadach w Administracyi Towarzystwa Rolniczego . . . . rsr. 2,550.

Powstałych z takich pozycyj:

a) Pensya dla Sekretarza . . . . rsr. 900.
b) Referenta biórowego. . . . . „ 450.
c) *Utrzymującego Księgi Rachunkowe* Buchaltera . . . . „ 120.
d) Dziennikarza Archiwisty . . . . „ 375.
e) Kancellisty Starszego . . . . „ 225.
f) Kancellisty Młodszego . . . . „ 180.
g) Dwóch Woźnych. . . . . „ 300.

*Tytuł V*ty. Na porto od listów zagranicznych, przesyłek pieniężnych i na posługę odnoszenia listów, rsr. 150.

*Tytuł VI*ty. Na materyały piśmienne potrzeba rub. sr. 200. Szematy zaś, druki ksiąg, ogólniki, listy wyborcze, kosztować mogą rsr. 800.

Razem ten tytuł wymaga rsr. 1,000.

*Tytuł VII*my. Wydawnictwo rozdziela się na dwie odnogi:

a) Koszt papieru i druk 3,000 exemplarzy z wynagrodzeniem Redaktora Roczników wynieść może rsr. 6,600.

b) Zaś na wydawnictwo dzieł do użytku klass rolniczych, którego organizacya będzie kommunikowana, łącznie z uposażeniem Referenta wydawnictwa obrachowano w przybliżeniu summę rsr. 3,500.

Razem wydatek tego tytułu rsr. 10,100.

*Tytuł VIII*my. Ażeby Bibliotekę Towarzystwa Rolniczego postawić na stopie pożytku, jaki przynieść powinna chcącym czerpać w niéj wiadomości potrzebne naukowe, proponująca się summa rsr. 1,200 nie będzie zbyteczną. Nie małą pomocą w jéj uposażeniu są dary trzech akcyj, w kompletach dzieł wydawanych przez rozwiązaną Współkę nakładową, które się w handlu księgarskim na dzieła inne zamienić dadzą.

*Tytuł IX*ty. Koszta badań, sprawdzeń, kontrolli, prób, klassyfikacyj ziemi, sprowadzić mogą wydatek rsr. 1,500. Wyraz kontrolli, odnosi się w znaczeniu do prób i doświadczeń zamierzonych w folwarku, którego właściciel skłonny jest poddać go pod nadzór Towarzystwa Rolniczego, ofiarując przytém gotowość wykonania prób takiego rodzaju kosztem Towarzystwa, któreby w zakres zwyczajny gospodarstwa nie wchodziły.

*Tytuł X*ty. Bursy rozdzielają się:

1) Na Bursy dla ochroniarek ze strony Towarzystwa Rolniczego, celem ukształcenia co rok po kilka indywiduów w tym zawodzie.

2) Na Bursy Rzemieślnicze ze strony Towarzystwa, na mocy uchwały Zebrania Ogólnego z roku zeszłego, jako udokładnienie idei stypendyów wprowadzające się.

3) Na fundusz kredytowo zapomogowy, warsztatom rzemieślniczym na prowincyi udzielać się mający.

Wprowadzamy to co do pierwszego z powodu zamierzonego wydatku, co do drugiego jako wynik już zaczętego działania i umowy w jednym z kierunków bez przesądzenia innych już zawartéj, a co do trzeciego, jako projekt. Na te trzy pozycye wnosimy o przeznaczenie rsr. 6,000, i w téj cyfrze już się mieści pierwsza roczna potrzeba wynikająca z projektu Kredytowo-zapomogowego.

Wiadomość bardziéj szczegółowa o umowie, jak i projekt oddzielnie Zebraniu Ogólnemu były przedstawione.

Ta cyfra dlatego tylko nie jest większa, że na raz jeden we wszystkich Oddziałach Towarzystwa Kredytowego, układy o zastósowanie tych burs w wykonanie wejść nie mogą; a powtóre, że się otwiera możność praktyki nie wymagającéj znacznego kosztu ze strony Towarzystwa dla młodzieży wiejskiéj oddanéj zatru-

dnieniom służby gospodarskiéj, gdy sami obywatele Członkowie Towarzystwa gościnne przyjęcie ofiarują. Nie możemy cyfry na ten szczegół podstawić, bo dopiero teraz przyjdzie czas, że praktyki te starać się będziemy ująć w pewną organizacyą nieścieśniającą, wszakże uprzejme ofiarujących pomieszczenie, odbywać się mogą jedynie za porozumieniem się i pośrednictwem Komitetu z Szanownemi Obywatelami, z téj jedynie przyczyny, że ich ofiara pochodzi z uczucia dobra powszechnego i dla pożytku ogólnego kraju, a nie dla prywatnéj przysługi uczynioną była.

*Tytuł XI*ty. Na wyższe kształcenie młodzieży w specyalnym technizmie gospodarstwo obchodzącym, przez dodanie pomocy mającym zamiar uzupełnić wiadomości za granicą przy poddaniu się warunkom Towarzystwa Rolniczego rsr. 1,000.

Dwojakie być może zastósowanie tego zamiaru: ogólne, jeżeliby ogłoszony konkurs dawał tylko sposobność do wykształcenia, a nie wkładał innego obowiązku jak powrotu do kraju z dowolném użyciem nabytych wiadomości; szczególne, jeżeli konkurs obejmie techniczne najpilniejsze nateraz potrzeby, tojest specyalność leśną, łączną, drenowania, w takiéj formie, że powracający będzie miał zapewnioną posadę technika przy Komitecie z pensyą rsr. 450 na lat 3, i z tém oznaczeniem, aby potrzebujący urządzenia lasów lub łąk mógł się poradzić, a używając téj rady w swojéj miejscowości ponieść koszta pewne, które będą zwrotem funduszowi Towarzystwa Rolniczego za zapewnione temu technikowi uposażenie. Komitet nateraz proponuje pierwsze zastósowanie, z drugiém jeszcze się wstrzymuje, gdyż to skierowałoby przyszłe wpływy Towarzystwa w pewne obowiązkowe przeznaczenie, które i tak gdzieindziéj jest nieuniknione.

*Tytuł XII*ty. Delegacya zaproszona do rozpatrzenia potrzeb pracowni chemicznéj, oceniła wynagrodzenie chemika z najęciem lokalu i posługą na rsr. 1,500. Przypominamy tutaj, że sam przyrząd posiadamy już z daru Członka Towarzystwa Rolniczego Ksawerego Pusłowskiego.

*Tytuł XIII*ty. Medale i nagrody odpowiednio do oddzielnie wyrobionego projektu zmiany w naznaczaniu, przyjmowaniu i podziale nagród, licząc koszt wybicia, metalu, różnice wartości jakie się przy obliczeniu ostatniém tak z roku zeszłego, jak i bieżącego okażą, kosztować będą co do medali rsr. 1,602 kop. 75; co do premiów pieniężnych rsr. 4,620. Zatém cały ten Tytuł wymaga rsr. 6,222 kop. 75.

*Tytuł XIV*ty. Biorąc miarę z doświadczenia zeszłorocznego na wydatki nadzwyczajne, które pokrywały koszta urządzenia zgromadzeń: Lutowego i Czerwcowego, oraz druki List wyborczych, koszta ekspedycyi nagród, wprawdzie o wiele mniéj jak roku zeszłego zaliczyćby zachodziła potrzeba; z uwagi jednak, że ten właśnie oddział mniéj ściśle jak inne daje się obrachować, oznaczamy cyfrę na rsr. 1,200.

Zwrócić wypada uwagę Zebrania Ogólnego, że gdy cyfry w Etacie nietylko są przedstawicielami potrzeb ale i nadającego się toru działaniom Towarzystwa w wykonanie wprowadzonego nateraz, a nadal rozwijać się mającego, takie wydatki które sięgają lat dalszych jak w tytułach: IX, X, XI i XII, aczkolwiek się na rok jeden zatwierdzają, co do summy; co do zasady mają na przyszłość charakter trwałości o tyle, o ile zobowiązania etatem przyjęte wymagają i mają mieć miejsce w przyszłych Etatach wolą Zebrania Ogólnego naprzód przysądzone.

Z dodania wszystkich Tytułów rozchodu wypadnie summa rsr. 36,871 kop. 80, a ta porównana z przychodem daje na wypadek pozostałość rsr. 7,633 kop. 51 tworzącą rezerwę, która stanowić będzie tak rękojmią możności dokonania zamierzonych wydatków w Tytułach: IX, X, XI i XII, jak i zarazem poda sposobność rozwinięcia tych kierunków, któreby w przyszłości zastósowania większego wymagały. Nadto przybędzie pewna summa ze składek od Członków przybyłych po dniu 23 stycznia aż do ostatniego trwania Zebrania Ogólnego. Ta summa zwiększy fundusz rezerwowy; do téj chwili 6,000 rsr. wynosi. Niemniéj jednak Panowie, postawienie w ten sposób pozostałości od wydatków r. b. nie wychodzi z idei, aby Towarzystwo Rolnicze wprowadzić na drogę kapitalizowania, jest to właściwie miarą przezorności, któréj się trzymać należy, chcąc się dobrze rozpatrzyć, zanim się wydatek uczyni. Zawsze bowiem zasada wprowadzania funduszów Towarzystwa Rolniczego w ruch wydatkowy użyteczny, jest do zachowania; tak uważana nie będzie szafunkiem nieoględnym na przyszłość, ale raczéj zaliczeniem téj właśnie przyszłości udzieloném, którego zwrot znajdzie się późniéj w kapitale zdolności nabytéj, oświecenia się większego, oraz takim przyroście, jaki nadaje pożyteczna produkcyjna praca.

Na takich powodach eparty Etat, pod sąd światły zgromadzonych Członków Towarzystwa Rolniczego w Zebraniu Ogólném, Komitet ma honor złożyć.

Tak wnioski co do Nagród jakoteż i Projekt Etatu, oddane do Sekcyi Administracyjnéj.

Prezes Towarzystwa oznajmił następnie Zgromadzeniu, iż Prezydujący w Sekcyach dopełnili wyboru Delegacyi do sprawdzenia rachunków Towarzystwa za 1858. Delegacya ta złożoną została z Członków Towarzystwa: Michała Grabowskiego jako Przewodniczącego, Pawła Popiela, Ant. Horodyskiego, Henryka Rulikowskiego i Ludwika Krasińskiego, i po ukończeniu swéj czynności zobowiązała się złożyć sprawozdanie w Sekcyi Administracyjnéj.

Assessor biura prezydyalnego Jackowski, odczytał potém cały program posiedzeń Ogólnego Zebrania.

Posiedzenie zakończone zostało uwiadomieniem Zgromadzenia, iż balotowanie kandydatów na Członków Towarzystwa, odbyć się ma w d. 6 lutego między 12 a 2^{gą}; że instrukcya postępowania przy głosowaniu Assessorom udzieloną zostanie, a listy kandydatów rozdawane będą Członkom Towarzystwa za okazaniem kwitu z opłaconéj składki za rok 1859. Na Assessorów do zbierania głosów zaproszeni zostali przez Prezesa Członkowie Towarzystwa: Ludwik Komierowski, Klemens Krzysztoporski, Józef Kuszel i Ludwik Romocki.

DRUGIE WALNE POSIEDZENIE

TOWARZYSTWA ROLNICZEGO,

odbyte dnia 6 lutego 1859 roku.

Protokół Posiedzenia.

Działo się w Warszawie w gmachu Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego na walném posiedzeniu Ogólnego zebrania Towarzystwa Rolniczego, dnia 6 lutego 1859 roku.

Stosownie do zapowiedzenia na przeszłém walném posiedzeniu z 3 b. m., zajęto się dzisiaj głosowaniem nad przyjęciem zgłaszających się kandydatów, na Członków Towarzystwa objętych listami drukowanemi, w liczbie następującéj:

W liście Nro 1 podanych na
Członków czynnych, osób . . . . . 813.
,, honorowych, osób . . . 3.
W liście Nro 2 Członków czynnych, osób . 150.

Razem kandydatów na Członków czynnych 963.

Po rozdaniu list obecnym 354 Członkom czynnym Towarzystwa, przystąpiono do odbioru tychże list celem obliczenia wotów.

Z list wziętych oddano sztuk 336, z których okazało się według oryginalnéj listy do akt Towarzystwa złożonéj, a przez Prezesa Towarzystwa i Assessorów podpisanéj, że w ogóle przyjęto:

Na czynnych Członków, osób: 957
Na honorowych Członków, osób: 3

W ogóle osób 960

poniżéj wymienionych.

WARSZAWA.

1. Ksiądz Arcybiskup Antoni Fijałkowski.
2. Berezowski Piotr.
3. Bóbr hr. Teodor.
4. Brzeziński Jan.
5. Brzozowski Teofil.
6. Burba Klety.
7. Dymsza Kleofas.
8. Flatt Oskar.
9. Garbiński Andrzéj.
10. Gluziński Józef.
11. Jagmin Paweł.
12. Jankowski Narcyz.
13. Kończa Medard.
14. Krajewski Alexander.
15. Krzyżanowski Michał.
16. Łubieński hr. Tomasz.
17. Mańkowski Wacław.
18. Mańkowski Walery.
19. Marczewski Bronisław.
20. Minter Karol.
21. Parisot Alexander.
22. Paschalis Franciszek.
23. Pętkowski Maurycy.
24. Potocki hr. Stanisław.
25. Pusłowski Wandalin.
26. Rogoziński Michał.
27. Römer Edward.
28. Ruczyński Eustachy.
29. Rudzki Konstanty.
30. Solnicki Walenty.
31. Sulatycki January.
32. Tomorowicz Władysł.
33. Willand Karol.
34. Wojtaszyński Karol.
35. Wolski Ludwik.
36. Zaleski Zenon.
37. Zamoyski hr. Józef.
38. Zawisza Jan.

Powiat i Okręg Warszawski.

39. Bunge Andrzéj.
40. Czarnowski Julian.
41. Flatt Jan.
42. Limprecht Henryk.
43. Michałowski Władys.
44. Pilichowski Ludwik.
45. Popławski Leon.
46. Skarbek hr. Henryk.

Okręg Błoński.

47. Alexa Adam, ks.
48. Bylicki Wiktor.
49. Celiński Józef.
50. Gryżewski Wiktor.
51. Janiszowski Rudolf.
52. Mokronowski Ewaryst.
53. Myszczyński Kazimierz
54. Nakielski Oktawian.
55. Phull Henryk.
56. Szymanowski Jakób.
57. Tarnowski Wincenty.
58. Ulicki Antoni, ks.
59. Wysocki Kazim. ks.

Okręg Czerski.

60. Adelt Kazimierz.
61. Bedliński Feliks.
62. Bogdan Jan, ks.
63. Budziszewski Kazim.
64. Celiński, ks.
65. Ciborowski Alexander.
66. Ciechomski Wojciech.
67. Dal-Trozzo Ant. Hen.
68. Domański Stanisław.
69. Golcz Józef.
70. Gregorowicz Karol.
71. Hildebrand Jan.
72. Jasiński Stanis. Kost.
73. Jasiński Wojciech.
74. Jaszowski Stanisław.
75. Krysiński Michał.
76. Lewiński Augustyn.
77. Minasowicz Julian.
78. Miniewski Bronisław.
79. Miniewski Władysław.
80. Olkowicz Karol.
81. Pawluć Jerzy.
82. Potulicki Piotr.
83. Potulicki Stanisław.
84. Potulicki Włodzimierz.
85. Proszkowski Seweryn
86. Radyszkiewicz Iren.
87. Rostworowski Joach.
88. Ryx Bronisław.
89. Schuch Adolf.
90. Serwatowicz Alexan.
91. Siwers Ludwik.
92. Skrzyński Cypryan.
93. Skrzyński Ignacy.
94. Sokołowski Władysł.
95. Suski Grzegorz.
96. Suski Władysław.
97. Szymanowski Józef.
98. Szymanowski Leon.
99. Tąkiel Lucyan.
100. Trąbczyński Konstan.
101. Wasiłowski Ezechiel, ks.
102. Watraszewski Marc.
103. Wiśniewski Francisz.
104. Wołowski Ksawery.
105. Wychowski Seweryn.
106. Zalewski Władysław.
107. Zieliński Józef.
108. Zieliński Julian.

Powiat i Okręg Stanisławowski.

109. Arkuszewski Teodor.
110. Cieszkowski Wacław.
111. Kuczyk Ziemomysł.
112. Kurtz Julian.
113. Lasocki Józef.
114. Meyer Ludwik.
115. Młocki Emilian.
116. Murawski Karol.
117. Murawski Stefan.
118. Olexiński Wojciech.
119. Szuszkowski Stanisł.
120. Zieliński Ignacy.
121. Żymirski Józef.
122. Żymirski Władysław.

Okręg Siennicki.

123. Antoszewski Feliks.
124. Antoszewski Ignacy.
125. Bogusławski Józef.
126. Bull Jan.
127. Gastell Adam.
128. Hildebrandt Karol.
129. Karski Henryk.
130. Karski Mścisław.
131. Markowski Władysł.
132. Zabłocki Ludwik.

Powiat i Okręg Rawski.

133. Bogatko Jan.
134. Skrzypkowski Hen.

Okręg Brzeziński.

135. Bagniewski Dyonizy.
136. Barski Feliks.
137. Biesiadowski Alexan.
138. Chmielewski Fran. ks.
139. Chociszewski Władys.
140. Dietrich Antoni, ks.
141. Gaszyński Walery.
142. Hussarzewski Teodor.
143. Konarski Antoni, ks.
144. Krauze Karol.
145. Lenczowski Wincenty.
146. Matuszewski Emanuel
147. Mieszkowski Jan.
148. Plichta Włodzimierz.
149. Podkoński Józef.
150. Turski Jan.
151. Wiśniewski Jan, ks.
152. Wojciechowski Alex.
153. Wylazłowski Seweryn
154. Zabłocki Aloizy.

Powiat i Okręg Łęczycki.

155. Gąsiorowski Stan. ks.
156. Gozimirski Romuald.
157. Grabowski Mikołaj.
158. Iłowiecki Stanisław.

159. Karnkowski Adolf.
160. Lesiewski Franciszek.
161. Maciejewski Kazim.
162. Mszczonowski Franc.
163. Orsetti Wilhelm.
164. Parczewski Paweł.
165. Polkowski Władysł.
166. Reiszel Ludwik.
167. Skałecki Leon.
168. Słucki Józef.
169. Smarzyński Józef.
170. Sporny Józef.
171. Zabokrzecki Julian.
172. Zieliński Adam.

Okręg Zgierski.

173. Bielicki Piotr.
174. Domański Włodzim.
175. Dzierzbicki Felix.
176. Gajer Ludwik.
177. Kossowski Antoni.
178. Koźmiński Karol.
179. Lebelt Jan.
180. Lubiatowski Józefat.
181. Mielęcki Roman.
182. Mittelstaedt Seweryn.
183. Olkowski Franciszek.
184. Orzechowski Michał.
185. Pryliński Józef.
186. Raczyński Ludwik.
187. Rembowski Konst.
188. Skwarski Leopold.
189. Stokowski Ignacy.
190. Suchecki Stanisław.
191. Szołowski Antoni.
192. Tarnowski Józefat.
193. Truszkowski Julian.
194. Zawadzki Władysław.
195. Ziemięcki Antoni.

Powiat i Okręg Łowicki.

196. Byszewski Adam.
197. Byszewski Arnold.
198. Byszewski Władysł.
199. Cetkowski Alex. ks.
200. Chrzanowski Przem.
201. Grabiński Stanisław.
202. Grzegorzewicz Mich.
203. Jozwicki Andrzéj.
204. Kożuchowski Józef.
205. Luciński Józef.
206. Lęwiński Ignacy.
207. Rakowski Roman, ks.
208. Sokołowski Ernest.
209. Zawisza August.

Okręg Sochaczewski.

210. Ksiądz Biskup Łubieński hr. Tadeusz.
211. Bromirski Władysł.
212. Burski Tomasz.
213. Burski Żelisław.
214. Czachowski Antoni.
215. Czerniewski Piotr, ks.
216. Garbolewski Bolesław
217. Górski Karol.
218. Grotowski Władysł.

219. Halpert Artur.
220. Halpert Mikołaj.
221. Łaszczyński Adam.
222. Manugiewicz Ignacy.
223. Maringe Leonard.
224. Maringe Wiktor.
225. Mierzwiński Antoni.
226. Morski Antoni, ks.
227. Myszczyński Józef.
228. Przyrębel Bolesław.
229. Sztembart Kazimierz.
230. Tomicki Władysław.
231. Towiański Adam.

Powiat i Okręg Gostyński.

232. Czaki Jan.
233. Dąbski Stanisław.
234. Górecki Jan.
235. Grąbczewski And. ks.
236. Jeleniewski Adam.
237. Kozłowski Felix.
238. Łącki Alexander.
239. Pruszak Benon.
240. Pruszak Felix.
241. Rządkowski Adam.
242. Sapieha książe Leon.
243. Skarzyński Alexy.
244. Skarzyński Felix.
245. Słubicki Jan.
246. Tschirschnitz Gust.
247. Tuszyński Bolesław.
248. Wiewiórowski Józef.
249. Wiktor Antoni, ks.
250. Wodziński Władysł.

Okręg Orłowski.

251. Bardziński Francisz.
252. Bardziński Karol.
253. Bogucki Jan.
254. Borakowski Władysł.
255. Czarnowski Alexand.
256. Czarnowski Artur.
257. Czarnowski Jan.
258. Dąbrowski Jan.
259. Dzierzbicki Józef.
260. Gliński Ludomir.
261. Górski Franciszek.
262. Grotowski Władysł.
263. Grużewski Floryan.
264. Gzowski Henryk.
265. Kobierski Kazim., ks.
266. Kondracki Walen., ks.
267. Konrad Władysław.
268. Körner Otto.
269. Krzymuski Józef.
270. Majewski Józef.
271. Mniewski Witold.
272. Moszczyński Alex.
273. Pawłowski Karol.
274. Podowski Julian.
275. Pokrzywnicki Teodor.
276. Słomiński Józef.
277. Sokolnicki Michał.
278. Sumiński Jan.
279. Sygietyński Leon.
280. Tarnowski Józef.
281. Trzaskowski Konst.
282. Trzciński Gorgoniusz.
283. Tymieniecki Leonard.
284. Wilkoszewski Walen.
285. Zamiara Kazim., ks.

Powiat i Okręg Włocławski.

286. Chrząszczewski Alex.
287. Fiszer Józef.
288. Krzymuski Marcin.
289. Mielęcki Jan.
290. Mielęcki Kazimierz.
291. Mierzyński Henryk.
292. Tabaczyński Makary.

Okręg Radziejowski.

293. Berner Julian.
294. Berner Robert.
295. Biesiekierski Antoni.
296. Celiński Maxymilian.
297. Czyński Józef.
298. Gregor Jan.
299. Grochowalski Jan.
300. Grodzicki Karol.
301. Grodzicki Władysław.
302. Hildebrandt Gustaw.
303. Jabłoński Alexander.
304. Kochowicz Wojc., ks.
305. Kunkel Bogusław.
306. Madaliński Ignacy.
307. Moczarski Andrzéj.
308. Modliński Józef.
309. Pogonowski Konst.
310. Rojewski Fryderyk.
311. Szatkowski Tom., ks.

Okręg Kowalski.

312. Apanowicz Cypryan.
313. Górski Antoni.
314. Krzymuski Józef.

Powiat i Okręg Kaliski.

315. Błeszyński Zdzisław.
316. Borzęcki J., ks.
317. Gajewski Józef.
318. Raczyński Teodor.
319. Szcześniewski.

Okręg Wartski.

320. Bogdański Tomasz.
321. Domański Aureli.
322. Dzierżanowski Ksaw.
323. Dzierzbicki Kazim.
324. Falęcki Henryk.
325. Gałczyński Artur.
326. Gierałtowski Ksaw.
327. Golcz Hippolit.
328. Huisson Jan.
329. Iłowiecki Ignacy.
330. Jabłkowski Ludwik.
331. Karwowski Kazim.

332. Kokeli Adolf.
333. Konopnicki Jarosław.
334. Konopnicki Wawrz.
335. Kurcewski Andrzéj.
336. Linke Julian.
337. Malinowski Józef.
338. Mieszczański Kazim.
339. Otocki Nikodem.
340. Otocki Szymon.
341. Pieczyński Ignacy.
342. Potworowski Ferdyn.
343. Rychłowski Ksawery.
344. Schoeppe Henryk.
345. Skolimowski Cypr.
346. Słodkowski Józef, ks.
347. Toll hr. Alexander.
348. Truszkowski Michał.
349. Urbanowski Zygm.
350. Weil Wilhelm.
351. Zaborowski Alexand.

Powiat i Okręg Koniński.

352. Berendes Alexander.
353. Bronikowski Adam.
354. Fidler Wincenty.
355. Kłobukowski Józef.
356. Kosmalski Wiktor, ks.
357. Kowalski Henryk.
358. Kowalski Władysław.
359. Kożuchowski Józef.
360. Krzymuski Kazim.
361. Kwilecki hr. Władysł.
362. Lisiecki Ludwik.
363. Matecki Jan.
364. Mierzyński Tadeusz.
365. Milewski Józef.
366. Przyłubski Edward.
367. Trompczyński Alexy.
368. Wieniawski Julian.

Okręg Pyzdrski.

369. Chmielewski Nepom.
370. Radoński Wincenty.

Powiat i Okręg Sieradzki.

371. Brodowski Ludwik.
372. Grodzicki Ludwik.
373. Kobierzycki Antoni.
374. Kobierzycki Władysł.
375. Komornicki Winc.
376. Kotnowski Piotr.
377. Murzynowski Konst.
378. Neugebauer Rudolf.
379. Olszowski Antoni.
380. Rembowski Lucyan.
381. Rozdrażewski Alexy.
382. Schüsler Ludwik.
383. Sokolnicki Narcyz.
384. Stawiski Bronisław.
385. Strzeszewski Leop.
386. Tarnowski Ignacy.
387. Wężyk Mikołaj.
388. Wężyk Paweł.
389. Wężyk Władysław.
390. Wierzycki Walenty.

Okręg Szadkowski.

391. Chrzanowski Edm.
392. Chrzanowski Nepom.
393. Cordée Leon.
394. Droszewski Piotr.
395. Kołodziejski Fran. ks.
396. Kostanecki Paweł.
397. Kożuchowski August.
398. Kurnatowski Witold.
399. Lazaref Konstanty.
400. Leopold Ignacy.
401. Łaszczyński Felix.
402. Morzycki Mieczysław.
403. Parczewski Hippolit.
404. Prądzyński Ignacy.
405. Rojek Antoni.
406. Stanisławski Kazim.
407. Szaniawski Józef.
408. Szaniawski Karol.
409. Tobiasselli Robert.
410. Walewski Ludwik.
411. Waligórski Leopold.
412. Wituski Antoni.

Powiat i Okręg Wieluński.

413. Bojanowski Józef.
414. Chełmicki Antoni.
415. Chylewski Kazimierz.
416. Darewski Kazimierz.
417. Gorzeński Zenon.
418. Gostkowski Konst.
419. Guillaume Chryzost.
420. Kaniewski Marcin, ks.
421. Karoński Piotr.
422. Karśnicki Jan.
423. Kokczyński Apolin.
424. Kozarski Henryk.
425. Madaliński Stanisław.
426. Magnuski Ferdynand.
427. Marliński Michał.
428. Makowski Józef, ks.
429. Morawski Hippolit.
430. Myszkowski Antoni.
431. Ostrowski Mścisław.
432. Pauli.
433. Psarski Ewaryst.
434. Psarski Wiktor.
435. Stawowski Adolf.
436. Sobolewski Konst., ks.
437. Stempowski Felix.
438. Sulimierski Antoni.
439. Szczytnicki Wacław.
440. Taczanowski Leon.
441. Tyxicki Maxymilian.
442. Węsierski Wincenty.

Okręg Częstochowski.

443. Błeszyński Erazm.
444. Czernik Ignacy.
445. Rudzki Leopold.

Powiat i Okręg Piotrkowski.

446. Arkuszewski Karol.
447. Arkuszewski Konst.
448. Chrzanowski Alfred.
449. Chwiejewski Jan.

450. Dąbrowski Michał.
451. Gołembowski Leop.
452. Kłyszyński Piotr.
453. Orłowski Leon.
454. Podczaski Felix.
455. Reichel Amon.
456. Skalski Hippolit.
457. Suchecki Jan.

Okręg Radomskowski.

458. Krompolc Stanisław.
459. Kulesza Adam.
460. Łubieński Seweryn.
461. Wzdulski Józef.

Powiat i Okręg Radomski.

462. Arendt Alexander.
463. Arkuszewski Ignacy.
464. Asłanowicz Bolesław.
465. Boski Eustachy.
466. Boski Ignacy.
467. Chlebowski Ksawery.
468. Cichocki Ludwik.
469. Dzianott Józef.
470. Gordon Karol.
471. Hirosz Józef.
472. Jakubowski Teofil, ks.
473. Jaszowski Artur.
474. Jawornicki Władysł.
475. Kawalski Marcin.
476. Kiciński Tadeusz.
477. Komarnicki Stanisł.
478. Kurdwanowski Jan.
479. Linda Antoni.
480. Łubkowski Roman.
481. Małecki Henryk.
482. Miketta Aloizy.
483. Panczykowski Walen.
484. Surdykowski Władysław, ks.
485. Sztorc Paweł.
486. Wielobycki Alexand.
487. Wojciechowski Jan Daniel.
488. Zdziechowski Edw.

Okręg Kozienicki.

489. Bogucki Malachiasz.
490. Gliński Jan.
491. Iżycki Julian.
492. Lewicki Stanisław.
493. Lipski Ludwik.
494. Lisowski Michał.
495. Olszewski Ludwik.
496. Olszowski Ksawery.
497. Sławiński Ignacy.
498. Słonczyński Antoni.
499. Więczkowski Józef.
500. Wojciechowski Ant.

Powiat i Okręg Kielecki.

501. Popławski Stanisław.
502. Zaremba Franciszek.

Okręg Jędrzejowski.

503. Blaski Leopold.
504. Borkiewicz Honorat.
505. Celiński Franciszek.
506. Chwalibóg Stefan.
507. Kobyliński Ludwik.
508. Łańckoroński hr. Kaz.
509. Michalczewski Max.
510. Reinhold Józef.
511. Russocki Julian.
512. Stadnicki Józef.
513. Szuwalski Adam.
514. Wiszniewski Karol.

Powiat i Okręg Sandomierski.

515. Kotkowski Stefan.
516. Swieżyński Kryspin.

Okręg Staszowski.

517. Dobrzański Jan Henryk.

Powiat i Okręg Opatowski.

518. Leszczewski Franciszek.

Okręg Solecki.

519. Czarnecki Jan.
520. Dyganowicz Leon, ks.
521. Gajewski Stefan.
522. Garbowski Maxymil.
523. Herniczek Ignacy.
524. Karczewski Felix.
525. Karczewski Joachim.
526. Kochanowski Roman.
527. Kozłowski Antoni, ks.
528. Kruszewski Walenty.
529. Majewski Waleryan.
530. Młodecki Stanisław.
531. Niemierycz Włodzim.
532. Nowakowski Teofil.
533. Prędowski Józef.
534. Przybysławski Józef.
535. Rudnicki Józef.
536. Rudnicki Stanisław.
537. Szelągowski Czesław.
538. Szydłowski Seweryn.
539. Targowski Józef.
540. Tymiński Maciej, ks.
541. Wydrychewicz, ks.
542. Zawadzki Józef.

Powiat i Okręg Opoczyński.

543. Bąkowski Antoni.
544. Boski Eustachy.
545. Brotkowski Wiktor.
546. Cybulski Filip.

547. Czermiński Erazm.
548. Goliszewski Alexand.
549. Piwarski, ks.
550. Pomianowski Felix.
551. Pytowski Sylwester.
552. Rudzki Stanisław.
553. Wielobycki Francisz.
554. Zakrzewski Stanisł.

Okręg Koniecki.

555. Gratkowski Henryk.
556. Jakubowski Stanisł.
557. Tarnowski Manswet.
558. Trzciński Władysław.

Powiat i Okręg Miechowski.

559. Ciszewski Felix.
560. Czerny Piotr.
561. Godlewski Kornel.
562. Godlewski Robert.
563. Haller Cezar.
564. Helcel Józef Tadeusz.
565. Henisz Alexander.
566. Janowski Edward.
567. Kirchmajer Józef.
568. Kucieński Jan.
569. Mayzel Józef.
570. Mieroszewski Leonar.
571. Nowacki Hieronim.
572. Olszowski Włodzim.
573. Rudzki Piotr.
574. Sławecki Floryan.
575. Szytz Teofil.

Okręg Proszowski.

576. Rzewuski Franciszek.
577. Straszowski Ludwik.

Okręg Szkalbmierski.

578. Brzeski Jan.
579. Chwalibóg Mieczysł.
580. Fritsch Józef.
581. Jarzembski Bartł., ks.
582. Koźmiński Józef.
583. Krzyżanowski Józef.
584. Linowski Kazimierz.
585. Lubieniecki hr. Zdzis.
586. Majewski Karol.
587. Masłowicz Marceli.
588. Nurkowski Norbert.
589. Rzewuski Antoni.
590. Sadowski Michał.
591. Strzyżowski Tomasz.
592. Żwan Tomasz.

Powiat i Okręg Olkuski.

593. Chrzanowski Józef.
594. Derych Józef.
595. Kucieński Samuel.
596. Linowski Stanisław.

597. Lisicki Bolesław.
598. Nowak Stanisław.
599. Odolski Jacek.
600. Piekarski Jan.
601. Pietrzycki Józef.
602. Seldmayer Józef.
603. Siemieński Wincenty.
604. Wagner Adolf.
605. Wesołowski Felix.
606. Wężyk Teofil.

Okręg Lelowski.

607. Gorczycki Józef.
608. Marcisiewicz Piotr.
609. Nieciag Józef.
610. Poleski Józef.
611. Swiderski Faustyn.
612. Zalassowski Hippolit.
613. Zwierkowski Tad.

Okręg Pilicki.

614. Borkowski Antoni.
615. Cheliński Hieronim.
616. Chodylski Julian.
617. Dobrzański Józef.
618. Morsztin Jan.
619. Olszowski Bolesław.
620. Schultz Wilhelm.

Powiat i Okręg Stopnicki.

621. Fibich Aloizy.
622. Lohmann Konstanty.

Okręg Szydłowski.

623. Slaski Alexander.

Powiat i Okręg Lubelski.

624. Bobrowski Józef.
625. Gerlicz Jakób.
626. Koźmian Henryk.
627. Koźmian de Rzeczyca Seweryn.
628. Le Brun Ludwik.
629. Ligocki Alexander.
630. Przewłocki Józef.
631. Strojnowski Felix.

Okręg Lubartowski.

632. Grodzicki Leopold.
633. Koncewicz Konst.
634. Piotrowski Andrzéj.
635. Sierakowski Antoni.

636. Skracha Alexander.
637. Wojniłowicz Lucyan.

Okręg Kazimierski.

638. Bielski Wincenty.
639. Doliński Emil.
640. Gerlicz Teofil.
641. Gosiewski.
642. Iżycki Józef.
643. Kierglewicz Francisz.
644. Manowski Józef.
645. Paprocki Klemens.
646. Rakowski Henryk.

Powiat i Okręg Krasnystawski.

647. Błeszyński Władysł.
648. Bobrowski Józef.
649. Chądzyński Medard.
650. Czyżewski Władysł.
651. Gałęzowski Ksawery.
652. Głogowski Michał.
653. Kostecki Teodor.
654. Kołaczkowski Brunon
655. Lemański Józef.
656. Łaniewski Adam.
657. Maciejowski Ignacy Ksawery.
658. Ostroróg hr. Władys.
659. Skomorowski Jordan.
660. Weis Ludomir.

Okręg Chełmski.

661. Ciemniewski Adam.
662. Kosiński Antoni.
663. Kozerski Faustyn.
664. Morchonowicz Wład.
665. Piaskowski Gustaw.
666. Piotrowski Tytus.
667. Stępiński A., ks.
668. Suffczyński Juliusz.
669. Wasiutyński Tomasz.

Powiat i Okręg Hrubieszowski.

670. Grzymała Wincenty.
671. Horodyński Lucyan.
672. Horodyński Romuald.
673. Kaczkowski Gustaw.
674. Kiciński Tomasz.
675. Kruzenstern Alexan.
676. Lichocki Stanisław.
677. Lubowiecki Antoni.
678. Łempicki Karol.
679. Madan Seweryn.
680. Radziejowski Józef.
681. Rakowski Jan.
682. Ratomski Ferdynand.
683. Skawiński Jan.
684. Sobieszczański Wikt.
685. Stefanowicz Ambr.
686. Suffczyński Kacper.
687. Swirski Albin.

688. Szydłowski Felix.
689. TroszczyńskiFelix,ks.
690. Tuszowski Roman.
691. Tuszowski Sylwester.
692. Walewski Józef.
693. Wieniawski Kajetan.
694. Wieniawski Sobiesł.
695. Wołowski Adolf.
696. Załuski Maurycy.
697. Zbyszewski Józef.

Okręg Tomaszowski.

698. Arczyński Hippolit.
699. Dębicki Zygmunt.
700. Dobrzelewski Robert.
701. Drohojewski Wład.
702. Głogowski Felix.
703. Głogowski Konst.
704. Głogowski Stanisław.
705. Hulewicz Antoni.
706. Lelkowski Wojciech.
707. Łoś hr. Marcelli.
708. Małuja Michał.
709. Serednicki Jan.
710. Siemiątkowski Włod.
711. Skrzyński Eustachy.
712. Studziński Antoni, ks.
713. Swieżawski Seweryn.
714. Tarnowski Gustaw.
715. Wejchert Emilian.
716. Wysoczański Antoni.
717. Wyszyński Bolesław baron.

Powiat i Okręg Zamojski.

718. Dąbrowski Eligiusz.
719. Głowacki Walery.
720. Grabowski Kajetan.
721. Horodeński Narcyz.
722. Kurhiewicz Łukasz.
723. Lenkiewicz Michał.
724. Lipczyński Jan.
725. Lisicki.
726. Mahn.
727. Malhomme Władysł.
728. Michałowski Edward.
729. Namysłowski Karol.
730. Paszkiewicz Józef.
731. Rogalski Karol.
732. Rożycki Antoni.
733. Sawicki Felix.
734. Stobiński Antoni.
735. Sznuk Konstanty.
736. Trembiński Sewer. ks.
737. Turzyniecki Ludw. ks.
738. Werner Julian.
739. Wojtasiewicz, ks.
740. Wyszyński baron.
741. Żółtowski Antoni.
742. Żukowski Bazyli.
743. Żukowski Felix.

Okręg Kraśnicki.

744. Hempel Joachim.
745. Herniczek Jan.
746. Łempicki Konstanty.
747. Piasecki Antoni.

Powiat i Okręg Siedlecki.

748. Chłusowicz Adolf.
749. Dobrzański Kazim.
750. Firsiukowski Teod. ks.
751. Orzechowski Lucyan.
752. Potocki Ignacy.
753. Pszczółkowski Franc.
754. Skrzyszowski Alexan.
755. Szamota Antoni.
756. Zaliwski Adolf.

Okręg Węgrowski.

757. Kuszel Teodor.
758. Rzewuski Gracyan ks.
759. Rzewuski Jan.
760. Schaibe Gustaw.
761. Szuch Ignacy.

Powiat i Okręg Łukowski.

762. Babski Karol.
763. Byszewski, ks.
764. Komierowski Henryk.
765. Komierowski Konst.
766. Nowowiejski Stanisł.
767. Olędzki Tomasz.
768. Ostrowski Józef.
769. Rasznowski Jakób, ks.
770. Rudzikowski Aloi. ks.
771. Wilczyński Leon.

Okręg Garwoliński.

772. Deskur Jan.

Powiat i Okręg Bialski.

773. Barankiewicz Wład.
774. Grabowski Seweryn.
775. Jaszczołd Franciszek.
776. Karasiński.
777. Kuczyński Alexand.
778. Ruthié Andrzéj.
779. Sarnecki Lucyan.
780. Zegart Bolesław.

Okręg Łosicki.

781. Bekierski Józef, ks.
782. Bryndza Ludwik.
783. Dobrzyński Francisz.
784. Dobrzyński Jakób.
785. Grodzicki Antoni.
786. Izdebski Gracyan.
787. Kozłowski Władysł.
788. Wojciechowski Marcin, ks.

Powiat i Okręg Radzyński.

789. Dmochowski Janusz.
790. Ejdziatowicz Tad.
791. Górazdowski Hippolit
792. Kraszewski Kajetan.
793. Przanowski Adam.

Okręg Włodawski.

794. Frankowski Julian.
795. Horoch Władysław.
796. Jasieński Władysław.
797. Jełowicki Zdzisław.
798. Krassowski Francisz.
799. Krassowski Rajmund.
800. Niemcewicz Jan Ursyn.
801. Niemiera Franciszek.
802. Moraczewski Sewer.
803. Poltz Augustyn.

Powiat i Okręg Płocki.

804. Beczkowicz Teodor.
805. Budziszewski Narcyz.
806. Chamski Maxymilian.
807. Czaplicki Ludwik.
808. Dembowski Wiktor.
809. Drewnowski Adam.
810. Dziewulski Zenon.
811. Gadomski Wincenty.
812. Grem Andrzéj.
813. Gutkowski Maryan.
814. Hołyński Stefan.
815. Hryniewicz Antoni.
816. Jaworowski Alexy.
817. Klimkiewicz Antoni Stefan (senior).
818. Kossobudzki Szymon.
819. Kownacki Józef.
820. Kuczkowski Floryan.
821. Kwiatkowski Jan.
822. Kwiatkowski Józef.
823. Łempicki Atanazy.
824. Łempicki Stanisław Roman.
825. Moczarski Ludwik.
826. Mścichowski Fortun.
827. Nehring Alexy.
828. Sieklucki Władysław.
829. Strzeszewski Franc.
830. Swięcki Antoni.
831. Szawłowski Edward.
832. Trzciński Tomasz.
833. Unierzycki Józef.
834. Wołowski Adolf.
835. Zaleski Ksawery.
836. Zboiński Marcelli.
837. Zieliński Jan.

Powiat i Okręg Pułtuski.

838. Bogdaszewski Sewer.
839. Engelke Juliusz.
840. Funk Karol.
841. Grużewski Józef.

842. Kownacki Stanisław.
843. Mieczyński Francisz.
844. Mierzejewski Hippol.
845. Milewski Wiktor.
846. Miński Felix.
847. Modzelewski Henryk.
848. Pudłowski Hippolit.
849. Toczyski Euzebiusz.
850. Wierciszewski Karol.
851. Żeleżyński Marcin.

Powiat i Okręg Lipnowski.

852. Barthel Alfred.
853. Brudnicki Jan.
854. Brudzyński Jakób.
855. Chełmicki Ignacy.
856. Ciółkowski Dominik.
857. Cissowski Tomasz.
858. Dembski Jan Bonawentura.
859. Jeżewski Atanazy.
860. Kamiński Ludwik, ks.
861. Karwatt Alexander.
862. Linowski Antoni.
863. Nałęcz Mścisław.
864. Niemojewski Felix.
865. Orłowski Alfons.
866. Piwnicki Adolf.
867. Plater hr. Krzysztof.
868. Pomianowski Maryan.
869. Pomiechowski Jan, ks.
870. Prażmowski Antoni.
871. Ramlan Józef.
872. Rościszewski Antoni.
873. Rutkowski Ignacy.
874. Siemiątkowski Walen.
875. Sokołowski Ludwik.
876. Szadkowski Erazm.

Powiat i Okręg Mławski.

877. Baliński Stanisław.
878. Karpiński Alexander.
879. Karwosiecki Gabryel.
880. Kiełczewski Zygm.
881. Leppert Tomasz.
882. Mączewski Ludwik.
883. Tabulski Franciszek.
884. Tuchołka Floryan.
885. Zaremba Erazm.

Powiat i Okręg Przasnyski.

886. Kolbe Tomasz.
887. Krośnicki Antoni.
888. Lasocki Ezechiel.
889. Markowski Antoni.
890. Młodzianowski Daniel.
891. Włodek Hippolit.

Powiat i Okręg Ostrołęcki.

892. Bogucki Henryk.
893. Chotecki Alexander.
894. Glinka Mikołaj.
895. Gniewosz Antoni.

896. Grudowski Maryan.
897. Kowalewski Józef.
898. Lasocki Adryan.
899. Leśnik Konrad.
900. Litwiński Adolf.
901. Mierzyński Ludwik.
902. Nowek Michał, ks.
903. Skowroński Maryan, ks.
904. Szepietowski Józef.
905. Zambrzycki Jan.

Okręg Tykociński.

906. Biłgorajski Francisz.
907. Starzeński hr. Wikt.
908. Szczuka Dominik.
909. Wolski Bronisław.

Powiat i Okręg Augustowski.

910. Augustowski Jan.
911. Ejnarowicz Józef.
912. Eisymont Władysł.
913. Gasowski Spirydon.
914. Górski Ludwik.
915. Karwowski Ignacy.
916. Maciejewski Ignacy.
917. Niedźwiedzki Antoni.
918. Puciatycki Lucyan.
919. Rydzewski Bronisław.
920. Sobolewski Wojciech.
921. Szaniawski Anatol.
922. Szymborski Józef.
323. Tukałło Walery.
924. Wołłowicz hr. Michał.
925. Wołłowicz hr. Witold.

Okręg Biebrzański.

926. Bońkowski Felix.
927. Kisielnicki Ignacy.
928. Łempicki Karol.
929. Obrydzki Antoni.
930. Orechwa Stanisław.
931. Swiderski Władysł.
932. Waga Andrzéj.
933. Żelechowski.

Powiat i Okręg Kalwaryjski.

934. Florjanowicz Henryk.
935. Fritz Karol.
936. Gerlach Juliusz.
937. Hasford Leopold.
938. Hasford Robert.
939. Hippel Edward.
940. Skąpski Felix.
941. Steppuhn Emil.
942. Suchocki Felix.
943. Szabuniewicz Gust.
944. Weigelat Henryk.
945. Wietski Józef.
946. Wiszniewski Stefan.
947. Wolski Tomasz.

Powiat i Okręg Maryampolski.

948. Bergman Jan.
949. Bichler.
950. Bouffał Dominik.
951. Lej Jan.
952. Lorck Karol.
953. Mühloke Jerzy.
954. Pusch August.
955. Sanden Alfred.
956. Szabuniewicz.
957. Tyszkiewicz hr. Benedykt.

Nadto, na skutek przedstawienia Komitetu Towarzystwa, jednomyślnie na Członków Honorowych przyjęci:

Bronikowski Franciszek, rządca dóbr Skrzeszewskich.

Chłapowski Dezydery z Turkwi, z W. X. Poznańskiego.

Wodzicki hrabia Henryk, Vice Prezes C. K. Tow. Gosp. Roln. Krakowskiego.

Po publiczném odczytaniu nazwisk tych nowych Członków Towarzystwa, posiedzenie ukończono.

Prezes (podpisano) **Andrzej Zamoyski.**

Członek Sekretarz (podpisano) *Władysław Garbiński.*

TRZECIE WALNE POSIEDZENIE

Ogólnego Zebrania, w dniu 7 lutego 1859 roku.

Zgromadzenie słuchało czytanego przez Czł. Towarzystwa Wład. Wolffa, Sekretarza Sekcyi Chowu inwentarza, sprawozdania z dyskussyj, w téjże Sekcyi w dniu 3cim lutego (a piérwszym obrad) prowadzonych.

Przedmiotem powyższych dyskussyj było najprzód piérwsze pytanie Sekcyi wyznaczone a wprowadzone przez Członka Komitetu Starzeńskiego:

„Czyli i jakie są rasy bydła polskiego, z tak ustalonemi cechami, aby użycie wyborowych sztuk rozpłodowych mogło podnieść przymioty tychże ras?"

Wypadkiem rozpraw było przyjęcie przez Sekcyę wniosku, aby ze względu iż w materyi téj nie można dziś dla braku dat dostatecznych nic stanowczego wyrzec, wyznaczona została delegacya, która przy pomocy okręgowych korrespondentów zebrać ma potrzebne wiadomości i z wypadku swych poszukiwań przyszłorocznemu Ogólnemu Zebraniu zdać sprawę.

Drugie pytanie programu Sekcyi: „Jakie sposoby letniego i zimowego wypasu bydła uważać należy za najkorzystniejsze i jakiemi środkami zaniedbana u nas produkcya mięsa, obok konkurencyi bydła stepowego, podnieśćby się dała?"—rozbierane nie było.

Sekcya przystąpiła do pytania trzeciego, które wprowadzał Członek Towarzystwa Stanisław Skrutkowski:

„Czy mając na celu otrzymanie największéj ilości mleka, można poprzestać na pasieniu bydła na pastwiskach sztucznych lub samorodnych?”

Konkluzya rozpraw była ta: że gdy mleczność krów jest w prostym stosunku do spożytéj paszy, największa zatém mleczność tylko przez udoskonalenie sztucznych pastwisk da się osiągnąć; skoro bowiem samorodne obfite pastwiska są tylko wyjątkowemi, obok tego niedostateczna częstokroć kultura, gatunek gleby lub klimat, zupełnego wyżywienia krów na pastwiskach nie dozwalają,—dodatek zielonego karmu w oborze staje się nieodzownym.

Czwarte z kolei, w Sekcyi Chowu inwentarza rozważane pytanie, przez Członka Towarzystwa Klemensa Krzysztoporskiego wnoszone, było:

„W jaki sposób bywa spożytkowany wywar w różnych strónach kraju i jakie spieniężenie tego karmu jest najkorzystniejsze?”

Co do tego, uznała Sekcya, iż wywar najwłaściwiéj jest użytym i najkorzystniéj spieniężonym przez wypas bydła.

Następnie, drugi Sekretarz Sekcyi Chowu inwentarza, Członek Towarzystwa Antoni Ostrowski, zdawał zgromadzeniu sprawę z dalszych dyskussyj swéj Sekcyi, w d. 4 lutego odbytych.

Piąte pytanie programu w mowie będącéj Sekcyi wprowadzał Członek Towarzystwa Maciéj Marchwicki:

„Jakie jest korzystniejsze hodowanie cieląt: czy przez pozostawienie przy matce, czy przez pojenie i w jaki sposób?” Dyskussye w tym przedmiocie doprowadziły Sekcyę do następującéj konkluzyi: że jakkolwiek pojenie cieląt i zastąpienie tańszemi surrogatami części prze-

znaczonego dla nich mléka oszczędza kosztów piérwszego wychowu i usuwa niekorzystne dla wzrostu cieląt skutki, z nagłéj zmiany sposobu ich żywienia wynikające, przecież ze względu na trudności od pojenia nieodłączne, z powodu braku w kraju naszym potrzebnych do tego ludzi, — wychów cieląt przez pozostawienie ich przy matce za łatwiejszy i korzystniejszy uważać należy, tam zwłaszcza, gdzie koszta wychowu, dla spodziewanych na przyszłość korzyści, mniéj mają wagi.

Przeszedłszy następnie do szóstego pytania, wniesionego na Sekcyę Chowu inwentarza przez Członka Towarzystwa Adama Jaxę Ronikiera: „Jakie są przyczyny, dla których przerób mléka nie jest przedmiotem zatrudnień gospodarstw folwarcznych i dla czego wyrób lepszego gatunku sérów tak mało u nas jest upowszechnionym?" Sekcya uznała przyczyny te najprzód w braku dostatecznéj ilości mléka dla zajęcia większéj fabrykacyi;

Powtóre, w znacznych korzyściach, jakie osiągnąć można nierównie łatwiéj, przerabiając mniejsze ilości mléka na masło;

Potrzecie, w braku ludzi specyalnych, z fabrykacyą sérów obeznanych.

Dyskussyę nad pytaniem siódmém zagaił Członek Towarzystwa Felix Wołowski. Pytanie było: „Doszedłszy do pewnego stopnia ukształcenia rasy owiec, czy można poprzestać na dobiéraniu celniejszych sztuk rozpłodowych z téjże saméj owczarni i z jakim skutkiem doświadczenia w tym przedmiocie u nas robiono?"

Sekcya wyraziła tę opinię: że rasa przez długi szereg lat, przy doborze umiejętnym sztuk rozpłodowych, hodowana, może być sama w sobie nadal utrzymaną, bez względu na to, czy się typ rasy w niéj tylko sa-

méj, czyli też przez początkowe użycie krwi obcéj wykształcił.

W rozprawach nad ósmém pytaniem: „W jakich miejscowościach należy dać piérwszeństwo hodowli owiec grubo lub cienko-wełnistych, lub też owiec włościańskich krajowych?”—wprowadzoném przez Członka Komitetu St. Alexandrowicza, Sekcya wyrzekła:

Piérwsza część pytania, co do miejscowości, nie da się bezwzględnie rozstrzygnąć, gdyż doświadczenie uczy, że prawie wszędzie tak cienko jak grubo-wełniste owce, przy zachowaniu należytéj ostrożności, z korzyścią hodowane być mogą, a postępy rolnictwa potrafią usunąć szkodliwe w niektórych miejscowościach dla owiec cienko-wełnistych wpływy; idzie więc tylko o stosunkowe korzyści z wychowu jednego lub drugiego gatunku: do wyrzeczenia zaś o tém brak nateraz dostatecznych dat, zwłaszcza że się hodowla owiec ku produkcyi mięsa zwracać zaczyna.

Rozbiór reszty powyższego pytania postanowiła Sekcya połączyć z rozbiorem pytania dwunastego.

Relacyę dalszego ciągu rozpraw Sekcyi Chowu inwentarza, na jéj posiedzeniu w dniu 5tym lutego prowadzonych, czytał znowu Sekretarz Władysław Wolff. Przedmiotem ich było dziewiąte z kolei pytanie, wniesione przez Członka Komitetu Walewskiego:

„Która pora roku i w jakich okolicznościach jest najstosowniejszą do wykotu owiec i jak najdogodniéj urządzić przejście z jednéj kotelnicy do drugiéj?”

Sekcya większością uznała wykot zimowy za korzystniejszy, nie zaprzeczając atoli, że i wykot w miesiącach letnich, przy odpowiednich warunkach, z dobrym skutkiem odbywać się może. Co do przejścia zaś z je-

dnéj kotelnicy do drugiéj, uważała Sekcya za najwłaściwszy sposób podany przez Czł. Komitetu Alexandrowicza, a mianowicie stopniowe posuwanie o miesiąc terminu przypuszczania baranów.

Tenże Czł. Komitetu Alexandrowicz przedstawił przytém Sekcyi wniosek Czł. Towarzystwa Lalewicza ad praesidium głównego nadesłany, aby z powodu braku w kraju naszym tak klassyfikatorów, jakotéż i uzdatnionych owczarzy, przeznaczoną była z funduszów Towarzystwa odpowiednia summa na stypendia dla pewnéj liczby osób chcących się w powyższych zawodach wykształcić.

Sekcya wniosek ten przyjąwszy, wybrała delegacyę mającą wyrobić projekt szczegółowy doprowadzenia téj myśli do skutku, o ile fundusze Towarzystwa na to wystarczą.

Dziesiąte pytanie tejże Sekcyi, wnosił Czł. Komitetu Górski:

„Czyli doświadczenia przekonały o zaraźliwości choroby owczéj zwanéj motylicą, skoro u wielkiéj liczby owiec w gromadzie się zjawi; a w takim razie jak zapobiedz jéj szerzeniu się?"

Sekcya skonkludowała, że niéma powodu odstępowania od powszechnéj dotąd opinii uważającéj motylicę za niezaraźliwą; gdy przywiedzione spostrzeżenia przeciwne zbyt są odosobnione i do czego innego odniesione być mogą.

Pytanie jedenaste wprowadził Członek Komitetu Alexandrowicz:

„Jakie są przyczyny choroby krzyżowéj (traber) i kołowacizny między owcami? Czyli te choroby są dziedziczne? Nadto, czyli i jakie są środki pozbycia tych chorób z gromady?"

Sekcya wyrzekła, iż choroba krzyżowa jest spadkową, wynikającą ze zbyt wczesnego i forsownego używania sztuk rozpłodowych; jedynie więc przez usunięcie tych pierwotnych przyczyn, złe od przyszłych pokoleń owczych odwrócone być może; kołowacizna zaś czyli zawrót nie jest chorobą spadkową, ale pochodzi prawdopodobnie z niestosownego piérwszego utrzymania jagniąt.

Na tém zakończone zostało sprawozdanie z dotychczasowych czynności Sekcyi chowu inwentarza.

Poczém zabrał głos Prezydujący w pomienionéj Sekcyi Czł. Towarzystwa Tytus Wojciechowski, zapytując Ogólne Zebranie, czy co do piérwszego pytania jego Sekcyi, zgadza się na wyznaczenie zaprojektowanéj przez nią delegacyi, z Członków Towarzystwa: Pawła Popiela, Felixa Wołowskiego, Klemensa Krzysztoporskiego, Ludwika Małkowskiego i Czł. Komitetu Starzeńskiego składać się mającéj, która za pośrednictwem Komitetu, przy współdziałaniu Korrespondentów Okręgowych, podjęłaby się zebrania wiadomości o rozmaitych charakterystycznych cechach bydła krajowego i o wypadku swych poszukiwań przyszłemu Ogólnemu Zebraniu doniosła.

Zebranie Ogólne przyjęło wniosek Sekcyi.

Zgodziło się również na następną propozycyę tejże Sekcyi (także przez jéj Prezydującego wniesioną): aby o ile to w ogólny rozkład funduszów wejść może, wyznaczone zostały stypendya dla osób chcących się kształcić na owczarzy i klassyfikatorów, oraz wyznaczona delegacya do ułożenia projektu w tym przedmiocie składająca się z Członków: Macieja Marchwickiego, Eugeniusza Rembielińskiego, Jana Kmity, Wincentego Siemińskiego i Władysława Orłowskiego.

Sprawozdanie Sekcyi Ogólnéj.

Nastąpiło za tém odczytanie Sprawozdania z posiedzenia Sekcyi Ogólnéj, w dniu 4 lutego, przez Sekretarza téj Sekcyi Czł. Towarz. Józefa hr. Skarbka.

Piérwsze z pytań Sekcyi Ogólnéj wyznaczonych, wprowadzał Czł. Towarz. Dominik Dziewanowski:

„Przez jakie układy zapewnić sobie można stałego robotnika w gospodarstwach bezpańszczyźnianych, i jakie skutki moralne na stan ludności wiejskiéj a materyalne na bieg gospodarstwa wyradza stosunek ogrodniczy, kopiarski, komorniczy, parobczy, lub inny w kraju istniejący.”

Gdy dyskussya w tym przedmiocie nie doprowadziła do zgodnych konkluzyj jasno wyrazić się dających, postanowiła Sekcya wyznaczyć na ten cel delegacyę. Do składu téj delegacyi zaproszeni Członkowie Towarzystwa: Symforyon Drewnowski, Edmund Sygietyński, Leon Matuszewski, Maxymilian Łebkowski, Roman Kleczeński i Felicyan Huba, z obowiązkiem wygotowania wniosku i przedstawienia go Sekcyi w d. 7 lutego.

Gdy pytanie drugie z kolei na żądanie wnieść mającego takowe, do następnéj sessyi odłożono, przystąpiła Sekcya do trzeciego:

„Jakie są środki podniesienia małych gospodarstw w kraju naszym?”

I nad tém pytaniem, wniesioném przez Czł. Komitetu Węgleńskiego, nie zakończyła Sekcya rozpraw na wzmiankowaném posiedzeniu, lecz odłożyła dalszy ich ciąg, przez wyznaczenie, na propozycyę Czł. Komitetu Górskiego, delegacyi mającéj szczegółowo konkluzye wnoszącego pytanie roztrząsnąć i opinję swoję w dniu 7 lutego Sekcyi podać. Do delegacyi téj zaprosił Prezydujący Czł. Towarz. Alexandra Kłobukowskiego,

Ludwika Małkowskiego i Wojciecha Jarocińskiego, oraz Członków Komitetu: Ludwika Górskiego i samegoż wnoszącego Węgleńskiego.

Drugie posiedzenie Sekcyi Ogólnéj w dniu 5 lutego odbyte, zajęły pytania drugie i czwarte. Relacyę rozpraw nad piérwszém z nich, czytał Sekretarz Sekcyi Czł. Towarz. Wrotnowski.

Pytanie to: „Jakiemiby środkami najtrafniéj i najłatwiéj urządzić się dała pomoc lekarska dla ludu wiejskiego?" wprowadzone zostało przez Prezesa Towarzystwa Lekarskiego D^ra^ Helbicha.

Sprawozdawca, Członek Towarzystwa Wrotnowski, streszczając pracę D^ra^ Helbicha i dyskussyę sekcyjną, przedstawił, że przy obecném urządzeniu pomocy lekarskiéj w kraju, oraz sposobie przyjmowania jéj i wykonywania, przyznać należy:

> że zbyt często lud wiejski albo należytéj pomocy lekarskiéj nie ma wcale, albo téż pomoc prostego felczera, lub co gorsza znahora w okolicy leczącego, a tém samém niedostateczną, jeżeli nie zgubną.

W samym zaś ludzie dwoma głównemi szkopułami, o które się roztrącają najzbawienniejsze usiłowania w niesieniu pomocy chorym włościanom, są: *brak oświaty* i *nałóg do wódki.*

Stan taki usunąć jedynie może oświata ludu, na wierze oparta. Do tego więc celu przedewszystkiém zwrócone być winny najgorliwsze starania; a jakkolwiek usiłowania indywidualne nie zdołają odrazu pomyślnych wydać owoców, bo oświecenie ludu wiejskiego od powszechniejszych zawisło warunków, wszakże nawet najbardziéj miejscowe i indywidualne ku temu celowi dążenia będą nacechowane prawdziwą obywatelską zasługą i staną się najpiękniejszą pomocą w sprawie postępu i powszechnego dobra.

Opieka ludu pod względem lekarskim obejmować powinna:

1. *Hygienę*, to jest starania ku zachowaniu jego zdrowia dążące.
2. *Medycynę*, to jest pomoc lekarską na wypadek choroby.

Ażeby z tych dwóch zadań skutecznie się wywiązać, należy opiekunów ludu wiejskiego obeznać z potrzebnemi wiadomościami, a sam lud oświecić, iżby dawane mu rady pojmował i wypełniał. Jedynym do tego środkiem są książki, jedne nauczające, jakim sposobem zdrowie rolnika zachowywać należy; drugie opisujące lżejsze i pospolitsze choroby, ze wskazaniem środków pomocy.

Przepisy hygieny najłatwiéj zaszczepić zdoła ewangeliczném słowem i opiekuńczém okiem kapłan miejscowy; pomoc lekarska w piérwszéj potrzebie lub w lekkich słabościach będzie zawsze udziałem dworów, mianowicie zaś matron polskich, matek, sióstr, żon i córek naszych.

Kościół przeto i dwór nawzajem wspierać się muszą.

Pragnąćby także należało, aby nauczyciele wiejscy naukę zachowania zdrowia odczytywać i dzieciom jéj na pamięć uczyć się kazali, aby im na całe życie utkwiła i w sposobie życia przewodniczyła.

Dopilnowanie wykonania przepisów, dotyczących zachowania zdrowia czyli hygieny, pozostawić można sołtysowi, lub jednemu z włościan, przez nich samych obranemu. Pielęgnowanie zaś chorego winno być udziałem felczera, a może najwłaściwiéj pewnego wieku kobiéty, któréjby i sztuka babienia obcą nie była.

W konkluzyi sprawozdawca wnosił:

1. Aby Zebranie Ogólne upoważniło Komitet do ogłoszenia dwóch nagród konkursowych: jednéj za napisanie hygieny, drugiéj za napisanie dzieła o wa-

żniejszych chorobach ludu wiejskiego, oraz pozostawiło Komitetowi ułożenie warunków konkursu, wyznaczenie rodzaju i wysokości nagród i sposób przyznania tychże.

2. Aby Zebranie Ogólne wyraziło życzenie:

Żeby plebani po parafiach, obok nauki religii, wskazywali ludowi wiejskiemu przepisy hygieniczne, podług zaleconego przez Towarzystwo dzieła;

Aby w dobrach rozkolonizowanych nie odmawiali włościanom rady lekarskiéj na lżejsze choroby;

Aby doglądali, czy w wiejskich szkółkach nauczyciele należycie obznajmiają dzieci z przepisami hygieny.

Zebranie Ogólne wszystkie wnioski powyższe przyjęło.

W tém miejscu, Członek Towarzystwa z urzędu, Marszałek Szlachty Gub. Warszawskiéj, Rzecz. Radca Stanu Hr. Seweryn Uruski, zrobił uwagę, że o ile mu wiadomo, nie wolno jest księżom, podług przepisów kościelnych, trudnić się leczeniem.

Prezes Towarzystwa upewnił Hr. Uruskiego, że uwagę tę będzie miał Komitet na względzie, obmyślając środki urzeczywistnienia wyrażonych przez Ogólne Zebranie życzeń.

Poczém, Członek Towarzystwa Leon Matuszewski odczytał sprawozdanie z rozpraw Sekcyi Ogólnéj, w przedmiocie pytania czwartego programu rzeczonéj Sekcyi: „Utrzymanie i ulepszenie stanu traktów drugiego rzędu i dróg bocznych, tyle dla gospodarstwa krajowego ważne i pożądane, a głównie na powinności szarwarkowéj oparte, jakiéj możliwéj pomocy i skutecznego współdziałania ze strony obywateli ziemskich i rolników spodziewać się i wymagać może?”

Pytanie to w Sekcyi wnosił Członek Komitetu Alexander Kurtz. Sprawozdawca, opierając się na pracy jego, przedstawił, że tak jak wszędzie, kommunikacye w kraju naszym dzielą się na główne, t. j. ogólne, solidaryzujące cały kraj, w ich pobudowaniu i utrzymaniu, i dlatego przez Rząd lub za jego staraniem, ogólnemi funduszami budżetowemi, wyrabiane i utrzymywane;— i na boczne, t. j. trakty 2go rzędu i inne drogi, aż do najmniejszych, solidaryzujące pewne tylko części lub cząstki kraju, i dlatego, jako wyłączny ciężar tych części, uważane. Podział ten, z saméj już natury rzeczy wypływający, potwierdzają jeszcze dość liczne dekreta i postanowienia od roku 1820 wydane. Duch tych przepisów utwierdza tę kapitalną różnicę pomiędzy szarwarkiem ogół kraju solidaryzującym, i w gotowiźnie, w formie podatku pobieranym, a między szarwarkiem w naturze, w pewnym obrębie, w pewnéj miejscowości odrabianym; że piérwszy jest ciężarem publicznym, drugi *nie ciężarem, lecz wspólną własnością, na dobro wszystkich mieszkańców téj miejscowości wpływającą.* Niedokładnemu o téj różnicy wyobrażeniu przypisać należy zaniedbany u nas stan dróg bocznych i marnowanie przeznaczonych na nie sił szarwarkowych.

Nader mały postęp w ulepszeniu dróg, obok wielkich sił szarwarkowych, corocznie na poprawę onych znikających, obudził uwagę Władz. Przekonano się, że dla trwałego poprawiania dróg bocznych i stałego ich postępu, należy koniecznie drogi te, choć powoli, przerabiać na bite. Że zaś do takiego przerobienia potrzeba po części ludzi specyalnych i wprawnych, powzięto myśl zamieniania części robocizny szarwarkowéj na stosunkową opłatę pieniężną, a gdy dozór i kontrolla nad robocizną i wydatkami, bezpośrednio przez Rząd wykonywane, okazały się trudne i roboty powolnie prowadzą-

ce, powzięto znowu myśl urządzenia Komitetów Obywatelskich szarwarkowych, któreby, jako współinteresowane w urządzeniu kommunikacyj miejscowych, dozór ten i kontrollę na siebie przyjęły. Skuteczność tych środków doświadczenie stwierdziło, a przepisy i instrukcye, przez władze, już krajowe, już gubernialne wydawane, środki te wzmocniły i nieco ustaliły. Mimo to jednak, środki takie wpłynęły tylko na niektóre miejscowości, a nie na ogół kraju. Tam, gdzie się potworzyły Komitety, narzekano na przeciążenie i brak odpowiedniéj ścisłości kontrolli, a na marnowanie szarwarku tam, gdzie Komitetów nie było. Dla zaradzenia temu, proponowano budowanie dróg bocznych przez entrepryzę. Lecz tym sposobem zmniejszałby się znacznie fundusz zarobkiem entrepryzy, powiększyłby się koszt usunięciem bezpłatnego dozoru, zniknęłaby pobudka dla miejscowych mieszkańców do korzystnego współdziałania i ofiar, a nadewszystko rękojmia sprawiedliwego rozkładu téj poprawy dróg po kraju; jedne okolice mogłyby być faworyzowane kosztem i ze szkodą innych: wreszcie, taka zamiana robocizny na pieniądze, obróciłaby się tylko w podatek, a nie odpowiadałaby interesowi polepszenia dróg.

Dla zapobieżenia marnowaniu sił szarwarkowych i projektom, któreby naturę ich zmieniły, obywatele ziemscy, których stan dróg bocznych najżywiéj obchodzi, powinni stręczyć władzom wszelką pomoc w tym względzie. Nie ulega wątpliwości, że wyjednanie ogólnego przepisu, organizującego tę pomoc, wieleby ją ułatwiło, ujednostajniło, a tém samém skuteczniejszą uczyniło. Byłoby także do życzenia, aby przepisem wskazane zostało: jakie szarwarki, po jakiéj cenie i z jakiéj odległości, na pieniądze zamienione być mogą. Lecz wpływ Ogólnego Zebrania w tym względzie ograniczyć

się musi na objawieniu życzenia, a zanim Władza raczy takowe uwzględnić, Towarzystwo Rolnicze może, przez organa pojedynczych Członków swoich, działać środkami, jakie ma w ręku.

Środki te są dwojakiego rodzaju: moralne i materyalne. Piérwsze leżą głównie w usposobieniu opinii, tak co do pożyteczności wykonywanych robót szarwarkowych, jak niemniéj w kierunku potępienia przez sąd publiczny niedbałości, marnowania i nadużyć. Środki materyalne opierają się:

1. Na gotowości brania udziału w Komitetach szarwarkowych i wypełnianiu gorliwém i sprawiedliwém przyjętych obowiązków;
2. Na systematyzowaniu prac wszystkich Komitetów całego powiatu;
3. Na oszczędném, dogodném dla okolicy, wolném od wszelkiéj prywaty prowadzeniu dróg bitych. Nareszcie, tam nawet, gdzie komitetów nie ma, obywatele czuwaćby powinni nad sumienném użyciem wypaletowanych od nich szarwarków.

Zgodnie więc z konkluzyą Członka Komitetu Alexandra Kurtza, przez Sekcyę jednozgodnie przyjętą, sprawozdawca wniósł:

aby Zebranie Ogólne wynurzyło życzenie wydania przez Władzę krajową przepisu, któryby szarwarki w całym kraju pod stały nadzór i kontrollę Komitetów Obywatelskich oddał, a zarazem organizacyę i atrybucye tych Komitetów wskazał i objął;

powtóre, aby Zebranie Ogólne wyrzekło, iż każdy Członek Towarzystwa, o ile ku temu znajdzie sposobność, czynnego winien dołożyć starania o należyte utrzymanie i poprawę dróg w okolicy którą zamieszkuje;

wreszcie, iż obowiązkiem jest ogółu Towarzystwa upowszechnienie i ustalenie tego przekonania, że powinność szarwarkową nie za ciężar, lecz za istotne dobro wspólne każdéj okolicy a więc i kraju całego uważać należy; że zatém marnowanie szarwarku jest marnowaniem własnych sił i środków, dobrego bytu i cywilizacyi.

Zebranie Ogólne jednomyślną również uchwałą wnioski dopiéro przytoczone, a przez Prezydującego w Sekcyi Czł. Towarz. Jana Posturzyńskiego przedstawione, potwierdziło.

Sprawozdanie Sekcyi Rolnéj.

Za tém dany był głos Sekretarzowi Sekcyi Rolnéj Czł. Towarz. Maxymilianowi Oborskiemu celem odczytania relacyi obrad Sekcyi pomienionéj, w dniach 4 i 5 lutego odbytych.

Piérwszém z kolei pytaniem w programie Sekcyi Rolnéj było: „W jakich okolicznościach dać pierwszeństwo płaskiéj orce nad zagonową, i jaka jest przyczyna większego upowszechnienia u nas orki w zagony?"

Dyskussya nad tém pytaniem wniesioném przez Czł. Towarzystwa Romana Cichowskiego, nie doprowadziła do rozwiązania onego; lecz zgodnie z wznoszącym uznała Sekcya potrzebę wyznaczenia przez Komitet Towarzystwa delegacyi oddzielnéj, mającéj podać zasady odbywania prób wszelkich narzędzi rolniczych.

Zebranie Ogólne wydało uchwałę potwierdzającą wniosek takowy.

Podobnie jak wyżéj, wypadły rozprawy Sekcyi Rolnéj w przedmiocie następnego pytania wprowadzonego przez Członka Towarzystwa Alexandra Rossmana:

„Czy siéw pszenicy na jednéj órce po koniczynie dwukrotnie w jednym roku koszonéj, bywa tylko wyjątkowy, lub czyli ten sposób postępowania da się polecić; oraz kiedy i jak uprawę wykonać należy?”

Wyznaczono delegacyą z Członków: Pawła Wietskiego, Ludwika Fiszera, Stanisława Skrutkowskiego i samegoż wnoszącego Alex. Rossmana, celem przedsięwzięcia stosownych prób, o których wypadku przyszłemu Ogólnemu Zebraniu ma być zdana sprawa.

Co do pytania trzeciego, które wnosił Czł. Towarzystwa Ludwik Małkowski: „Gdzie i w jakich okolicznościach korzystniéj jest używać wołów lub koni do uprawy? Podać koszt jednéj i drugiéj uprawy, ich zalety i wady,”—

rozprawy Sekcyi taką różnorodność zdań okazały, iż do stanowczego wyrzeczenia przyjść nie mogło; Sekcya zatém wyraziła życzenie powtórnego na przyszłém Ogólném Zebraniu rozbioru téj kwestyi.

Czwarte z kolei pytanie wniósł Czł. Komitetu Walewski: „Jakie popełniane są błędy w obchodzeniu się z rozmaitemi gatunkami nawozów i jakie środki postępowania dla każdego z nich są najwłaściwsze?”

Opinia Sekcyi wypadła, iż w obchodzeniu się z nawozami nadewszystko zapobiegać należy ich zwietrzeniu, oraz zmniejszaniu się ich massy przez fermentacyę.

Przedmiotem dalszych rozpraw Sekcyi Rolnéj było 9te pytanie jéj programu, wniesione przez Czł. Towarzystwa Felixa Wołowskiego:

„Jakiemi roślinami, prócz koniczyny, i w jaki sposób uprawianemi, najwłaściwiéj zapewnić można bydłu regularną stajenną, zieloną paszę, czy to zupełną, czy obok pastwiska dodatkową, od wczesnéj wiosny do jesieni?”

Konkluzya rozpraw była ta, iż żyto i rzepak zimowy mogą dostarczyć, wcześniéj jak przed 1ym czerwca, zielonéj paszy; przez dalszy zaś ciąg lata, rośliny jako przedplon zasiewane, jakoto: wyka, tatarka, mieszanki, szporek i inne; daléj lucerna, koński ząb, przy małéj tylko pomocy koniczyny, mogą przez cały przeciąg lata dostarczyć zielonéj paszy. Wybór wszakże tych roślin od miejscowości i natury gruntu zależy.

Sekcya przeszła następnie do pytania 6go, które zagaił Czł. Towarzystwa Henryk Roman Morawski:

„Czy przewaga u nas uprawy żyta w stosunku do pszenicy ma uzasadnioną przyczynę w naturze gleby lub klimatu; czy przeciwnie, przypisać ją można poniekąd miejscowemu zwyczajowi, lub nieznajomości różnych odmian pszenicy, odpowiadających różnym stopniom rodzajności i składu gleby?"

Dyskussya Sekcyi w tym przedmiocie doprowadziła do następującego wyrzeczenia: Za główną przyczynę nieodpowiedniego stosunku uprawy pszenicy do obszerności gruntów, mogąeych być pod pszenicę użytemi, uważać należy niedostateczną ilość nawozu; ztąd właśnie pochodzi przewaga uprawy żyta.

Rozbierane było daléj pytanie 7me, wprowadzone przez Czł. Towarzystwa Franciszka Lutosławskiego:

„Z rozmaitych warzyw pastewnych, jakoto: turnipsu, marchwi, brukwi szwedzkiéj, buraków i t. d., które z nich i w jakich warunkach największe korzyści u nas przedstawia?"

Sekcya zakonkludowała co do téj kwestyi, że lubo z powodu różnych rodzajów gruntu nie można wyłącznéj stanowić reguły, w gruntach atoli mogących buraki wydawać, tym ostatnim pierwszeństwo oddać należy.

Ostatniém pytaniem na posiedzeniu Sekcyi Rolnéj, dnia 5go lutego rozważanem, było 8me pytanie programu, które wnosił sam sprawozdawca Sekcyi, Max. Oborski: „Przy zasiewie kilkoletnich pastewników, jakim roślinom pastewnym, ze względu na ich trwałość i udajność, stosownie do natury gleby, pierwszeństwo dać należy?"

Rozprawy w téj materyi zakończone zostały przyjęciem przez Sekcyę konkluzyi wnoszącego, a mianowicie: że dla udania się kilkoletnich pastewników niezbędném jest, aby ich zasiew poprzedzony był uprawą okopową; powtóre, aby do zasiewu roślin pastewnych użyta była mieszanina traw i koniczyn starannie dobranych, według natury gruntu i zamierzonego trwania pastewników.

Po wysłuchaniu powyższéj relacyi rozpraw nad pytaniami programem Sekcyi Rolnéj objętemi, Zgromadzenie miało sobie odczytaną krótką wiadomość o postępie czynności delegacyi wyznaczonéj na przeszłoroczném Zebraniu Ogólném do zaprojektowania klassyfikacyi gruntów. Wiadomość ta jest wyciągiem z obszernego sprawozdania pomienionéj delegacyi Sekcyi rolnéj złożonego.

Delegacya rzeczona podzieliła czynności swoje na dwie części, tojest przygotowawczą, obejmującą poznanie i opisanie wszystkich rodzajów gruntów naszych z dokładném oznaczeniem ich cech, przywiązaniem do nich stałych nazw i naukowém rozgatunkowaniem; powtóre, właściwą klassyfikacyjną, mającą za przedmiot oznaczenie stopni urodzajności oraz części składowych.

Ze wskazanych dopiéro dwóch czynności, piérwszą wyłącznie odbywała delegacya. Nadesłane przez 40stu kilku Korrespondentów Okręgowych próby ziemi, razem przeszło 350 okazów, z opisami onych i ciekawemi

statystycznémi uwagami, dały delegacyi możność ułożenia ogólnego podziału rozlicznych gatunków ziem naszych. Układ ten, przedstawiony Sekcyi Rolnéj, a następnie pod roztrząśnienie oddzielnéj konferencyi poddany, rozdziela nasamprzód grunta na cztery działy, jakoto: grunta z przewagą własności gliny, próchnicy, krzemionki i wapna. Dział zaś gruntów gliniastych rozpada się na trzy rodzaje: rędzin, glin i glinek, iłów; dział próchniczych obejmuje również trzy rodzaje: czarnoziemów, cepuchów i murszów; grunta krzemionkowe dzielą się na szczerki, piaski i wydmuchy; nakoniec wapienne na margle i krechy. Gatunki tymczasowo wskazane, obok rodzajowego nazwania, otrzymują przymiotnik, główną cechującą je własność wyrażający. W dołączonym do swéj pracy wykazie zamieściła delegacya, obok rodzajów i gatunków, odpowiednie im nazwy miejscowe.

Sprawozdawca Sekcyi Rolnéj przytoczył w tém miejscu kilka zarzutów, na wyżéj wzmiankowanéj konferencyi układowi dopiéro podanemu uczynionych, i to, co na odparcie onych powiedziano. Że praca delegacyi zupełną jeszcze być nie mogła, dla braku materyałów, pominiemy więc tutaj tak zarzuty, jako i usprawiedliwienia, odsyłając ciekawego czytelnika do szczegółowych sprawozdań, oddzielnie, jak się na wstępie zapowiedziało, wyjść mających.

Przeszło zatém Zgromadzenie do relacyi czynności Sekcyi Administracyjnéj, odczytanéj przez Czł. Tow. Kajetana Kotowskiego.

Sprawozdanie Komitetu za rok 1858, czytane na piérwszém walném posiedzeniu (patrz wyżéj), Sekcya jednomyślnie przyjęła.

Projekt zmiany w stopniowaniu nagród (także znany z piérwszego walnego posiedzenia), lubo znalazł w Sekcyi przeciwników, większością głosów również przyjętym został.

Projekt rozdziału nagród Towarzystwa na rok bieżący, także przyjęty.

Sekcya zatém uczyniła wniosek, aby Zebranie Ogólne opinię jéj zatwierdziło.

Jakoż, Zebranie wyrzekło, że sprawozdanie Komitetu za r. 1858 zatwierdza.

Co się zaś tyczy projektu zmian w stopniowaniu nagród, ten żywą wywołał dyskussyę. Czł. Towarz. Tytus Wojciechowski, odwołując się do swéj poprawki, któréj Sekcya była nie przyjęła, a mianowicie: aby medal tak nazwany służbowy N. 5 zastąpić odciskiem blaszanym, z wizerunkiem Najświętszéj Panny, lub jednego z Świętych Patronów Polski, zbijał zarzuty czynione przeciwko téj poprawce w Sekcyi, jakoto wkraczania w attrybucye duchowieństwa, potrzeby jednostajności nagród Towarzystwa, wreszcie trudności wykonania i zwiększonych kosztów. Utrzymywał on, że dla podniesienia moralności ludu naszego używać winniśmy wszelkich dobrych wpływów, z tych zaś najsilniejszym jest wpływ religii. Wyobrażenie świętości doda wagi nagrodzie, a nie ma powodu przypuszczania, aby duchowieństwo, cele Towarzystwa pojmujące, widziało tu naruszenie swych attrybucyj; pochwali owszem i pobłogosławi myśl taką. Co do potrzeby jednostajności nagród, tę mówca przyznawał i tłumacząc się, że nie mógł na dyskussyach w Sekcyi toczonych myśli podanéj na razie rozwinąć— myśl bowiem ta nie od niego pierwotnie, lecz od kolegi jego, Korrespondenta okr. Hrubieszowskiego, wyszła— zaproponował nateraz nie już usunięcie medalu, ale dodatek do niego w ten sposób, iżby medal umieszczo-

ny został w medalionie śpiżowym, którego odlew przedstawiałby wizerunek świętości. Taki sam dodatek należałoby, zdaniem mowcy, uczynić i do medalu dla gospodarstw włościańskich; nie ma bowiem powodu rozróżniania pod tym względem gospodarzy rolnych od służących wiejskich, gdy skutkiem wypadków losowych zamożni gospodarze do téj ostatniéj klassy zstępują, a nawzajem słudzy, przez pracę, wytrwałość i oszczędność, do posiadania gospodarstw przychodzą. Co do trudności wykonania i zwiększenia kosztów, mowca uważał, że ani jedne, ani drugie ważnéj przeszkody nie stanowią; powoływał się w tém na zdanie ludzi fachowych i zakończył przypomnieniem, że gdzie o cel dobry idzie, miło jest i ciężką ponieść ofiarę.

Po nim zabrał głos Czł. Towarz. Karol Bayer; znajdował on niestosownym proponowany dodatek, przytoczywszy, oprócz podanych już wyżéj zarzutów, ten jeszcze, że nagrodzeni, będąc różnych wyznań, nie mogliby wszyscy nagrody takiéj przyjmować i w ogóle że wyłączny jéj charakter wyróżniałby ich od innych nagrodzonych.

Czł. Towarz. Ludwik Małkowski popierał wniosek Wojciechowskiego, przywodząc, że wizerunek Matki Boskiéj, w ramki oprawiony, zawieszony na ścianie chaty, będzie ciągłém przypomnieniem zasług dawniejszych i zachętą do postępowania na drodze powinności. Podejmując nadto rozstrzygniętą już w Sekcyi kwestyę pieniężnych nagród, zwrócił tenże Członek uwagę Zgromadzenia na tę ważną okoliczność, że usunięcie nagród pomienionych w roku bieżącym złe może na ludności wiejskiéj zrobić wrażenie; że gdy w roku przeszłym często z niedowierzaniem jeszcze zbierała się ona na uroczystości rozdawania nagród, zmiana taka nieufność

w niéj na nowo podnieci: wypadałoby zatém choć na ten rok pieniężne nagrody zatrzymać.

Czł. Towarzystwa Blumer popierał również wniosek Tytusa Wojciechowskiego, z nadmienieniem, że dla chrześcian niekatolików wizerunek Najśw. Panny wizerunkiem Chrystusa zastąpićby można; żydzi zaś jako rolnictwem nie trudniący się, na uwagę w téj mierze nie zasługują. Pieniężne wszakże nagrody znajdował nie właściwemi.

Czł. Towarzystwa Szultz oświadczył się przeciwko wnioskowi p. Wojciechowskiego.

Czł. Towarzystwa Abłamowicz popierał utrzymanie nagród pieniężnych.

Czł. Towarzystwa Roman Cichowski sądził, że należałoby zostawić do woli nagrodzonych, czy medale wziąć zechcą, czy pieniądze.

Czł. Towarzystwa Łoski zaczął od téj uwagi, że decyzya Sekcyi Administracyjnéj usuwająca nagrody pieniężne dla służących, zgodnie z wnioskiem komitetu, nie może być w tym razie uważana za stanowczą, bo w wydrukowanym programie i w poprzednich ogłoszeniach nie było wzmianki, że materya tak wielkiéj wagi na Sekcyi Administracyjnéj traktowaną będzie; ztąd zgromadzenie było bardzo nieliczne i większość jego rzeczywistą większością nazwać się nie może. Następnie pochwalał mowca wszystkie zmiany w stopniowaniu nagród przez komitet zaprojektowane, wyjmując atoli zniesienie nagród dla służących, które za szkodliwe uważał, jako przy znanéj podejrzliwości ludu i niewielkiéj jego ku panom ufności, wcale opacznie wytłumaczoneby być mogło. Twierdził on, że jeżeli wyżsi i niżsi officyaliści, a zresztą i gospodarze rolni mogą mieć i mają bardziéj honorowe o nagrodach pojęcia, to próżno ich szukać u parobków, fornali i tym podobnych, chyba że o szcze-

gólnych jakichś mówić wyjątkach. W pieniężnéj zresztą nagrodzie saméj w sobie nic ubliżającego niéma; w czém powołał się mowca na pensye do orderu Legii Honorowéj przywiązane oraz na nagrody Monthiona. Na zarzut przeciwko pieniężnym nagrodom, że się prywatne usługi z publicznych funduszów wynagradzają, jako téż na myśl, aby sami panowie dodatki pieniężne od siebie dawali, odpowiadał mowca, że w tém jest właśnie pożyteczność publicznéj instytucyi, aby niedostateczność środków prywatnych zastępowała, i w działaniach swoich nie mniejszość, ale większość miała na widoku. Otóż wynagradzanie projektowane sług przez samych panów, dla małéj tylko liczby majętniejszych byłoby możliwe; większość na toby się zdobyć nie mogła, a składki nie wszędzieby się udały. Zakończył mowca twierdzeniem, że, albo nie należało zrazu nagród pieniężnych dla sług wprowadzać, albo raz wprowadziwszy już ich znosić nie podobna; a wzgląd oszczędności wcale chwalebny i stosowny w ogóle projektowanych odmian, w tym jednym punkcie co do służących, ważniejszéj potrzebie zjednania życzliwości ludu ustąpić powinien.

Czł. Towarzystwa Symforyon Drewnowski obstawał również za pieniężnemi nagrodami, dodając do dowodów przez preopinantów przytoczonych tę jeszcze ogólną uwagę, że ze wszystkich środków korzystać należy, tak moralnych jak i materyalnych, żadnego nie zaniedbując; źleby téż było narażać się na obwinienia o skąpstwo ze strony ludu.

Czł. Towarzystwa Tytus Wojciechowski ze względu na powtarzany argument wkraczania w atrybucye duchowieństwa, podjął się zasiągnąć w téj mierze potrzebnych informacyj, a tymczasem zdecydowanie rzeczy do przyszłego Walnego Posiedzenia (pojutrze dnia 9) odłożyć życzył.

Zgromadzenie sprzeciwiło się téj zwłoce.

Czł. Komitetu Węgleński przemawiając w imieniu Komitetu przeszedł kolejno głosy preopinantów, i główniejsze odpierał zarzuty. Utrzymywał on, że gdzie system nagród zbliża wszystkie klassy ludności, tam uznanie zasług do obudzenia zaufania wzajemnego prowadzić musi; że projektowane w etacie pieniężne nagrody summę 4400 rs. wynoszą i przywiązane są głównie do poprawy ras inwentarzy po okręgach jakotéż do wykształcenia dobrych oraczy; widoczną więc jest rzeczą, że Komitet tego środka zachęty nie wyłączył. Medal jest wyrazem i trwałym dowodem uznania zasługi i wartości; pieniądze uważać można za pewien rodzaj uznania samodzielności indywiduum nagrodzonego, któremu się taki środek rozporządzenia i użycia w ręce daje. Środek to przecież tylko czasowy; gdy medal familijną stać się może pamiątką, a zatém familią, tę podstawę społeczeństwa, podnieść i spójność jéj powiększyć zdoła, przypominając następnemu pokoleniu cnoty poprzedniego. Gdyby więc wybierać przyszło, medal dla swéj trwałości za właściwszą nagrodę uznany być winien.

Na wezwanie Prezesa Assessor Jackowski odczytał zapytanie:

„czy mają być utrzymane przeszłoroczne nagrody pieniężne dla służących?“

Poczém zgromadzenie wezwane zostało do oznajmienia swojego zdania. Podniesienie rąk przez stronników nagród pieniężnych znaczną za niemi okazało większość, która następnie przez podniesienie rąk przeciwnéj, daleko mniéj licznéj strony, widoczniejszą się jeszcze okazała.

Czł. komitetu Alex. Kurtz wniósł zatém, że gdy taka uchwała Ogólnego Zebrania zwiększenie wydatku za sobą pociąga, wypada raz jeszcze odesłać rzecz do Sekcyi Administracyjnéj celem zaprojektowania stosownych w etacie odmian.

Prezes wszakże był tego zdania, że należy załatwienie rzeczy Komitetowi pozostawić i Zgromadzenie do zdania jego przychyliło się.

Czł. Towarzystwa Jabłoński uczynił zapytanie, czy dopiéro ogłoszony wypadek wotowania ma znaczyć, iż pieniądze dodają się do medali, czyli też że te ostatnie dla służących całkiem się znoszą, a tylko listy pochwalne z dodatkami pieniężnemi pozostają.

Na to odpowiedział Czł. Towarz. Krzysztoporski, iż wotowanie nie może miéć innego znaczenia, jak to, że się po prostu przeszłoroczne nagrody utrzymują.

W tym sensie stanęła też uchwała Ogólnego Zebrania zatwierdzająca projekt stopniowania nagród przez Komitet przedstawiony z tą jedną modyfikacyą, że dla służących i czeladzi nie medale, lecz jak w roku zeszłym, pochwały na piśmie i pieniężne do nich dodatki przeznaczają się.

Następnie projekt rozdziału nagród z aprobacyą Sekcyi wniesiony, bez dyskussyi zatwierdzony został.

Poczém słuchało Zgromadzenie czytanéj przez drugiego Sekretarza Sekcyi Administracyjnéj Czł. Towarz. Kolnarskiego dalszéj relacyi obrad tejże Sekcyi w przedmiocie złożonego przez Komitet kontraktu, zawartego w imieniu tegoż z p. Platem właścicielem fabryki narzędzi rolniczych w Zwierzyńcu o przyjmowanie na naukę terminatorów rzemieślniczych. Sekcya zgodziła się na obrany przez Komitet środek powiększenia liczby dobrych rzemieślników wiejskich, i uznając przedstawioną umowę za mogącą być wzorem dla innych tego rodzaju, zaproponowała zatwierdzenie onéj przez Ogólne Zebranie.

Ogólne Zebranie wniosek Sekcyi przyjęło.

Z również przychylną opinią przedstawiła Sekcya inny rozbierany w niéj projekt Komitetu, aby udzielane

były niezamożnym rzemieślnikom, we wsiach warsztaty zakładać chcącym, pożyczki bezprocentowe z oddzielnego na to przeznaczonego funduszu w summie 32,000 zł.

Zgodnie z opinią Sekcyi, Zebranie Ogólne wydało uchwałę projekt powyższy zatwierdzającą.

Dalszym przedmiotem zajęć Sekcyi na jéj dotychczasowych posiedzeniach było zaprojektowane przez Komitet urządzenie i etat Wydziału Wydawnictwa pism, nakładem Towarzystwa drukować się mających. Sekcya bez dyskussyi projekt ten przyjęła, zaczém i Zebranie Ogólne zatwierdzenie onego uchwaliło.

Na tém skończyły się sprawozdania Sekcyjne.

Zażądał głosu Czł. Towarz. Klemens Krzysztoporski i przemówił jak następuje:

„Z obudzonego życia w każdym prawie zakątku kraju, ze sprawozdań Wam złożonych, jakotéż z dotychczasowych czynności Sekcyi, macie już Panowie, dostateczną miarę zasług naszego Komitetu. Zrobił on wszystko, co tylko w ciągu jednego roku zrobić było można; dopełnił obowiązku, a my dodać możemy, że czynił nad obowiązek.

„Sekcye nasze zatwierdzają bez zmiany wszelkie przedstawienia Komitetu; dyskussye nad jego czynnościami dokonanemi, lub projektami na przyszłość, prowadzą się tylko w celu wyjaśnienia przedmiotu, obznajmienia z nim wszystkich, podniesienia wreszcie godności Zgromadzenia; gdzie idzie o idee, o zasady, tam Towarzystwo na jednéj zawsze z Komitetem znajduje się drodze, bo droga to szlachetna: wiedzie nas po niéj przywiązanie do kraju, a celem jéj jest wspólne dobro.

„Oddajmyż sprawiedliwość dobréj woli i wytrwałéj pracy Komitetu, którego Członkowie z poświęceniem spraw własnych, niektórzy o mil kilkadziesiąt do miejsca obowiązków zjeżdżając, czuwają nad instytucyą, od

któréj pomyślność rolnictwa zależy, budzą myśli od lat tylu drzemiące, budzą życie i pilnują zarazem, aby się na bezdroża nie zbłąkało. Widzimy owoce tych usiłowań, widzi je kraj cały. Jakaż może być nagroda zasług tak zacnych? Jedna tylko, a tą jest publiczne ich uznanie. Panowie, wnoszę, abyście wyrzekli, że Komitet nasz dobrze się zasłużył krajowi."

Wniosek ten z serdecznem i powszechnem zadowoleniem przyjęty został.

Prezes Towarzystwa powstawszy z miejsca swego, odpowiedział nań imieniem Komitetu temi słowy: „Przyjmujemy to votum, jako zachętę do dalszéj pracy." Poczém mówił daléj:

„Panowie! Wyjednane na skutek przychylnego przedstawienia JW. Tajnego Radcy Muchanowa u JO. Ks. Namiestnika uwolnienie od opłaty portoryjnéj naszéj korrespondencyi, jakotéż i rozsyłania Roczników, nietylko materyalną korzyść Towarzystwu przynosi, ale do rozwinięcia naszéj działalności się przyczynia i rozpowszechnienie naszego pisma ułatwia. Wnoszę, aby Zebranie Ogólne wydało uchwałę dziękczynną obecnemu tu dziś JW. Dyrektorowi Głównemu Prezydującemu w Komissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych, a Członkowi Honorowemu Towarzystwa, Radcy Tajnemu Muchanowowi, oraz prosiło go o wyrażenie żywéj swéj wdzięczności JO. Księciu Namiestnikowi."

Jednozgodny i głośny oklask potwierdził te wyrazy Prezesa.

Według programu posiedzenia, nastąpiło odczytanie przez Członka Komitetu Adolfa Kurtza streszczonego sprawozdania Delegacyi Statystycznéj, przez Komitet wyznaczonéj. Przytaczamy to streszczenie, odkładając, jak to już w poprzednim N^rze^ wzmiankowali-

śmy, druk całkowitego sprawozdania (redagowanego przez Czł. Towarzystwa Wacława Łuszczewskiego), do następnego czasu, z powodu znacznéj obszerności téj pracy.

WNIOSEK KOMITETU TOWARZYSTWA ROLNICZEGO

o utworzenie Delegacyj statystycznych po Okręgach.

Na zeszłoroczném Ogólném Zebraniu w miesiącu lutym wielokrotne objawiły się życzenia w przedmiocie statystyki rolniczéj. Życzenia te w stosownych wnioskach przekazane zostały Komitetowi Towarzystwa do rozpoznania i przedsięwzięcia stosownych kroków.

Oddzielna z grona Komitetu wyznaczona Delegacya statystyczna, weszła w bliższy rozbiór ważnego dla rolnictwa krajowego zadania, odnoszącego się do ustępu *a* artykułu 2go § 2go Ustawy, który wskazuje jako jedno z głównych działań Towarzystwa, poznanie dokładne stanu kraju, pod względem jego stosunków rolniczych. Delegacya w przedstawieniu, które w jednym z bliższych poszytów Roczników Towarzystwa, zamieszczoném będzie, wykazała poszczególe, tak zakres dokładnéj i wszechstronnéj statystyki rolniczéj, jakotéż i środki, któremi zmierzaćby można do jéj pozyskania; wykazała nadto obszerność i trudność dzieła, które z różnym skutkiem w innych krajach europejskich poprowadzoném zostało, w Królestwie zaś nader wiele do wypełnienia pozostawia.

Wskazawszy Delegacya różne drogi przez naukę i doświadczenie krajów obcych wytknięte, zwróciła szczególną uwagę na środki dochodzenia do prawdziwych i rzeczywistych danych statystycznych, których

pozyskanie powinno być głównym celem i usiłowaniem prac na tém polu podejmowanych. Co do dokładności i zakresu statystyki rolniczéj, okazują się dwa główne kierunki działania: *piérwszy* prawidłowy, zupełny i całość statystyki rolniczéj ogarniający, a polegający na stopniowém, szczegółowém i najściślejszém zbieraniu liczb rzeczywistych, różne objawy rolnicze wykazujących; *drugi* tymczasowy, lecz niemniéj użyteczny, zasadzający się na badaniu, o ile można dokładném i do prawdy zbliżoném, pewnych części statystyki, tudzież na wyprowadzeniu wniosków ogólnych z otrzymanych średnich wyrazów. I jeden i drugi kierunek działania na równą uwagę Towarzystwa Rolniczego zasługuje, bo obok przedsiębrania środków, któreby w obszernym zakresie statystykę rolniczą przygotowywały i obiecywały dojść do tych świetnych wzorów, jakie podaje nam Belgia, Saxonia i kilka innych krajów obcych; niemniéj pożądaną jest rzeczą zastąpić już obecnie, brak najważniejszych danych statystycznych do rolnictwa odnoszących się, liczbami, choć prawdopodobnie do rzeczywistości przybliżonemi.

Obejmując cały, nader rozległy zakres statystyki rolniczéj zniewoloną się widziała Delegacya przyznać (zgodnie z przykładami innych krajów), że główną podstawą działań jest czynność władz rządowych, mniéj lub więcéj szczęśliwie przedsiębrana, a które to działania, powiększéj części o tyle tylko prawdziwe a zatém szacowne wypadki osięgnąć mogą, o ile opierają się na zbieraniu w statystyce rolniczéj wiadomości od samych rolników, jako właściwych czynników rolniczego przemysłu.

Pozostawiając jednak dalszemu rozpoznaniu, jak dalece współdziałanie Towarzystwa Rolniczego w czynnościach rządowych statystycznych, będzie mogło miéć

miejsce, Komitet sądził, iż przedewszystkiém usiłowania jego skierowane być winny do zbadania, w czém samo Towarzystwo Rolnicze przyłożyć się może do poznania stanu rolnictwa naszego, jakie w téj mierze obiecywać sobie można wypadki, i jak dalece czynność ta z bezpośredniemi potrzebami ziemian jest połączona.

Nie ulega wątpliwości, że dane statystyczne są najgłówniejszemi skazówkami w kierunku rolniczego przemysłu. One objaśniają miejscowe potrzeby, są obrazem nadziei lub obaw rolnika, pomocą w rozwiązywaniu nastręczających się przy rozmaitych pracach wątpliwości, nauką zbawienną w powodzeniu i zawodach. Komitet więc mniema, że zadosyć uczyni życzeniu ogółu Towarzystwa, jeżeli poda środki wykonalne posuwania choć częściowo i stopniowo wielkiego dzieła statystyki rolniczéj.

Lecz nie może taić zarazem Komitet, że czynności statystyczne wymagają gorliwego i ciągłego współudziału wielu osób i przejęcia się nietylko ważnością przedmiotu, ale nadto tém przekonaniem, że podanie lub pozyskanie chociażby jednéj prawdziwéj liczby statystycznéj jest istotném powiększeniem skarbu narodowych wiadomości. Jeżeli więc Komitet w dzisiejszym wniosku idzie za wolą przeszłorocznego Ogólnego Zebrania i wykonywa obowiązek § 2 Ustawy na niego włożony, to tylko w téj nadziei, że we wszystkich Członkach Towarzystwa znajdzie skuteczne poparcie, bez którego wszelkie jego usiłowania pozostałyby bezowocne.

Delegacya statystyczna przedstawiła daléj, że statystykę rolniczą rozdzielić wypada na dwa wielkie działy: piérwszy podający wiadomości o majątku rolniczym i siłach rolniczych, drugi o ciągłym ruchu rolniczym.

Piérwszy Dział poczytany być może za rozpadający się na 8 głównych części, drugi na 5, tak, że cała staty-

styka rolnicza z 13tu oddzielnych części składać się będzie. W Dziale I obejmującym obraz majątku rolniczego mieści się: $1^{\text{ód}}$ ludność, 2re wpływy żywiołów, 3^{cie} płody przyrodzone, tojest kruszce, zwierzęta i rośliny dzikie, 4te ziemia, jako główny warsztat rolniczy ze wszystkiemi względami na uprawę wpływającemi; 5te zabudowania, 6te zwierzęta gospodarskie, 7me narzędzia i machiny rolnicze, 8me zakłady rolnicze i wszelkie instytucye wpływ na rolnictwo wywierające a uważane pod względem rozciągłości i zamożności.

Dział II przedstawiający ruch rolniczy obejmuje $1^{\text{ód}}$ koszta wypłodu, czyli koszta produkcyjne, 2re sameż wypłody, czyli produkcyą rolniczą, 3^{cie} zużycie czyli konsumcyą rolniczą, 4te handel wraz ze środkami komunikacyi. 5te ruch coroczny zakładów rolniczych i z rolnictwem związek mających.

Widoczną jest rzeczą, że w tak ogromnym zakresie całéj statystyki rolniczéj, jednocześne we wszystkich częściach z dobrym skutkiem działanie będzie moglo nastąpić po zupełném dopiéro rozwinięciu prawidłowego systematu statystycznego, do czego samo Towarzystwo Rolnicze nie może dostatecznych posiadać środków. Komitet zatém po rozpatrzeniu się w pojedyńczych częściach statystyki wyżéj wyrażonych, i idąc za skazówkami w przedstawieniu swojéj Delegacyi statystycznéj bliżéj rozwiniętemi, przyszedł do wniosku: że tylko pewne oddziały mogą się stać obecnie przedmiotem dokładniejszego badania ze strony Towarzystwa Rolniczego, a mianowicie te części, które dla rolnictwa krajowego będąc przeważnego znaczenia, najpilniéj wyjaśnienia potrzebują; że i owszém części drugorzędnéj wagi, lub te które działaniem władz rządowych, dość prawdopodobne albo zaspokajające podają już wypadki, do póź-

niejszych starań odłożyć można, nie ustając jednak w usiłowaniach ku dostarczaniu udoskonaleń, jakie możliwemi i przystępnemi się okażą.

W tym duchu postępując, Komitet z trzynastu części ogólnéj statystyki rolniczéj, zwraca szczególną uwagę Ogólnego Zebrania na dwie części z Działu Igo, odnoszące się do poznania ziemi i do zwierząt gospodarskich, oraz dwie z Działu IIgo, dotyczące produkcyi rolniczéj i jéj kosztów.

Lecz i w tych częściach, pojedyńcze tylko oddziały zdaniem Komitetu, mogą być obecnie poddane bezpośrednim pracom Członków Towarzystwa; Komitet bowiem w tém działaniu doradzać się widzi w konieczności, sposób postępowania nieomylném doświadczeniem zalecony, polegający na najściślejszém ograniczeniu badań do niewielkiéj liczby pytań, aby przeciążeniem żądanych wiadomości nie narazić ich prawdziwości.

Szczególną Komitet przywiązuje wagę do takiego oględnego i stopniowego postępowania, a mianowicie aby wybierać pojedyncze tylko części statystyki rolniczéj ściśle ograniczone, do kolejnego badania, i aby w tych jeszcze częściach najmniejszą ilość pytań do rozwiązania podawać.

Co do poznania ziemi rolniczéj w Królestwie, przedstawia Komitet Ogólnemu Zebraniu, jako najważniejszą potrzebę, zbadanie jéj przestrzeni odniesionéj do stosunków rolniczych, a mianowicie podziału gruntów pod względem użycia rolniczego, na grunta orne, łąki, ogrody, pastwiska, lasy, nieużytki; daléj pod względem własności: wreszcie nie pomijając położenia geograficznego, topograficznego i opisu wód. Rozgatunkowanie gruntów pod względem ich urodzajnéj i rolniczéj wartości, powierzone oddzielnéj delegacyi klassyfikacyjnéj, znaj-

dzie następnie zastosowanie w pojedynczych kraju przestrzeniach.

Z pomiędzy badań odnoszących się do kosztów produkcyjnych rolniczych, wyśledzenie prawdziwych wysiewów, zostające w najściślejszym związku z wykryciem rzeczywistéj przestrzeni rolniczéj, będzie mogło być łączone z tą właśnie czynnością, i oba działania posłużą sobie wzajemnie jako pomoc i sprawdzenie.

Do tychto głównie części statystyki rolniczéj, to jest do poznania przestrzeni rolniczéj i do wysiewów, sądzi Komitet że można skierować dokładne lubo powolne, a nawet, jak przewidywać się godzi, długoletnie badania, oparte na systemacie prawidłowym, przez udoskonalone statystyki wymaganym, to jest badania wyprowadzone z istotnych dowodów w ręku rolników zostających, a mianowicie z map i rejestrów gruntowych.

Tam tylko, gdzieby dowodów tych brakowało, lub przystęp do nich okazał się niepodobny, uciekać się będzie należało do drugiego tymczasowego systematu działania, to jest do zbierania podań przybliżonych, ile możności usprawiedliwionych, tudzież do wyprowadzania średnich prawdopodobnych wyrazów.

Co do statystyki zwierząt gospodarskich, chociaż rozliczne względy, pod jakiemi one uważane być powinny, nie dopuszczają nadziei, aby do prawidłowego działania odrazu przystąpić można; jednak nie należy zaniedbywać rozwinięcia działań tymczasowych, zdolnych wykazać, chociaż sposobem przybliżonym stan téj znakomitéj gałęzi majątku rolniczego.

Na takim także systemacie tymczasowym przybliżonych danych statystycznych ograniczyć się wypadnie, przy zbieraniu liczb co do części produkcyi rolniczéj, która wykazywać ma zbiory roślinne i wymłoty. Zaprowadzone od kilku miesięcy wykazy porównawcze, co

miesiąc przez Korrespondentów nadsyłane i w Rocznikach Towarzystwa ogłaszane, zaspakajają w części potrzebę posiadania wiadomości o stosunkowéj zamożności gospodarskich zasiewów i spodziewanych sprzętów; lecz nie podają ilości zbieranych płodów. Uzupełnienie zatém tych wiadomości, chociaż w sposobie przybliżonym okazuje się piérwszą i najpilniejszą dla statystyki rolniczéj potrzebą.

W miarę postępu działań statystycznych, w częściach nateraz badaniu poddać się mających, to jest w statystyce przestrzeni ziemi, wysiewów, zwierząt gospodarskich i zbiorów rolniczych, można będzie o ile środki na to pozwolą, rozszerzać czynności do nowych części statystyki, jakoto, ludności rolniczéj, całości kosztów produkcyjnych, tudzież produkcyi i tak daléj, niepomijając zbierania ciągle wszelkich obrazów do statystyki rolniczéj należących, ze źródeł jakie przystępnemi okażą się, i zawsze dając piérwszeństwo systematowi poszukiwań prawidłowych i szczegółowych, a używając tylko pomocniczo i tymczasowo systematu zbierania danych przybliżonych.

Tak przedstawiwszy Komitet główne myśli co do rozpoczęcia badań statystycznych rolniczych, czuje się w obowiązku dodać, że zdaniem jego, do czynności tych przystąpić będzie można tylko w takim razie, jeżeli Ogólne Zebranie okaże gotowość do współdziałania przy pomocy wszystkich Członków Towarzystwa; a w téj nadziei Komitet wnosi, aby Ogólne Zebranie zgodziło się na urządzenie w całym kraju oddzielnych stałych delegacyj statystycznych, po jednéj lub więcéj na każdy okręg, któreby działać mogły ciągle, i niczém innem jak tylko zbieraniem statystycznych wiadomości nie zajmowały się.

Po przyjęciu wniosku tego przez Ogólne Zebranie, Komitet za zniesieniem się z Członkami Korrespondentami, ma zamiar zaprosić na Członków Delegacyi statystycznych, tych stowarzyszonych, którzyby zatrudnień takich podjąć się chcieli.

Zajmie się także Komitet przygotowaniem szczegółowych instrukcyj przy każdém postępowaniu i roześle wzory do zapełniania w sposób objaśnić się mający. Wreszcie Komitet rozpozna jakich użyćby daléj należało środków, do sprawdzania, jednoczenia w całość i zestawiania w ogólne obrazy zbieranych podań statystycznych, słowem do urządzenia organicznego całego działania, w ten sposób, aby Towarzystwo Rolnicze rozszerzając i udoskonalając objęte czynności, osiągnąć mogło z czasem dokładną, wszechstronnym potrzebom kraju odpowiadającą statystykę rolniczą.

Zgodnie z wnioskiem w powyższém sprawozdaniu zawartym, Zebranie Ogólne jednomyślnie uchwaliło urządzenie oddzielnych delegacyj statystycznych po wszystkich okręgach Królestwa.

Czł. Komitetu Węgleński wniósł zatém od Komitetu co następuje:

1mo Aby przystąpić do rozdziału między trzy Sekcye: Ogólną, Rolną i Chowu inwentarza, ilości medali, jaką Zebranie Ogólne w r. b. na Sekcyach rozporządzić zamierza, i zaprojektował rozdział następujący:

Dla Sekcyi Ogólnéj jeden medal wielki, jeden średni.

Dla Sekcyi Rolnéj dwa wielkie i dwa średnie.

Dla Sekcyi Chowu inwentarza dwa wielkie i dwa średnie.

Z 24^{ch} medali na Wystawę Łowicką przeznaczonych, połowę do dyspozycyi Komitetu téjże Wystawy oddać, z drugiéj zaś połowy 8 dla Sekcyi Rolnéj, a 4 dla Sek-

cyi Chowu inwentarza wydzielić; téj ostatniéj oddać nadto 9 medali na Wystawę Warszawską przeznaczonych. Wskazania nagrodzić się mających przedmiotów Sekcyom pozostawić.

2do Z 4^{ch} nagród pieniężnych, po 300 rsr. każda, za rozprawy konkursowe przyznać się mających, do dwóch Sekcya Ogólna, do jednéj Rolna i do jednéj Sekcya Chowu inwentarza zadania rozpraw obmyśleć mają.

3^{tio} Z powodu ewentualnego przejścia Wystawy Warszawskiéj pod zarząd Towarzystwa Rolniczego, wezwać Sekcyę Administracyjną do wprowadzenia na etat tegoroczny pozycyi wydatku około 1,000 rsr., jaki urządzenie pomienionéj Wystawy prawdopodobnie pociągnąć może.

Wszystkie te wnioski Zebranie Ogólne bez dyskussyi zatwierdziło.

Nareszcie tenże Członek Komitetu Węgleński uczynił wniosek: aby dla skuteczniejszego dopełnienia warunków wskazanych w ostatnim ustępie § 5^{go} Ustawy, oraz dla uzyskania pewnéj rękojmi tożsamości podpisów przy przedstawianiu kandydatów na Członków Towarzystwa, Zebranie Ogólne uchwaliło przelanie prawa przedstawiania pomienionego na okręgi, w ten sposób, iżby każdy okręg, porozumiawszy się u siebie, wskazał Komitetowi dwóch z grona Członków swoich, których podpisy uwierzytelniać mają zastosowanie się do wymagań wyżéj wzmiankowanego paragrafu Ustawy.

Czł. Towarz. Hornowski zapytywał, czyli projektowana odmiana nie mogłaby być tłumaczoną jako pozbawienie pojedynczych Członków Towarzystwa nadanego im prawa przedstawiania kandydatów; następne jednak objaśnienie wnoszącego Członka Komitetu, iż naruszenia zasady w Ustawie wyrzeczonéj być tu nie może, skoro idzie o dobrowolne przelanie, za porozumieniem

się i współdziałaniem Członków Towarzystwa w okręgach nastąpić mające,—usunęło wątpliwość i Zebranie Ogólne wniosek wyżéj przywiedziony przyjęło.

Na tém czynności posiedzenia trzeciego zakończyły się.

Prezes Towarzystwa oświadczył, iż w dniu tym (7 lutego) ostatnia lista kandydatów na Członków Towarzystwa zamkniętą zostanie; powtóre, że we środę, t. j. 9 lutego, po odbytém ostatniém walném posiedzeniu, Członkom Towarzystwa, mającym w r. z. przyznane sobie medale, a na posiedzeniach teraźniejszych obecnym, nagrody te wręczone zostaną, jak niemniéj i medale dla innych nagrodzonych przez Korrespondentów właściwych okręgów odebrane być będą mogły.

CZWARTE WALNE POSIEDZENIE

OGÓLNEGO ZEBRANIA

TOWARZYSTWA ROLNICZEGO,

z dnia 9 lutego 1859 roku.

Czynność w dniu tym rozpoczętą została od rozdania zgłaszającym się Członkom Tow., którzy przy wejściu do sali obecność swoję w komparycyi zapisali, dodatkowéj listy kandydatów na Członków Towarzystwa w liczbie 234, w ciągu trwania tegorocznego walnego zebrania przedstawionych, celem przyjęcia tychże przez Ogólne Zebranie. Poczém Członkowie Tow. wezwani zostali imiennie według listy komparycyi, wykazującéj 460 Członków obecnych, do złożenia na stole prezydyalnym przejrzanych list wyborczych, dla dopełnienia obliczenia przez wyznaczonych na ten cel assesorów, w osobach Czł. Tow. Józefa Kuszla, Ludwika Komirowskiego, Teofila Wężyka, Augusta Lasockiego, Macieja Marchwickiego i ogłoszenia przy końcu posiedzenia wypadku ballotowania Zebraniu Ogólnemu; lista zaś komparycyi przez Prezesa podpisana, do akt Towarzystwa złożoną została.

O godzinie w pół do drugiéj, sekretarz Tow. na wezwanie Prezesa odczytał protokół poprzedzającego po-

siedzenia, który gdy przyjętym został, Członek Kom. Alexander Kurtz odczytał następujące sprawozdanie w przedmiocie kredytu rolniczego przez Delegacyę, złożoną z Czł. Kom. Stawiskiego i Alexandra Kurtza, wypracowane.

SPRAWOZDANIE DELEGACYI KREDYTOWÉJ.

Komitet wasz Panowie, w wypełnieniu wskazania ustawą objętego, która w § 1 stanowi: „Że Towarzystwo Rolnicze ma na celu zjednoczenie pojedynczych usiłowań, dla nadania zgodnie z dobroczynnemi zamiarami rządu, silniejszego popędu przemysłowi rolniczemu w kraju," rozpatrując się w przeszkodach, które ziszczenie tych wysokich zamiarów tamują, i w środkach, któreby do ich osiągnięcia doprowadzić zdołały, za jeden z ważnych obowiązków swoich uznał, zwrócić uwagę stowarzyszonych, na brak dostatecznéj organizacyi kredytu rolniczego, stopniującego się i postępującego za wymaganiami czasu, potrzeb i wzrostu umiejętności rolniczéj. Ważny ten przedmiot, już od pewnego czasu zwraca na siebie powszechną uwagę i rozmaite wywołuje myśli i projekta. Żywy interes w jednéj materyi, jednocześnie w różnych formach pojawiający się, jest wskazówką, że w społeczeństwie jest jakieś głębokie poczucie potrzeby, szukającéj swojego zaspokojenia. Rzeczywiście, są zadania społeczne, które z natury rzeczy płyną i są koniecznem następstwem danego położenia.

Do rzędu tych należy u nas organizacya kredytu w ogólności, a w szczególności kredytu rolniczego.

Rozpatrując się w całości stosunków naszych rolniczych, widzimy, że one pod innemi obecnie znajdują się

wpływami, i innym ulegają warunkom jak dawniéj. Ze zmianą prawodawstwa, wszedł nowy układ praw spadkowych, prowadzący do prędszego drobnienia majątków.

Prawo hypoteczne i system podatkowy, rozdział ich w naturze wielu otoczyły trudnościami. System wielkiéj uprawy, dając wyższe korzyści, zyskał większą rozciągłość w zastósowaniu. Obok tego, gospodarstwa skutkiem wymagań czasu, z pańszczyznianych zamieniać się poczęły na parobczane, domagać się coraz liczniejszych ulepszeń i nakładów, aby wzrastającym ciężarom i obowiązkom, równie jak posuwającéj się nauce rolniczéj, zadosyć uczynić.

Do zmian tak ważnych w stosunkach rolniczych, już wymagających stałych, zastósowanych do nich instytucyj kredytowych, dodać należy klęski przechodnie, jak gradobicia, pomory, nieurodzaje, ubytek rąk, które jakkolwiek czasowy tylko, niemniéj jednak, długo-trwały, zły wpływ na stan gospodarstw wywierać mogą, i zmuszać do obmyślania nowych środków zaradczych.

Domagać się, aby rolnictwo nasze, tym nowym trudnościom, nowego dla siebie położenia, i tak odmiennym od dawniejszych warunkom, własnemi siłami podołało, z siebie wytworzyło potrzebne zasoby do zaspokojenia tylu wzrosłych wymagań, i bez pomocy z nikąd, stawić mogło czoło wszystkim trudnościom, i udźwignąć wszystkie ciężary; jestto rzeczywiście wymagać więcéj jak należy, bo ono w takich stosunkach tyle dać nie mogło i nie może. Rolnictwo bowiem dostarcza płodów, których cena zależy przedewszystkiém od bogactwa, ludności, przemysłu i handlu krajowego. Czysty zysk tylko zostaje na jego korzyść, a zysk ten zmniejsza się w miarę ubóstwa ogólnego, w miarę odległości targów zagranicznych i trudności kommunikacyi. Rolnictwo więc w kraju nie zamożnym, nie przemysłowym, nie han-

dlowym, i nie mającym łatwych kommunikacyj, nie może zgromadzić znacznych kapitałów; a jeżeli jakie zgromadzić zdoła, to są okoliczności i zbieg wpływów i przyczyn, które zasoby jego czynią tak niedostatecznemi w obec spotykanych trudności, iż środków ratunku szukać musi na zewnątrz.

Takie to względy na położenie rolnictwa, które wyraziło się w przeciążeniu hypoteczném, powołały do życia Towarzystwo Kredytowe Ziemskie. Instytucya ta, z pożytkiem dopełniła swego powołania, i dopełniać go w dalszym swym rozwoju, mamy nadzieję, nie przestanie, usuwając peryodycznie te ciężary hypoteczne, które skutkiem rozradzania się familii i skutkiem innych zewnętrznych przyczyn, lub długo i przeważnie działających złych wpływów przechodnich, peryodycznie gromadzić się nie przestaną.

Lecz Towarzystwo Kredytowe uruchomia tylko część kapitału zakładowego, wartość ziemi przedstawiającego; w uruchomieniu jednakże tém, idącém przeważnie na korzyść wierzycieli hypotecznych, i ogólny kredyt w kraju stanowczo wspierającém, nie daje mu kierunku bezpośrednio w zawiązku będącego z kredytem rolniczym o którym tu mówimy.

Kredyt na kapitał nakładowy, który zawsze z dłuższym terminem dawany być musi, jeżeli ma pożytecznie na stan rolnictwa wpłynąć, stał się w pewnym względzie przedmiotem uwagi Banku Polskiego. Dawanie z dłuższemi terminami pożyczki, na kupno machin, inwentarzy żywych i t. p. do tego kredytu należą.

Dostarczenie kapitału nakładowego dla rolnika, na inwentarze i melioracye gruntowe, stanowi rzeczywiście odrębny rodzaj kredytu. Nie może on być krótko-terminowy, jak kredyt na kapitał obiegowy, bo nakłady rolnicze, odmienne od handlowych, nie wracają się

w krótkim czasie. Nie potrzebuje być również na tak długie lata rozkładany, jak kredyt na kapitał zakładowy czyli hipoteczny, bo takie tylko nakłady w gospodarstwie przedsiębrać należy, które zarazem procent i część kapitału zwracają, umarzając go tym sposobem w niedługim przeciągu czasu.

Wiele jest u nas do zrobienia w téj gałęzi kredytu, a instytucye w tym celu powstałe, mogłyby z pożytkiem kraju i własną korzyścią tę część kredytu rozszerzyć.

Kredyt na kapitał obiegowy, który głównie w okólniku wydanym do Korrespondentów miał Komitet na względzie, tojest kredyt doraźny, krótko terminowy, mający dostarczać funduszu na potrzeby bieżące, tak liczne i tak niezbędne, przy gospodarstwie najemnikiem, w jakie coraz głębiéj wchodzimy, w żadną dotąd u nas instytucyą, ani publiczną, ani prywatną nie zdołał się sformułować. Kredyt tego rodzaju, nie mając żadnéj organizacyi, polegając na prostym prywatnym stosunku żądającego do dającego, stosunku, w którym ostatni gra przeważną rolę, tém więcéj, że prawo odmawia mu pomocy doraźnéj egzekucyi, ten to kredyt stał się rzeczywistą plagą naszych rolniczych stosunków. Jest to nie krwawa, a jednak zabójcza walka pokątna, pomiędzy drobnym kapitalistą a rolnikiem. Walka ta, prowadzona w ciemności, do któréj prawo nie zdoła zajrzeć podobno nigdy, podstępna, demoralizuje zarówno strony obiedwie. Kapitał uczciwy cofa się przed nią, kryje się i pozostaje stracony dla cyrkulacyi krajowéj.

Gdyby w téj walce padały tylko ofiarą: zbytek, nieoględność i próżniactwo, nie byłoby w tém szkody dla społeczeństwa. Ale że z powodu przyczyn tu wyżéj wymienionych, upada w niéj zarówno praca, obywanie się na małém i uczciwość; zaradzenie więc temu złemu, jest potrzebą społeczną, nie indywidualną. To też o za-

radzenie téj potrzebie, wołają ludzie niezawiśli w swojéj fortunie, nawet tacy kapitaliści, którzy pragnęliby owoc swéj lub ojców swych pracy, bez ryzyka z uczciwym zyskiem w obieg wypuścić. Jestto więc, jak powiedzieliśmy, potrzeba społeczna, a nie indywidualna; nie głos zrujnowanego zbytkiem lub próżniactwem tłumu, ale głos miłości dobra ogólnego i jego potrzeby.

W domaganiu się tém leży zarówno troskliwość o los rolnictwa, jak o moralność publiczną. Instytucya bowiem, stojąc w pośrodku pomiędzy kapitalistą a pożyczającym, zapewnia pierwszemu pewne korzyści, drugiemu łagodne warunki, nie przybiera na swą pomoc podstępu i chytrości; nie ciągnie korzyści z błędu, niewiadomości lub nieszczęścia; rozróżnia kwalifikacye, lecz nie zagląda w tajemnice domowe; pracy i rzetelności niesie pomoc, zbytkowi i próżniactwu zamyka drzwi swoje. W takiém położeniu i przy takich instytucyach, lichwa ogranicza się na tém tylko, co zawsze jest jéj przeznaczone, i co w każdym stosunku socyalnym musi jéj przypaść.

Temi to powodami wiedziony wasz Komitet Panowie, wydał okólnik do Korrespondentów swoich, prosząc o zebranie uwag i myśli, w jakiby sposób zaradzić potrzebie tego kredytu, i wzbudzić zaufanie kapitalistów dla rolnictwa, i czyliby stowarzyszenia pomiędzy osobami znającemi się i ufającemi sobie, nie doprowadziły najkrótszą drogą do pożądanego celu; czyliby nie zdołały wywrzeć wpływu moralnego na ogół, gdyby sumienna praca i rządność znalazły skuteczną opiekę i poręczenie.

Z zebranych w skutek tego okólnika zdań i uwag, przychodzi Komitet obecnie ze sprawozdaniem.

Wielka liczba odpowiedzi daje dowód, jak żywo ten przedmiot kraj obchodzi, i jak wielu ludzi myślących zajmuje.

Aby obraz całości jaśniejszym i prostszym dla pojęcia uczynić, podzielimy nadesłane nam zdania i projekta na gruppy, według podobieństwa lub powinowactwa między sobą.

Do pierwszéj gruppy mieścimy zdania osób, które wszelkie rozszerzenie kredytu i jego ułatwienie, uważając za niebezpieczne, w rozumnéj pracy i oszczędności każą szukać środków zaradzenia wszystkim potrzebom czasu i położenia. Radzą tym, którzy przeciążeni długami, lub dostatecznych środków do prowadzenia gospodarstwa nie mają, sprzedać majątki którym podołać nie mogą i wziąć się do mniejszych. Nakłady ograniczać do takich, które niewątpliwe korzyści i prędki zwrot kapitału przynoszą. Mówią, że kupna małemi kapitałami majątków znacznych, są jedną z głównych przyczyn dopominania się o kredyt. Nie widzą w nawyknieniach, sposobie życia wielu właścicieli ziemskich, dostatecznéj rękojmi, do rozumnego użycia kredytu; w trudności właśnie, w saméj nawet lichwie, upatrują hamulec przeciwko zbytkowi i nieoględności, uważając je za środki ocalające społeczeństwo, a nie za jego szkodę.

Trzy tylko zdania do téj kategoryi odnoszą się:

Szanować trzeba troskliwość obywatelską, i pobudki moralne, które je podyktowały. Jednakże widoczne tu nieporozumienie się. Pisma o których mówimy, nie rozróżniają złego użycia kredytu od jego zbawczych skutków, nie rozróżniają potrzeb wynikających z wpływów ogólnych stale działających i przechodnich, nie z winy ludzi płynących, od potrzeb wynikłych z nieładu i zbytku; nie rozróżniają w końcu pożyczki na płonny wydatek, od kredytu jako siły pracę upożyteczniającéj.

Inne zdania najwięcéj zbliżone do poprzednich i równie jak poprzednie nie liczne, lubo do pewnego stopnia uznają potrzebę kredytu i jego organizacyi, odmawiają

przecież kwestyi warunków nagłości. Radzą więc czekać za szerszém rozwinięciem się instytucyi Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, które według zdania ich, dostatecznie w swoim czasie wszystkim potrzebom zaradzi. Zwrócić należy uwagę taką wyznających opinię, że wyłączne oglądanie się na pomoc od nas niezależną, jak jest z jednéj strony dowodem zwątpienia we własne środki, tak z drugiéj, stać się może przez samę zwłokę przyczyną takiego osłabienia potrzebnych rolnictwu sił, że opóźnione środki zaradcze powetować go nie zdołają.

Liczniejsza jest grupa zdań takich, które lubo uznają ważność poruszonéj kwestyi, i pragną zorganizowania kredytu w stałe, wszechstronnie i silnie działające instytucye, odrzucają przecież formę solidarnego stowarzyszenia. Odrzucają zaś, jużto jako niemożebną z powodu braku skłonności do niéj obywateli niektórych okręgów, jużto z przyczyn częstéj sprzedaży majątków, i ścieśnienia niezawisłości majątkowéj; jużto z obawy rozdwojeń w stosunkach obywatelskich; a w reszcie i dlatego, że zdaniem ich zawiązanie się w solidarność wielu osób, zarówno potrzebujących kredytu, i szacujących jego wysokość nawzajem, nie zdaje się przedstawiać dostatecznéj rękojmi dla kapitalistów, zwłaszcza przy braku prawa wekslowego ogół obowiązującego, i przy braku nadziei uzyskania przywileju egzekucyi administracyjnéj dla stowarzyszeń prywatnych. W téj grupie kilka tylko jest pism poprzestających na prostéj negacyi, wszystkie projektują jakieś oddzielne formy kredytu, które za najwłaściwsze i najodpowiedniejsze potrzebie uważają. O tych powiemy później.

Blizko równie liczna następna grupa, konsorcye uważa za możebne, kilka z pism do tego oddziału liczących się, podnosi znaczenie wpływu moralnego, jakiby wywrzéć mogły. Inne biorąc rzecz ze strony praktycz-

néj, przepisują układ stowarzyszenia, kładą zasady do udzielać się mogącéj pożyczki, szukając ich, bądź to w rozległości ziemi, bądź téż w ilości wysiewu i sztuk inwentarza przynoszącego dochód. Prawie wszystkie korrespondencye jednak wyznają, że spełnienie tego przedsięwzięcia miejscowemi funduszami jest trudne, a w wielu miejscach niepodobne.

Tak więc poprzednia grupa jak ostatnia, jedna odrzucając myśl konsorcyi okręgowych, druga przyjmując je jako środek pomocniczy, łączą się w głównym ogólnym widoku, tojest w potrzebie zorganizowania kredytu i sformułowania go w Instytucye. Do téj wielkiéj i przeważnéj liczby zdań, łączą się te, które pomijając zapytanie komitetu i rozwiązując wprost ze swego punktu widzenia, ważne zadanie urządzenia kredytu rolniczego, projektują różne ku temu celowi drogi.

Takim sposobem powstało przeszło 30 projektów, mniéj lub więcéj rozwiniętych, które Komitetowi nadesłane zostały. Dają się one odnieść do następujących głównych kategoryj.

Do pierwszéj należą banki hipoteczne, udzielające pożyczki hipoteczne, ze spłatą amortyzacyjną. Jestto zakres czynności Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego. Projektowane przez Władze tegoż Towarzystwa rozszerzenie jego działań na przyszłość, usuwa potrzebę myślenia o oddzielnych bankach hipotecznych.

Do drugiéj kategoryi policzamy kassy pożyczkowe przy Dyrekcyach Szczegółowych z funduszu zasobowego Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego, wypożyczające na krótsze lub dłuższe termina pod egzekucyą administracyjną.

Kassy takie, zasobowym kapitałem Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego działające, najwłaściwszym stałyby się organem kredytu na kapitał nakładowy,

udzielając pożyczki, których zwrot na raty przez pewien ciąg lat rozłożony być powinien.

Odbywająca się reforma gospodarstwa pańszczyznianego, bez tego kredytu, odpowiednim do potrzeb czasu krokiem, postępować nie może bez narażenia ogólnego bogactwa i równowagi sił produkcyjnych kraju. Wzgląd ten jest Rządowi i władzom Towarzystwa wiadomy, i bez środków zaradzenia zostawiony być nie może. Jestto więc oddzielna i urodzajna niwą, uprawy czekająca, i miejmy nadzieję, że długo odłogiem pozostawioną nie będzie, bo tego nietylko stan i położenie naszego rolnictwa, ale i postęp stosunków społecznych wymaga. Gdy jednakże wzmocnienie kapitału nakładowego w każdém gospodarstwie, prowadzi koniecznie za sobą zwiększenie potrzeby kapitału obrotowego, jeżeli nakładowy właściwe korzyści i środki amortyzacyi ma przynieść; urządzenie i zorganizowanie więc kredytu na kapitał obrotowy, który nas głównie zajmuje, tém pilniejszém się stanie, skoro działania kass pożyczkowych w ruch i wykonanie wprowadzone zostaną.

Kassy przy Dyrekcyach Szczegółowych, o których mówimy, mogłyby i tę ostatnią gałąź kredytu obejmować w sobie; jednak zdaje się, że ich działanie w tym kierunku byłoby utrudnioném rozległością oddziałów Towarzystwa Kredytowego, i naturą samejże instytucyi, działającéj według stałych przepisów, nie według znajomości miejsc i osób.

Trzecia kategorya nadesłanych projektów, radzi włączenie kredytu rolniczego w zakres działań Banku Polskiego, i powiększenie jego uposażenia.

Bank Polski, jako wielka i na stałych zasadach oparta instytucya, koncentruje głównie i ożywia ogólny kredyt kraju; lecz jego specyalnego kierunku w ostatniém zastósowaniu do pracy nie naznacza. Wpływ

Banku na stan kredytu w tym względzie, będzie zawsze w prostym stosunku z rozwijaniem się pośrednich instytucyj kredytowych, rozsądnie i ze świadomością rzeczy prowadzonych, a dających kredytowi taki kierunek, jaki sobie zamierzają.

Potrzebujemy koniecznie przyrządów kredytowych, któreby siłą zbiorowego kapitału, przy pomocy kredytu Banku, jako centralnéj instytucyi, nadawały ogólnemu kierunkowi rolniczy kierunek, a wtenczas dopiero, gdyby środki Banku nie wystarczały, kwestya zwiększenia wyposażenia byłaby na czasie. Kredyt rolniczy doraźny potrzebuje u nas specyalnego rozpatrzenia osoby i interesu, potrzebuje często żywego słowa, a nawet kontrolli, żeby się rozwijał i pożytecznie a stale działał. Tém wszystkiém zajmować się, nie jest powołana wielka i centralna instytucya kredytowa, jaką jest Bank Polski, ale wszystko to zrobić mogą mniejsze, i po różnych stronach kraju rozrzucone instytucye prywatne, zbiorowym kapitałem powstałe, a kredytem Banku w działaniach swych wzmocnione. W powinowactwie z projektami téj kategoryi, są myśli, aby zaliczenia Bankowe na zastaw płodów rolniczych w umyślnie na ten cel poformowanych składach rozszerzyć, i dostępniejszemi jak dotąd uczynić. Myśli te opierają się na dobrych i pełnych przyszłości zasadach. Upożytecznienie ich i rozwinięcie na obszerniejszą skalę, może być także przedmiotem działań innych mniejszych instytucyj kredytowych, dostęp kapitału bankowego dla rolnictwa ułatwiających. Dla niektórych jednak miejscowości nad kolejami, spławami i w blizkości wielkich miast położonych, urządzenie składów na produkta, na które Bank Polski mógłby dawać zaliczenia, byłoby nateraz najdostępniejszym środkiem uzyskania pomocy kredytu tańszego, jak zwyczajny kredyt drobnych spekulantów.

Przechodzimy w końcu do téj kategoryi projektów, które na właściwéj dla kredytu obiegowego pozostały dziedzinie.

Główna myśl tych projektów polega: albo na stowarzyszeniu odpowiedzialności za wypożyczone do obrotów kapitały, albo téż na stowarzyszeniu samychże kapitałów. Formą ich są samoistne spółki bezimienne lub komandytowe na akcyach lub na udziałach w hipotecznych obligach oparte.

Trzy tu oddzielne rozróżnić należy rodzaje. Jedne projekta radzą spółki kaucyi hypotecznych, na mocy których żądają pożyczek z Banku lub z funduszów zasobowych Towarzystwa Kredytowego, i tą drogą usiłują przyjść do kapitału, któryby przez wybranych tym celem spólników, na rozmaitych warunkach był rolnikom wypożyczany. Do tych przyłączyć należy myśl utworzenia stowarzyszeń kredytowych po okręgach, na akcyach ewikcyjnych opartych. Kapitał z tych akcyj zebrany, ma być jako fundusz ewikcyjny w listach zastawnych w Banku zdeponowany, i służyć za rękojmię kredytu, który stowarzyszenia te bądź od innych instytucyj, bądź od prywatnych kapitalistów otrzymają.

Co do tych projektów, zwrócić należy uwagę, że stowarzyszenia nie posiadające własnych kapitałów, zakres swych działań kredytowych zawsze bardzoby ograniczać musiały, i czynić je zupełnie załeżnemi od właścicieli powierzonych im kapitałów. Długiego trzebaby czasu do zupełnego rozwinięcia takich instytucyj. Mimo kaucyi hipotecznych i kapitałów ewikcyjnych, zupełna wypłacalność ich zawszeby w gruncie na zaufaniu polegać musiała. W kraju, gdzie tak mało jest jak u nas zaufania do stowarzyszeń, rozwinięcie takich instytucyj miałoby wiele trudności do zwalczenia.

Inne projekta dla utworzenia kapitału obrotowego banków rolniczych, radzą spółki akcyjne, zostawiając akcyonaryuszom korzyści z ich działań. Obejmują zarówno stosunki rolnicze jak handlowe w zakres swych czynności, i upatrują w tém większą pewność korzyści dla stowarzyszonych, a przez to większą łatwość stowarzyszenia kapitału.

Zasadą działań tych instytucyj, są zwykłe kredytowe czynności banków akcyjnych, ze szczególnym względem na stosunki kredytu rolniczego. Banki takie działając z dobrém powodzeniem w wielu innych krajach Europy, znakomite mogłyby i u nas czynić usługi.

Ostatni rodzaj projektów téj kategoryi, radzi tworzyć samoistne stowarzyszenia handlowo-kredytowe, dzielące korzyści między dających kapitał, i używających kredytu. Stowarzyszenia takie pod firmą spółki komandytowéj, przez akcye w powiatach lub miastach gubernialnych zawiązywane, mają mieć na celu nietylko kredyt doraźny przez zaliczenia na produkta i inne czasowe potrzeby rolnictwa, ale zarazem być mają regulatorem miejscowych stosunków rolniczo-handlowych; mają pośredniczyć we wszystkich potrzebach stowarzyszonych, podejmować się wszelkiéj sprzedaży produktów rolniczych, i wszelkiego kupna materyałów, towarów i innych przedmiotów rolnikowi potrzebnych. Zgoła mają być bankierem, kommissantem i kassyerem okolicy w któréj istnieją.

Stowarzyszenia takie przez rolników pozawiązywane stanowią w osobach firmę dających, spółki handlowe, prawu handlowemu podległe, a przez to, łatwością własnego handlowego kredytu, zasilać mogą kredyt rolniczy, głównym przedmiotem ich działań będący. Myśl tych stowarzyszeń odpowiadając zarazem potrzebie kredytowéj i handlowéj rolnictwa, ma silną podstawę,

a niepotrzebując wielkich kapitałów, bez trudności w wielu okolicach kraju bezzwłocznie w użycie wejśćby mogła.

Aby jednakże którabądź z podanych tu form stowarzyszeń wymaganiom kredytu obiegowego odpowiadających, praktyczne znalazła zastosowanie, potrzeba łączności, siły, woli i śmiałości. Większa część zdań i pism zgadza się na to, że nietyle brak kapitału, jak raczéj brak właśnie téj łączności, i wzajemnego zaufania, utrudnia powstanie zbiorowych instytucyj kredytowych. Zastrasza niektórych brak ludzi do kierowania takiemi instytucyami, których los i powodzenie właśnie od trafności kierunku i działań zależą. Ta jednakże myśl niepowinna stawać na przeszkodzie. W praktycznem życiu tylko czyn urabia praktyczne zdolności; twórzmy tylko środki i łatwość czynnego życia w tym kierunku pracy, a wnet wytworzą się zdolności, tak jak się w innych zawodach wytworzyły.

Co do zastosowania w kredycie rolniczym prawa wexlowego, przymus osobisty za sobą prowadzącego, podzielone są zdania: jedni go życzą sobie, więcéj jest takich co go nie pragną, i tym zdaje się słuszność zostawić należy. Rolnictwo w swym kredycie stręczyć może pewność w zaciągniętym długu, lecz terminowi stale na dzień oznaczonemu, nie zawsze jest w możności bez wielkich strat zadosyć uczynić. Jeżeli więc termin przymusem osobistym obostrzony zostanie, przewaga wierzyciela wzrośnie; a on widząc jeszcze pewność swéj wierzytelności, przewagę tę, na szkodę dłużnika sowicie spieniężyć potrafi. Przymus więc osobisty przy obecnych stosunkach naszego kredytu rolniczego, więcéjby szkody jak korzyści przyniósł. Udzielony jako wyłączne prawo instytucyom zbiorowym obywatelskim mniéj byłby niebezpieczny.

Exekucya administracyjna uznana jest prawie we wszystkich projektach jako środek nieodzowny w ściąganiu zwrotów krótkoterminowych pożyczek. Niemożna jednakże twierdzić, aby bez środków téj exekucyi, zbiorowe Instytucye kredytowe utrzymać się nie zdołały. Zastaw produktów stosownie urządzony i poręczenia właściwie unormowane, obszerną jeszcze przedstawiają pewność kredytu dla miejscowych Instytucyj z osobami i stosunkami dobrze obeznanych.

Taki jest obraz prac waszych Panowie, w ważnym przedmiocie kredytu rolniczego. Komitet wydając okólnik kwestyi kredytowéj dotyczący, czynił to w zamiarze zebrania materyałów, potrzeby życzenia i środki, objaśniających. Dziś przychodząc ze sprawozdaniem, ułatwia pożytek téj pracy.

Organizacya kredytu rolniczego, potrzebom naszego rolnictwa wystarczającego, jest niemylnie głównym warunkiem jego postępu, jest całą siłą jego przyszłości. Gdyby organizacya ta część tylko powrócić zdołała rolnictwu tego, co każdorocznie lichwa pochłania; gdyby wzmocnione tym zwrotem środki na pożytek i zachęcenie pracy obróciły się: zwalczonąby została główna i najważniejsza przeszkoda wzrostu ogólnego kraju bogactwa.

Dlatego Komitet uwagę Ogólnego Zebrania na kwestyę kredytu zwraca. Wymaga ona ze strony Towarzystwa Rolniczego silnego moralnego poparcia.

Zebrane przez Komitet materyały dowodzą, że chęci i pojęcie środków brakowi kredytu zaradzić mogących, są w kraju rozwinięte, że i kapitały chociaż nie wszędzie, znaleźćby się mogły. Zbywa nam tylko na śmiałości zorganizowania większych i mniejszych kapitałów w siły, któreby na korzyść rolnictwa w kredycie działać mogły.

Kredytu na kapitał zakładowy w ziemi spoczywający i na kapitał nakładowy w inwentarzach uwięziony, lub w melioracye włożony, mamy prawo i możemy spodziewać się od Instytucyj publicznych, pod opieką i przy pomocy Rządu działających. Kredyt zaś na kapitał obrotowy, głównie lichwą uciśniony, do codziennych ruchów gospodarstwa odnoszący się, wymaga starań i troskliwości prywatnéj; bo go we właściwych warunkach dać mogą mniejsze prywatne Instytucye przez stowarzyszenia utworzone, obok wielkich publicznych działające. Ponieważ brak urządzenia właściwego tego kredytu, od którego i ustalenie handlowych stosunków rolnictwa także zależy, jest istną plagą rolnika, trzeba więc baczną zwrócić uwagę, na ważność spółek kredytowych akcyjnych, przez obywateli w różnych stronach kraju zawiązać się mogących. Spółki takie gromadząc choćby drobne kapitały, wzrastać będą w siłę, a własnym kredytem jako zakłady handlowe, czyto z banku, czy też od kapitalistów zaciąganym, ożywiać kredyt rolniczy i normować stosunki handlowe całéj okolicy.

Z przedstawionego tu obrazu rzeczy okazuje się:

że zaradzenie potrzebie kredytu rolniczego ma głównie w dzisiejszém położeniu trzy punkta oparcia.

naprzód: Rozwinięcie działań Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w różnych kierunkach, ku czemu kroki przez Władze tegoż Towarzystwa już poczynione zostały.

powtóre: Silniejsze rozwinięcie kredytu Bankowego na zastaw produktów rolniczych, i na inne cele do kapitału nakładowego w gospodarstwie odnoszące się—i

potrzecie: Zawiązywanie w różnych okolicach kraju i o własnych siłach spółek akcyjnych w formie obywatelskich instytucyj kredytowych.

Komitet Wasz Panowie, *co do piérwszego*, starać się będzie przez stosunki z Władzami Towarzystwa Kredytowego upożytecznić zebrane z kraju wiadomości i materyały.

Co do drugiego, nie przestanie usiłować, aby kredyt Banku na potrzeby rolnictwa stręczony, coraz szersze i pożyteczniejsze przybierał rozmiary.

Co do trzeciego zaś wnosi, aby Ogólne Zebranie dla ożywienia i moralnego poparcia usiłowań w tym względzie wyrzekło:

„że zawiązywanie spółek akcyjnych w formie obywatelskich instytucyj kredytowych, jest potrzebą, i stanie się podporą naszego rolnictwa."

Ten ostatni wniosek Zebranie Ogólne jednomyślnie przyjęło i do godności uchwały podniosło.

Poczém z kolei nastąpiło odczytanie protokółów rozpraw i czynności pojedynczych Sekcyj, tudzież sprawozdań, oraz wniosków w Sekcyach zapadłych, obecnie zaś pod zatwierdzenie Zebrania Ogólnego przedstawionych w porządku następującym:

I. Z Sekcyi Ogólnéj. Sekretarz téjże, Czł. Tow. hr. Józef Skarbek, odczytał protokół posiedzenia III^{go}, w dniu 8 lutego r. b. odbytego, a Prezydujący w Sekcyi, Czł. Tow. Posturzyński, wniósł imieniem Sekcyi, aby w przedmiocie pozostawionych w r. b. do rozporządzenia Sekcyi Ogólnéj dwóch medali i dwóch nagród, Zebranie Ogólne, zgodnie z wnioskiem Sekcyi, wyznaczyło:

1 medal wielki, za urządzenie stosunków ze służącymi i wszystkimi mieszkańcami włości, przy utrzymaniu równowagi wzajemnych moralnych i materyalnych korzyści.

1 medal średni, opiekunowi szkółki wiejskiéj, która z najwięcéj odznaczającym się pożytkiem prowadzoną być się okaże.

Praemia po rsr. 300, za rozprawy konkursowe treści następującéj:

a) Jaki stosunek produkcyi zwierzęcéj do zbożowéj, jest dla kraju naszego najwłaściwszym do postępu rolnictwa i najwyższy dochód zapewniającym?

b) Za dzieło hygieniczne, elementarno - popularne, w formie przystępnéj i zajmującéj dla ludu wiejskiego napisane, objaśniające o warunkach zachowania zdrowia i powiązanego z niém życia moralnego, przy zwróceniu uwagi na jego szkodliwe nałogi i nawyknienia, z podaniem piérwszych środków w razie choroby pomocniczych, dla ludu wiejskiego dostępnych.

Zebranie Ogólne powyższy rozdział medali i nagród dla Sekcyi Ogólnéj przyjęło.

Poczém, Sekretarz téjże Sekcyi, Czł. Towarz. Józef hr. Skarbek, przedstawił relacyę Biura Sekcyi, któremu rozpoznanie dwunastu wniosków, przez Czł. Towarzystwa w Sekcyi Ogólnéj złożonych, poruczoném zostało, i wniósł:

aby zgodnie do życzenia Sekcyi, Zebranie Ogólne siedm z nich, jako przechodzące zakres działania, Towarzystwu Rolniczemu Ustawą naznaczony, lub przez żądaną w § 34 téjże Ustawy liczbę Członków Towarz. nie podpisane, odrzuciło; pięć zaś pozostałych Komitetowi Towarzystwa do rozpoznania i użytku ustąpiło.

Zebranie Ogólne wniosek ten zatwierdziło:

Wnioski Uchwałą tą Komitetowi odesłane, są następujące:

1. Wniosek Czł. Towarz. Roln. Okręgu Błońskiego, poddających pod rozbiór kwestyę, czyli rachunkowość podwójna jest w użyciu w gospodarstwach kraju na-

szego, czy się upowszechnia i czy jest praktyczną w wielkich i małych gospodarstwach?

2. Wniosek Czł. Tow. Okręgu Piotrkowskiego, projektujących zmiany w zasadach i formach, używanych dotąd w pisaniu świadectw, wydawanych oficyalistom i służącym.

3. Wniosek Czł. Tow. Seweryna hr. Uruskiego, żądający utworzenia, podobnie jak to ma miejsce po okręgach, oddzielnego korrespondenta, jako organu Członków Tow. w m. Warszawie zamieszkałych.

4. Wniosek Czł. Towarz. Alexandra Szaniawskiego, domagający się urządzenia dla ziemian prawego brzegu Wisły wystawy płodów rolniczych podczas walnego jarmarku na ś. Idzi, w mieście Łęcznie odbywającego się, podobnie jak to ma miejsce w m. Łowiczu, w czasie jarmarku ś. Mateusza.

5. Wniosek Czł. Hon. Tow. Wojciecha Jastrzębowskiego, tyczący się opatrzenia małym kosztem rzek spławnych i innych, ścieśniającemi ich koryta groblami, czyli tamami.

Następnie, wyznaczeni przez Sekcyę sprawozdawcy do przedstawienia Ogólnemu Zebraniu rezultatów dyskussyi Sekcyjnéj nad podanemi przez Komitet pod rozbiór Sekcyi Ogólnéj pytaniami, oraz zatwierdzenia wniosków przez Sekcyę przyjętych, odczytali sprawozdania swoje i wnioski w kolei następującéj:

a) Czł. Tow. Dziewanowski Dominik odczytał sprawozdanie do pytania 1^{go}:

„Przez jakie układy i w jaki sposób zawierane zapewnić sobie można stałego robotnika w gospodarstwach bezpańszczyznianych i jakie skutki moralne na stan ludności wiejskiéj, a materyalne na bieg gospodarstwa, wyradza stosunek ogrodniczy, ko-

piarski, komorniczy, parobczy, lub inny w kraju istniejący?"

Sprawozdawca, który pytanie to w Sekcyi wprowadzał, a następnie zdawał w niéj relacyę z delegacyi, w skutku głosu Czł. Tow. Drewnowskiego, przy rozbiorze tego pytania wyznaczonéj, streszczając obecnie obie powyższe prace, skreślił ciekawy obraz ístniejących w kraju naszym stosunków ogrodziarskich, kopiarskich, komorniczych, parobczych, i wykazał:

„że wynagrodzenie parobka, wyrobnika, kopiarza, jest powszechnie u nas wyższe, niż w sąsiednich nam Prusach; że pomiędzy stałym folwarcznym robotnikiem proletaryat jeszcze nie istnieje, taki jak go w Niemczech napotkać można, gdzie wielokrotnie folwarki otaczają się ludźmi, których całą własność parę sprzętów domowych stanowi, i którzy, jak fabryczny robotnik, z dziennnego tylko zarobku się utrzymują. Usposobienie naszego ludu, przywiązanego do miejsca urodzenia, równie jak wyrozumiałość posiadaczy folwarków, tak urobiły krajowe wyrobnicze stosunki, że nietylko wyrobnik, ale każdy prawie parobek posiada krowę i sztukę jednę, lub dwie trzody chlewnéj i drób' domowy wychowuje;"

„że przy rozbiorze stawionego pytania, Sekcya z tym szczęśliwym spotkała się wnioskiem, że właśnie warunki, które moralnie robotnika podnoszą, jednocześnie na materyalną pomyślność folwarków najlepszy wpływ wywierają. Pierwszym z tych warunków jest wynagrodzenie takie robotnika, aby jego dobry byt zapewniło, a nawet pewną oszczędność robić dozwoliło; wynagrodzenie nietylko w pieniądzach, lecz nadto w dostarczeniu mu środków do utrzymania krowy i trzody chlewnéj udzie-

lone. Warunek ten, śmiało powiedzieć można, w całym prawie kraju jest spełniony i napotykany miejscami niedostatek pomiędzy ludnością wiejską, niestety najczęściéj z jéj wad, czasem z braku opieki dworskiéj wynika. Drugim warunkiem dobréj wyrobniczéj umowy jest zobowiązanie go do codziennéj roboty. Przy nierozwiniętych potrzebach naszego ludu, przy usposobieniu mało przyszłość przewidującém, a skłonném do lenistwa, potrzeba dla jego moralnéj poprawy, aby sam na siebie ten dobrowolny przymus nałożył. Folwarkom zaś zapewnia ten warunek stałą ilość sił roboczych, przy rozwiniętém gospodarstwie tak niezbędnie potrzebnych. Najważniejszym przecież ze wszystkich warunków jest jak najobszerniejsze wprowadzenie robót wymiarowych. Wyrobnik dziennie płatny, bez względu na ilość wykonanéj roboty, ma sprzeczny z folwarkiem interes. Czas swój oddaje, lecz siły swoje, ten swój najdroższy i jedyny kapitał, oszczędza. Wymiarowa tylko zapłata, jedynie sprawiedliwa, bo wynagradza nie czas zmarnowany, lecz rzeczywiście wykonaną robotę, może go do większéj pobudzić pilności. Przyucza go do rzetelności i nawyknienia pracowitości nadaje. System ten dozwala w nader zbliżony do rzeczywistości sposób obliczyć naprzód koszta produkcyi, a nadto zdwaja nieledwie rozporządzalne siły robocze. Dowiedzioną bowiem jest rzeczą, że dwóch na wymiar pracujących robotników wykonają tyle przynajmniéj roboty, co trzech dziennie płatnych. Jeżeliby nadto w całym kraju przyjęte zostały racyonalniejsze metody robót i ulepszone narzędzia, można twierdzić, że tym sposobem siły robocze byłyby zdwojone."

„Bardzo to ważny rezultat przy braku rąk, na który ze wszystkich stron kraju głos skargi się podnosi. Istotnie, natężony przez lat 25 pobór do wojska, zbiegostwo spisowych za granicę, epidemie przez kilka lat kraj nasz trapiące, wstrzymały zupełnie przyrost ludności krajowéj. Statystyka nawet ubytek ludności wykazała. Dopiéro od paru lat stosunek ten zaczyna się poprawiać. Kultura rozszerzona, na nowo dobyte grunta, wprowadzenie obszernéj uprawy okopowych roślin, znakomicie potrzebę rąk do pracy zwiększyły. Równowaga więc istotnie została zerwaną. W porównaniu przecież gęstości naszéj ludności rolniczéj z ościennemi krajami, przychodzimy do wniosku, że właściwie nie ma u nas braku rąk, lecz że te ręce niedbale, albo wcale nie pracują. Na piérwsze jest środek w wymiarowéj robocie, na drugie w art. 108 i 139 postanowienia Księcia Namiestnika z 24 grudnia 1823 r., które próżniaków do robót gminnych znaglać polecają. Postanowienie to prawie w zapomnienie poszło. Sekcya przeto uważała, iż należy pobudzić opinię publiczną i przypomniéć to zapomniane postanowienie Księcia Namiestnika i wyraża życzenie, aby Komitet wydrukował je w Rocznikach, dla odświéżenia w pamięci Członków i pobudzenia ich do wykonywania go, o ile to od nich zależy, mając przytém niepłonną nadzieję, że skuteczną w tym względzie u Władz Rządowych pomoc znajdą. Tém potrzebniejsze jest przypomnienie tego postanowienia, że zawiera ono zupełne przepisy co do godzenia i oddalania służących, co do wydawania tymże świadectw dla wyszukania służby i świadectw sprawowania. Trudno zaprzeczyć, że piérwszych zaniedbano wydawać, drugie po większéj części nierzetelnie są pisane. Czas, by taki stan rzeczy ustał."

„Jeżeli uposażenie wyrobnika w kraju naszym jest dostateczne, miejscami nawet co do utrzymania bydła zbyteczne, dodać można, że postępowanie względem niego jest rzetelne, z nader rzadkim wyjątkiem. Lecz czyśmy już wszystko zrobili dla tego ludu naszéj pieczy oddanego, do czego nas religia i stanowisko nasze towarzyskie powołuje, a nawet do czego dobrze zrozumiany własny interes skłaniać nas powinién? Jakiżto obraz przedstawiają nieraz te walące się chaty, w których lud razem ze swoim dobytkiem się mieści? Gdzież są ochrony wiejskie, gdzie szkółki parafialne? W każdéj okolicy łatwo byłoby wyliczyć miejsca, gdzie się one znajdują. A przecież widna i ciepła izba z komorą i chléwem osobnym, dobrze zamkniętym, jest piérwszym warunkiem do cywilizacyi ludu roboczego. Takie mieszkanie zatrzyma go łatwiéj, w chwilach wolnych od pracy, w gronie rodzinném i od nawyknień bałamuctwa odwiedzie. W takiém mieszkaniu nabierze przyzwyczajenia do porządku i ochędóstwa, zą czém pójdą większe potrzeby i większa chęć do pracy. Mieszkanie takie mniéj będzie potrzebowało opału, o którym w okolicach bezleśnych nie zawsze pamiętają. Nareszcie byłoby zbyteczném rozszerzać się nad potrzebą kształcenia moralnego ludu, poczynając od niemowlęctwa, bo wszyscy tę potrzebę czujemy, jak dowodzą zachęty i ułatwienia, przez Towarzystwo Rolnicze dla sał ochrony przeznaczone. Przytoczę tu tylko słowa jednego z Członków, powiedziane w Sekcyi, że wychowanie drogo kosztuje, ale się sowicie opłaca."

„Osobiste postępowanie właścicieli folwarków z ludem, najsilniejszy i najtrwalszy wpływ wywiéra nietylko na czeladź dworską, ale i na całą wyrobniczą klassę. Ścisła i jednostajna dla wszystkich sprawiedliwość, równie daleka od zbytniéj surowości jak od pobłażania,

przychylna troskliwość i zajęcie się tak materyalnym bytem jak moralném podniesieniem tego ludu, na drodze czynu i przekonania, przy konsekwentnéj wytrwałości niezrażającéj się zawadami, prowadzą ku temu celowi. Wiele już mamy pięknych przykładów pożytecznego dla kraju działania we wszystkich tych kierunkach; potrzeba aby te przykłady najpowszechniejsze naśladowanie znalazły."

Zbiérając najtreściwiéj kardynalne zasady w dyskussyi Sekcyjnéj podane, Sprawozdawca wniósł, aby Zebranie Ogólne uznało:

że wprowadzenie najrozciąglejsze wymiarowéj roboty, jest naglącą potrzebą gospodarstw folwarcznych;

że dostarczanie dobrych mieszkań robotnikom, jest piérwszym krokiem na drodze cywilizacyi ludu naszego;

że kształcenie rosnącego pokolenia w ochronce i szkółce, obok moralnego wpływu właściciela, dostarczy z czasem krajowi poczciwych i pożytecznych robotników;

że wreszcie do téj części ludności wiejskiéj, która się próżniactwu i włóczędze oddaje, Postanowienie Księcia Namiestnika z roku 1823 zastosowane być winno, aby ją ochronić od nędzy, a krajowi potrzebnego robotnika przysporzyć.

Rezultat ten rozpraw w Sekcyi Ogólnéj odbytych, w odpowiedzi na stawione pytanie, Zebranie Ogólne przyjęło i uznało.

b) Członek Towarzystwa Alexander Kłobukowski, jako Sprawozdawca Sekcyi do pytania 3^{go}:

„Jakie są środki podniesienia małych gospodarstw w kraju naszym?"

przedstawił Zgromadzeniu Ogólnemu, że gdy Czł. Komitetu Franciszek Węgleński, wprowadzając powyższe

pytanie w Sekcyi Ogólnéj proponował, aby w celu praktycznego załatwienia rzeczonego pytania Sekcya za najwłaściwsze następujące uznała środki:

1. Zatwierdzenie funduszu na etacie w r. 1859 na ochroniarzy i ochroniarki.
2. Objawienie życzenia i uznanie potrzeby ograniczenia targów i jarmarków.
3. Objawienie życzenia względem sporządzenia opisu statystycznego okręgów przez Członków Towarzystwa Rolniczego.
4. Uchwałę, aby wybrać w każdym oddziale Towarzystwa Kredytowego po jednem małém gospodarstwie i pod wpływem Czł. Towarz. Rolnicz. do tego uproszonego, przeprowadzić poprawy, jakich obecna chwila wymaga, w narzędziach, w poprawie rassy inwentarzy, w zaprowadzeniu roślin pastewnych, z przeznaczeniem pewnéj summy, a to jako próbę czém takie gospodarstwo być może samo w sobie, jakiego kapitału potrzebuje aby się podnieść, wszelako zawsze pod obowiązkiem zwrotu bezprocentowego kredytowanéj summy.
5. Oprócz tego, Członkowie Towarzystwa Rolnicz. mogą ofiarować swe pośrednictwo włościanom w nabyciu stadników, bydła rogatego, a Towarz. Rolnicze przeznaczyć może na ten cel fundusz obiegowy.

Gdy Sekcya Ogólna uznając potrzebę bliższego objaśnienia środków *ad 4 i 5* proponowanych, wyznaczyła w tym celu z grona swego delegacyę, któréj wnioski następnie przyjęła, obecnie więc takowe pod rozpoznanie i zatwierdzenie Zebrania Ogólnego przedstawia; a mianowicie: gdy w przekonaniu

Sekcyi korzystne zastosowanie środków *ad 4 i 5* zawisło przedewszystkiém od zbadania:

a. Czy znajdują się małe gospodarstwa, które kwalifikowałyby się do udzielenia im pomocy w kredycie i opieki Towarzystwa w celu wywołania w nich téj samodzielnéj i racyonalnéj czynności, którąby je do wysokości gospodarstw wzorowych podnieść mogła;

b. Jakich środków materyalnych pomoc i opieka ta będzie wymagała;

c. Czy i na jaką pomoc ze strony prywatnych obywateli Towarzystwo liczyćby mogło.

Sekcya zatém proponuje, aby Zebranie Ogólne uchwaliło:

Co do punktu 4go:

Iżby w okręgach potworzone zostały Delegacye, któreby powyż wymienione okoliczności należycie zbadały, i aby Towarzystwo zawezwało Komitet o udzielenie tymże delegacyom stosownéj instrukcyi postępowania.

Co do punktu 5go:

Sekcya jest zdania, że urzeczywistnienie myśli przyjścia w pomoc gospodarstwom małym, przez uszlachetnienie rassy ich bydła za pomocą stadników rozpłodowych z funduszów Towarz. Rolnicz. zakupionych, należy uczynić zależném od relacyi Delegacyi, o których wyżéj była mowa. W razie zaś korzystnego wypadku relacyi, zostawić należy Komitetowi zaprojektowanie właściwych środków dla dojścia do zamierzonego celu, które Komitet Zebraniu Ogólnemu do potwierdzenia przedstawi.

Jednocześnie tenże Sprawozdawca przedstawił Zgromadzeniu Ogólnemu wniosek z inicyatywy jego pocho-

dzący, a przez Sekcyę Ogólną przyjęty: aby Zebranie Ogólne w przedmiocie cząstkowéj, pokątnéj sprzedaży okowity, szkodliwie na byt włościan i ich gospodarstw działającéj, wyrzekło, że:

Sprzedaż okowity z obrazą istniejących w téj mierze przepisów, jest naruszeniem prawa własności i porządku społecznego, a tém samém poniża każdego, który do tego rękę przykłada; strzeżenie więc istniejących w téj mierze przepisów poczytuje się za zasługę publiczną.

Zgromadzenie Ogólne wnioski powyższe i wyrzeczenie w przedmiocie pokątnéj sprzedaży okowity, jednomyślnie potwierdziło.

c) Członek Towarzystwa Lutosławski, odczytał sprawozdanie do pytania 5^{go}:

„Czy przeważny kierunek rolnictwa naszego ku produkcyi ziarna, daje się usprawiedliwić naturą gleb naszych, i jakie są przyczyny, oraz skutki zaniedbanego u nas wychowu zwierząt i w ogólności mało rozwiniętéj produkcyi płodów zwierzęcych?”

w którém streszczając rozprawę Czł. Kom. Adolfa Kurtza, którą tenże jako wnoszący, w Sekcyi Ogólnéj odczytał, zwrócił uwagę Zebrania Ogólnego na następujące okoliczności:

że grunta orne wynoszące około połowy przestrzeni ogólnéj kraju naszego, są dla produkcyi rolniczéj bardzo przyjazne, do uprawy łatwe, nawozy skutecznie wytrzymujące, odpowiednią ilością wilgoci opatrzone, w składzie zaś swym głównie glinę i krzemionkę, a mniéj części wapiennych obejmujące, i że łąki w stosunku ziemi ornéj wynoszą u nas tylko 20%. Co do klimatu, przedstawiając dane z innych krajów wskazał: że Królestwo znajdując się w strefie zbożowéj ma klimat zi-

mniejszy jak zachodnie części téj strefy, a ztąd i czas wegetacyi znacznie krótszy, powietrze suchsze; jednak że jakąkolwiekby mieć mogły ważność mniéj lub więcéj korzystne wpływy atmosfery na roślinność ziemi naszéj, praktyka gospodarska uczy nas, że wdzięczna ta ziemia zdolną jest rodzić wszelkiego rodzaju rośliny zbożowe, okopowe, pastewne, włókniste, olejne i inne w zachodniej stronie strefy zbożowéj uprawiane, jak równie, że udajność tych roślin tak dobrze u nas jak i tam jedynie od umiejętnéj zależy uprawy. Zasady więc kardynalne agronomii i do naszego rolnictwa zastosowane być mogą. Rolnictwo nasze, według tychże zasad, błądzi zbyt wyłączną uprawą zbóż niczém niedającą się usprawiedliwić, która doprowadziła grunta do takiego wyjałowienia, że dziś ledwo mamy 5 ziarn plonu, gdy Niemcy mają 8, Anglia, północna Francya i Belgia 12.

Daléj, że teorya uprawy paszy, jako środek wzniesienia produkcyi zbożowéj, coraz większego w praktyce rolniczéj nabiera znaczenia, bez względu na stan gleb i klimat, a nawet poniekąd bez względu na mniéj korzystne warunki odbytu i ceny produktów zwierzęcych.

Upadek naszego rolnictwa, zdaniem Sprawozdawcy, niezaprzeczenie jest skutkiem braku należytéj równowagi między uprawą ziarna a uprawą paszy, jest następstwem zupełnego zaniedbania wychowu zwierząt, téj najważniejszéj gałęzi, a raczéj pnia i podstawy gospodarstwa wiejskiego w strefie zbożowéj prowadzonego. Anglia mając stosunek 45 % naturalnych łąk i pastwisk, do ziemi ornéj, a nadto klimat dla produkcyi paszy bardzo przyjazny, przeznaczyła z téj jeszcze ziemi ornéj połowę pod uprawę paszy; produkuje przeto nie na $\frac{1}{5}$ części jak u nas, ale przeszło na $\frac{2}{3}$ częściach ogólnéj

przestrzeni karmę zwierzęcą i to nie w słomie, lecz w najlepszych gatunkach roślin liściowych i okopowych.

Znaczenie zwierząt w ogólnéj ekonomii rolniczéj, jako jedynego tak pod względem potrzeb ziemi, jak i pod względem potrzeb człowieka dodatnego czynnika, żywiącego poniekąd i ziemię i człowieka, gospodarze angielscy od dawna zrozumieli. Rolnictwo więc tam weszło w normalne istnienia swego warunki, rola zapomaga się w coraz większe siły za pośrednictwem hodowli zwierząt, i za ich pomocą chleb człowiekowi daje. Takiemi jedynie zdają się być warunki, przez Opatrzność wskazane, w których ziemia prawdziwą karmicielką człowieka stać się może.

Stan wycieńczenia w jakim się grunta nasze znajdują, zagraża nam przy dzisiejszym sposobie gospodarowania postępową drogością produkcyi. Skargi na upadek cen przy wysokich kosztach wypłodu, i na brak dochodów z ziemi, są u nas coraz głośniejsze; przyczyną wszakże skarg tych nie jest upadek cen, ale raczéj zbyt wygórowane koszta jakie ponosimy, uprawiając obszerne przestrzenie a zbierając z nich małoznaczące plony. Anglia posiada ciężary gruntowe i rentę 11 razy wyższą aniżeli kraj nasz, jest jednak w stanie produkować ziarno tylko o $1/3$ część drożéj od nas. Źródłem więc złego jest niewątpliwie osłabienie rodzajnych sił ziemi, będące skutkiem złego kierunku rolnictwa naszego. Cyfry bliżéj stan ten objaśnią. Produkcya roślinna u nas wynosi przeszło 61 milionów rsr., gdy zwierzęca niecałe 19 milionów, czyli, mniéj jak jednę trzecią część produkcyi roślinnéj. Całkowita wartość produkcyi tak zwierzęcéj jak roślinnéj u nas wynosi 533 milionów złp., czyli na morg dochód brutto wynosi złp. 23 gr. 14. Taka przestrzeń we Francyi daje złp. 100, w Anglii 250. Porównywając stosunek produkcyi roślinnéj do produkcyi zwierzęcéj

znajdziemy, że produkcya płodów zwierzęcych wynosi mniéj jak trzecią część produkcyi roślinnéj u nas, we Francyi nieco więcéj jak połowę, w Anglii obie są równe. Przy takim wyrównanym stosunku między uprawą ziarna i roślin, a wychowu zwierząt, siły rodzajne ziemi a tém samém jéj wartość, z każdym rokiem wzrastają; wzrost ten w Anglii obliczają na 1 %, we Francyi na ½ %, u nas przy dotychczasowym sposobie gospodarowania, przy zaniedbanym wychowie zwierząt, mało rozwiniętéj uprawie paszy, szczupłym stosunku łąk bez żadnéj kultury po większéj części utrzymywanych, raczéj postępowego upadku, jak wzrostu sił rodzajnych domyślać się należy.

Sprawozdawca przytoczył, że na morgę przestrzeni rolniczéj utrzymują zwierząt gospodarskich w żywéj wadze:

Francya	216	funt.
Prusy	220	„
Anglia	480	„
Króles. Polskie . . .	137	„

Cyfry te odpowiadają w zupełności sile produkcyjnéj ziemi, przez liczbę zbieranych ziarn w każdym z tych krajów, objawiającéj się.

Opierając się na tych dowodach, Sprawozdawca nie przeczył, żeby kraj nasz nie był przeważnie z natury swojéj krajem zbożowym, ale nalegał, aby dla pomnożenia produkcyi zboża, stopniowo rozszerzać produkcyą zwierzęcą, w celu otrzymania większéj ilości nawozów, co tylko na drodze rozszerzenia uprawy paszy, a przedewszystkiém ulepszenia łąk, na pierwszy wzgląd każdego gospodarza zasługujących, jest możliwém.

Zgromadzenie Ogolne uznając ważność powyższéj kwestyi i wywodu na ciekawych cyfrach statystycznych opartego, uchwaliło:

aby Roczniki Gospodarstwa Krajowego, rozprawę Czł. Kom. Adolfa Kurtza, w całéj rozciągłości, dla użytku powszechnego zamieściły.

d) Czł. Tow. Konstanty Górski, złożył sprawozdanie do pytania 6[go], w sekcyi przez Czł. Tow. Gruszeckiego wprowadzonego.

„Jakie są przyczyny zbytecznéj zmienności cen naszych produktów rolniczych?"

Sprawozdawca zwrócił uwagę, że dla rozwiązania tego pytania, dwa rodzaje powodów uwzględnić wypada: *jedne ogólne,* wszędzie pojawiające się i z naturą handlu zbożowego nierozdzielnie połączone; *drugie* mniéj więcéj od miejscowych stosunków zawisłe, a w szczególności *krajowi naszemu właściwe.*

Co do pierwszych, widoczną jest rzeczą, że wszędzie uderzające zmiany ceny zboża i produktów rolniczych, leżą w niejednostajności urodzajów, zawisłych w największéj części od wpływów atmosferycznych, poza obrębem woli ludzkiéj działających. Jednakże w téj mierze postępy rolnictwa mogą przez drenowanie, pogłębienie orki, wielkie użyznienie ziemi nawozami, w części przynajmniéj nieprzyjązny wpływ żywiołów ograniczyć; ale na tym nawet stopniu rozwinięcia stojące rolnictwo, napotyka przed sobą drugą przeszkodę, która przeważnie na ceny zboża wpływa i ujednostajnieniu ich sprzeciwia się. Tą górującą przy ustanowieniu cen produktów rolniczych okolicznością, jest tegoż zboża niezbędność, nieodzowność, obok naturalnych granic spożyciu jego naznaczonych; z czego wynika, że każdy ubytek, czyli niedobór w urodzaju, wpływa na podniesienie ceny zboża nie stosunkowo do zmniejszonéj produkcyi, ale odpowiednio do zagrożonéj egzystencyi mieszkańców; i naodwrót, każdy znowu nadmiar w produkcyi obniża cenę jego nie w miarę obfitości uro-

dzaju, ale całym ciężarem towaru zbywającego od możliwéj konsumpcyi, który z powodu objętości swojéj i łatwego ulegania zepsuciu, przedstawia wiele trudności w przechowaniu do lat następnych.

Co do drugich przyczyn, tojest tych, które *wyłączniéj w kraju* naszym wpływają na powiększenie jeszcze niedogodności i niebezpieczeństw handlu zbożowego, na pierwszém miejscu postawić trzeba brak dobrych i licznych kommunikacyj lądowych i wodnych dla handlu wewnętrznego i zewnętrznego. Wiadomo z rozpraw w kwestyi szarwarkowéj, jak dalece istniejące trakty bite nie odpowiadają potrzebom krajowym, a codzienne doświadczenie pokazuje, że okolice kraju o mil kilkanaście lub kilkadziesiąt od głównego targu warszawskiego oddalone, na prawym brzegu Wisły położone, o 10 do 12 złp. niżéj niż w Warszawie cenę korca pszenicy notują. Daleko jednak przeważniéj działa w tym względzie nieustalenie spławnych rzek naszych, a mianowicie Wisły, która w kraju rolniczym prawie wyłącznie zboże produkującym, winna być najtańszą i najpewniejszą arteryą zagranicznego handlu. W braku zaś tego, zboże z nad Buga, z Lubelskiego, z Krakowskiego, zwracać się musi do Warszawy, i targ tutejszy ze szkodą dla całego kraju przeciążać.

Stan ten tém bardziéj zasługuje na uwagę, że Anglia, która przed laty trzydziestu zaopatrywała się w zboże w portach morza Baltyckiego, dziś przy zmianie prawodawstwa i udoskonalonéj żegludze, zwróciła się do portów czarnomorskich, tak dalece, że kiedy jeszcze w 1829 r. na 877,000 kwarterów sprowadzonéj do Londynu pszenicy, zaledwie 60,000 kwarterów pochodziło z Czarnego i Śródziemnego morza, obecnie cały jéj przywóz z portów nadbaltyckich tylko $^1/_4$, a nawet $^1/_6$ obrotu zbożowego z prowincyami naddunajskiemi

i portami czarnomorskiemi wynosi. W takim stanie rzeczy, pszenica z Królestwa pochodząca, tylko przy tanich i pewnych warunkach transportu, utrzymać zdoła konkurencyą z pszenicą południowych prowincyj Cesarstwa i Księztw Naddunajskich. Życzyćby więc ze wszech miar należało, aby ku polepszeniu komunikacyi, a w szczególności ku uspławnieniu rzek naszych, chociażby powolne ale stałe usiłowania zwrócone zostały. Środek to najdzielniejszy przeciw zbytniéj zmienności ceny produktów rolniczych i doświadczeniem stwierdzony, bo niedawno jeszcze Zachód Europy ulegał tym samym co my fluktuacyom cen zbożowych; obecnie zaś w 1855 r. we Francyi po trzech latach wielkiego nieurodzaju, cena pszenicy tylko o sto na sto się podniosła, w Anglii o kilka szylingów na kwarterze: tymczasem wiadomo, że w Cesarstwie, a nawet w Królestwie, przecięciowa cena zboża, w latach nieurodzaju o sześćset na sto się zmienia.

Drugą przyczyną sprowadzającą podobne skutki, jest niedostatecznie rozwinięty stan rolnictwa naszego i nieoględność ludu w obec niedoboru w latach nieurodzaju. Wiadomo bowiem, że wydoskonalone rolnictwo może w części miarkować nieprzyjazne wpływy atmosferyczne, a samo upowszechnienie płodozmianów, wprowadzenie do gospodarstwa roślin okopowych, przemysłowych i warzyw, jest, jak znakomity powiedział ekonomista, prawdziwą assekuracyą rolnictwa samego w sobie, przeciw zgubnym działaniom zewnętrznych żywiołów. Zkądinąd znowu, lud nasz i my sami zapominamy nieraz o téj trafnéj przestrodze, którą jeszcze w wieku minionym wyrzekł Dupont de Nemours, że w czasie wielkich gospodarskich zawodów, drożyzna winna być sama lekarstwem drożyzny. *(Ce que l'on appelle cherté, est l'unique remède à la cherté)*. Tymczasem mimo wi-

docznego zawodu w sprzętach, lud nasz nie zmienia w jesieni i zimie zwykłego trybu szafowania pokarmami, aż na wiosnę przyciśniony głodem, sprzedaje nieodzowny dobytek, żeby przepłaconą miarką zboża siebie i rodzinę od głodu zachować. Dodajmy do tego niezmiernie jeszcze wadliwy i rozrzutny sposób mieliwa, a znajdziemy wytłumaczenie, dlaczego w minionych latach nieurodzaju, zboże u nas przenosiło na wiosnę ceny, w sąsiednich Prusach i na Zachodzie jednocześnie używane.

Wreszcie trzecią i bodaj czy obecnie nie najważniejszą przyczyną zjawiska tego jest, że handel zbożowy, a tém samém możliwe ujednostajnienie cen produktów rolniczych, paraliżowane są u nas brakiem kapitału obiegowego u właścicieli ziemskich, pochodzącym często z ogólnego niedostatku kapitałów, często z nieodpowiedniéj położeniu rządności i oszczędności, wreszcie z braku zamożnego, wykształconego i uczciwego stanu handlujących, i instytucyj pośredniczących między producentami a konsumentami. Właściciel ziemski pozbawiony obiegowego kapitału, przyciśniony potrzebą, zbywa produkta swoje przedwcześnie, nie mogąc doczekać się lepszego stanu targu, często niżéj nawet niż istniejące ceny targowe, i wpada w sieć czyhających na niego przekupniów, którzy, mówiąc słowami Członka Tow. Gruszeckiego, prowadzą działania swoje „na podobieństwo partyzanckich podjazdów na rozpojedynczonych rolników. Każda okolica jest plondrowaną przez osobny oddział przekupniów, którzy tyle tylko płodów rolniczych kupują, ile wymaga kilkunastodniowa konsumcya miejscowa, obsadziwszy wprzódy drogi do niéj prowadzące; z téj to ręki zaopatrywane są wszystkie niemal zapotrzebowania miast i miasteczek, przez téż ręce przechodzi całe zboże na handel

„zagraniczny przeznaczone, konsumenci i producenci „nie wiedzą o sobie, ich interesa załatwiają pośrednicy, „których ogromna jest liczba,” i którzy wprowadzając do kierowanego przez nich handlu właściwą im trwożliwość, na ciągłą i nienaturalną oscyllacyę cen wpływają. Zdaniem więc Czł. Tow. Gruszeckiego, brak zupełny organizacyi handlowéj u nas, zapełnić należy „instytu„cyami projektowanemi w rozprawie o Bankach rolni„czych, w Kalendarzu astronomicznym na rok bieżący „zamieszczonéj.” Środek ten tém pewniéj zalecić można, że „dogodność zaliczeń bankowych na składane pod „klucz jego niektóre płody rolnicze jest uznaną, a roz„winięcie praktyczne myśli zaopiekowania się stosun„kami rolnictwa z handlem wewnętrznym i zewnętrz„nym, już się przygotowywa w gub. Płockiéj, dzięki „staraniom kilku światłych i gorliwych o dobro po„wszechne obywateli, z których jeden ma już tę zasługę, „że czynném pośrednictwem swém ułatwił urządzenie „składu bankowego w Płocku, co poczynając od roku „zeszłego, nastręczyło Bankowi Polskiemu sposobność „przyjścia w pomoc przez zaliczenia dawane na zastaw zboża w tym składzie przechowywanego.” Zkądinąd znowu „pośrednictwo spółek komandytowych, jako in„stytucyj handlowych, w miarę jak rozwijałyby się „w kraju, niezmiernie może ułatwić dostęp zaliczeniom „Banku Polskiego na zastaw płodów rolniczych pod „jego klucz oddanych; zanim jednak do rozkrzewienia „takich pośrednich domów komisowych przyjść będzie „można, uważać wypada za jednę z najpraktyczniej„szych tę kombinacyę, jaka poraz piérwszy w Płocku „znalazła grunt dogodny dla Banku do rozwinięcia je„dnéj z najpotrzebniejszych rolnictwu naszemu operacyj „bankowych.”

Zgodnie więc ze zdaniem Czł. Tow. Gruszeckiego, Sekcya wniosła, aby Zebranie Ogólne uznało:

naprzód: że urządzenie zsypki zboża w magazynach przez Bank wskazanych, a pod własną kontrollą obywateli utrzymywanych, w celu dostarczenia zaliczeń bankowyah na zastaw deponowanych tam produktów, odpowiada potrzebie rolnictwa krajowego, i życzyć należy, aby Członkowie Tow. Rolniczego jednoczyli się z usilnością, celem urządzenia takich składów zbożowych, we wszystkich okolicach kraju, a zwłaszcza nad rzekami spławnemi i nad linią kolei żelaznéj Warszawsko-Wiedeńskiéj.

powtóre: że działanie organiczne, zamierzone przez obywateli płockich, w celu zaopiekowania się stosunkami rolnictwa z handlem za pośrednictwem spółki komandytowéj, jest trafném i naśladowania godném, na wdzięczne uznanie Tow. Rol. zasługującém.

e) Czł. Kom. Ludwik Górski, odczytał odpowiedź na ostatnie dla Sekcyi Ogólnéj pytanie, które poprzednio na obradach Sekcyi wprowadzał:

„Jak dalece w celu otrzymania najwyższego czystego dochodu z gruntu, potrzeba miarkować nakłady według ogólnych zasad produkcyi stosowanych do miejscowości, i jakie są najpowszechniejsze przeciw temu popełniane błędy?"

Przedmiot ten uważał wnoszący za dopełnienie wszelkich gospodarskich teoryj, dotyka on bowiem już nie technicznéj, ale ekonomicznéj strony rolnictwa, tojest praw, które w zastosowaniu teoryi do praktyki miejscowéj przewodniczyć powinny. Bez znajomości tych praw, zdaniem Sprawozdawcy, najuczeńsza agro-

nomia spodziewanych nie przyniesie skutków, ale owszem, wpędzić może na manowce nakładów często niepowrotnie straconych.

Za najpowszedniejsze w czynieniu nakładów rolniczych popełniane u nas błędy, podał wnoszący:

1. Niezaopatrywanie gospodarstw w dostateczny kapitał obiegowy.
2. Czynienie znakomitych nakładów na przedmioty stanowiące wygodę tylko lub ozdobę gospodarstw, mianowicie na stawianie kosztownych budynków.
3. Podciąganie pod jednakowe koszta uprawy i nakładów gruntów gorszych, odległych i jałowych, z gruntami lepszemi, bliższemi i żyzniejszemi.
4. Nakoniec częste przemiany w przyjętym systemacie gospodarowania.

„Skupiając, były słowa Sprawozdawcy, to co w tym zbyt krótkim, odpowiednio do ważności przedmiotu wykładzie powiedzianém było, powtarzamy: że użycie trzeciego czynnika produkcyi rolnéj, tojest kapitału, jest charakterystyczną cechą gospodarstwa dzisiejszego; że użycie tego czynnika powołało do czynnego udziału w rolnictwie intelligencyę człowieka, która rozwinąwszy znakomicie część techniczną gospodarstwa, odkryła też i podała ekonomiczne warunki skutecznego i korzystnego użycia kapitałów w rolnictwie. Według tych praw i warunków, gospodarz w czynieniu nakładów powinien mieć na uwadze wysokość ceny produktów, przyrodzoną urodzajność ziemi i stopę procentową kapitałów, i według tych trzech głównych względów nakłady swoje miarkować; niezapominać nakoniec, że dochód czysty w rolnictwie nie podnosi się w stosunku prostym do wyłożonych kapitałów, ale że postępy rolnicze nakładem kapitału spowodowane, mają pewną granicę, poza

którą użycie większéj ilości kapitałów, coraz słabsze przynosi owoce."

Stosując nakoniec wykład swój do naszego ekonomicznego położenia, Sprawozdawca wniósł: aby Zebranie Ogólne zgodnie z decyzyą Sekcyi uznało:

naprzód: iż cena produktów i urodzajność ziemi upoważnia nas w ogólności do czynienia w rolnictwie naszém większych niż dotąd nakładów, ale że główną do tego przeszkodą jest brak kapitałów, któremu tylko rozszerzenie instytucyj kredytowych, oraz większa oszczędność i przezorność w wydatkach zapobiedz mogą.

powtóre: że skoro za pomocą powyższych środków ilość kapitału ruchomego powiększoną będzie, czego się spodziewamy, zawsze jednak przyszłe nakłady z największą oględnością i z zastosowaniem się ścisłém do ceny ziemiopłodów, do natury ziemi i do stopy procentowéj kapitałów stosować powinniśmy.

potrzecie: nakoniec, że nie bezwarunkowe podniesienie produkcyi, ale otrzymanie najwyższego czystego dochodu z gruntu, jest głównem rolnictwa zadaniem.

Zebranie Ogólne do powyższych konkluzyj Sekcyi jednozgodnie przychyliło się.

II. Z Sekcyi Chowu Inwentarza. Naprzód Sekretarz Sekcyi Czł. Tow. Władysław Wolff, przedstawił w załatwieniu pytania 12^{go}:

„W jakim kierunku ulepszenie owiec włościańskich mogłoby być przedsięwzięte, i jakich środków użyć w tym celu?"

oraz połączonego z niém pytania 8^{go}:

„W jakich miejscowościach należy dać pierwszeństwo hodowli owiec grubo lub cienkowełnistych, lub też owiec włościańskich krajowych?"

następujące ze strony Sekcyi żądanie, wnioskiem Czł. Tow. Stanisława Aleksandrowicza wywołane, i przez oddzielną delegacyę z grona Sekcyi utworzoną, poprzednio rozpoznawane:

aby w zamiarze utworzenia rassy owiec grubowełnistych, posiadającéj wszelką zdolność do łatwego i szybkiego wypasu, tak na drodze wychowu rassy włościańskiéj saméj w sobie (Innzucht), jak przez krzyżowanie owiec tych z rassami za granicą hodowanemi, Zebranie Ogólne przeznaczyło potrzebny fundusz rsr. 1790, z tém jednak nadmienieniem, że kwestyi téj pod koniecznością nagłości nie przedstawia; lecz że pozostawia do decyzyi Komitetu: czy fundusz żądany, według możności rozporządzalnych funduszów w etacie r. b. czy téż przyszłego umieści.

Wniosek powyższy Zebranie Ogólne zatwierdziło.

Następnie Czł. Tow. Popławski Józef odczytał protokół rozpraw Sekcyi przy rozbiorze pytania 14^{go}:

„Jaki kierunek przyjąć w hodowaniu koni, a z uwagi trudności utrzymania konkurencyi z Cesarstwa sprowadzanemi, czy większe osiągniemy korzyści z chowu koni roboczych, czyli téż rassowych na handel zagraniczny?”

i przedstawił Zebraniu Ogólnemu, że Sekcya chowu inwentarza, zgadzając się na konkluzyę wnoszącego to pytanie na posiedzeniu Sekcyi Czł. Tow. hr. Krasińskiego Ludwika uznała, że:

hodowla koni na handel zagraniczny w téj chwili nie przedstawia korzyści, Sekcya jednak sądzi, że w przyszłości produkcya koni ½ krwi pociągowych, stać się może jedném z ważnych źródeł dochodu; hodowlę zaś koni roboczych uważa za opłacającą się w niektórych tylko miejscowościach;

Sekcya nadto, dla dokładnego zbadania krajowéj hodowli koni, i wynalezienia środków podniesienia jéj, wyznaczyła Delegacyę złożoną z Czł. Tow. St. Alexandrowicza, Romualda Straszewskiego, Adolfa Kurtza, Karola Wąsowicza, hr. Władysława Zamoyskiego i Grabkowskiego, i upoważniła takową do zaproszenia do swego składu osób dokładnie z przedmiotem obeznanych.

Tenże Członek Tow. Popławski, odczytał w dalszym ciągu protokół rozpraw Sekcyi nad pytaniem 13:

„Jakie były właściwe cechy tak zwanéj rassy polskiéj koni; czy rassa ta istnieje, i czy da się samoistnie daléj prowadzić i udoskonalić?"

i przedstawił, że Sekcya godząc się ze zdaniem w ciągu dyskussyi przez Czł. Tow. hr. Ludwika Krasińskiego objawioném, uznała:

że rassa polska powstała z krzyżowania krajowych klaczy z ogierami turkomańskiemi i arabskiemi, że konie te polskie odznaczały się wzrostem dobrym, budową silną i zwięzłą, okiem pełném, głową suchą, ruchem swobodnym, temperamentem żywym i ognistym, a jednak łagodnym; że przez staranną hodowlę przewyższyły one rassy oryentalne, stawszy się do tego stopnia silniejszemi, że mogły nosić tak znaczną wagę, jaką przedstawiał dawny nasz konny wojownik w swym bojowym rynsztunku.

Że co do drugiéj części pytania, można powiedzieć, że rassa ta istnieje i nie istnieje: istnieje we krwi, gdyż krzyżowanie które ją utworzyło, używane jest w naszych stadach; nie istnieje jednak w cechach, które odznaczały dawnego konia polskiego z powodu zaniedbanéj hodowli.

Wreszcie, że na ostatnią część pytania, odpowiedź znajduje się w poprzednio wyrażonéj myśli,

tojest, że starannie i umiejętnie hodując konie pochodzenia wschodniego, można przywrócić zatracony typ konia polskiego.

Następnie Czł. Tow. i Sekretarz Sekcyi hr. Antoni Ostrowski, odczytał protokóły posiedzeń Sekcyi chowu inwentarza w dniu 7 i 8 lutego odbytych, z których Zebranie Ogólne powzięło wiadomość, że w skutku toczonych nad pojedynczemi pytaniami rozpraw, Sekcya uznała:

przy pytaniu 15ᵐ, wprowadzoném przez Czł. Tow. Lesiewskiego:

„Jakim obrokiem tańszym od owsa, można skutecznie żywić konie robocze?”

że w czasie roboczym przy wytężonéj i często przyspieszonéj pracy, owies jest najstosowniejszą podstawą wyżywienia koni; w czasie zaś lżejszéj pracy, jak np. po ukończonych robotach wiosennych, pasza zielona jest dla nich odżywczą: wyka więc i koniczyna mogą bardzo korzystnie miejsce owsa zastąpić; w zimie znowu: marchew, groch moczony, kartofle i t. p. pokarmy stosownie użyte, wystarczyć mogą do dobrego utrzymania koni.

przy pytaniu 16ᵐ, wprowadzoném przez Czł. Tow. Blumera:

„Jakie są przyczyny, dla których wychów trzody chlewnéj, mogący nasz handel wywozowy powiększyć, nie jest w folwarcznych gospodarstwach na obszerniejszą skalę prowadzony, i czy sprowadzenie obcéj rassy nie zapewniłoby korzyści?”

— Sekcya uznała:

Że odpowiedź na to pytanie znajduje się w zbyt kosztownym wychowie świń ziarnem, powszechnie używaném w braku odpadków od gospodarskich przerobów; nareszcie w nieznajomości różnych mało kosztownych

surrogatów, któremi trzoda chlewna korzystnie wykarmić się daje;—nadto Sekcya na wniosek Czł. Towarzyst. Blümera zamieściła do protokółu życzenie, względem potrzeby przepisów policyjnych, zapobiedz mogących szkodom przez świnie na polu wyrządzanym.

Wreszcie Sekcya na posiedzeniu z dnia 7 lutego na wniosek Czł. Towarzystwa Wołowskiego Felixa, wyznaczyła z grona swego Delegacyę do czuwania podczas jarmarku wełnianego w Warszawie r. b. nad całą kwestyą tyczącą się produkcyi wełny, przyrządzenia jéj, handlu wełną tak w kraju jak za granicą. Do Delegacyi téj zobowiązanéj do złożenia Sekcyi w 1860 roku sprawozdania z czynności swojéj, zostali powołani: Członkowie Komitetu: Józef Glinka prezydujący, Członkowie Kom.: Alexandrowicz i Ludwik Górski, Członkowie Towarzystwa: Felix Wołowski i Ludwik Krasiński.

Po odczytaniu protokółu Sekcyi, Czł. Towarzystwa Felix Wołowski zabrał głos i przedstawił Ogólnemu Zebraniu szkodliwe skutki, jakie dla targu wełnianego w kraju naszym wynikają ze sprzedaży wełny na sztukach, która tym sposobem przez przekupniów źle i nierzetelnie przyrządzana, kupców zagranicznych od targów krajowych odstręcza; wniósł więc, aby zapobiegając złemu, Zebranie Ogólne wyrzekło:

> że uważa sprzedaż wełny na sztukach za szkodliwą dla produkcyi i dla handlu wełną w kraju naszym.

Zebranie Ogólne jednozgodnie do wniosku powyższego przychyliło się.

Czł. Towarzystwa Jan Górski złożył następnie sprawozdanie Sekcyi do pytania 2go:

> „Jakie sposoby letniego i zimowego wypasu bydła uważać należy za najkorzystniejsze i jakiemi środkami zaniedbana u nas produkcya mięsa, obok konkurencyi bydła stepowego podnieśćby się dała?”

Sprawozdawca streszczając wypracowanie swoje, wniósł imieniem Sekcyi, aby Zebranie Ogólne uznało:

naprzód: Że przy istniejących warunkach celnych i sanitarnych produkcya mięsa w kraju nie opłaca się, i że istnieje dotąd stosunek nieproporcyonalny między ceną mięsa a ceną zużytéj do wypasu paszy

powtóre: Że biorąc pod rozwagę stosunki ekonomiczne wpływające u nas na produkcyę mięsa, okazuje się, że bydło krajowe nie może wytrzymać konkurencyi z bydłem stepowém.

potrzecie: Że gdy księgosusz rozchodzi się po kraju przez zetknięcie się bydła krajowego z bydłem stepowém, wynika ztąd znaczna przeszkoda dla wychowu bydła krajowego i dla powiększenia miejscowéj produkcyi mięsa.

poczwarte: Że z uwagi, iż bydło stepowe do kraju sprowadzane udziela zarazę bydłu krajowemu, samo zaś nie ulega jéj w tak silnym stopniu, tym sposobem utrudnia wypas wołów tak miejscowych jak z Cesarstwa pochodzących, a tém samém pozbawia kraj korzyści, jakie z tuczenia bydła wynikają, które za najwyższe ze wszystkich rodzajów produkcyi zwierzęcéj uznane zostały.

popiąte: Że z powodu księgosuszu ciągle się pojawiającego, handel wołmi opasowemi z Prusami jest wstrzymany lub utrudniany z uszczerbkiem dla gospodarstwa wiejskiego, któreby mogło woły stepowe w kraju wypasać i z korzyścią takowe za granicą sprzedawać.

poszóste: Że biorąc pod rozwagę, że właściciele ziemscy nie mając z powodu księgosuszu dostatecznego bezpieczeństwa w hodowaniu inwentarza,

nie mógą tém samém dotąd czynić potrzebnych nakładów dla polepszenia inwentarzy swoich.

posiódme: Że z uwagi na okoliczność, iż bydło stepowe zasila głównie Warszawę i miasta, okazuje się, że z tego stanu rzeczy wielki ponosi uszczerbek najliczniejsza klassa mieszkańców, tojest klassa włościańska, która nie konsumując mięsa z bydła stepowego, narażona jest w dobytku swoim na straty z wybijania wynikające, a nadto niesłusznie uiszcza opłatę za toż wybijanie.

Dla tych więc powodów Sekcya chowu inwentarza uprasza, aby Zebranie Ogólne objawić raczyło życzenie, iżby nietylko bydło wprowadzane z Cesarstwa bądź na potrzeby rolnictwa, bądź na opas wewnątrz kraju, ale nawet wprost na rzeź do Warszawy przeznaczone, ulegało, w miejsce dotychczasowéj 2-dniowéj,—ściślejszéj i bardziéj obostrzonéj kwarantannie najmniéj 21-dniowéj, a to na wschodniéj granicy Królestwa urządzonéj, w celu stanowczego osłonięcia kraju od skutków zarazy, tak pod względem sanitarnym, jak pod względem ekonomicznym.

Zebranie Ogólne powyższe wnioski w sposobie życzenia wyrażone, jednozgodnie za nader ważne uznało i przyjęło.

Z kolei Czł. Towarzystwa Stanisław Okęcki, poddał pod zatwierdzenie Zebrania Ogólnego, następujący rozkład medali i nagród do dyspozycyi Sekcyi chowu inwentarza oddanych i przez Sekcyę przyjęty,—a mianowicie:

1. Jeden medal wielki dla obory, liczącéj najmniéj krów rodnych dwadzieścia, rassy mlecznéj ustalonéj i w czystości krwi od lat piętnastu prowadzo-

néj, z szczególném baczeniem na pożytek, jaki okolica ze sprzedaży sztuk rozpłodowych odnosi.

2. Drugi medal wielki dla owczarni liczącéj maciór merynosów czystéj krwi przynajmniéj 300, mającéj egzystencyi lat 10, odznaczającéj się przedewszystkiém obfitością wełny i silną budową, przy uwzględnieniu cienkości.—Przy ocenieniu owczarń, należy głównie zwrócić uwagę na przysługi krajowi ilością sprzedanych baranów oddane.

3. Jeden medal średni dla odznaczającéj się stadniny liczącéj przynajmniéj 30 źrebaków różnego wieku, zrodzonych z klaczy używanych wyłącznie do prac gospodarskich. Do konkursu mogą być przypuszczone stadniny takie tylko, które już wielką większość miejscowych fornalek dostarczyły.

4. Drugi medal średni właścicielowi trzody chlewnéj najracyonalniéj, tak ze względu na sposób hodowania, jak i jednostajność rassy, od lat pięciu prowadzonéj i liczącéj przynajmniéj 10 macior rodnych.

Nadto Sekcya mając sobie poruczone zaprojektowanie podziału medali, listów pochwalnych i nagród pieniężnych dla wystawy inwentarzy w Warszawie i w Łowiczu, proponuje:

Dla wystawy Warszawskiéj:

1. Jeden medal wielki za buhaja urodzonego w kraju, z krowy również w kraju zrodzonéj, posiadającego w najwyższym stopniu zalety bydła mlecznego, a pochodzącego w czystéj krwi z rass mlecznych, jako to: holenderskiéj, żuławskiéj, fryzyjskiéj, oldenburgskiéj, holdernes, lub innych.

2. Jeden medal średni za stadnika, podobne jak poprzednio opisany, choć w mniejszym stopniu, przedstawiającego własności.

Oba stadniki winny być nie starsze nad lat trzy.

3. Podobnież medal średni krowie z cielęciem, w tych samych co wyżéj opisane stadniki pod względem rassy warunkach, odznaczającéj się wypróbowaną mlecznością.
4. Medal mniejszy za krowę najmleczniejszą rassy krajowéj.
5. Za podobnąż krowę najwięcéj po dopiero opisanéj, przedstawiającą zalet, *list pochwalny z nagrodą pieniężną rs. 15*, jeśli właścicielem krowy będzie włościanin, lub posiadacz cząstkowy.

Żadna z krów powyższych nie powinna mieć więcéj nad lat siedm.

6. List pochwalny z nagrodą pieniężną rs. 15, skoro wystawcą będzie włościanin lub cząstkowy posiadacz za tucznego wołu, który przy stósownem wypasieniu największą przedstawi wagę.
7. List pochwalny za celującą parę wołów roboczych, oraz nagroda rs. 30, tak dla przedstawiającego włościanina jak cząstkowego posiadacza.
8. Medal wielki za ogiera najwłaściwszego krwią i budową do rozpłodu koni roboczych, a przedstawiającego wartość handlową nie wyższą jak rs. 300.
9. Medal mniejszy za najlepszą klacz roboczą ze źrebięciem.
10. List pochwalny z nagrodą rs. 30 za klacz włościańską, przynajmniéj od roku pracującą, a mającą lat 5 lub więcéj.
11. Medal wielki za tryka, najwyższe zalety posiadającego.
12. Medal mniejszy za tryka, pierwszego zaletami po tym, który wielki medal otrzyma.
13. Medal średni za maciorę najbardziéj celującą.

14. List pochwalny i nagroda pieniężna rs. 15 za najmniéj trzy maciory dwu-strzyżne, rassy krajowéj, między wystawionemi największe przedstawiającemi zalety.
15. List pochwalny i nagrodę pieniężną rs. 15 za celującą maciorę trzody chlewnéj.

Ponieważ oprócz sztuk inwentarza, które otrzymają nagrody wyż wyszczególnione, mogą na wystawie znaleźć się sztuki zasługujące na szczególne uwzględnienie, Sekcya tedy wnosi, aby Komitet wystawy w Warszawie upoważnionym został do rozdania podług własnego uznania trzech listów pochwalnych z nagrodami pieniężnemi. Wszakże dodatki pieniężne, Sekcya wtedy tylko za właściwe uznaje, kiedy wynagrodzonym będzie włościanin lub cząstkowy posiadacz.

Dla wystawy Łowickiéj:

1. Medal wielki za stadnika, też same co nagrodzony na wystawie Warszawskiéj, przedstawiającego zalety i własności.
2. List pochwalny z nagrodą rs. 15 za najlepszą krowę dojną rassy krajowéj.
3. List pochwalny z nagrodą rs. 30, za parę wołów roboczych najcelniejszych.
4. List pochwalny z nagrodą rs. 20, za parę wołów największe po poprzednich zalety przedstawiających.

Ostatnie trzy nagrody Sekcya przeznacza wyłącznie dla włościan i cząstkowych gospodarzy.

5. Medal średni za ogiera z temiż samemi zaletami, co nagrodzony na wystawie Warszawskiéj.
6. Medal mniejszy, za trzy skopy opaśne największą przedstawiające wagę stosunkową.
7. List pochwalny z nagrodą pieniężną w ilości rs. 15, za najmniéj trzy maciory dwustrzyżne celujące.

8. Medal mniejszy, za odznaczającą się maciorę trzody chlewnéj.
9. List pochwalny z nagrodą rs. 15, za wieprza karmnego największéj wagi.
10. List pochwalny i 20 rs., za wołu najlepiéj utuczonego na letniém pastwisku.

Jak na wystawę Warszawską tak i na Łowicką Sekcya proponuje, ażeby Komitetowi wystawy oddane były do dyspozycyi trzy listy pochwalne, z nagrodami pieniężnemi, w tychże samych co tam warunkach.

Nadto Sekcya dodaje:

że każda sztuka inwentarza do konkursu przyjęta, winna być wychowaną przez tego, który ją na wystawę podaje; że ta sama sztuka dwóch nagród odebrać nie może, tak dalece, iż nawet ze stada bydła, owiec, koni, lub trzody chlewnéj już wynadgrodzonego, pojedyncze inne sztuki do nagrody Towarzystwa Rolniczego prawa mieć nie powinny;

że gdzietylko Sekcya proponuje wynagrodzenie listem pochwalnym, wszędzie do téj honorowéj nagrody radaby widzieć dołączoną nagrodę pieniężną, dla włościan lub cząstkowych posiadaczy, a to dla pokrycia kosztów sprowadzenia i utrzymania sztuk wystawionych; głównie jednak obstaje za utrzymaniem nagród pieniężnych do listów pochwalnych dodawać się mających dla wystawy Warszawskiéj, z uwagi, że ta nie jest tak uposażoną jak Łowicka, a oprócz tego Warszawa stanowi punkt centralny Królestwa;

wreszcie, że co do nagród pieniężnych, te warunkowo tylko są podane, niewiadomo bowiem Sekcyi z pewnością, czy summa około rs. 300 na nagrody pieniężne proponowana, utrzyma się w budżecie. Sekcya wszakże spodziewa się, że przy napływie no-

wych członków, fundusze potrzebne, Komitet wynajdzie.

Wreszcie co do zadania konkursowego, Sekcya w porozumieniu z Komitetem wnosiła, aby Zebranie Ogólne przeznaczyło:

Trzy nagrody po rs. 100 autorom najlepszych poradników obejmujących wszelkie teoretyczne i praktyczne zasady hodowli — bądź bydła rogatego, bądź owiec, bądź też koni, a to z wyłącznem zastósowaniem do potrzeb i warunków krajowéj hodowli. — Każda z powyższych prac, uznana za odpowiadającą warunkom przez specyalną Delegacyą konkursową, nabytą zostanie na własność Tow. Rolniczego, za rsr. 200, w celu rozpowszechnienia jéj. W ten sposób wynagrodzony otrzyma rs. 300, t. j. rs. 100 z funduszów konkursowych, a rs. 200 z funduszów wydawniczych.

Po przedstawieniu powyższych wniosków, zabrał głos Czł. Tow. Bobrownicki, i zwrócił uwagę zgromadzonych na trudność ocenienia mleczności krowy z cielęciem do konkursu przedstawionéj, ze względu na bliższy lub odleglejszy termin ubiegly między ocieleniem, a przedstawieniem do konkursu; wszakże po objaśnieniu udzielonem przez Prezydującego w Sekcyi chowu inwentarza Tytusa Wojciechowskiego, że Komitet wystawy przy udzieleniu nagród będzie miał na uwadze pomienioną okoliczność, Zebranie Ogólne powyższy rozdział medali, listów pochwalnych i nagród pieniężnych, przez Sekcyę Ogólną na rok bieżący przedstawiony, całkowicie przyjęło i zatwierdziło.

III. Z Sekcyi Rolnéj. Sekretarz Sekcyi, Czł. Tow. Maxymilian Oborski, odczytał protokół z czynności i rozpraw, w d. 7 i 8 b. m. w gronie Sekcyi odbytych, z którego okazuje się, że z 24[ch] pytań, przez Ko-

mitet w r. b. dla Sekcyi Rolnéj do rozbioru podanych, pytania 5, 14, 15, 18, 19, 21, 23, dla braku czasu rozebranemi być nie mogły, a zatém kwalifikują się do rozbioru na przyszłoroczném posiedzeniu; pytania zaś 10, 11, 12, 13, 16, 17, 20, 22 i 24, po dokładnéj na posiedzeniach sekcyjnych dyskussyi, rozebranemi zostały, a treść szczegółowa rozpraw spisaną będzie przez sprawozdawców, którzy prace swoje Komitetowi w czasie przepisanym złożą. Tymczasem z odczytanego protokółu Zebranie Ogólne summarycznie objaśnioném zostało, że w skutek dyskussyi nad pojedynczemi pytaniami, Sekcya Rolna uznała:

— Przy rozbiorze pytania 13go, wprowadzonego przez Czł. Tow. Mittelstaedt:

„W gospodarstwie skierowaném do produkcyi zbożowéj, jaki stosunek przestrzeni ziemi zostawać ma pod roślinami okopowemi, pastewnemi, łąkami i pastwiskami?"

potrzebę upoważnienia Komitetu do naznaczenia oddzielnéj delegacyi, w celu szczegółowego i pilnego zbadania rachunków i wniosków, dla wyjaśnienia tego pytania, przez wprowadzającego Czł. Tow. Mittelstaedt składanych.

— Przy rozbiorze pytania 10go, wprowadzonego przez Czł. Tow. Kmitę:

„Czém w roku przyszłym zastąpić koniczynę czerwoną lub mieszane z trawami koniczyny, które w roku obecnym, z powodu suszy, nie powschodziły?"

Sekcya, zgodnie z konkluzyą wprowadzającego, uznała:

1. Że koniczyny czerwone, na dwuletni użytek przeznaczone, należy zaraz z wiosny podsiéwać, po zbronowaniu poprzedniém miejsc pustych, takąż koniczyną, z dodatkiem do garnca nasienia koni-

czyny czerwonéj $^1/_4$ garnca białéj i $^1/_4$ garnca trawy tymoteusza. Podsiéw taki po wzejściu pogipsowany, może w drugim przynajmniéj pokosie nakład gospodarzowi powrócić.

2. Koniczynę czerwoną, na jednoroczny użytek przeznaczoną, Sekcya radzi zastąpić mieszanką: grochu, wyki, owsa, jęczmienia i t. p.
3. Koniczyny i trawy, na pastwisko dla owiec i bydła przeznaczone, w części zastąpić się dadzą różnemi roślinami jednorocznemi, jakoto: koniczyną inkarnatką, saradellą, szporkiem, gorczycą białą, rzepakiem letnim, a nawet żytem jarém. W wyborze tych roślin stosować się należy do gatunku gruntu; ilość zaś użyć się mającego na morgę nasienia, wskaże stan koniczyny na pastwisku podsiéwać się mającém.
4. Wreszcie, dla pokrycia braku suchéj i zielonéj paszy, z nieurodzaju koniczyny wynikłego, Sekcya uważa za korzystny środek obsiéwanie podorywek, w ostatnich dniach czerwca, mieszanką z grochu, tatarki i rzepaku letniego, sposobem przedplonu. Dobrze także posłużyć może zbieranie latorośli z drzew liściastych, uprawa kapusty głowiastéj, tatarki, rzepy na ścierniskach, końskiego zęba i t. p.

— Przy rozbiorze pytania 11^{go}, wprowadzonego przez Czł. Kom. Pawła Łubieńskiego:

„Dlaczego uprawa buraków na nasienie tak mało jest u nas upowszechnioną; jakie są środki najwłaściwsze, zapewniające i przyśpieszające wzejście nasienia burakowego?”

Sekcya uznała:

że brak upowszechnionéj uprawy buraków na nasienie, przypisać należy w kraju naszym niezwróconéj na tę produkcyę uwadze gospodarzy, bo do-

świadczenie przekonywa, że można u nas z korzyścią otrzymywać nasienie burakowe, wyższéj niż zagraniczne dobroci. Dla obudzenia w tę stronę czynności gospodarzy, Sekcya postanowiła jeden z medali do jéj rozporządzenia pozostawiony, przeznaczyć za najlepszą i najobszerniejszą produkcyę nasienia burakowego. Nadto, Sekcya uchwaliła ponieść przed Zebranie Ogólne wniosek:

Aby przez próby i doświadczenia, przedsięwziąć się mające przy pomocy laboratoryum chemicznego, usiłować dojść do nasienia, z którego otrzymane buraki zawierałyby większą procentowość cukru, niż ta, która znaną jest w kraju naszym.

— Przy rozbiorze pytania 12^{go}, wprowadzonego przez Czł. Tow. Stanisława Górskiego:

„O ile, za pomocą rozszerzonéj uprawy okopowych roślin na karm dla inwentarza, zastąpić można zawodzącą w klimacie naszym uprawę roślin pastewnych, jakoto: koniczyny, traw i t. p.?"

Sekcya, godząc się z konkluzyą jego, uznała:

1. iż rośliny pastewne sienne, dla taniości kosztow ich produkcyi, nie dają się, w tym samym stosunku kosztów, roślinami okopowemi pastewnemi zastąpić;
2. że rośliny okopowe pastewne w kraju naszym głównie są właściwe w pewnych miejscowościach, jakoto: w blizkości miast i na małéj uprawie;
3. wreszcie, że w okolicach w przemysł fabryczny bogatszych, rośliny okopowe pastewne zastępują, z lepszym dla taniości produkcyi skutkiem, przeroby przemysłu fabrycznego, jakoto: wywar, wytłoki, melas, makuchy, otręby i t. p.

— Przy rozbiorze pytania 16^{go}, wprowadzonego przez Czł. Tow. Antoniego Klimkiewicza:

„Przy wzrastającéj konsumcyi tytoniu, jakieby należało przedsięwziąć środki, aby uprawę téj rośliny, mianowicie w mniejszych gospodarstwach, rozpowszechnić, a tém samém zmniejszyć potrzebę sprowadzania liści z zagranicy?”

Sekcya, zgodnie z wnioskiem Czł. Tow. Wrotnowskiego, uznała:

że gdy plantacya tytoniu krajowego nie znajduje się w warunkach przyjaznych dla produkujących, któremu to położeniu rzeczy Towarzystwo Rolnicze zaradzić nie jest w możności, nie należy zachęcać rolników do téjże plantacyi.

— Przy rozbiorze pytania 24go, wprowadzonego przez Czł. Tow. Józefa Hornowskiego:

„Czy wybijanie oleju jest fabrykacyą, dającą się korzystnie z gospodarstwem wiejskiém połączyć, i jakie są przyczyny, dla których pozostaje ona po największéj części w ręku przedsiębierców po miasteczkach?”

Sekcya poruczyła wprowadzającemu bliższe zbadanie ciekawych szczegółów przez niego podanych o nowych metodach chemicznych, przy fabrykacyi oleju za granicą używanych.

— Przy rozbiorze pytania 20go, wprowadzonego przez Czł. Kom. Dąbrowicza:

„Jak przyjść do ujednostajnienia drzewostanu w lasach, rozmaity drzewostan co do wieku mających, z zapewnieniem jednakowego przez daną liczbę lat użytku?”

Sekcya uważała:

że główną przeszkodą w osiągnieniu tego celu, jest u nas, powierzanie robót technicznych leśnych i urządzania lasów geometrom, a nie ludziom fachowym, którzyby przy podziale lasów na poręby

stosowali się do drzewostanów w lesie znajdujących się?

— Przy rozbiorze pytania 17go, wprowadzonego przez Czł. Tow. Ludwika Fiszera:

„Jakie są najskuteczniejsze i najłatwiejsze środki wytępienia mchu na łąkach?”

Sekcya znalazła:

że należy naprzód łąkę osuszyć, następnie przez bronowanie pasożyty wyniszczyć i dopiéro, jeżeli można, obsiać nasionami traw, lub zostawić sile własnéj wegetacyi.

— Wreszcie, Sekcya przyjęła projekt Delegacyi, wyznaczonéj do ułożenia instrukcyi, w jaki sposób wykonać się mają doświadczenia, dla dokładnego rozwiązania pytania 2go:

„Czy siéw pszenicy na jednéj orce po koniczynie, dwukrotnie w jednym roku koszonéj, bywa tylko wyjątkowy, lub czyli ten sposób postępowania da się polecić, oraz kiedy i jak uprawę wykonać należy?”

Czterech Członków Towarzystwa: Stan. Jabłoński, Ludwik Małkowski, Ludwik Klemensowski i Juliusz Brunwej, prób tych się podjęło, i ci na przyszłoroczném walném Zgromadzeniu mają złożyć sprawozdanie z dokonanych doświadczeń.

Po przyjęciu bez dyskussyi przez Zebranie Ogólne powyższego protokółu Sekcyi i zawartych w nim wniosków, Czł. Honor. Tow. Rolnicz. Kazimierz Janczewski, odczytał sprawozdanie do pytania 22go:

„Jakiby obmyślić środek, zapewniający przystępną pomoc techniczną do urządzania lasów i umiejętnego ich prowadzenia?”

Streszczając wypracowanie swoje, przedstawił:

że co do czynności leśnych, wyższego ukształcenia wymagających, Instytut Marymontski, z odpowiednią następnie praktyką, właściwy jest i odpowiedni potrzebie. Komissye Rządowe: Spraw Wewn. i Duch., oraz Przychodów i Skarbu, uczyniły już przedstawienie do Rady Administracyjnéj Królestwa o ustanowienie leśniczych wolno-praktykujących. Nie pozostaje przeto Towarzystwu, jak oczekiwać na decyzyę Rządu. Dla zyskania zaś osób na takich leśniczych, wnosił, żeby na pierwszy raz wysłać do Niemiec pięć osób, które ukończyły nauki w Marymoncie i odbywały praktykę leśną, wyznaczając każdemu rocznie po rsr. 540 na podróż i utrzymanie się, a po rs. 90 na kupno książek, modeli, rysunków i t. p., a to na lat dwa.

Instrukcyę dla nich zaprojektuje sprawozdawca.

Że na leśniczych administrujących i prowadzić mających gospodarstwo w lasach prywatnych, potrzeba znacznéj liczby osób; uposażenie ich ogranicza się zwykle na ordynaryi i niewielkiéj płacy w gotowiźnie. Na takich leśniczych ubiegać się mogą tylko synowie mniéj zamożnych rodziców, których nie stać na kształcenie dzieci w Marymoncie. W takim stanie rzeczy, konieczném jest wyjednanie u Rządu szkoły leśnéj, przystępnéj dla takiéj klassy młodzieży, która nietylko na leśniczych prywatnych, ale i na podleśnych, oraz strażników rządowych, mogłaby być przyjmowaną. W téj szkole Towarz. Roln. mogłoby mieć swoich stypendystów. W każdym wypadku, potrzebna jest następnie praktyka, przynajmniéj dwuletnia, w leśnictwach rządowych, któréj zapewne Władze Rządowe nie odmówią;

wreszcie, że w celu pozyskania usposobionych gajowych, dozorców leśnych, wypadałoby upraszać Rząd, żeby w szkółkach wiejskich, mających się utworzyć po guberniach, wprowadzono elementarne zasady nauki uprawy, ochrony i użytkowania lasów, oraz łowiectwa. Obywatele ziemscy posyłaliby do tych szkółek synów włościańskich na swój koszt, a Towarz. Rolnicze mogłoby wpływać na zachęcenie, przez udzielanie odznaczającym się stosownych nagród.

W tém miejscu, Prezydujący w Sekcyi Rolnéj, Czł. Tow. Edward Szydłowski, przedstawił:

że gdy praca Czł. Hon. Janczewskiego żywe znalazła poparcie w całéj Sekcyi Rolnéj, gdy jednak Vice-Prezes Towarz. zawiadomił Sekcyę, iż w etacie już zatwierdzonym, znajduje się fundusz do użycia w kierunku przez Czł. Honorowego Janczewskiego żądanym; z uwagi, że fundusz ten może okazać się niedostatecznym dla projektowanego celu: Sekcya Rolna, pragnąc pogodzić zatwierdzony etat z ważnością wniosku Czł. Hon Janczewskiego, postanowiła odesłać tenże do Komitetu, który w miarę posiadanych przez Towarzystwo funduszów, wniosek ten uwzględni. Prezydujący w Sekcyi Rolnéj decyzyę powyższą Sekcyi Zebraniu Ogólnemu do zatwierdzenia imieniem téjże przedstawił.

Zebranie Ogólne wniosek powyższy jednozgodnie zatwierdziło.

Następnie, Sekretarz Sekcyi Rolnéj, Czł. Tow. Maxymilian Oborski, odczytał projektowany na rok bieżący przez Sekcyę rozkład medali i nagród, do rozporządzenia Sekcyi Rolnéj pozostawiony.

Sękcya proponowała:

1. Jeden medal wielki za nasienie roślin pastewnych, w kraju używanych, z wyłączeniem wyki, produkowane w największéj ilości na sprzedaż.
2. Jeden medal wielki za udowodnioną, w ciągu ostatnich lat sześciu, ze skutkiem największą przestrzeń nieużytków, obsianą lub obsadzoną na lasy.
3. Jeden medal średni, za największą ilość krajowego nasienia buraczanego, w jednym roku wyprodukowanego.
4. Jeden medal średni, za najlepiéj urządzone gnojowisko, a zarazem za najkorzystniejsze użytkowanie z gnojówki w płynie odchodzącéj.

Dla Wystawy Łowickiéj:

1. Jeden medal wielki, za najlepszy gatunek pszenicy w ziarnie i w snopie.
2. Jeden medal wielki, za przeroby wszelkich płodów rolnych, taniością fabrykacyi a dobrocią przerobu odznaczające się, z wyłączeniem wszakże cukru i okowity.
3. Jeden medal średni, za najlepszy i najtańszy pług, do orki w gruntach średnich i przy średniéj głębokości cali 5^{ciu}, w kraju wyrobiony.
4. Jeden medal średni, za takiż pług, do orki w gruncie mocnym i ścisłym, do głębokości cali 8^{miu}.
5. Jeden medal mniejszy, za najpiękniejsze ziarno grochu lub wyki.
6. Jeden medal mniejszy, za najdorodniejszy gatunek ziarna rzepakowego, z gatunków w kraju naszym zwykle produkowanych.
7. Jeden medal mniejszy, za najpiękniejszy zbiór warzyw i ogrodowizn.
8. Jeden medal mniejszy, za najlepsze gatunki szczepów lub owoców.

Wreszcie, Sekcya wnosiła, aby do

Nagrody rsr. 300,

za rozprawę konkursową, utrzymać na rok bieżący zadanie w roku przeszłym proponowane, treści następującéj:

Ułożyć tabellę podręczną, ze stosownemi objaśnieniami, wyprowadzonemi z teoryi, jak niemniéj z praktyki krajowéj, którąby oznaczyła: ile w danym czasie (na godziny licząc) daje się wykonać roboty ręcznéj i pociągowéj, w zakresie wiejskiego gospodarstwa, a mianowicie robót właściwie rolniczych: jak uprawy roli, nawożenia siéwu, pielenia, okopywania, sprzętu, zwózki, młocki i transportów, oraz obsługi machin rolniczych; następnie robót pomocniczych i fabrycznych, jakoto: grabarki, rąbania, obrabiania i tarcia drzewa, robót ciesielskich, mularskich, strycharskich i innych: wszystko to, ze względem na płeć i wiek robotnika, na siłę sprzężaju i jakość przedmiotu, celem ułatwienia oszacowania pieniężnego, dla przejścia z robót dziennych do wydziałowych, tak w rolnictwie pożądanego.

W tabelli powyższéj mają być zamieszczone i miary rossyjskie i dawne krajowe (czyli nowopolskie).

W obliczeniu robót winien być zachowany wzgląd:

a) Co do robót rolniczych: na rodzaj gleby i warunki, w których robota jest wykonywana; na porę roku i rodzaj dróg przy obliczaniu transportów.

b) Co do robót pomocniczych i fabrycznych, na jakość materyału i inne warunki roboty.

c) Nie należy pomijać obliczenia robót w torfiarniach. Tabella, jako głównie w ręku rządzców dóbr

i ekonomów znajdować się mająca, ma być ułożona w sposób ile możności dostępny i praktyczny.

Tam, gdzieby autor różnił się w obliczeniu tak od krajowych, jak i zagranicznych rolników, w téj materyi piszących, winien w dodatkach różnicę tę objaśnić.

d) Jest do życzenia, aby format tabelli dogodny był do podręcznego użycia.

Zebranie Ogólne powyższy rozdział medali i nagród, oraz przedmiot do praemium za rozprawę konkursową, przez Sekcyę Rolną proponowane, przyjęło i zatwierdziło.

IV. Z Sekcyi Administracyjnéj. Czł. Tow. A. Trzetrzewiński odczytał sprawozdanie Sekcyi Administracyjnéj, nad projektem do etatu na r. b. 1859 przez Komitet przedstawionym i wykazującym w siedmiu tytułach, wpływu . . . . rsr. 44,505 kop. 80
w wydatkach, czternastu tytułami objętych summę . . . . „ 36,871 „ 31
w billansie zatém rozchodu z wpływami, pozostałość w summie . rsr. 7,633 kop. 51

Sprawozdanie Sekcyi w głównych ustępach było następujące:

„Zanim przystąpiono do rozbioru szczegółowego etatu, były słowa Sprawozdawcy, projekt Komitetu uległ modyfikacyi, w skutek uchwały Ogólnego Zebrania z dnia 7 lutego r. b. zapadłéj, w treści:

„Że nagrody pieniężne dla czeladzi wiejskiéj mają być przywrócone w sposobie jak w roku ubiegłym, przez udzielenie, w miejsce medalu, listu pochwalnego i nagrody pieniężnéj."

W wykonaniu przeto powyższéj Uchwały, na posiedzeniu Sekcyi z dnia 7 lutego Czł. Kom. Fr. Węgleński przedstawił ponownie projekt etatu, z domieszczeniem

w Tyt. XIII „nagrody pieniężne i medale," zamiast rsr. 6,222 kop. 75, więcéj o rsr. 2,310, czyli rsr. 8,532 k. 75, z tym dodatkiem, że przez powiększenie Tyt. XIII, Tyt. III pod nazwą „puncyny czyli nabijacze do medalu," wynoszący rsr. 1150 ulegnie obniżeniu. Zwrócił zarazem uwagę Sekcyi, że niektóre z pozycyj wydatkowych, jako-to: dotyczące nagród, wydawnictwa, burs, zostały już przesądzone w zasadach przez Uchwałę Ogólnego Zebrania z dnia 7 lutego r. b.

„Z kolei na posiedzeniu wyżéj wzmiankowaném z dnia 7 lutego, Sekcya w rozbiorze szczegółowym etatu na rok 1859 przyszła do następujących rezultatów:

1. *Pozycye wpływów* nie nastręczyły żadnych spostrzeżeń Sekcyi, prócz objaśnienia otrzymanego od Czł. Kom. Węgleńskiego, iż wpływy zwiększą się w skutek wzrastającéj liczby Członków, przybyłych po dniu 23 stycznia r. b.
2. *Tytuły wydatków* od I do VI włącznie przyjęte zostały jednomyślnością bez dyskussyi.
3. Przy Tytule VII „*Wydawnictwo,*" po obszernéj w gronie Sekcyi dyskussyi, Sekcya jednozgodnie zatwierdziła wydatek rsr. 10,100 w Tyt. VII projektowany, a skorzystanie ze spostrzeżeń przez Czł. Tow. w ciągu rozpraw przedstawionych, zostawiła uznaniu Komitetu, nie znajdując dostatecznych pobudek do popierania takowych.
4. Tytuły VIII, IX i X, również jednozgodnie zatwierdzonemi zostały.

„Tytuł X wywołał rozprawy nad skutecznością kształcenia wyższych techników wiejskich za granicą kraju, tudzież o potrzebie kształcenia innych officyalistów, jako to: karbowych, polowych, leśniczych i t. p.

„W skutek rozpraw, Sekcya znakomitą większością głosów przyjęła projekt Komitetu; i następnie przy roz-

biorze obrotu funduszu rezerwowego pozostałego po opędzeniu potrzeb r. b., godząc wnioski Czł. Tow. Aug. Trzetrzewińskiego, Drewnowskiego i innych, ze zdaniem Sprawozdawcy Komitetu uchwaliła jednomyślnością:

powiększyć Tyt. X o rsr. 2,000 rocznie, celem obrócenia takowych w kierunkach objętych tymże tytułem, tém bardziéj, że w przedmiocie tym już Komitet znosił się z Członkami Korrespondentami. Wprowadzenie w wykonanie różnych kierunków tym tytułem objętych, pozostawia Sekcya uznaniu Komitetu tak co do sposobu, jak co do rozciągłości wykonania.

5. Tytuły XII, XIII i XIV przyjęte zostały bez dyskussyi.

6. Następnie przewodniczący w Sekcyi, zakomunikował odezwę Komitetu w chwili posiedzenia otrzymaną z wnioskiem:

aby zamieścić w etacie w sposobie ewentualnego wydatku: na koszta Wystawy w Warszawie summę rsr. 1,000, potrzebną w takim razie, jeżeli Komitet uzyska pozwolenie wysokich władz rządowych do kierowania Wystawą w Warszawie w r. 1859.

Sekcya jednomyślnością zezwoliła na zamieszczenie w etacie pod Tytułem XV „ewentualny koszt Wystawy w Warszawie," rsr. 1,000.

„W skutek powyższych spostrzeżeń i zmian wprowadzonych przez Sekcyę, projekt do etatu w r. 1859, przychodzi pod decyzyą Ogólnego Zebrania w następującym kształcie, w harmonii zupełnéj Sekcyi z Komitetem, i w duchu uchwał tak zeszłorocznego jak obecnego Ogólnego Zebrania, do téj pory zapadłych.

A. Wpływy, zwiększone składką od 384 Członków przybyłych po dacie 23 stycznia, wynoszą: . . . . rsr. 50,265 kop. 31
B. Wydatki . . , ... „ 42,181 „ 80
Pozostanie jako przypuszczalny remanent na r. 1860 . . rsr. 8,083 kop. 51

„Wszakże nie należy przepomnieć, że z uwagi, iż niektóre z pozycyj wpływów i wydatków ulegają z natury swéj fluktuacyi; przeto i cyfra wyżéj wzmiankowana remanentu spodziewanego na rok 1860, może uledz zwiększeniu lub obniżeniu.

„Nadto, dla pełności obrazu, dodać w tém miejscu potrzeba:

a) że liczba Członków czynnych, po ostatniém ballotowaniu, wynosi obecnie 2,641, co daje rocznie funduszu stałego około rsr. 39,615.

b) że po zatwierdzeniu etatu, Czł. Kom. Fr. Węgleński doniósł Sekcyi, że Muzeum Towarzystwa, będące obecnie w zawiązku, zwiększając się ciągle w miarę ofiar dobrowolnych, może jeszcze w r. b. potrzebować utworzenia nowéj posady Konserwatora Muzeum uzdolnionego w botanice, mineralogii i t. p. naukach przyrodzonych.

Na co Sekcya oświadczyła jednozgodnie, iż przeciw posadzie Konserwatora Muzeum, skoro takowéj okaże się potrzeba, nie ma nic do nadmienienia.

c) Również, że po zatwierdzeniu etatu przez Sekcyę Administracyjną, zakomunikowane zostały następujące decyzye Sekcyi chowu inwentarza, mające związek z etatem.

I. Decyzya wydana na wniosek Czł. Tow. Stanisława Aleksandrowicza i innych, w treści:

aby obrócić rsr. 1790 rocznie na poprawę rassy owiec włościańskich, z tą wzmianką, że Sekcya zo-

stawia uznaniu Komitetu, czy proponowane działanie rozpocznie w r. b., czy też w następnym.

II. Decyzya z dnia 8 lutego, wydana na wniosek Czł. Tow. Wiktora Lalewicza w treści:

żeby wyznaczyć fundusz rsr. 3,200 na stypendya dla 4 klassyfikatorów i 80 owczarzy; wszakże o tyle tylko, o ile fundusze Tow. pozwolą dokonać tego w r. b.

III. Wreszcie decyzya tejże Sekcyi wydana na wniosek delegacyi, złożonéj z Czł. Tow. Glinki, Lalewicza, Okęckiego i Starzeńskiego:

aby przeznaczyć około rsr. 300 na premia pieniężne dla Wystawy w Warszawie, jako dodatki do listów pochwalnych Tow. Rol., z wzmianką jak poprzednie wnioski, aby zostawić uznaniu Komitetu, czy fundusz rezerwowy Tow. wytrzyma pomieniony wydatek w r. b.

„Sekcya administracyjna dlatego wzmiankuje o powyższych przedmiotach, że z tego powodu może, wedle decyzyi Ogólnego Zebrania, uledz obniżeniu cyfra spodziewanego remanentu na r. 1860.

„Z kategoryą budżetową ma ścisły związek czynność sprawdzenia rachunków na rok ubiegły w moc § 33 Ustawy. Sekcya przeto ma zaszczyt donieść Ogólnemu Zebraniu, że na posiedzeniu z dnia 7 lutego r. b. Czł. Tow. Henryk Rulikowski, przedstawił protokół Delegacyi rachunkowéj za rok ubiegły, mianowanéj na Ogólném Zebraniu w dniu 3 b. m.

Delegacya znalazła księgi, rachunki i wszystkie czynności w wzorowym porządku.

Sekcya zatwierdziła czynność Delegacyi.

Taż sama Delegacya rachunkowa zrobiła spostrzeżenia organiczne pod względem:

potrzeby zamianowania już dziś Delegacyi rachunkowéj na rok przyszły w ten sposób;
aby Członkowie byli w możności dopełnić czynności sprawdzenia ksiąg, rachunków i rewizyi kassy bez odrywania się od udziału w obradach Towarzystwa.

Po dyskussyi, Sekcya uchwaliła ponieść przed Ogólne Zebranie wniosek następujący:

1. Aby już obecnie zamianować Delegacyę na rok przyszły, w taki sam sposób, jak zamianowaną została Delegacya, która dokonała sprawdzenia rachunków za rok ubiegły.
2. Przy zwiększeniu tylko Członków Delegacyi do 16.
3. Delegacya tak ustanowiona, powinna zebrać się w Warszawie na dni 8 przed rozpoczęciem Walnego Zebrania 1860 r.
4. Komplet pięciu Członków, licząc w to przewodniczącego, którym będzie najstarszy wiekiem z pośród przybyłych, będzie dostatecznym dla dopełnienia sprawdzenia rachunków i rewizyi kassy."

Po odczytaném przez Czł. Tow. Trzetrzewińskiego sprawozdaniu, Czł. Kom. Franciszek Węgleński przedstawił, że:

z sprawozdania Sekcyi administracyjnéj, Zebranie Ogólne dojść mogło do wyobrażenia o całości przychodów. Ale jakkolwiek przedstawiony sobie etat przez Komitet, Sekcya administracyjna przyjęła i z żądaniem zatwierdzenia do Zgromadzenia Ogólnego przychodzi, wszelako

gdy skutkiem wniosku ze strony Komitetu o powiększenie funduszu w Tytule X;

gdy skutkiem świéżo udzielonéj wiadomości, co do możliwości przejścia Wystawy Warszawskiéj pod Administracyę Towarzystwa Rolniczego;

nadto zrobionéj ofiary przez Członka Jastrzębowskiego;

nakoniec z powodu projektów wychodzących z Sekcyi inwentarskiéj:

potrzeba uregulować rozdział, i przyjść do zasady, jaki ma być zasób roczny, i jakie następstwo w wydatkach zamierzonych nad pierwiastkowy etat, ma być przyjęte.

Z tych powodów Komitet przedstawia Zebraniu Ogólnemu projekt następujący:

1. Wykazaną pozostałość rsr. 7,633 kop. 51, pierwotnym etatem wskazanych, utrzymać należy jako rękojmię zamierzonych wydatków w Tyt. X i XI, a gdyby była możność rozwinięcia kierunków tak zwanych stypendyalnych, wydatek rsr. 2,000 na ten cel z tego zasobu mógłby być uczyniony.

2. W miarę jak przybywać będzie składka od 384 Członków, zapisanych od dnia 23 stycznia po dzień 8 lutego, która wynieść może rsr. 5,760; posłuży ona na uposażenie nowo-przyjętéj posady konserwatora Muzeum z pensyą rsr. 300; na dodatki do listów pochwalnych i koszta przyprowadzenia bydła na Wystawy rsr. 300; na koszta Wystawy Warszawskiéj, jeżeli pod zawiadywanie Tow. Rolniczego przejdzie rsr. 1,000; na koszta nakładu na poprawę owiec rassy włościańskiéj rub. sr. 1790; wreszcie na uwzględnienie dalszych widoków w Sekcyi inwentarskiéj objawionych, a uznaniu Komitetu zostawionych.

Czł. Kom. Franciszek Węgleński, wniósł: aby Zebranie Ogólne proponowaną koléj wydatkowania z etatu na rok 1859 uchwaliło.

Zebranie Ogólne powyżéj przedstawiony etat i wnioski Sekcyi, z uwzględnieniem uwag przez Komitet przedstawionych, jednomyślnie przyjęło i zatwierdziło.

Następnie Członek Tow. Kajetan Kotowski, odczytał Sprawozdanie Sekcyi Administracyjnéj, z wniosków i projektów przez Członków Tow. w ciągu trwania posiedzeń w biurze Sekcyi złożonych. Z tego sprawozdania Zgromadzenie Ogólne powzięło wiadomość, że Sekcya administracyjna:

a) Wniosek I Czł. Tow. Rzeszotarskiego, względem wydawnictwa pisma rolniczego codziennego, Komitetowi odesłała bez objawienia swojéj opinii.

b) Wniosek II, III i IV, z których II i IV przez Czł. Tow. Tadeusza Dąbrowskiego, III zaś przez Czł. Tow. Puszeta złożone zostały, jako przechodzące możność i zakres działania Towarzystwa, usunęła; uznaje wszakże, że dla dogodności Członków może być uformowana księga żądań i doniesień, dla użytku Czł. Tow. w Czytelni złożona, przecież bez wpływu i udziału w tém Komitetu.

c) Wniosek VI, podany przez Czł. Tow. Wojciechowskiego, iżby projekt etatu wydatków z motywami, na lata następne poczynając od roku 1860, był do wiadomości wszystkich Członków Towarzystwa podany na miesiąc jeden przed rozpoczęciem walnego Zebrania, sposobem, jaki Komitet uzna ku temu za właściwy. Sekcya wniosek powyższy na przychylne oświadczenie Czł. Kom. Węgleńskiego jednozgodnie przyjęła.

d) Wniosek VII, przez Czł. Tow. Tadeusza Dąbrowskiego, i wniosek VIII przez Czł. Tow. Quapil złożone, w skutek objaśnienia przez Czł. Kom. udzielonego, Sekcya uchyliła.

Ogólne Zebranie wnioski Sekcyi zatwierdziło

Poczém Prezes Towarzystwa uwiadomił Zgromadzenie, że skutkiem obliczenia list wyborczych, a mianowicie przez wydelegowanych na ten cel Assessorów dokonanego, z liczby 232 przedstawionych kandydatów, 231 na Członków Towarzystwa przyjętych zostało.

WARSZAWA.

1. Banzemer Adolf.
2. Breza Hippolit.
3. Chudzyński Feliks.
4. Dowgiełło Stanisław.
5. Dzimiński Józef.
6. Evans Douglas.
7. Gluziński Piotr.
8. Jasiński Leon.
9. Jasiński Stanisław.
10. Korabiewski Wiktor.
11. Kremky Władysław.
12. Lubomirski Kże Zyg.
13. Moycho Karol.
14. Ornowski Józef.
15. Rodkiewicz Aleks.
16. Stronczyński Kazim.
17. Turno Gotard.
18. Wysiekierski Bolesł.
19. Żukowski Antoni.

Powiat i Okręg Warszawski.

20. Jezioranski Jan.
21. Kosstiał Józef.
22. Kostecki Wincenty.
23. Mikulski Konstanty.
24. Osterloff Wilhelm.
25. Wyszomirski Antoni.

Okręg Błoński.

26. Dobrski Julian.
27. Swiątkowski Mikołaj.
28. Zelt Antoni.

Okręg Czerski.

29. Dangel Jan.
30. Dobiecki Wincenty.
31. Mirecki Konstanty.
32. Neumann Alexander.

Powiat i Okręg Stanisławowski.

33. Podgórski Józef.
34. Sieroszewski Leopold.

Okręg Siennicki.

35. Nowakowski Antoni.
36. Zaleski Kazimierz.

Powiat i Okręg Rawski.

37. Kapliński Józef.
38. Kownacki Kazimierz.
39. Lemański.
40. Łuszczewski Roman.
41. Makomaski Wincenty.
42. Rudnicki Stanisław.
43. Rzeszotarski Domin.
44. Sokolnicki Jan.
45. Sułowski Alexander.
46. Sułowski Sławomir.
47. Szyndler Leopold.
48. Toczyski Feliks.
49. Turobojski Apolin.
50. Turobojski Mikołaj.
51. Wilski Leonard.
52. Wojciechowski Szym.
53. Zawisza Czarny Alex.

Powiat i Okręg Łęczycki.

54. Chodecki Julian.
55. Gilewski Tomasz.
56. Grabski Apolinary.
57. Kłobski Wojciech.
58. Myszczyński Ksawery
59. Rudnicki Ferdynand.
60. Sojecki Władysław.
61. Wodzyński Gabryel.
62. Wodzyński Tomasz.

Powiat i Okręg Łowicki.

63. Gawiński Jan.
64. Mazaraki Kazimierz.
65. Nakwaski Anatol.
66. Pawłowski Alexan.

Powiat i Okręg Gostyński.

67. Kossowski Tadeusz.

Powiat i Okręg Włocławski.

68. Karnkowski Piotr.

Okręg Radziejowski.

69. Przyłubski Hippolit.

Powiat Kaliski, Okręg Wartski.

70. Zakrzewski Teobald.

Powiat Koniński, Okręg Pyzdrski.

71. Witowski Antoni.

Powiat Sieradzki, Okręg Szadkowski.

72. Cielecki Maksymilian.
73. Jackowski Francis.
74. Kiwerski Henryk.

Powiat i Okręg Wieluński.

75. Gorzechowski Józef.

Okręg Częstochowski.

76. Majewski Stanisław.
77. Pawłoff Prokop.
78. Wajchert Henryk.

Powiat i Okręg Piotrkowski.

79. Biedrzycki Edward.
80. Chronikowski Jan.
81. Gorecki Ignacy.
82. Psarski Stanisław.
83. Sadowski Jan.
84. Suchecki Brunon.

Okręg Radomskowski.

85. Heller Wilhelm.
86. Koch Rudolf.
87. Rogawski Antoni.
88. Trzciński Adolf.
89. Wągrowiecki Stanis.

Powiat i Okręg Radomski.

90. Bilski Łukasz.
91. Chojnacki Władysław
92. Kroczkowski Jan.
93. Slewiński Kajetan.

Okręg Kozienicki.

94. Boski Gustaw.
95. Boski Konstanty.
96. Płonczyński Edward.

Powiat i Okręg Kielecki.

97. Krzyszkowski Ludw.
98. Łuszczewski Józef.
99. Nowakowski Józef.

Okręg Jędrzejowski.

100. Oraczewski Paweł.

Powiat i Okręg Sandomierski.

101. Koszarski Sylweryusz
102. Ropelowski Konstan.

Okręg Staszowski.

103. Glezmer Piotr.
104. Glezmer Władysław.
105. Jakubowski Piotr.
106. Plewczyński Stanisł.
107. Potocki Hr. Adam.
108. Wierzbicki Władys.

Powiat i Okręg Opatowski.

109. Jasieński Antoni.
110. Malinowski Stanisł.
111. Reklewski Tymoteusz

Powiat i Okręg Opoczyński.

112. Olszewski Stanisław.
113. Płużański Leon.

Powiat i Okręg Miechowski.

114. Żarski Gabryel.

Powiat Olkuski, Okręg Lelowski.

115. Lesser Stanisław.
116. Osterloff Karol,

Okręg Pilicki.

117. Łubieński Artur.
118. Moes Krystyan.

Powiat Stopnicki, Okręg Szydłowski.

119. Łuniewski Edward.

Powiat i Okręg Lubelski.

120. Brzeziński Antoni.
121. Brzeziński Konstanty
122. Brzeziński Witold.
123. Gintowt Jan.
124. Gintowt Mikołaj.
125. Grodziecki Ewaryst.
126. Grodziecki Felicyan.
127. Klamborowski Franc.
128. Popławski Wiktor.
129. Rojewski Henryk.
130. Stadnicki Hr. Stanisł.
131. Wierzbicki Leon.
132. Zbyszewski Wiktoryn

Okręg Lubartowski.

133. Cieszkowski Kajetan.
134. Horodyski Julian.
135. Żółtowski Romuald.

Okręg Kazimierski.

136. Czerwiński Alexan.
137. Karasiński August.

Powiat Krasnystawski, Okręg Chełmski.

138. Bogdanowicz Jan.
139. Bogdanowicz Kazim.

Powiat Zamojski, Okręg Tarnogrodzki.

140. Karbowski Rudolf.
141. Niemirowski Tytus.
142. Puchała Julian.
143. Rolbiecki Teodor.
144. Rusyan Emilian.
145. Sawicki Feliks.

Okręg Kraśnicki.

146. Chmurski Serapion, ks.
147. Czarnecki Kacper.

148. Ferężewicz Antoni.
149. Grabowski Bronisław
150. Grabowski Wojciech.
151. Jabłoszewski Wiktor.
152. Kuszell Ignacy.
153. Paprocki Adam.
154. Piasecki Feliks.
155. Prószyński Józef.
156. Solmann Ignacy.
157. Solmann Karol.
158. Zembrzuski Ludwik.

Powiat Siedlecki, Okręg Węgrowski.

159. Jezierski Stefan.
160. Trębicki Stanisław.
161. Wawrowski Francisz.

Powiat i Okręg Łukowski.

162. Claus Józef.
163. Ponikwicki Feliks.
164. Ponikwicki Roman.

Okręg Garwoliński.

165. Kiwerski Henryk.

Okręg Żelechowski.

166. Krassowski Józef.
167. Kryński Wincenty.
168. Lelewel Tadeusz.
169. Szuch Stanisław.

Powiat i Okręg Bialski.

170. Gażyc Jerzy.
171. Herbst Adolf.
172. Ihnatowicz Michał.
173. Jaskłowski Antoni.
174. Kucewicz Adam.
175. Kuczyński Edward.
176. Łabanowski Karol.
177. Michałowski Henryk.
178. Mleczko Józef, ks.
179 Radziszewski, ks.
180. Suzin Adam.
181. Tołoczko Jan.

Powiat i Okręg Radzyński.

182. Szlubowski Józef.

Okręg Włodawski.

183. Niecielski Józef.

Powiat i Okręg Płocki.

184. Andrychewicz Michał.
185. Dębowski Konstanty.
186. Pomianowski Witold.

Powiat i Okręg Pułtuski.

187. Dynakowski Józef, ks.
188. Hoffman Tytus.
189. Lesiewski Alexander.
190. Łapiński Alexander.
191. Michniewicz Alexan.
192. Rokossowski Piotr.

Powiat i Okręg Lipnowski.

193. Wąsowicz Hippolit.

Powiat i Okręg Mławski.

194. Czechowicz Belin.
195. Gadomski Alexander.
196. Mieczkowski Francis.
197. Owczarski Alexan.
198. Turowski Kazimierz.
199. Wiśniewski Ignacy.
200. Zawadzki Antoni.

Powiat i Okręg Przasnyski.

201. Grabowski Adam.
202. Lesiewski Konstanty.
203. Smoleński Maciéj.

Powiat i Okręg Ostrołęcki.

204. Kołakowski Leon, ks.
205. Wiszowaty Wiktor.

Powiat i Okręg Łomżyński.

206. Łuniewski Antoni.

Okręg Tykociński.

207. Pieńkowski Leon.
208. Sosnowski Włodzim.
209. Wysokiński Feliks.

Powiat i Okręg Sejneński.

210. Abłamowicz Kazim.
211. Borewicz Michał.
212. Gawroński Mieczysł.
213. Klonowski Eustachy.
214. Kruszewski Antoni (junior).
215. Mejer Andrzéj.
216. Nowacki Władysław.
217. O'Rourk Alexander.
218. Paszkiewicz Julian.
219. Skarzyński Dyonizy.
220. Skarzyński Onufry.
221. Swida Alexander.
222. Swida Konstanty.
223. Szmitt Bronisław.
224. Szumkowski Antoni.
225. Tukałło Antoni.
226. Uszyński Konstanty.
227. Walicki hr. Leopold.

Powiat i Okręg Kalwaryjski.

228. Bułharyn Włodzim.
229. Jackowski.
230. Uszyński Alexander.
231. Wiszniewski Szymon.

Następnie Prezes podał do wiadomości Zebrania Ogólnego, że Czł. Hon. Tow. Wojciech Jastrzębowski, oświadczył Komitetowi, iż na własność Tow. Rolniczego czyni ofiarę ze swojego zbioru, złożonego z różnych ziem, kamieni, skał i roślin, w liczbie 3,000 odmian i gatunków, pracowicie nagromadzonych przez tego uczonego i zasłużonego męża w trzydziestokilkoletnich podróżach, odbywanych po kraju i ziemiach sąsiednich; Komitet więc czyni wniosek:

aby Ogólne Zebranie raczyło wydać uchwałę dziękczynną zacnemu dawcy tak szacownego zbioru, który stanowić będzie początek Muzeum Towarz. Rolniczego.

Zebranie Ogólne jednomyślnie wniosek powyższy przyjęło i żądaną uchwałę, przedłużonemi oznakami wdzięcznego podziękowania zacnemu dawcy wyraziło.

Poczém, gdy z dniem dzisiejszym upłynął termin sześciodniowy, Ustawą dla dorocznego Walnego Zebra-

nia przepisany, Prezes Towarzystwa, Andrzéj hr. Zamoyski, temi słowy zamknął tegoroczne posiedzenie i pożegnał zebranych Członków Towarzystwa:

„Zamykąmy dziś obrady drugiego Ogólnego Zebrania Towarzystwa Rolniczego. Przejęty jestem, kochani koledzy, szczerą radością, którą się z wami pragnę podzielić, bo się nam to zebranie pięknie udało i błogie nam poda nauki na dalsze. Do znakomitéj przyszedłszy już liczby współpracowników, o tyle lepiéj poznamy potrzeby naszego gospodarstwa i tém trafniéj zdołamy mu przychodzić w pomoc, we wszystkich okolicach kraju. Wiécie już, że nasz Arcypasterz przyłączył się do naszego grona; tak wysoki dowód współczucia błogi wpływ wywrze na cały kraj! Jakże miły sercu objaw sprawia takie zebranie, jak błogie skutki wydać powinny takie narady obywatelskie, gdy się odbywają, jak nasze, w jednéj wspólnéj myśli „dobra ogólnego,” opartéj na czystéj miłości! Niech ta miłość nas zawsze zagrzewa, niech obradom i wyborom towarzyszy! Ona nas oświeci, od usterek ustrzeże i najpewniejszą drogą doprowadzi do celów zamierzonych. Swoboda takich obrad, którą Najjaśniejszy Pan Łaskawie nas obdarzył, zgodna ze szczytném pojęciem Jego *„o panowaniu,”* wzniosłą jest zasadą pomyślności kraju pod względem duchowym i materyalnym, najdzielniejszym oraz środkiem w ręku Panującego, do sprostania wysokiemu powołaniu.

„Spożytkujemy tę swobodę, kochani koledzy; zakładem mi jest wasza zgodność, umiarkowanie, dobrze pojęta karność i poszanowanie dla Ustawy. Niech to rozbudzenie nasze nie wyraża się czczą tylko mową i formą, ale *czynem,* dla kraju korzystnym; niech moralność i wychowanie, na wszystkich szczeblach społecznych

ugruntowane, pomagają do potrzebnego przekształcenia stosunków, gospodarstwa i kredytu, a dopiéro postąpi stanowczo i rolnictwo. Wzywajmy pokornie pomocy Boga, bądźmy *ludźmi dobréj woli*, służmy Mu wiernie, On potrzebom naszym zaradzi! Nasze bowiem zadanie łatwém nie jest; najlepsze narzędzie wymaga wprawy w użyciu. Nie dziwimy się téż, że liczny zjazd tegoroczny, z wielu nowych Członków złożony, nie obeznanych z duchem i życzeniami zeszłorocznego, potrzebował poznać te życzenia, oswoić się z tym duchem; że zatém zbyt wiele czasu zeszło na rozbiorze *wewnętrznych* urządzeń, gdy w ciągu takiego zebrania, pożyteczniejszą jest niezawodnie dyskussya o potrzebach gospodarstwa, o celach i środkach do działania. W takich właśnie rozprawach i dyskussyach czerpać będzie Komitet naukę, śmiałość i otuchę. Pamiętna mu będzie na zawsze ta chwila, w któréj jednomyślnym głosem uznaliście: *że się dobrze krajowi zasłużył.* Wspierajcie go, koledzy kochani, wnioskami, radami i zaufaniem waszém; rozbierajmy kierunki, na których Towarzystwo Rolnicze działalność swoję rozwijać może najtrafniéj i najskuteczniéj. Wtedy odpowiemy słusznemu kraju oczekiwaniu; wtedy przyznać sobie będziemy mogli, żeśmy się z przyjętego wywiązali obowiązku; wtedy cieszyć się będziemy najmilszą nagrodą: *kraju wdzięcznością.*

„Żegnając was, koledzy kochani, do miłego widzenia, niech mi wolno będzie tu z mojego stanowiska serdecznie podziękować kolegom w Komitecie, Prezydującym w Sekcyach i Korrespondentom, za prawdziwe obywatelskie poświęcenie.”

LISTA

ZMARŁYCH CZŁONKÓW CZYNNYCH

TOWARZYSTWA ROLNICZEGO

w Królestwie Polskiém, z 1858 r.

---

1. Prądzyński Wincenty.
2. Kożuchowski Telesfor.
3. Pstrokoński Adam.
4. Karczewski Cyriak.
5. Kubecki Konstanty.
6. Trębicki Ludwik.
7. Łempicki Artur.
8. Gościcki Antoni.
9. Pląskowski Felicyan.
10. Bęski Ignacy.
11. Krasiński hrabia Wincenty.
12. Łuniewski Franciszek.

BLIŻSZA WIADOMOŚĆ

O ZAMIERZONYM PRZEZ TOWARZYSTWO ROLNICZE SPOSOBIE

Kształcenia Rzemieślników Wiejskich.

DO

CZŁONKÓW TOWARZYSTWA ROLNICZEGO.

Ponieważ stosownie do dołączonego kontraktu, przez Komitet Towarzystwa z P. Platem właścicielem fabryki maszyn i narzędzi rolniczych w Zwierzyńcu w gubernii Lubelskiéj, powiecie Zamojskim położonéj, pod dniem 18 stycz. 1859 r. zawartego, obowiązany on jest przyjąć na naukę od dnia 1 lipca r. b. sześciu terminatorów, a mianowicie: kowalskich trzech, ślusarskich dwóch i stolarskiego do budowy machin jednego; przeto Komitet Towarzystwa wzywa Szanownych Członków, którzyby mieli wiadomość o młodych rzemieślnikach, uzdatnienie terminatorskie posiadających, i pragnących korzystać z ofiarowanéj im na mocy tego kontraktu sposobności wykształcenia się w jednym z powyższych rzemiosł, aby raczyli przed dniem 1 maja r. b. o tém Komitet Towarzystwa Rolniczego przez stosowne podanie zawiadomić.

W żądaném podaniu powinny być następujące szczegóły zamieszczone:

1. Imię, nazwisko, wiek i religijne wyznanie terminatora.
2. Jak długo i w jakiém rzemiośle terminował.
3. Świadectwo moralnego sprawowania się przez dwóch Członków Towarzystwa i miejscowego Proboszcza wydane.
4. Nazwisko i stan jego rodziców lub opiekuna (tu wymienić wypada, kto koszta podróży terminatora do Zwierzyńca, niemniéj koszta odzieży Art. 10 umowy z P. Platem objęte ponosić będzie).
5. Miejsce dotychczasowego zamieszkania, i gdzie w księdze ludności jest zapisany.

Komitet spodziewa się, iż inni fabrykanci lub wyższe uzdolnienie posiadający majstrowie, w różnych okolicach kraju zamieszkali, zechcą podobne jak P. Plate zawierać z nim umowy, przez co okolice te większe ułatwienie w kształceniu rzemieślników mieć będą. Zanim to jednak nastąpi, ponieważ liczba umieścić się mających na mocy dołączonego kontraktu terminatorów, jest nader szczupłą; przeto pierwsi właściwie uzdolnieni, o których Komitet zawiadomionym zostanie, będą mieli pierwszeństwo przed innemi.

Komitet zwraca szczególną uwagę Członków, którzyby kandydatów do umieszczenia na naukę w zakładzie P. Platego podawali, na Art. 2, 10 i 11 kontraktu z nim zawartego.

Art. 2gi określa żądane kwalifikacye kandydatów; — stosując się do niego Szanowni Członkowie, baczną zwracać powinni uwagę, aby kandydaci przez nich przedstawiani, posiadali już pewien stopień rzemieślniczego uzdatnienia, i aby moralnem swém usposobieniem dawali rękojmią, iż po latach dwóch pobytu w Zakładzie fabrycznym P. Platego, wykształcą się na zdatnych i poczciwych rzemieślników. Rok jeden poprzedniego

terminowania w Artykule tym naznaczony, uważany być przez podającego powinien, jako najkrótszy zakres stosować się mający wyjątkowo jedynie do indywiduów, szczególną zdolnością i ochotą kształcenia się zalecanych. W ogólności zaś byłoby do życzenia, aby przedstawiani kandydaci dłużéj już jak rok z korzyścią terminowali.

Uwagi te tém są ważniejsze, iż na mocy Artykułu 11go kontraktu, P. Plate po dwóch miesiącach próby, w czasie któréj koszta żywienia są ciężarem funduszów Towarzystwa, mocen jest przysłanego mu terminatora, skoro go za niezdolnego uzna oddalić, a Komitet w miejsce oddalonego innego umieści. Dla uniknienia zatém przykrego zawodu tak dla terminatora jak dla osoby nim się opiekującéj, i próżnego wydatku na koszta podróży i sprawienie odzieży w Artykule 10tym zastrzeżonéj, raczą Szanowni Członkowie, takich tylko przedstawiać kandydatów, którzyby posiadając kwalifikacye Art. 2gim objęte, nie byli narażeni na oddalenie z Zakładu, po odbytéj dwumiesięcznéj próbie.

Z Art. 10go wypływa, iż terminator winien posiadać własną odzież szczegółowo w Artykule tym wymienioną, i że P. Plate mocen jest nieprzyjąć terminatora onéj nieposiadającego. Nadto, iż na reparacyą i na zastąpienie zniszczonéj odzieży w roku drugim pobytu terminatora, przeznacza się złp. 80, które on sam, jego rodzice, lub osoba nim się opiekująca zapłacić na ręce Komitetu powinna. Członek zatém podający kandydata, powinien dołączyć do podania deklaracyą piśmienną: iż skoro uwiadomionym zostanie o przyjęciu terminatora, prześle bezzwłocznie na ręce Sekretarza Komitetu złp. 80, służyć mające na ubranie w roku drugim jego pobytu, na co stosowne otrzyma pokwitowanie.

Odebrane po dzień 1 maja r. b. podania, Komitet starannie rozpatrzywszy, oceni i uwiadomi niezwłocznie tych tylko Szanownych Członków, przez których przedstawieni kandydaci pierwszeństwo otrzymali, z wezwaniem, aby na dzień 1 lipca r. b. do Zakładu P. Platego do Zwierzyńca w gubernii Lubelskiéj okręgu Zamojskim odesłani byli. Gdyby skutkiem próby, który z odesłanych kandydatów został oddalony, w miejsce jego powołany będzie inny z kolei następujący, i o tém uwiadomiony zostanie ten Członek Towarzystwa, który go przedstawił.

Do Właścicieli zakładów fabrycznych.

Komitet Towarzystwa Rolniczego uwiadamia także niniejszém Szanownych Właścicieli fabryk narzędzi rolniczych, jak równie Panów Majstrów ciesielskich, mularskich, iż gotów jest wejść z nimi w układy o kształcenie terminatorów na zasadach podobnych tym, jakie służyły za podstawę umowy z Panem Platem zawartéj, a poniżéj zamieszczonéj. Rodzaj rzemiosła, odmienność okolicy zamieszkiwanéj, mogą wprowadzić różne modyfikacye w umowach; głównych jednak zasad w umowie téj zawartych a w sprawozdaniu swém co do tego przedmiotu w niniejszym poszycie zamieszczonego obszerniéj wyłożonych (*), Komitet trzymać się w dalszych układach zamierza. Polegają one głównie na tém, iż Komitet całego kosztu utrzymania i nauki terminatorów brać na siebie nie może, ale wskazując miejsca do kształcenia najwłaściwsze, urządzać warunki rzemieślniczéj praktyki, rozciągać nad terminatorami nadzór i opiekę, i nakoniec pewną tylko część kosztów utrzymania i nauki w sposobie pomocy udzielać.

(*) Zobacz stronnice 381 i następne.

Komitet zatém wzywa niniejszém Szanownych Fabrykantów i Panów Majstrów rzemiosł wyżéj przytoczonych, którzyby umowy na tych zasadach z Komitetem zawierać chcieli, aby raczyli osobiście lnb na piśmie zgłaszać się do bióra Komitetu z określeniem bliżéj szczegółów zawrzeć się mającéj umowy dotyczących.

Kontrakt z Panem Platem.

Między Ludwikiem Górskim Członkiem Komitetu Towarzystwa Rolniczego z mocy upoważnienia tegoż Komitetu, na posiedzeniu w dniu $^3/_{15}$ stycznia 1859 roku wydanego, działającym, a Panem Plate właścicielem Fabryki narzędzi rolniczych w Zwierzyńcu, w gubernii Lubelskiéj, powiecie Zamojskim położonéj, stanęła następująca umowa.

§ 1.

P. Plate obowiązuje się przyjmować corocznie do swojéj fabryki na lat dwa po sześciu młodych terminatorów rzemieślniczych, jacy mu przez Komitet Towarzystwa Rolniczego wskazani będą, a mianowicie: terminatorów kowalskich trzech, ślusarskich dwóch, stolarskiego jednego i dokładać wszelkiego starania, aby powierzeni mu młodzi ludzie wykształcili się na uczciwych i zdatnych rzemieślników.

§ 2.

Oddawani będą na naukę tacy tylko terminatorowie, którzy już rok przynajmniéj w jedném z powyższych rzemiosł pracowali, i dowiodłszy swéj pojętności, jakoteż i zamiłowania do obranego przez nich rzemiosła, dają tém samém rękojmię, że po latach dwóch nauki, wykształcić się będą mogli na zdatnych rzemieślników. Mniéj niż lat 18 wieku mający przyjmowani niebędą.

§ 3.

Licząc na takie usposobienie powierzonych mu terminatorów, P. Plate obowiązuje się bezpłatnie ich żywić, i mieć nad niemi najtroskliwszą moralną i materyalną opiekę.

§ 4.

Pożywienie terminatorów będzie zdrowe i posilne, tojest takie, jakiego ich wiek i praca, do której użyci będą, wymagają; wyjąwszy dni postne, raz na dzień mięso dostawać będą.

§ 5.

P. Plate terminatorów mu powierzonych pracą przeciążać nie będzie, wyjąwszy zatém nagłéj potrzeby, dłużéj nad 12 godzin na dobę pracować nie powinni. Nadto zapewnia, że tylko do robót fabrycznych terminatorów używać będzie.

§ 6.

Terminatorowie mieć będą przydanego dozorcę, którego obowiązkiem będzie czuwać nad ich postępowaniem w godzinach wolnych od pracy, z nimi razem mieszkać, a nadto w dni świąteczne i w czasie dłuższych zimowych wieczorów uczyć ich czytania, pisania i rachunków, do czego odpowiednią mieć powinien kwalifikacyą.

§ 7.

Wynagrodzenie dozorcy, niemniéj najęcie odpowiedniego mieszkania, koszta opału, światła, oprania, zakupienie książek elementarnych i do nabożeństwa, które każdy mieć powinien, oraz materyałów piśmiennych, ponoszone będą przez Komitet Towarzystwa Rolniczego z funduszów tegoż Towarzystwa,

§ 8.

Koszta powyższe, jeżeli zakład P. Platego w Zwierzyńcu pozostanie, wyznaczają się obecnie na pierwsze lat trzy jak następuje:

a) Za pomieszkanie z 4ch lub 5ciu izb złożone, rocznie złp. 150.

b) Za 10 sążni drzewa (216 stóp kub.) po złp. 12, razem złp. 120.

c) Za światło w czasie 6ciu miesięcy zimowych złp. 120.

d) Na wynagrodzenie dozorcy rocznie złp. 600.

Powyższe kwoty Komitet Towarzystwa P. Platemu wypłacać będzie co pół roku z góry, bez względu czy umówiona liczba terminatorów będzie lub nie będzie zapełniona. Nadto w miarę umieszczania terminatorów, Komitet płacić będzie P. Platemu na koszta oprania każdego z nich po złp. 2 miesięcznie, a za książki i materyały piśmienne po złp. 10 rocznie.

§ 9.

Sprawienie łóżek, pościeli, sprzętów domowych i kuchennych, dopełni P. Plate według spisu do niniejszéj umowy dołączonego, za ogólną summę złp. 1,444 zgodnie z nim umówioną, na koszt i rachunek Towarzystwa.

Wszystkie ruchomości spisem tym objęte, stają się własnością Towarzystwa, i po rozwiązaniu umowy właściwéj Delegacyi w Art. 16 wskazanéj, oddane być powinny. Odnowienie i naprawa zużytych ruchomości, za poprzedniém uznaniem i zatwierdzeniem tejże Delegacyi, kosztem Towarzystwa wykonaném będzie.

§ 10.

Każdy z terminatorów przybywających, powinien mieć koniecznie następujące ubranie:

Szpancer lub kapotę jednę.

Płaszcz lub kożuch jeden.
Fartuch skórzany jeden.
Spodni zimowych par dwie.
Butów par dwie.
Koszul cztery.
Gatek par trzy.

P. Plate mocen jest nie przyjąć do swego zakładu ucznia w powyższą odzież nie opatrzonego; na naprawę i zastąpienie zniszczonéj odzieży przeznacza się na rok drugi pobytu terminatora złp. 80, które do rąk P. Platego wypłacone będą z obowiązkiem przez niego przyjętym, poniesienia potrzebnych wydatków, z czego, z końcem roku właściwéj Delegacyi rachunek złożyć jest obowiązany.

Koszta powyższego ubrania ponoszone będą przez samego terminatora, jego rodziców lub opiekunów; Komitet zaś przedsięweźmie stosowne środki, aby wpływ kwoty złp. 80 na naprawę i zastąpienie zniszczonéj odzieży przeznaczony, był zabezpieczony.

§ 11.

Ponieważ P. Plate pewnym być nie może, iż terminatorowie jemu na naukę przez Komitet przysłani, będą już tak usposobieni, iż pracą swoją koszta utrzymania i żywienia opłacić potrafią; ponieważ nadto zamierzony przez Towarzystwo skutek powyższego kształcenia, o tyle tylko zapewniony będzie, o ile młodzież powyższa okaże istotnie zdolności i szczere rzemiosła zamiłowanie, o czém odrazu przekonać się nie można: przeto terminatorowie przysłani P. Platemu przez Komitet, odbywać będą u niego dwa miesiące próby, w ciągu których P. Plate mocen będzie każdego z nich, którego za niezdatnego uzna, z zakładu swego oddalić. Obowiązany tylko będzie uwiadomić o tém niezwłocznie Komitet

Towarzystwa, z wymienieniem powodu oddalenia, a Komitet nowego kandydata w miejsce oddalonego nadeśle. Oddalonemu kandydatowi P. Plate zaliczy na koszta powrotu do domu, w stosunku groszy 15 na milę, które mu przez Komitet zwrócone będą.

§ 12.

Koszta żywienia kandydatów przez czas dwumiesięcznéj próby, zapłacone będą P. Platemu w stosunku 40 groszy dziennie.

P. Plate obowiązany będzie donosić Komitetowi o dniu przybycia każdego kandydata, i utrzymywać kontrollę wykazującą datę przybycia, oddalenia lub stanowczego przyjęcia na terminatora do swego zakładu przysłanych mu kandydatów i wyciąg téj kontrolli z końcem każdego roku Komitetowi przesyłać.

§ 13.

Kandydaci, którzy próbę dwumiesięczną odbyli i za zdatnych terminatorów przez P. Platego uznani zostali, będą mogli być przezeń oddalonymi z zakładu, jedynie z przyczyn nabytego kalectwa, lub za nieposłuszeństwo, zuchwałość, kradzież, zepsucie obyczajów, słowem, za przywary gorszące, i przewinienia wielkiéj wagi w ciągu pobytu dopełnione, nie inaczéj jednak, jak za poprzedniém uwiadomieniem Delegacyi nadzorczéj, i za uzyskaniem od niéj potrzebnego upoważnienia; w tym celu spisany będzie protokół, którego wyciąg P. Plate niezwłocznie Komitetowi prześle. Oddalonemu terminatorowi koszta powrotu do domu tak samo jak w Art. 11 wymieniono, P. Plate zaliczy.

§ 14.

Terminatorowie P. Platemu przez Towarzystwo powierzeni, zatrudniani będą w ten sposób, aby wszystkie

szczegóły rzemiosła dokładnie poznali: nie będą zatém wyłącznie do wyrabiania pewnych tylko szczegółów fabrykacyi używani.

Wykształconego przez lat dwa nauki terminatora, P. Plate dłużéj w zakładzie swoim samowolnie zatrzymywać nie może; wychodzącemu owszem wyda świadectwo, na jakie pracą i postępowaniem swojém zasłużył. Świadectwo to przez Delegacyę nadzorczą stwierdzone, wymieni, w jakiém rzemiośle kształcił się terminator, i o ile za zupełnie zdatnego do naprawy narzędzi, lub maszyn rolniczych i do robót gospodarskich uznanym być może.

§ 15.

Wybór dozorcy terminatorów należéć ma do P. Platego; obowiązany jednak będzie uzyskać zatwierdzenie onego przez Delegacyę nadzorczą.

§ 16.

Delegacya nadzorcza składać się będzie z proboszcza i z dwóch obywateli okolicznych (z których jeden przynajmniéj Członkiem Towarzystwa Rolniczego być powinien) przez Komitet za wspólném porozumieniem się z P. Platem do tego uproszonych i zamianowanych.

§ 17.

Delegacyi nadzorczéj i każdemu z jéj Członków, służyć będzie prawo zwiedzania w każdym czasie fabryki P. Platego, w celu przekonania się naocznie o sposobie utrzymania i zatrudnienia uczniów, o skuteczności dozoru nad ich moralném sprawowaniem rozciągniętego i o stanie ich zdrowia. Każdy Członek Delegacyi, mocen jest czynić uwagi swoje w powyższych względach P. Platemu, a gdyby tenże innego był zdania lub do nich za-

stosować się nie chciał, odwoła się do opinii i zdania Delegacyi, która zebrana w komplecie przynajmniéj dwóch Członków, P. Platego na konferencyę zaprosi, a rzecz rozpoznawszy, opinię mu swoję oświadczy. W razie odmiennéj P. Platego opinii, Delegacya zawiadomi o tém Komitet Towarzystwa, którego dycyzyi w przedmiotach umowy niniejszéj dotyczących, P. Płate zupełnie się poddaje.

§ 18.

Na przypadek choroby któregokolwiek z terminatorów lub kandydatów, P. Plate sam środki zaradcze przedsięweźmie, czyto przez przywołanie lekarza, czy przez umieszczenie chorego w najbliższym szpitalu, a rachunek kosztów przez Delegacyę nadzorczą zatwierdzony prześle Komitetowi, który zwrot kosztów zarządzi.

§ 19.

W niedzielę i święta uroczyste, terminatorowie i kandydaci pracą ręczną zatrudniani nie będą; P. Plate obowiązany będzie dopilnować, aby w dniach tych bywali na nabożeństwie, i aby przynajmniéj trzy godziny nauką czytania, pisania i rachunku w dniach tych zajęci byli.

§ 20.

Zmiany w niniejszéj umowie, których potrzebę doświadczenie wskaże, za porozumieniem się Komitetu lub upoważnionéj przez Komitet osoby z P. Platem wprowadzone być mogą.

§ 21.

Niniejsza umowa zawiera się na lat sześć, zaczynając od dnia 1 lipca r. b.; lecz za dwuletniém każdéj strony wypowiedzeniem wcześniéj rozwiązaną być może.

§ 22.

Nakoniec umowa ta przez P. Plate przyjęta, nabierze mocy obowiązującéj od chwili zatwierdzenia jéj przez Komitet Towarzystwa Rolniczego.

Umowa niniejsza w dwóch jednobrzmiących egzemplarzach spisana, przez obiedwie strony podpisaną zostaje.

w Warszawie, dnia 6 (18) stycznia 1859 r.

(podpisano) *Ludwik Górski.*
(podpisano) *Edward Platé.*

Spis i oszacowanie

łóżek, pościeli, sprzętów domowych i kuchennych, przeznaczonych dla terminatorów mających być umieszczonemi u Pana Platego na mocy umowy z dnia 6 (18) stycznia 1859 r., które to sprzęty dozorowi P. Platego poruczają się.

Tarczanów 12, po złp. 10	złp.	120
Skrzynek 12, po złp. 10	„	120
Stołków 12, po złp. 2.	„	24
Stołów z dwiema szufladami 6, po złp. 10 . .	„	60
Sienników 12, po złp. 8	„	96
Poszewek 24, po złp. 3.	„	72
Prześcieradeł spodnich i wierzchnich pod deki czyli kołdry 48, po złp. 9	„	432
Kołder 12, po złp. 20.	„	240
Szafa na bieliznę pościelną.	„	40
Zegar ścienny jeden	„	40
Sprzęty kuchenne i stołowe	„	200
Ogółem	złp.	1444

Warszawa, dnia 6 (18) stycznia 1859 r.

Kontrakt powyższy na posiedzeniu Komitetu Towarzystwa Rolniczego, z dnia 18 stycznia 1859 r. zatwierdzonym został.

ROZMAITOŚCI.

Kilka słów o Bartnictwie Kanitza.

(z ryciną.)

Gdy w rozlicznych artykułach o pszczelnictwie po pismach naszych rolniczych, nikt dotąd nie wspomniał o sposobie hodowania pszczół, jaki korzystnie wypróbował i zaprowadził w całych Wschodnich Prusach niejaki Kanitz we wsi Heinrichsdorf zamieszkały, którego to sposobu i ja już od dwóch lat z korzyścią doświadczam z polskiemi ulami; pospieszam przeto podzielić się z ziomkami memi owocem tego doświadczenia.

Kanitz zaprowadziwszy u siebie sposób Dzierżona, gdy się przekonał że jest zakosztowny i nie pozwala bartnikowi dowolnego szafami rozrządzania; chwycił się nowego sposobu, który zależy na tém:

1. Że w miejsce szaf Dzierżona, poprawił dawne staropolskie pnie, zaprowadził kuszki nowego wynalazku i szafki pojedyncze, na sposób Dzierżona, złożone z bali dwu-calowych.

2. Że na zimę zamiast pasieki Dzierżona, okolonéj płotem kosztowném, pnie zakopuje w ziemię.

3. Żę dzieli pasiekę na dwie części, tojest na rojową i miododajną: piérwszą przeznacza do rozmnażania pszczół, drugą do wydawania miodu.

Skutkiem tego urządzenia zyskują się następne korzyści:

a) Przy tańszych ulach, łatwiéj jest i biédniejszej klassie ludności, (a o tych głównie idzie w rolnictwie) ulepszać bartnictwo.

b) że są więcéj zabezpieczone od złodzieja.

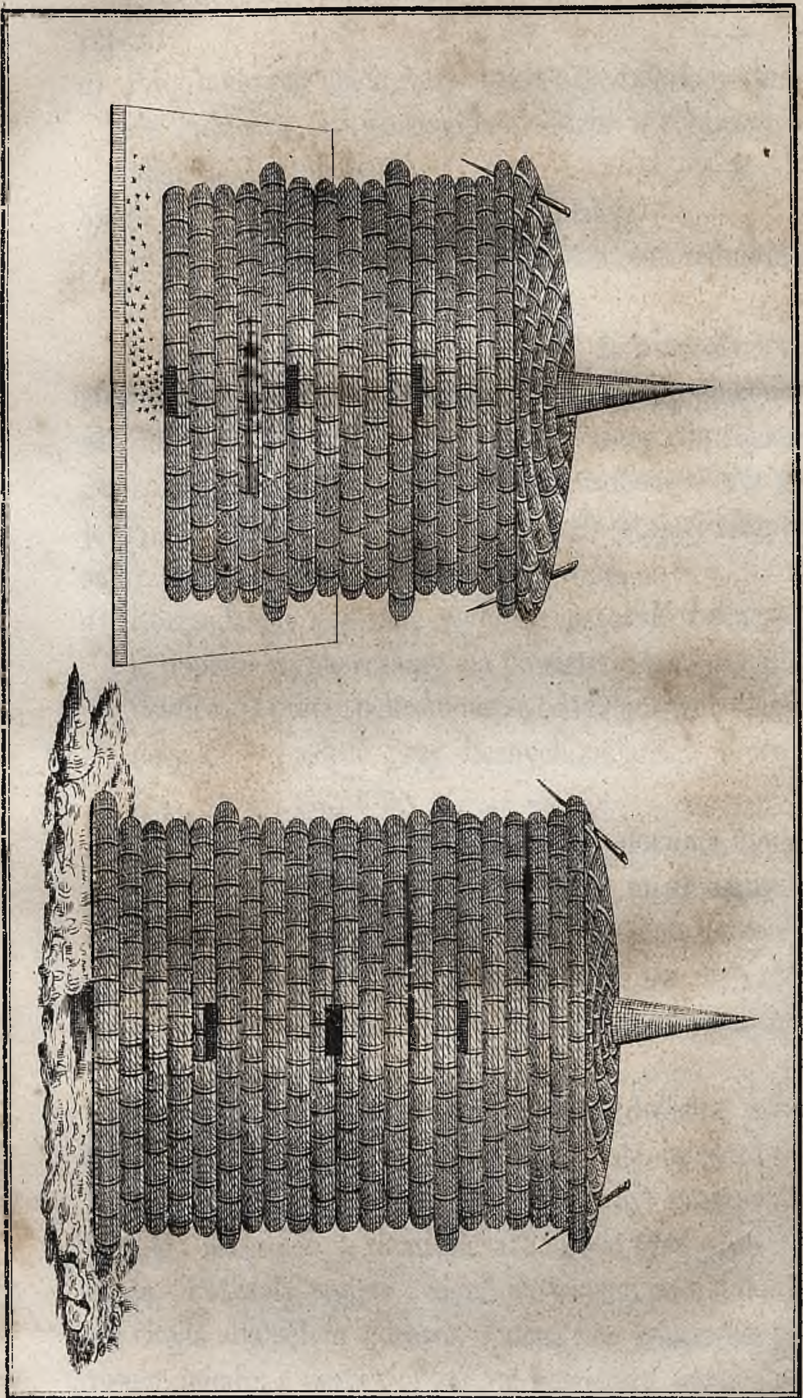
c) ułatwia przezimowanie pszczół z oszczędnością miodu.

Wiadomo bowiem z doświadczenia, że pszczoły wystawione na działanie powietrza, przy częstéj jego zmianie, ilekroć przeczuwają większy mróz, zaczynają się zaraz ruszać, aby ogrzać miód a tym sposobem więcéj go jedzą; kiedy zakopane w ziemi przy jednostajnéj temperaturze zawsze go równą ilość spożywają.

d) Rozrządzając dowolnie wylotem pszczół, w tenczas je dopiéro wypuszczamy na powietrze, kiedy ciepło ustalone, a przeto ochronione są od tysiącznych klęsk, na jakie w pasiece przy licznych zmianach powietrza bywają narażone.

e) Podziałem na dwie części pasieki nie doznają nigdy głodu pszczoły, bo młode roje z pni miododajnych miodem zasilają się; ochrania to zarazem pszczoły od zatrucia, na jakie często w latach dla nich niepomyślnych są narażane, gdy kupnym miodem żywić je musimy.

Doświadczam tego bartnictwa od lat dwóch z pniami tylko staropolskiemi, i przekonałem się, że jest praktyczne i korzystne. Szafy Dzierżona zbyt kosztowne, ciężkie i na gnicie w ziemi narażone, do tych prób nie służą. Pszczoły wyjęte z ziemi na wiosnę po ustaleniu się ciepła znalazłem zdrowe, mocne i ze znacznym zapasem miodu; a zostawionym na powietrzu przez zimę pszczołom, żywności dokładać musiałem: pszczoły zakopywane wydały mi po kilka mocnych rojów, a wszystkie

na zimę podostątkiem miały miodu; z pasieki wcale się nie roiły, miodu nie dały, i ze szczupłym zapasem na zimę zachowane zostały.

Szczegółowe wiadomości o tym sposobie hodowania pszczół, ogłosił Kanitz w dziełku p. t: „Pszczelnictwo Miodowe i Rojowe w r. 1854 w Królewcu (Königsberg)" po polsku i po niemiecku (kosztuje złp. 2 gr. 15). Nadto wychodzi tamże od paru lat gazeta pszczelna (Bienenzeitung) po jednym arkuszu co miesiąc w kwartalnéj cenie złp. 1 gr. 7 ½. Przeznaczeniem jéj jest naprzód wskazywać czynności każdego miesiąca w pasiece, powtóre udzielać nowe odkrycia, i wydarzające się po pasiekach przypadki; prośby o radę, na które w odwrotnym numerze gazety udziela odpowiedź jeden z doświadczeńszych członków pszczelnictwa.

Rząd pruski uznawszy metodę Kanitza za najlepszą, popiera ją bardzo, i dlatego przeznaczył żelazny fundusz pszczelny dla zakupienia znacznéj ilości pszczół, które rozdano pomiędzy nauczycieli szkół elementarnych po wsiach, celem nauczenia dzieci obchodzenia się z pszczołami. Podzielono prowincyę Starych Prus na okręgi pszczelne, a w każdym z nich postanowiono jednego znawcę, którego zdanie w razach sporu jest stanowczém. Tenże rząd dla wzięcia pod opiekę téj ważnéj gałęzi gospodarstwa krajowego, ustanowił kodeks bartniczy w 16 artykułach.

Czyby i u nas nie wypadało Towarzystwu Rolniczemu wyjednać podobny kodeks dla kraju?

Czyby nie było dobrze żelaznym funduszem Towarzystwa zakupić i rozdzielić po różnych stronach kraju po kilka pni pszczół, celem zrobienia prób na sposób Kanitza?

Maciej Ordęga.

Dnia 1 lutego 1859 r.
w Strzegocinie pod Kutnem.

O pszenicy egipskiéj.

Pod dn. 6 stycznia r. z. podałem do Roczników Gospodarstwa Krajowego artykuł o pszenicy Egipską zwanéj, umieszczony w Zeszycie 1 tomu 32, w którym zapewniłem Rodaków, że się z niemi wiadomością o rezultacie z siewu téj pszenicy za rok 1858 podzielę. Pośpieszam więc uiścić się z danego słowa i uwiadomić Szanownych Ziomków, że pszenica ta o ile z siebie sądzę, nie zda się do naszego kraju. Nietylko bowiem wymarza, ale nadto w r. b. zasiana osobno od ozimej zwyczajnéj, tak się zmieniła, że zaledwie $^1/_3$ kłosów miało po bokach odrostki; wszystkie zaś inne kłosy były gładkie, do naszéj pszenicy podobne, tylko nieco dłuższe. Samo zaś ziarno jest daleko niższéj wartości od naszego, lubo nieco większe; plon jéj był bardzo lichy, tak, że z pół korca wysiewu, miałem tylko 2 garnce, kiedy na tym samym gatunku ziemi nasza pszenica wydała 5 ziarn. Nie radzę więc nikomu w nią się zaopatrywać.

Maciéj Ordęga.

Szczypiorno,
Dnia 26 stycznia 1859 r.

PRZEGLĄD WIADOMOŚCI

PRZEZ KORRESPONDENTÓW

TOWARZYSTWA ROLNICZEGO W KRÓLESTWIE POLSKIÉM,

za miesiąc **Luty**, *1859 roku nadesłanych.*

---

1. Kilka słów o lutowém Ogólném Towarzystwa Rolniczego Zebraniu.— 2. Stan powietrza. Roboty w polu. Inwentarz. Pasza. — 3. Ludność wiejska. — 4. Wiadomości handlowe. — 5. Rozmaitości. Kanalizacya rzeki Bzury. Sposoby zachęcające czeladź do dłuższego w służbie na miejscu pozostawania: w Tarnogrodzkiém i Pyzdrskiém.

1. W ubiegłym miesiącu, w którym Członkowie Towarzystwa mieli sposobność, na dorocznem Ogólném Zebraniu, bezpośrednio jedni z drugimi zamienić wszelkie wiadomości i wzajemnie służyć sobie objaśnieniem, radą, zachętą lub przykładem, cała działalność Członków Towarzystwa na chwilę zlała się w Warszawie, a wypadki téj działalności szczegółowo objęte są obrazem czynności Ogólnego Zebrania, w niniejszym poszycie Roczników w części już zamieszczonym, a w drugiéj części mającém znaléźć pomieszczenie w przyszłych poszytach. Nie dziw więc, że w miesiącu, w którym żywe słowo działało, korrespondencye mniéj znalazły przedmiotu i tém samém obfitemi nie są.

Dlatego téż dzisiejszy nasz przegląd w szczuplejszych przedstawi się rozmiarach; to wszakże nie będzie oskarżeniem działalności Członków Towarzystwa i Kor-

respondentów Okręgowych, i owszem, wszyscy dobrze czujemy, że ubiegły miesiąc nietylko nie był dla Towarzystwa straconym, ale jeszcze ożywił i dotychczasowe usiłowania pokrzepił.

Jak w organizmie człowieka, soki ze świéżych pokarmów i krew zużyta do serca napłynąwszy, następnie w płucach zetknięte z ożywczym tlenem, zbawiennemu ulegają przekształceniu, skutkiem którego krew świéża się wyrabia, a dawna oczyszcza się i przymiotów świéżéj nabrawszy, razem powraca do serca, aby ztamtąd rozlać się po całym organizmie i nową całe ciało ożywić siłą; tak w budowie naszego Towarzystwa Rolniczego, tę zbawienną płuc i serca funkcyę, dokonało Zebranie Ogólne, które szereg nowych Członków do grona Towarzystwa przyjmując, a na swych posiedzeniach, wszystkich Członków żywiąc czystą atmosferą szlachetnych celów i dążności—nietylko pokrzepia gorliwych, ale nawet uzdrawia tych, coby z jakiegokolwiek powodu w chorobliwym przybyli stanie, i ostatecznie na kraj cały rozlewa zdrowe, świéże i coraz silniejsze żywioły zgody, wytrwania, nauki i pracy.

Takie na nas sprawiło wrażenie tegoroczne Ogólne Zebranie Członków Towarzystwa. Podobneż wrażenia odbijają się prawie we wszystkich ostatnich raportach Członków Korrespondentów Okręgowych. Między innemi, z Bialskiego powiadą:

„Wszyscy zostajemy tu pod wpływem ostatniego zjazdu Rolniczego: jesteśmy zbudzeni z letargu, zelektryzowani; winszujemy sobie wzajemnie, iż Towarzystwo nasze zdobyło tak chlubne stanowisko, taką rozbudziło sympatyę w całym ogóle, iż prawie nie ma opozycyi, do któréj zazwyczaj bywamy tak skorzy. Uznajemy, iż nasze Towarzystwo Rolnicze jest świętością narodową, jak to nam powiedziano w sprawozdaniu Ko-

mitetu, ale też zarazem czujemy, iż zaledwie jesteśmy w przedsionku téj świątyni; rozpoczynamy zawód mozolny, lecz zaszczytny; nie ustawajmy, ale całemi siłami dla dobra ogółu pracujmy, a wtedy usilność nasza, oparta na religii i moralności, doprowadzi nas do celu, do którego dążymy."

Słusznie Korrespondenci piszą daléj, iż na Zebraniu Ogólném różne poruszone kwestye, wyrażone życzenia, lub wydane uchwały, więcéj jak na rok cały wszystkim Członkom pożytecznego dostarczają zajęcia, wskazują przedmioty do prób, doświadczeń i poszukiwań, z których wypadków wzajemnie jedni od drugich oczekiwać będziemy. Słowem, doroczne Zebrania Ogólne są i być powinny w organicznym biegu Towarzystwa Rolniczego ową siłą rozpędową, naprzód pożyteczną Towarzystwa działalność posuwającą.

2. Wszystkie ostatnie raporta donoszą, iż skutkiem łagodnego, poczynając od piérwszych dni b. m., stanu powietrza, rozpoczęto w polu różne czynności gospodarskie, które to roboty wszakże w drugiéj połowie, zwłaszcza od 18go i 20go b. m., przerwane zostały, dla obficie spadłego śniégu, oraz znacznie obniżonéj temperatury.

Te roboty w polu nie ograniczyły się tylko na wywożeniu i przyorywaniu mierzwy, na dokonywaniu odwracanki pod jęczmień i rośliny okopowe; ale nawet u niektórych, jak się wyraża Korrespondent z Miechowskiego, excentrycznych gospodarzy, posunęły się aż do siéwu owsa. Podobnież pisze Członek Korrespondent z Olkuskiego.

Wielu jednak gospodarzy obawia się złych skutków téj przedwczesnéj w lutym wiosny, gdyż w wegetacyi swéj, rozbudzone ozimy, mogą być prawdopodobnie w marcu, a nawet i kwietniu, mrozem jeszcze dotknięte.

Członek Korrespondent z Lelowskiego dodaje nawet, iż lud wiejski przepowiada w r. b. nader długie aż do Wielkiéjnocy mrozy.

W każdym razie, rzepaki ozime prawie powszechnie już ucierpiały. W Stopnickiém oceniają tę stratę na 20%, w Konińskiém do 50%, z Sandomierskiego zaś Członek Korrespondent powiada, iż w jego okolicy rzepaki prawie za przepadłe uważać należy.

Niektórzy też gospodarze niezadowoleni z dotychczasowego pozoru koniczyn, które z powodu zeszłorocznéj suszy podczas ich zasiewu, nigdy obiecującemi nie były.

Natomiast, ogólném jest zdanie, że inwentarz żywy, dzięki Bogu, szczęśliwiéj aniżeli spodziewać się było można, zimę przetrwał; w ogóle zdrowo się trzyma i nieźle wygląda.

W Czerskiém tylko i Sochaczewskiém Korrespondenci wspominają o wyjątkowych przypadłościach karbunkułowych, mianowicie w miejscach, więcéj od innych braku zdrowéj wody doznających.

W Siennickim zaś okręgu, Korrespondent, opisując rozpaczliwy stan okolicy pod względem braku paszy, dodaje, iż w wielu miejscach, bydło tak jest wynędznione, że je podnosić muszą, bo o własnéj sile ruszać się nie jest zdolném.

Łagodne powietrze dozwoliło już wprawdzie korzystać z pastewników po lasach i łąkach; jednakże środki te, nie są wystarczające.

Członek Korrespondent z Konieckiego donosi, iż piérwszych dni lutego w wielu miejscach już zasiano marchew tak zwaną olbrzymią, na karm dla inwentarza.

Buraki i kartofle, jak dawniéj już donosiliśmy, niemałą w roku bieżącym były pomocą.

Członek Korrespondent z Szadkowskiego, dowodząc, iż z różnych sposobów zadawania kartofli bydłu, a zwłaszcza też koniom na paszę, gotowane najodpowiedniejszemi się okazały; zaleca apparat do gotowania kartofli, pomysłu hr. Saverna z Anglii, podług którego pan Ruffer w Wrocławiu, ten apparat wykonywa po rs. 90. Korrespondent z doświadczenia własnego apparat ten gospodarzom zaleca, jako nader prosty i dogodny.

Kartofle w ogóle dosyć dobrze się przechowują; wydatek z nich spirytusu średni, cena zaś okowity stosunkowo nizka.

Czynność w fabrykach cukrowych w wielu miejscach ukończona; wydatek cukru z buraków niezły; wszakże fabrykanci niezadowoleni z obniżającéj się ceny cukru. Buraki od potrzeb cukrowni zbywające, oraz wytłoczyny burakowe, do téj jeszcze chwili, na karm dla bydła używane, nie przestają znaczną być pomocą w żywieniu inwentarza.

Przy nadchodzącéj wiośnie, ceny inwentarza, zwłaszcza roboczego, jak zwykle podnoszą się, a w wielu miejscach na brak wołów narzekają. Owce, lubo dotąd zdrowo się trzymają, jednakże stosunkowo do lat zwykłych, mniéj w wełnę obfitują. W ogóle, bardzo wiele jagniąt z tegorocznego zimowego wykotu wyzdychało.

Niektórzy Korrespondenci, jak z Szydłowskiego, nadmieniają, iż jagnięta z kwietniowego i majowego r. z. wykotu, stosunkowo najlepiéj się trzymają.

3. Stan zdrowia ludności wiejskiéj powszechnie jest dobry. Ostatnie wszakże zmiany powietrza miejscami szkodliwie oddziałały; w Zgierskiém, z powodu zaziębień, między dziećmi śmiertelność; w Konińskiém zaś, nawet między dorosłymi tyfus miał się okazać.

Korrespondenci, mianowicie z Płockiego, nie przestają zwracać uwagi na dobry moralny i fizyczny

wpływ, wywierany przez utrzymującą się między ludem wiejskim wstrzemięźliwość. Niektórzy z Korrespondentów dodają, iż głównie z tego powodu więzienia i szpitale są, dzięki Bogu, obecnie tak puste, jak nigdy jeszcze nie były. Wymowność faktu tego żadnych nie potrzebuje objaśnień.

4. Obroty handlowe w ubiegłym miesiącu, w porównaniu do miesiąca stycznia, nie przedstawiają zmian widocznych; ceny zboża w ogóle w mierze się trzymają; żyto stosunkowo najwięcéj pokupne. Ostatnie zagraniczne rapporta, donoszą o obniżających się cenach na żyto, a więcéj jeszcze na pszenicę. Zapasy zepsutego ziarna pszenicy, ciągle są znaczne; ziarno to bowiem, przy obniżonéj nawet cenie, kupca nie znajduje. Głównie ziarno wyborowe żądaném jest na konsumcyę, i to téż znacznie lepiéj płacone. W Warszawie cena dobréj pszenicy trzyma się około 6 rs. za korzec. W ogóle jednak mało przedaje się pszenicy, a przy spodziewanym z nadchodzącą wiosną znacznym dowozie, ceny prawdopodobnie się obniżą. Niepewności wszakże polityczne, skoro w jednę lub drugą stronę rozstrzygnięte zostaną, niewątpliwie przeważnie na ceny produktów oddziałają. Dotychczasowy stan, w ogóle, kupców od działań powstrzymuje. Dla téj téż przyczyny, nawet o wełnę kontrakty mniéj licznie w lutym, aniżeli w poprzednim miesiącu były zawierane. Należy jednak przypuszczać, iż w każdym razie wełna będzie poszukiwaną.

Cukier lubo po nizkich cenach, w znacznych partyach przez fabryki w ostatnim miesiącu został uprzedanym. Gdyby nie trudność komunikacyi do Cesarstwa, złemi drogami spowodowana, odbyt cukru, korzystniejsze jeszcze fabrykom naszym przedstawiłby widoki. Zaradzając téj trudności, z wiosną nasz cukier, ma być poraz piérwszy wodą na Gdańsk transportowany do Pe-

tersburga. Do sprzyjających dla fabrykacyi okoliczności, zaliczyć należy znacznie zmniejszoną defraudacyę cukru zagranicznego, z którym nasz krajowy, coraz ściślej konkurrencyę wytrzymać będzie zdolnym.

Na tegoroczny wszakże bilans prawie wszystkich fabryk cukrowych, nader niekorzystnie oddziaływa, jak to już w poprzednich wspominaliśmy miesiącach, zbyt wielka stosunkowo skali od cukrowni obfitości buraków, których przerobić nie będąc w stanie, fabryki z wyraźną stratą pozbywać były zmuszone.

— Roboty około kolei Warszawsko-Petersburgskiéj ciągle postępują, a w roku bieżącym znaczny krok uczynić mają. Na Gdańsk z Anglii szyny w czerwcu przybędą, oraz mosty żelazne w rozebranych częściach, dla linii téj potrzebne. Przedsiębiercy powszechnie narzekają na brak i trudność dostania robotników, właściciele zaś ziemscy w okolicach przez które kolej przechodzi, do robót gospodarskich, najem znacznie drożéj płacić są zmuszeni.

5. W poszycie Październikowym r. z. Roczników Gos. Kr. (str. 592) przyobiecaliśmy podać do wiadomości czytelników, instrukcyę przed kilką laty do Gubernatorów cywilnych przez Komissyę Rząd. Spr. W. i D. wydaną, a dotyczącą warunków, pod jakiemi rząd, obywawatelom ziemskim, udzielać gotów zaliczenia, na przedsiębierstwa osuszania łąk, bagien i t. d.

Z obietnicy tej nie mogliśmy się dotąd wywiązać, z powodu, że instrukcye te na nowo wzięte pod rozbiór, ulegają jeszcze uzupełnieniom, które skoro dopełnione zostaną, niebawem czytelnicy znajdą je w Rocznikach. Dziś nadmienimy tylko, na zasadzie doniesienia Czł. Korrespondenta ze Zgierskiego, iż odpowiadając dawnemu już życzeniu nadbzurnych właścicieli ziemskich, skanalizowanie części téj rzeki ma być dokonane

spólnemi siłami stowarzyszonych obywateli, przy pomocy zaliczenia ze strony rządu, podług wyżéj wspomnionych zasad udzielić się mającego. Stosowna w téj mierze protokólarna deklaracya została w dniu 7 b. m. w Warszawskim Rządzie Gubernialnym złożona.

— Pośród narzekań ogólnych na brak czeladzi folwarcznéj, winniśmy zanotować jeden ze środków zaradczych, jaki w rapporcie Czł. Kor. Okr. Tarnogrodzkiego znajdujemy.

W roku zeszłym i bieżącym, jeden z wojtów gmin tutejszego okręgu, pisze Korrespondent, widząc w swéj gminie coraz bardziéj wzrastającą ludność bez zajęcia, po większéj części próżniaków, co wyrażając się po włościańsku, jest skutkiem lekkiego czasu, tojest taniości zboża, postanowił, o ile zakres jego władzy pozwala skłonić ich do służby stałéj za parobków, fornali, pastuchów i t. p. W tym celu gdy minął Nowy Rok, uformował listę wszystkich wyrobników, w swéj gminie, zwołał ich do siebie, i zalecił, aby się do pewnego czasu, postarali wynaleźć dla siebie stałe zajęcie, w przeciwnym razie on sam o takowe im się postara; gdy jednak zalecenie to nie skutkowało, i wyrobnicy wymawiali się, że stałéj służby znaleźć nie mogą, zawiadomił sąsiednie folwarki, że znaczna liczba robotników w gminie jego, życzy sobie przyjąć obowiązki stałe, zaprosił potrzebujących, aby na termin naznaczony do kancellaryi jego przybyli, oraz na tenże termin zawezwał rzeczonych wyrobników. Za wpływem wójta gminy, ci ostatni pobrali zadatki do służby na folwarki, a jakkolwiek wielu z nich dla próżniactwa i złych nałogów wkrótce opuściło przyjętą służbę i wróciło do życia próżniaczego, znajdując w takich razach tymczasowy przytułek u włościan gospodarzy swoich krewnych lub znajomych—inni

jednak pozostali w służbie; z czego obustronne dogodności i korzyści wynikły.

— Z drugiéj strony winniśmy przytoczyć z rapportu Czł. Kor. Okr. Pyzdrskiego, inny środek mogący ludność wiejską do służby folwarcznéj zachęcić. Oto wyjątek z rapportu:

„Jedną z instytucyj, któréj upowszechnienia życzyćby należało, jest zabezpieczenie dla czeladzi i komorników na starość bytu i utrzymania, przez stosowne ich wynagrodzenie, jeśli w jedném miejscu poczciwie i pracowicie czas pewien wysłużyli. Zwrócił już na to swoję baczność Komitet Tow. Rol., uważając tego rodzaju wynagrodzenia, raz jako obowiązek właścicieli, a powtóre jako środek wpływający na umoralnienie i poprawę kmiotków naszych. Otóż w jedném z gospodarstw okręgu naszego, właściciel urządzając włościan, prócz czynszowników utworzył 16 rol po 5 ½ morgi, które obsadził komornikami. Oddzielił następnie od gruntów dworskich 4 role takiejże obszerności, przeznaczone na emerytury dla rzeczonéj czeladzi. Każdy z czeladzi lub komornik, który wysłuży we wsi lat 30, otrzymuje dożywotnie roli 5 ½ mórgów i pomieszkanie, z któréj to roli i mieszkania żadnéj powinności nie odrabia ani podatku nie płaci. Po jego śmierci rola przechodzi na najstarszego we wsi komornika lub parobka. Urządzenie powyższe jest już od lat 10 zaprowadzone; ludzie we wsi trzymają się, z ojca na syna, żaden służby ani komornego nie opuszcza, chyba wyjątkowo, dla złego prowadzenia, bywa wydalony: wszyscy są chętni, życzliwi i pracowici."

Warszawa, d. 28 lutego 1859 r.

OGŁOSZENIA.

ZARZĄD SPÓŁKI JEDWABNICZÉJ.

Przy zbliżającéj się porze wiosennéj, donosi, że jak w latach dawniejszych, tak i obecnie dla ułatwienia nabycia: **nasienia morwowego, jajeczek jedwabniczych**, oraz **drzewek** i **płonków morwowych**, zarządził sprzedaż tych przedmiotów w *Składzie Domu Komissowego, Nasion, Produktów i Narzędzi Rolniczych* przy ulicy Krakowskie - Przedmieście Nro 391 pod firmą *A. Rodkiewicz.*

Nasienie morwowe pochodzące z plantacyi drzew morwowych w Czyżowce pod Kijowem, a zatém klimatowi naszemu przyswojone, sprzedaje się łut po kop. 15.

Jajeczka jedwabnicze krajowego pochodzenia $^1/_4$ łuta kop. 45 wraz z pudełkiem.

Tamże czynić można zamówienia na *drzewka* i *płonki morwowe*, ze szkółek krajowych po cenach następujących:

Płonek	2-letnich	kopa. . . .	złp.	2 gr.	15.
Drzewek	3-letnich	„	złp.	10. „	—
„	4-letnich	„	złp.	15. „	—
„	5-letnich	„	złp.	30. „	—
„	6-letnich	„	złp.	50. „	—

Ceny drzewek podane są tu wraz z opakowaniem. Obstalunki przyjmują się począwszy od kopy 2-letnich *płonków* i 3-letnich *drzewek*, zaś od pół kopy 4ro, 5cio i 6-letnich drzewek. Obstalunki na zakupienie *drzewek* z uiszczeniem należnéj opłaty czynić można u pana *Rodkiewicza* bądź osobiście, bądź przez frankowane listy aż do dnia 1 kwietnia.

Gdy z powodu Reskryptów Komissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych z dnia $^{14}/_{26}$ marca 1858 roku N^ro^ 2,081 i z dnia $^{19}/_{31}$ maja t. r. N^ro^ 3,782 zalecających sadzenie drzew morwowych około cmentarzy grzebalnych i kościelnych, a nadto zachęcających mieszkańców miast i wsi do zaprowadzenia plantacyi morw i Nauczycieli szkółek elementarnych, do sadzenia drzew morwowych, tam gdzie się okaże tego możność, Zarząd Spółki z różnych stron kraju otrzymuje zgłoszenia; chcąc więc ile to jest w jego mocy ułatwiać nabycie *drzewek morwowych,* donosi, że prócz obstalunków w Warszawie czynionych, plantacya znajdująca się w dobrach Giebułtów pod Miechowem dostarczyć może w tym roku 2,000 sztuk drzewek 6^cio^-letnich, po następujących cenach:

kopa wyborowych złp. 60.
„ średnich. . . . „ 40.
„ mniejszych . „ 30.

Ktoby życzył nabyć kóp trzy i więcéj, może mieć takowe należycie opakowane i dostarczone do stacyi kolei Żelaznéj w Zawierciu za dopłatą 1 rubla od kopy. O nabycie tych drzewek zgłaszać się należy wprost do Zarządu Dóbr Giebułtów, stacya pocztowa Miechów.

DOM HANDLOWO-KOMISSOWY

Nasion, Produktów i Narzędzi Rolniczych

w Warszawie, Krakowskie-Przedmieście N^ro^ 391 obok Kościoła PP. Wizytek.

Zachęcony przez niektórych znakomitych obywateli do zajęcia się handlem szczególnie na usługi gospodarstw wiejskich przeznaczonym, założyłem Dom Handlowo-Komissowy dla kupna i sprzedaży nasion, produktów i narzędzi rolniczych.

Przedmiotem zajęć tego Domu jest nietylko kupno i sprzedaż na swoje własne ryzyko, ale i pośrednictwo w kupnie i sprzedaży wszelkich przedmiotów gospodarstwa wiejskiego, oraz ułatwianie interesów mających związek z rolnictwem, czyli zajęcie się komissami.

Drogość nasion w tym roku jest przyczyną, dla któréj nie mogę zniżyć cen tak, jakbym tego sobie życzył, chociaż w oznaczeniu takowych na machiny rolnicze, pochodzące z fabryki H. Cegielskiego w Poznaniu, jakoteż i na nasiona sprowadzane z zagranicy, starałem się utrzymać zasadę, aby częstszym raczéj niż większym zyskiem zaspokoić koszta niezbędne do utrzymania mojego zakładu.

Tak postępując i zyskawszy sympatyę ziemian, spodziewam się, że z czasem będę mógł zaopatrzyć mój dom nietylko w nasiona i machiny powszechnie używane, ale nawet i w takie, które chociaż są użyteczne, mniéj jednak są znane ogółowi.

Pozostawiając sobie na późniéj ułożenie stałych warunków, według których będę mógł uskuteczniać komissa, przyjąłem tymczasowo zasadę zwyczajnych handlów komissowych, tojest:

1. Za ułatwienie sprzedaży zboża w Warszawie 2% od summy otrzymanéj ze sprzedaży, nie licząc składowego, przerobki i assekuracyi, które idą na koszt producenta.
2. Od koniczyny razem ze składowém 20 złp. od korca.
3. Od innych produktów gospodarczych, jakoto: serów, masła, suszonych owoców i t. d. po 10% razem ze składowém.

Jeżeliby zaś towar nie został sprzedany, to żądam 2% przy odbiorze jako wynagrodzenie za skład.

Przy znaczniejszych obstalunkach lub komissach, warunki wyżéj podane mogą być zmienione, stosownie do szczególnéj umowy.

Co do machin powszechnego użytku sprowadzanych z zagranicy, to prawie wszystkie oznaczone są w moim cenniku dołączonym do Roczników za miesiąc Luty. Sprowadzanie zaś na żądanie innych machin nie

wymienionych w cenniku, zależéć będzie od szczególnéj umowy.

Przy sprowadzaniu nasion, drzewek i machin z zagranicy biorę 2 % komissowego, oprócz kosztów transportu, drogowego, deklaracyi i innych opłat, które dla wszystkich przedmiotów sprowadzanych, według praktyki dotychczasowéj są następujące:

1. Przewóz, stosownie do taryffy dróg żelaznych.
2. Opakowanie, które stosownie do przedmiotu może być droższe, tańsze lub żadne.
3. Wagowe i ważenie, mniéj więcéj 4 kop. sr. za centnar.
4. Kwit i deklaracya na transport 2 rub. sr.
5. Prowizya expedytorowi na granicy po 12 $\frac{1}{2}$ kopiejek od centnara.
6. Drogowe od machin rolniczych po 45 kop. sr. a od nasion po 15 kopiejek od centnara.
7. Ładowanie na komorze lub kolei mniéj więcéj po 5 groszy za centnar.
8. Przewóz z kolei stosownie do ilości wagi transportu od 7 do 20 groszy za centnar.
9. Złożenie z furmanek do składów.
10. Składowe.

Aby jednak uniknąć zbyt drobnych rachunków, można zreasummowawszy wszystkie koszta, umówić się co do summy za jaką ma być dostarczony żądany przedmiot czy to do Warszawy czy nawet w inne miejsce.

Przy obstalunkach zalicza się $\frac{1}{3}$ wartości żądanego przedmiotu, a $\frac{2}{3}$ uiszcza się przy odbiorze.

W końcu, mam honor zapewnić, że wszystkie nasiona pastewne i więcéj używane ogrodowe, bez względu że staram się je nabywać w kraju, a w konieczności w domach handlowych zagranicznych reputowanych i z osobném zastrzeżeniem, sam jednak probuję, i te jedynie puszczam w sprzedaż, które okazały zdolność kiełkowania.

A. Rodkiewicz.

SPROSTOWANIA.

W Numerze Styczniowym r. b.:

na str.	147	wierszu	3	*zamiast:*	Collenau	*czytaj:*	Colleman
„	148	„	17	„	formy	„	fermy
„	„	„	28	„	Willonghby	„	Willoughby
„	154	„	28	„	pociąganego	„	pociągowego
„	155	„	33	„	graber	„	gruber
„	156	„	16	„	Willonghby	„	Willoughby
„	„	„	18	„	„	„	„
„	157	„	11	„	Belli	„	Bell's
„	229	„	10	„	Proszno.		Proszew. M. Oborski

Wolno drukować.

Warszawa, d. 5 (17) Marca 1859 roku.

Censor, Radca Kollegialny, **Stanisławski.**

WYKAZ PORÓWNAWCZY

Wiadomości z korrespondencyj miesięcznych przez Członków Korrespondentów Okręgowych, za miesiąc Luty 1859 roku Towarzystwu Rolniczemu w Królestwie Polskiem nadesłanych.

Powiat	Nr	Okręg	Nazwisko Korrespondenta	W omłocie: Pszenica	Żyto	Rzepak zimo:	Jęczmień	Owies	Groch	Gryka	Koniczyna			Wydatek okowity z kartofli	Ilość paszy	Wypas bydła na wywarach	Mleczność krów	Wychów cieląt	Trzoda chlewna	Wychów drobiu	Wychów owiec	Stan zdrowia inwentarzy	Stan zdrowia ludności wiejskiej	Ceny Robotnika, Dzień (Kopiejki srebr.): Męzki	Kobiecy	Czeladni
1. Warszaws.	1	Warszawski.	Ludwik Rossman	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	15	12	10
	2	Czerski	Tomasz Wilkoński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	3	Błoński	Stanisław Skrutkowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	15	7,5	7,5
2. Stanisławo.	4	Stanisławow.	Antoni Godlewski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	5	Siennicki	Ewar. Meyer. Witold Horodyński.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17,5	12	10
3. Rawski	6	Rawski	Władysław Wolff	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	7	Brzeziński	Łukasz Berent	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	15	10	7,5
4. Łęczycki	8	Łęczycki	Alexander Trzaskowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	—	—	—	—	20	—	—
	9	Zgierski	Maxymilian Łebkowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	—	15	7,5	7,5
5. Łowicki	10	Łowicki	Alexander Rossmann	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	12	10
	11	Sochaczewski	Ludwik Małkowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	4	4	—	4	4	—	20	10	7,5
6. Gostyński	12	Gostyński	Eugeniusz Łempicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	10
	13	Orłowski	Władysław Walewski	3	4	—	3	4	1	4	—	—	—	—	—	—	3	4	—	4	—	—	—	12	9	6
7. Włocław.	14	Włocławski.	Jan Mittelstaedt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	10	7,5
	15	Kowalski	Emilian Kretkowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	3	2	3	4	4	—	4	4	15	7,5	5
	16	Radziejowski	Józef Skarbek	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	12	6
8. Kaliski	17	Kaliski.	Alexander Gołembowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	18	Wartski	Antoni Skupieński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	10
9. Koniński	19	Koniński.	Wiktor Lalewicz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	9	9
	20	Pyzdrski.	Władysław Chełmski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	9	—
10. Sieradzki	21	Sieradzki	Michał Kobierzycki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	—	—	—	18	9	7,5
	22	Szadkowski.	Korneli Romocki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	10	7,5
11. Wieluński	23	Wieluński.	Piotr Walewski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	24	Częstochow.	Alexander Lesiński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	12	—
12. Piotrkow.	25	Piotrkowski.	Zygmunt Płonczyński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	12	10
	26	Radomskow.	Felix Turski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	12	7,5
13. Radomski	27	Radomski.	Rudolf Dołasiński	2	3	—	2	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	15	10	7,5
	28	Kozienicki.	Ignacy Osławski. Maurycy Boski.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14. Kielecki	29	Kielecki.	Ludwik Oraczewski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	30	Jędrzejowski	Romuald Kozłowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15. Sandomie.	31	Sandomierski	Hipolit Popiel	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	10	—
	32	Staszowski	Włodzimierz Bobrownicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16. Opatowski	33	Opatowski.	Józef Kotkowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	15	—
	34	Solecki.	Antoni Jawornicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17. Opoczyń.	35	Opoczyński.	Ignacy Drużbacki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	7,5	—
	36	Koniecki.	Franciszek Bocheński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	7,5	7,5
	37	Szydłowiecki	« « «	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	7,5	7,5
18. Miechow.	38	Miechowski	Władysław Bielski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	9	7,5
	39	Proszowski	Romuald Gostkowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	10
	40	Szkalbmierski	Felix Chwalibóg	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	4	—	—	—	—	—	15	7,5	7,5
19. Olkuski	41	Olkuski	Stefan Czarniecki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	3	3	—	—	20	12	7,5
	42	Lelowski	Adolf Schütz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	7,5	—
	43	Pilicki	Paweł Wietcki	4	4	—	4	4	2	—	4	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	9
20. Stopnicki	44	Stopnicki	Leonard Bielecki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	12	7,5
	45	Szydłowski	Zygmunt Humnicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	10
21. Lubelski	46	Lubelski.	Alexander Bieliński	4	4	—	3	4	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22,5	10	—
	47	Lubartowski	Ludwik Grabowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	48	Kazimierski.	Kazimierz Wydrychiewicz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	10	7,5
22. Krasnos.	49	Krasnystaw.	Wincenty Bielski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	50	Chełmski	Antoni Rulikowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	7,5	7,5
23. Hrubiesz.	51	Hrubieszow.	Felix Teleżyński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	6
	52	Tomaszowski	Tytus Woyciechowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	6	5
24. Zamojski	53	Zamojski	Konstanty Szunk	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	10	7,5
	54	Tarnogrodzki	Teodor Rolbiecki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	4	4	4	4	4	3	15	10	10
	55	Kraśnicki	Konstanty Łempicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
25. Siedlecki	56	Siedlecki	Alexander Izdebski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	40	15	10
	57	Węgrowski	Maxymilian Oborski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	18	9	6
26. Łukowski	58	Łukowski	Antoni Dmochowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	7,5	7,5
	59	Garwoliński.	Eugeniusz Olszewski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20	10	10
	60	Żelechowski.	Adam Cieciszowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27. Bialski	61	Bialski	Józef Łoski. Wł. Buchowiecki	3	3	—	3	3	2	2	4	—	—	3	2	2	3	3	3	3	5	5	—	20	10	7,5
	62	Łosicki.	Władysław Orłowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28. Radzyński	63	Radzyński.	Felix Rotarski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	64	Włodawski	Seweryn Biernacki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29. Płocki	65	Płocki.	An. Klimkiewicz. St. Chrzanowski.	2	3	—	3	3	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	5
30. Pułtuski	66	Pułtuski.	Pisarzowski. Piwkowski. Koskowski.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	7,5
31. Lipnowski	67	Lipnowski.	Dom. Dziewanowski. A. Chełmicki.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
32. Mławski	68	Mławski.	Br. Lasocki. Karol Sonnenberg.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	4	4	4	—	—	—	12	7,5	—
33. Przasnyski	69	Przasnyski	St. Kisielnicki. Józef Jackowski.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
34. Ostrołęcki	70	Ostrołęcki.	A. Ciemniewski. Mac. Marchwicki.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	7,5	5
35. Łomżyński	71	Łomżyński	Franciszek Lutosławski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	3	4	—	—	—	—	—	15	9	6
	72	Tykociński	Ludwik Fischer	3	5	—	4	3	3	5	2	—	—	3	—	—	3	4	—	—	4	4	5	20	15	15
36. Augustow.	73	Augustowski	Paulin Janiszewski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	9
	74	Biebrzański	Jan Woyczyński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	—
37. Sejneński	75	Sejneński	Józef Abłamowicz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
38. Kalwaryjs.	76	Kalwaryjski	Wik. Gawroński. Zyg. Gawroński.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	7,5	5
39. Maryamp.	77	Maryampolski	Kar. Dombrowicz. Józ. Woyzbun.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
			w przecięciu	3	3,7	—	3,1	3,4	1,7	3,1	3,3	—	—	3	2	3	2,5	3,5	3,7	3,7	4	4	4	17,5	10	7,5

CENY PŁODÓW

Nr	Okręg	Pszenicy (Korzec) R. sr.	Kop.	Żyta (Korzec) R. sr.	Kop.	Rzepaku zimowego (Korzec) R. sr.	Kop.	Rzepaku letniego (Korzec) R. sr.	Kop.	Jęczmienia (Korzec) R. sr.	Kop.	Owsa (Korzec) R. sr.	Kop.	Grochu (Korzec) R. sr.	Kop.	Gryki (Korzec) R. sr.	Kop.	Kartofli (Korzec) R. sr.	Kop.	Buraków cukrowych (Korzec) R. sr.	Kop.
1	Warszawski	5	50	2	85	9	—	—	—	2	85	2	20	4	—	2	55	—	90	—	45
2	Czerski	—	55	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Błoński	5	70	2	40	—	—	—	—	2	70	2	10	4	50	2	45	—	60	—	—
4	Stanisławow.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Siennicki	6	—	2	60	—	—	—	—	2	70	2	10	3	70	—	—	—	75	—	—
6	Rawski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Brzeziński	6	2	2	84	—	—	7	43	2	54	1	78	4	—	2	19	—	60	—	—
8	Łęczycki	6	30	3	60	7	50	7	50	2	70	2	10	—	—	2	40	—	60	—	—
9	Zgierski	7	—	3	15	—	—	—	—	2	65	2	10	—	—	2	25	—	75	—	—
10	Łowicki	5	40	2	85	—	—	—	—	2	70	2	10	—	—	—	—	—	75	—	—
11	Sochaczewski	5	50	2	50	—	—	—	—	2	70	2	—	5	—	—	—	—	60	—	—
12	Gostyński	6	—	3	15	—	—	—	—	2	70	2	10	—	—	2	70	—	60	—	90
13	Orłowski	6	—	3	—	—	—	—	—	2	70	2	25	—	—	—	—	—	75	—	—
14	Włocławski	5	70	3	30	7	75	—	—	2	70	2	10	6	30	2	70	—	60	—	—
15	Kowalski	6	30	3	45	7	50	7	50	3	—	2	30	5	—	3	—	—	60	—	—
16	Radziejowski	3	60	3	30	—	—	—	—	2	40	2	25	6	75	2	70	—	75	—	—
17	Kaliski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Wartski	6	30	3	—	—	—	—	—	2	70	2	25	—	—	2	10	—	60	—	45
19	Koniński	6	30	3	30	—	—	—	—	3	30	2	15	7	—	2	10	—	60	—	—
20	Pyzdrski	6	—	3	45	—	—	—	—	3	—	2	40	—	—	2	40	—	60	—	—
21	Sieradzki	3	50	—	—	—	—	—	—	2	70	2	—	—	—	2	5	—	75	—	—
22	Szadkowski	6	—	3	30	—	—	—	—	2	40	2	—	5	—	2	10	—	75	—	37,5
23	Wieluński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Częstochow.	—	—	2	85	9	—	—	—	2	70	1	80	5	40	2	10	—	75	—	—
25	Piotrkowski	5	50	3	—	—	—	—	—	2	50	1	75	5	—	2	—	—	75	—	—
26	Radomskow.	5	40	2	85	—	—	—	—	2	25	1	80	4	50	—	—	—	60	—	—
27	Radomski	5	40	2	25	—	—	—	—	2	25	1	80	4	—	—	—	—	52,5	—	—
28	Kozienicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Kielecki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Jędrzejowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Sandomierski	4	20	2	10	—	—	—	—	1	80	1	70	3	30	—	—	—	45	—	—
32	Staszowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Opatowski	4	50	2	25	9	—	—	—	1	90	1	50	3	—	—	—	—	60	—	—
34	Solecki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Opoczyński	6	—	2	40	—	—	—	—	2	40	1	50	5	—	2	—	—	50	—	—
36	Koniecki	5	40	2	45	—	—	—	—	2	30	1	50	—	—	1	40	—	60	—	—
37	Szydłowiecki	5	40	2	45	—	—	—	—	2	30	1	50	—	—	1	40	—	60	—	—
38	Miechowski	3	75	2	85	7	—	—	—	2	40	2	—	4	50	—	—	—	60	—	75
39	Proszowski	4	35	2	85	—	—	—	—	2	25	2	—	4	—	—	—	—	60	—	—
40	Szkalbmierski	3	90	2	55	—	—	—	—	2	25	1	80	4	—	—	—	—	60	—	52,5
41	Olkuski	5	40	2	70	—	—	—	—	2	40	2	—	5	—	2	—	—	75	—	—
42	Lelowski	5	—	2	55	—	—	—	—	2	25	1	65	4	—	1	80	—	60	—	—
43	Pilicki	4	20	2	55	—	—	—	—	2	40	1	50	3	60	2	—	—	60	—	—
44	Stopnicki	4	50	2	40	—	—	—	—	2	—	1	85	3	—	—	—	—	45	—	60
45	Szydłowski	4	—	2	10	—	—	—	—	2	—	1	50	4	—	2	—	—	45	—	—
46	Lubelski	4	50	2	25	—	—	—	—	2	10	1	65	3	—	—	—	—	60	—	—
47	Lubartowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Kazimierski	5	—	2	—	7	50	—	—	2	—	1	50	3	50	1	50	—	75	—	—
49	Krasnystaw.	4	—	2	10	—	—	—	—	2	20	1	60	3	15	1	50	—	50	—	—
50	Chełmski	4	5	1	80	—	—	—	—	1	85	1	50	3	—	1	65	—	75	—	—
51	Hrubieszow.	3	75	1	80	—	—	—	—	1	80	1	20	2	70	2	30	—	60	—	—
52	Tomaszowski	3	75	1	65	—	—	—	—	1	70	1	12,5	2	10	1	80	—	50	—	—
53	Zamojski	3	60	1	80	—	—	—	—	1	65	1	35	3	—	2	—	—	60	—	—
54	Tarnogrodzki	4	—	2	—	—	—	—	—	1	80	1	35	3	—	1	50	—	60	—	—
55	Kraśnicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Siedlecki	5	50	2	50	—	—	—	—	2	40	1	80	3	60	—	60	—	90	—	90
57	Węgrowski	5	40	2	50	—	—	—	—	2	50	1	80	3	75	1	80	—	60	—	—
58	Łukowski	5	—	2	70	—	—	—	—	2	10	2	5	3	—	2	—	—	90	—	—
59	Garwoliński	6	—	2	50	6	—	5	—	2	70	2	—	3	—	2	—	—	80	1	—
60	Żelechowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
61	Bialski	5	10	2	10	—	—	—	—	2	25	1	80	3	—	2	—	—	60	—	—
62	Łosicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	Radzyński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	Włodawski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65	Płocki	5	—	3	—	—	—	—	—	2	50	2	15	4	80	2	50	—	70	—	90
66	Pułtuski	5	—	2	40	9	—	7	—	2	70	1	80	5	—	2	—	—	75	—	—
67	Lipnowski	5	70	3	—	—	—	—	—	2	70	2	10	6	—	2	40	—	75	—	—
68	Mławski	4	75	2	50	—	—	—	—	2	25	1	90	4	—	2	25	—	60	—	—
69	Przasnyski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
70	Ostrołęcki	5	—	2	40	—	—	—	—	2	40	1	80	4	—	1	80	—	75	—	—
71	Łomżyński	5	50	2	20	—	—	—	—	2	55	2	—	3	60	2	—	—	75	—	—
72	Tykociński	6	—	2	30	—	—	—	—	2	70	2	10	3	60	2	—	—	60	—	—
73	Augustowski	5	50	2	40	—	—	—	—	2	50	2	—	4	—	2	—	1	—	—	—
74	Biebrzański	5	75	2	10	—	—	—	—	2	50	2	—	—	—	—	—	—	60	—	—
75	Sejneński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
76	Kalwaryjski	5	70	3	15	—	—	—	—	3	—	2	25	4	—	—	—	—	90	—	—
77	Maryampolski	5	70	3	30	—	—	—	—	3	30	2	—	4	50	—	—	—	90	—	—
	w przecięciu	5	15	2	45	7	90	7	10	2	30	1	75	4	05	1	80	—	60	—	65

Nr	Okręg	Siana (Centnar) R. sr.	Kop.	Drzewa sążeń 3 łokc. □ R. sr.	Kop.	Koń roboczy R. sr.	Kop.	Wół R. sr.	Kop.	Krowa R. sr.	Kop.	Owca średnio poprawna R. sr.	Kop.	Skopy opaśne R. sr.	Kop.	Skopy do chowu R. sr.	Kop.	Okowity (Garniec) R. sr.	Kop.	Słomy kopa 1200 funtów R. sr.	Kop.	Wełny centnar R. sr.	Kop.
1	Warszawski	1	50	3	—	50	—	30	—	25	—	2	50	3	—	2	—	—	41	—	—	—	—
2	Czerski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3	Błoński	1	20	3	—	50	—	36	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	70	—
4	Stanisławow.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
5	Siennicki	1	35	2	35	48	—	43	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	37,5	—	—	—	—
6	Rawski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7	Brzeziński	1	20	2	70	55	—	38	—	21	—	—	—	—	—	—	—	—	37,5	—	—	—	—
8	Łęczycki	—	75	—	—	60	—	33	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	45	—	—	—	—
9	Zgierski	—	75	3	60	50	—	33	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	75	9	—	—	—
10	Łowicki	1	—	2	76	60	—	40	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	34	6	—	—	—
11	Sochaczewski	1	20	3	—	50	—	30	—	27	—	—	—	—	—	—	—	—	33	7	50	—	—
12	Gostyński	1	—	4	—	80	—	40	—	26	—	3	30	3	30	3	30	—	25	—	—	—	—
13	Orłowski	1	—	4	20	90	—	40	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	45	—	—	—	—
14	Włocławski	1	5	2	—	60	—	30	—	20	—	3	—	—	—	3	—	—	30	—	—	—	—
15	Kowalski	—	—	2	16	40	—	27	—	15	—	2	—	—	—	2	—	—	40	—	—	—	—
16	Radziejowski	1	20	3	60	90	—	27	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	37,5	—	—	—	—
17	Kaliski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18	Wartski	—	60	4	—	50	—	36	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—
19	Koniński	1	25	3	—	50	—	36	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	33	7	80	—	—
20	Pyzdrski	1	20	2	40	55	—	35	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	47	—	—	—	—
21	Sieradzki	1	—	—	75	60	—	30	—	25	—	2	—	—	—	2	—	—	28	—	—	—	—
22	Szadkowski	1	5	—	—	90	—	45	—	25	—	4	20	—	—	—	—	—	32,5	—	—	76	30
23	Wieluński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	Częstochow.	1	5	2	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32,5	—	—	—	—
25	Piotrkowski	1	20	2	40	40	—	50	—	22	—	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—	—	—
26	Radomskow.	1	—	1	50	50	—	40	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	34	—	—	—	—
27	Radomski	1	20	1	—	60	—	40	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	66	—
28	Kozienicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
29	Kielecki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
30	Jędrzejowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
31	Sandomierski	—	75	—	—	60	—	30	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—
32	Staszowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
33	Opatowski	—	90	1	75	35	—	32	—	15	—	3	—	3	—	—	—	—	45	—	—	—	—
34	Solecki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
35	Opoczyński	—	90	1	80	30	—	45	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	65	—
36	Koniecki	1	—	1	60	60	—	42	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	37	—	—	—	—
37	Szydłowiecki	1	—	1	60	60	—	42	—	16	—	—	—	—	—	—	—	—	37	—	—	—	—
38	Miechowski	—	—	—	—	—	—	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—
39	Proszowski	—	75	6	50	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—
40	Szkalbmierski	1	—	4	—	50	—	35	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	33	—	—	—	—
41	Olkuski	1	20	1	80	45	—	30	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—
42	Lelowski	—	—	2	—	—	—	—	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	32,5	—	—	—	—
43	Pilicki	1	—	2	40	60	—	40	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—
44	Stopnicki	1	—	2	—	75	—	30	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—
45	Szydłowski	—	60	4	—	60	—	40	—	25	—	3	—	3	—	3	—	—	30	—	—	—	—
46	Lubelski	—	75	1	80	40	—	33	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—
47	Lubartowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
48	Kazimierski	—	90	1	20	60	—	45	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—
49	Krasnystaw.	—	75	—	—	45	—	33	—	19	—	—	—	—	—	—	—	—	37,5	—	—	—	—
50	Chełmski	—	50	—	—	50	—	38	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—
51	Hrubieszow.	—	60	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
52	Tomaszowski	—	60	2	25	30	—	20	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—	37	—	—	—	—
53	Zamojski	—	—	1	35	40	—	30	—	20	—	—	—	2	70	—	—	—	37,5	—	—	—	—
54	Tarnogrodzki	—	67,5	1	5	30	—	18	—	12	—	2	—	—	—	1	50	—	35	—	—	—	—
55	Kraśnicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
56	Siedlecki	—	—	3	—	30	—	40	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—
57	Węgrowski	—	75	3	—	40	—	35	—	25	—	2	25	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—
58	Łukowski	1	—	—	—	40	—	35	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	39	—	—	—	—
59	Garwoliński	1	—	1	20	50	—	45	—	30	—	3	—	3	—	2	50	—	35	—	—	—	—
60	Żelechowski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
61	Bialski	—	75	2	—	50	—	40	—	20	—	3	—	—	—	3	30	—	35	4	—	—	—
62	Łosicki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
63	Radzyński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
64	Włodawski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
65	Płocki	—	75	3	—	50	—	35	—	20	—	—	—	—	—	—	—	—	48	—	—	—	—
66	Pułtuski	1	—	1	50	50	—	30	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	68	—
67	Lipnowski	1	—	4	—	60	—	30	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	40	—	—	—	—
68	Mławski	—	75	1	90	50	—	40	—	20	—	3	—	—	—	—	—	—	32,5	—	—	—	—
69	Przasnyski	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
70	Ostrołęcki	—	90	—	—	50	—	36	—	24	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—
71	Łomżyński	—	75	—	—	40	—	30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37,5	—	—	—	—
72	Tykociński	—	90	3	60	45	—	30	—	15	—	2	40	—	—	—	—	—	37,5	10	—	75	—
73	Augustowski	1	50	1	50	30	—	25	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	37,5	—	—	—	—
74	Biebrzański	—	—	2	70	60	—	45	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	32,5	—	—	—	—
75	Sejneński	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
76	Kalwaryjski	1	—	5	—	35	—	18	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	40	7	—	—	—
77	Maryampolski	1	—	—	—	30	—	20	—	18	—	—	—	—	—	—	—	—	35	—	—	—	—
	w przecięciu	1	—	2	50	49	50	36	50	21	—	2	80	3	—	2	50	—	36,5	7	30	70	—

Uwagi: 1° Podług ogólnie wszystkich Członków Korrespondentów obowiązującej zasady, stopnie wyrażone w cyfrach, oznaczają: 1, bardzo niepomyślny;— 2, niepomyślny;— 3, średni;— 4, dobry;— 5, bardzo dobry; — data zaś powyższych rapportów 15 Lutego.

2° Pozycye okręgów, z których korrespondencye miesięczne, na termin właściwy do Warszawy nie nadeszly, w powyższym Wykazie zapełnionemi być nie mogły.

DOSTRZEŻENIA METHOROLOGICZNE

w Obserwatoryum Astronomiczném

WARSZAWSKIÉM.

Styczeń, 1859.

Dostrzeżenia Meteorologiczne w Obserwatoryum Astronomicznem Warszawskiem.

Miejsce dostrzeżeń wzniesione jest 367,6 stóp paryzkich nad poziom morza, jego szérokość geogr. 52°13′5″, długość w czasie $1^{g}14^{m}45^{s},7$ czyli w łuku 18°41′25,″5 na wschód względem południka paryzkiego.

Dnia	Odmiany Księżyca	BAROMETR w milimetrach sprowadzony do 0°				TERMOMETR stustopniowy				Psychrometr wilgotność na 100 cz. średn. dzienna	STAN NIEBA				KIERUNEK WIATRU				Wysokość wody spadłej w milim. z	
		6 god. rano	10 god. rano	4 godz. w.	10 godz. w.	6 god. rano	10 god. rano	4 godz. w.	10 godz. w.		6 godz. rano	10 godz. rano	4 godz. wiecz.	10 godz. wiecz.	6 god. r.	10 god. r.	4 god. w.	10 god. w.	deszczu	śniegu
1		761.66	763.03	762.62	763.06	— 3°.1	— 2°.7	— 2°.3	— 2 .6	93.7	pochmurny	pochmurny	pochmurny	pochmurny	PnZ.	Z.	Z.	Z.		
2		760.83	760.83	757.97	757.30	— 3.1	— 2.5	— 2.3	— 2.3	93.8	pochmurny	pochmurny	poch. mży	pochmurny	Z.	Z.	Z.	Z.		
3		756.11	757.62	758.95	757.47	— 0.3	— 0.1	— 0.9	— 4.2	92.0	pochmurny	pochmurny	pochmurny	napół pog.	Z.	Pn.	PnZ.	Z.		
4	●	749.24	747.63	749.07	754.06	— 1.3	+ 0.3	+ 2.3	— 0.2	91.5	poch. śnieg	śnieg	pochmurny	pochmurny	Z.	Z.	PnZ.	PnZ.		6.0
5		760.46	765.53	765.30	765.33	— 6.7	— 7.2	— 6.3	— 9.0	84.3	pogodny	pogodny	pogodny.	pogodny	PnW.	Pn.	Pn.	Z.		
6		762.59	761.82	758.94	755.93	— 7.3	— 5.5	— 1.7	— 3.7	98.5	pogodny	pogodny	pochmurny	pochmurny	Z.	Z.	Z.	Z.		
7		749.91	747.64	745.15	745.11	— 6.5	— 5.0	— 3.5	— 0.8	96.5	pogodny	lek. zamgl.	śnieg	pochmurny	PdZ.	Z.	Z.	Z.		3.6
8		751.02	756.18	760.23	766.03	— 4.6	— 8.0	— 8.2	— 13.7	88.0	pogodny	pogodny	pogodny	pogodny	Pn.	Pn.	Pn.	PnZ.		
9		768.29	768.18	767.72	766.93	— 12.1	— 9.5	— 4.6	— 7.5	88.0	pochmurny	poch. śnieg	pochmurny	pogodny	Z.	Z.	Z.	Z.		
10		763.71	763.07	756.87	752.38	— 6.7	— 6.3	— 4.9	— 1.6	98.7	pochmurny	pochmurny	śnieg	pochmurny	PdZ.	Z.	Z.	Z.		5.2
11		746.45	743.58	740.12	742.10	+ 1.1	+ 1.4	+ 3.1	+ 3.3	95.8	pochmurny	mży	dészcz	pochmurny	Z.	Z.	Z.	Z.	6.0	
12	☽	741.05	742.03	736.21	737.18	+ 3.5	+ 3.8	+ 3.2	— 0.2	88.7	pochmurny	pr. pochm.	poch dész.	lek. pochm.	Z.	Z.	Z.	Z.	12.0	
13		740.70	742.68	744.48	748.38	— 3.9	— 3.1	— 2.0	— 4.3	82.8	pogodny	lek. pochm.	l. zamgl. ś.	pogodny	PnZ.	PnZ.	PnZ.	PnZ.		1.0
14		750.21	752.06	753.83	755.38	— 5.8	— 7.5	— 8.1	— 8.2	92.5	pogodny	śnieg	śnieg	pochmurny	PnZ.	Pn.	PnZ.	Z.		4.4
15		753.71	753.23	753.09	754.23	— 5.7	— 2.5	— 1.3	+ 0.6	97.2	pochmurny	lek. pochm.	poch. śnieg	poch. mży	Z.	Z.	Z.	Z.		
16		755.00	756.00	758.65	761.63	+ 0.2	+ 0.6	+ 1.0	+ 0.0	97.5	poch. śnieg	poch. śnieg	poch. mży	pochmurny	Z.	Z.	Z.	Z.		7.2
17		762.12	762.05	759.57	758.16	— 0.6	— 0.4	— 1.2	— 2.3	97.5	pochmurny	poch. l. mg.	pogodny	lek. poch.	Z.	Pd.	PdZ.	PdZ.		
18		756.69	756.01	754.10	751.87	— 2.9	— 0.3	+ 1.8	+ 1.9	96.3	pochmurny	pochmurny	poch. dész.	pochmurny	PdZ.	PdZ.	PdZ.	PdZ.	2.0	
19	○	750.25	751.34	753.32	755.12	+ 2.5	+ 2.5	+ 3.1	+ 2.9	100.0	dészcz	dészcz	dész. dr. m.	pochmurny	Z.	Z.	Z.	Z.	7.6	
20		757.44	758.72	759.64	763.01	+ 2 8	+ 2.7	+ 2.9	+ 2.1	100.0	mgła gruba	mg. gr. dés.	mgła gruba	mgła	Z.	Z.	—	—	3.2	
21		763.31	764.46	764.41	764.46	+ 1.5	+ 1.4	+ 2.7	+ 1.2	100.0	mgła gruba	mgła gruba	mgła	mgła	—	—	PdZ.	—		
22		763.52	762.93	761.01	759.37	— 1.5	— 0.5	+ 0.1	— 1.6	100.0	mgła gruba	mgła	mgła	mgła gruba	—	Pd.	Pd.	PdW.		
23		756.67	755.99	754.05	752.24	— 2.5	+ 0.2	+ 1.2	— 0.2	98.2	mgła	mgła	pochmurny	pochmurny	PdW.	—	Pd.	Pd.		
24		749.78	749.60	749.86	751.73	— 0.7	— 0.7	— 0.2	— 0.9	95.8	pochmurny	pochmurny	pochmurny	pochmurny	PdW.	PdW.	PdZ.	PdW.		
25	☾	753.79	755.26	755.85	755.90	+ 0.4	+ 1.2	+ 1.9	+ 0.5	91.5	pochmurny	pogodny	pogodny	pochmurny	Pd.	PdZ.	Pd.	Pd.		
26		754.34	753.53	750.76	750.13	— 0.2	+ 1.3	+ 1.6	+ 1.0	92.0	pochmurny	pochmurny	pogodny	pochmurny	PdW.	Pd.	Pd.	PdZ.		
27		750.62	751.19	749.42	747.71	— 0.2	+ 0.5	+ 2.5	+ 1.2	95.0	pog. śnieg	pogodny	lek. poch.	pochmurny	PdZ.	PdZ.	Pd.	PdZ.		2.8
28		748.25	748.99	748.47	747.28	+ 2.1	+ 2.5	+ 2.1	+ 2.3	92.5	poch. dész.	pochmurny	poch. dész.	pochmurny	PdZ.	PdZ.	Pd.	Pd.	3.2	
29		751.00	753.43	754.42	755.15	+ 1.4	+ 1.7	+ 2.3	+ 1.2	95.7	poch. dész.	pochmurny	lek. poch.	pochmurny	Z.	Z.	PdZ.	Pd.	6.4	
30		753.75	753.03	751.08	749.75	— 0.2	+ 1.7	+ 5.0	+ 1.8	93.0	pochmurny	pogodny	pochmurny	pogodny	Pd.	Pd.	Pd.	Pd.		
31		748.42	747.96	748.31	749.49	+ 1.6	+ 3.0	+ 5.4	+ 2.9	88.8	napół pog.	pr. pogod.	lek. zamgl.	napół pog.	Pd.	Pd.	Pd.	PdZ.		
śre.		754.545	754.955	754.305	754.641	— 1°.90	— 1°.19	— 0°.17	— 1°.30	94.1									40.4	30.2

	m.	c.	l.
Średnia wysokość barometru miesięczna	754.612	27	10.516
Najwyżej barometr dochodził d. 9 o g. 6 r.	768.29	28	4.580
Najniżej — — d. 12 o g. 4 w.	736.21	27	2.359
Średnia zmiana dzienna barometru	5.942		2.634
Największa zmiana dzienna barometru d. 7—8 o g. 10 w.	20.92		9.274
Średnia wysokość barometru jest wyższa o	3.313		1.468
od stanu normalnego z 33 lat poprzedzających	751.299	27	9.048
Średnia temperatura Stycznia wynosi:	— 1°.14 C.		— 0°.91 R.
i ta jest wyższa o	4.12 „		3.30 „
od stanu normalnego z 32 lat poprzedzających	— 5.26 „		— 4.21 „
Największe ciepło było d. 31 o g. 4 w.	+ 5.4 „		+ 4.32 „
Największe zimno — d. 8 o g. 10 w.	— 13.7 „		— 10.96 „
Średnia zmiana dzienna temperatury	2.587 „		2.070 „
Największa zmiana dzienna temperatury d. 7—8 o g. 10 w.	12.9 „		10.32 „

Termometrograf wskazał:
Maximum: + 4°.9 R. d. 31 po poł.
Minimum: — 11°.3 „ w nocy z d. 8—9.

Średnia wilgotność powietrza miesięczna jest 94.1, biorąc 100 za zupełne nasycenie atmosfery parą wodną; albo co do ciężaru 4.74 gramów na jednym metrze sześciennym powietrza; wilgotność ta jest blizko o jedną setną mniejsza od normalnéj.

Ilość wody spadłéj z deszczu wynosi co do wysokości: 40.4 mil. czyli 17.91 lin. par.; z śniegu 30.2 mil. czyli 13.39. lin. par.; razem z deszczu i śniegu 70.6 mil. czyli 31.30 lin. par.; ilość ta wody jest o 16.67 lin. par. większa od téj jaka średnio w Styczniu spada.

Dni pogodnych było 2, napół pogodnych 6, pochmurnych 23.
Dni deszczu 10 (d. 2, 11, 12, 15. 16, 18, 19, 20, 28, 29).
— śniegu 9 (d. 4, 7, 9, 10, 13, 14, 15, 16, 27).
— gradu 1 (d. 12).
— mgły 6 (d. 17, 19, 20, 21, 22, 23).
Wichrów 8 (7 Z., 1 Pn.).
Wiatrów mocnych 19 (12 Z., 5 PnZ., 1 Pn., 1 PdZ.).
Wiatr panujący: Zachodni.

Styczeń r. b. odznaczał się szczególnym i wyjątkowym stanem powietrza; był bowiem łagodny i prawie do wiosennego miesiąca podobny. W pierwszych dziesięciu dniach był zimny, w następnych 21, niepogodny, wilgotny, ciepły, wietrzny, w deszcz obfity; w ogóle niepogodny i słotny, o 3,30 stop. R. cieplejszy niż zwykle, a nawet cieplejszy o 1,24 stop. R. od listopada a o 1,78 stop. R. od grudnia r. z. Najcieplejsze dni były: d. 11, 13, 18, 19, 28, 30, 31; najzimniejsze d. 5, 6, 7, 8, 9, 10, 14. Trzy dni: 10, 11, 12, odznaczały sią szczególnym i niezwykłym w téj porze stanem powietrza: były bowiem ciepłe, słotne, nadzwyczaj wietrzne jakby w miesiącu marcu; wicher gwałtowny Zachodni, wiał bez przerwy przez trzy dni i trzy nocy. W niektórych miejscach Królestwa jak w Lublinie, Zamościu; Władysławowie dały się słyszeć grzmoty wśród błyskawic, a nawet jak w Zamościu i Sokalu pioruny uderzały, co w tym miesiącu jest u nas zjawiskiem nadzwyczajnem. Przez trzy dni 20, 21, 22 panowała w Warszawie mgła nadzwyczaj gęsta przy zupełnie spokojném i ciepłém powietrzu. Pod względem stanu nieba miesiąc ten był mniej pogodny niż zwykle, gdyż w stanie normalnym stosunek dni pogodnych do napół pogodnych i pochmurnych jest jak 4,0 : 6,4 : 20,6, w r. b. stosunek tychże dni jest jak 2 : 6 : 23. Stan elektryczności atmosferycznej co do jéj natężenia średni miesięczny jest 19,5 stopni; największy stopień natężenia siły elektrycznéj dochodził 30 stopni d. 8, 10, 20, 23, 30; najmniejszy 0 stopni d. 28.

Dnia 5, 8, 25, 27 pokazywały się plamy na słońcu.
Największa wysokość wody na Wiśle dochodziła stóp 6 cali 10 d. 27.
Najmniejsza — — — stóp 4 cali 0 d. 9. 10, 11, 12.

LISTA

CZŁONKÓW CZYNNYCH

TOWARZYSTWA ROLNICZEGO

W KRÓLESTWIE POLSKIÉM

NA ROK 1859.

Podług §. 8go Najwyżéj zatwierdzonéj Ustawy: Prezydujący w Radzie Przemysłowéj przy Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych, wszyscy Gubernatorowie Cywilni i Gubernialni Marszałkowie Szlachty, oraz Dyrektor Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Marymoncie, są z Urzędu Członkami Towarzystwa.— Nadto, podług §. 17go tejże Ustawy, stałymi z Urzędu Członkami w *Komitecie* Towarzystwa są: Prezydujący w Radzie Przemysłowéj przy Kommissyi Rządowéj Spraw Wewnętrznych i Duchownych i Dyrektor Instytutu Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa w Marymoncie.

Ner	Nazwisko i Imię.
	WARSZAWA.
1	Antoni Fijałkowski JX. Arcybiskup Metropolita Warszawski.
2	Banzemer Adolf.
3	Barciński Antoni.
4	Berezowski Piotr.
5	Beyer Karol.
6	Bobr hr. Teodor.
7	Bobrownicki Alexander.
8	Breza Hipolit.
9	Brzeziński Jan.
10	Brzozowski Teofil.
11	Burba Klety.
12	Bystrzanowski Jan Kazimierz.

Ner	Nazwisko i Imię.
13	Chmielecki Stanisław.
14	Chudzyński Felix.
15	Cichorski Władysław.
16	Cieszkowski hr. August.
17	Czacki hr. Władysław.
18	Czepiński Michał.
19	Dmochowski Franciszek Salezy.
20	Dowgiełło Stanisław.
21	Drzewiecki Karol.
22	Dymsza Kleofas.
23	Dziekoński Eustachy.
24	Dzimiński Józef.
25	Evans Douglas.
26	Fiszer Konstanty Józef.
27	Flatt Oskar.
28	Gadomski Stanisław.
29	Garbiński Andrzéj.
30	Garbiński Władysław *Czł. Sekretarz Towarzystwa.*
31	Glass Edward.
32	Gluziński Józef.
33	Gluziński Piotr.
34	Goleński Fryderyk.
35	Górski Józef.
36	Gregorowicz Jan Kanty.
37	Grochowski Józef.
38	Gruszecki Władysław.
39	Hauke Alexander.
40	Hauke Maurycy.
41	Hilke Henryk.
42	Jagmin Paweł.
43	Jakubowski August.
44	Jankowski Narcyz.
45	Jasiński Alexander.
46	Jasiński Leon.
47	Jasiński Stanisław.
48	Karnicki Jan.
49	Kaszowski Adolf.
50	Kenig Józef.

Ner	Nazwisko i Imię.
51	Kończa Medard.
52	Korabiewski Wiktor.
53	Kossakowski hr. Stanisław.
54	Kossakowski hr. Stanisław (syn).
55	Koźmian Andrzéj.
56	Krajewski Alexander.
57	Kremky Władysław.
58	Kronenberg Leopold.
59	Krzyżanowski Michał.
60	Kucz Karol.
61	Kurjerów Józef.
62	Kurnatowski Zygmunt.
63	Laski Władysław.
64	Leszuowski Antoni.
65	Lewiński Jakób.
66	Lewiński Michał.
67	Lilpop Stanisław.
68	Lubomirski książe Kazimiérz.
69	Lubomirski książe Stanisław.
70	Lubomirski książe Tadeusz.
71	Lubomirski książe Zygmunt.
72	Łabęcki Hieronim.
73	Łęski Adam.
74	Łubieński hr. Tomasz.
75	Malhomme Ludwik.
76	Mańkowski Wacław.
77	Mańkowski Walery.
78	Marczewski Bronisław.
79	Michalski Józef.
80	Mieczyński Adam.
81	Milowicz Leon.
82	Minter Karol.
83	Moycho Karol.
84	Nagórny Antoni.
85	Neyhoff Ley Romuald.
86	Nowowiejski Stanisław.
87	Ornowski Józef.
88	Ostrowski Zygmunt.

Ner	Nazwisko i Imię.
89	Paprocki Alexander.
90	Paprocki Emeryk.
91	Parisot Alexander.
92	Paschalis Franciszek.
93	Pętkowski Maurycy.
94	Pietraszewski Hipolit.
95	Pietrusiński Ludwik.
96	Potocki hr. Stanisław.
97	Pruszyński Mieczysław.
98	Przezdziecki hr. Alexander.
99	Pusłowski Ksawery.
100	Pusłowski Wandalin.
101	Quapil Antoni.
102	Radziwiłł książe Konstanty.
103	Rawicz Józef.
104	Rodkiewicz Alexander.
105	Rogoziński Michał.
106	Rolbiecki Nepomucen.
107	Römer Edward.
108	Ronikier hr. Roman.
109	Ruczyński Eustachy.
110	Rudzki Konstanty.
111	Rusyan Wincenty.
112	Rybiński Józef.
113	Rychłowski Stanisław.
114	Skibicki Franciszek.
115	Słubicki Eugeniusz.
116	Solnicki Walenty.
117	Stadnicki hr. Paweł.
118	Stecki Henryk.
119	Stecki Ludwik.
120	Stronczyński Kazimiérz.
121	Sulatycki January.
122	Sulimierski Marcelli.
123	Szaniawski Józef.
124	Szembek hr. Józef.
125	Thieme Karol.
126	Toeplitz Henryk.

N^er	Nazwisko i Imię.
127	Tomorowicz Władysław.
128	Trzetrzewiński August.
129	Trzetrzewiński Wojciech.
130	Turno Gotard.
131	Uruski hr. Seweryn.
132	Werecki Władysław.
133	Willand Karol.
134	Wisłocki Mikołaj.
135	Wojewódzki Emilian.
136	Wojtaszyński Karol.
137	Wolski Ludwik.
138	Wołowski Adam.
139	Wołowski Alexander.
140	Wróblewski Jan Chryzostom.
141	Wyrzykowski Mieczysław.
142	Wysiekierski Bolesław.
143	Zakrzewski Hilary.
144	Zaleski Alexander.
145	Zaleski Zenon.
146	Zamoyski hr. Józef.
147	Zamoyski hr. Stanisław.
148	Zamoyski hr. Tomasz.
149	Zawisza Jan.
150	Żukowski Antoni.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
		I. Powiat Warszawski.		
		1) *Okręg Warszawski.*		
151	1	Bentkowski Leon	Mikołajówka	—
152	2	Brykczyński Stanisław	Wiązowna	—
153	3	Bunge Andrzéj	Opalin	Warsz. N. 2322.
154	4	Czarnowski Julian	Chylice	Piaseczno.
155	5	Deskur Stanisław	Ożarów	—
156	6	Flatt Jan	—	—
157	7	Horodyski Antoni	Lewicpol	Warsz. N. 1261.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
158	8	Jeziorański Jan	Łosia Wólka	Warszawa.
159	9	Kicki Kajetan	Szamocin	—
160	10	Koelichen Karol	Włochy	Warsz. N. 565.
161	11	Kolnarski Ludwik	Żabieniec	Piaseczno.
162	12	Kosstiał Józef	Małocice	Warszawa.
163	13	Kostecki Wincenty	Elsnerów	ditto.
164	14	Limprecht Henryk	Powsin	Piaseczno.
165	15	Łabęcki Władysław	Okęcie	Warsz. N. 2242.
166	16	Łaszczyński Jakób	Blizne	—
167	17	Łaszczyński Józef	Blizne	—
168	18	Łempicki Henryk	Grochów	Warszawa.
169	19	Łęski Ludwik	Ząbki	—
170	20	Michałowski Władysław	Jabłonna	Jabłonna.
171	21	Mikulski Konstanty	Mokotów	Warsz. N. 614.
172	22	Ossoliński hr. Wiktor	Czerniaków	—
173	23	Osterloff Wilhelm	Grochów	Warszawa.
174	24	Pilichowski Ludwik	Dębina	Nowy Dwór.
175	25	Pohl Edward	Grabówek	Warszawa.
176	26	Popławski Leon	Pęcice	Warsz. N. 638.
177	27	Potocki hr. August	Willanów	Warszawa.
178	28	Potocki hr. Maurycy	Jabłonna	Warszawa.
179	29	Potocki hr. Stanisław	Helenów	ditto.
180	30	Rossman Ludwik	Bielawa	Piaseczno.
181	31	Rostworowski Juliusz	Opacz	—
182	32	Segno Henryk	Jeziorna	Piaseczno.
183	33	Skarbek hr. Henryk	Wyczołki	Warsz. N. 412.
184	34	Taraszkiewicz Jan Władysław	Willanów	—
185	35	Trębicki Alexander	Łomna	Warszawa.
186	36	Trębicki Antoni	Dziekanów	ditto.
187	37	Wyszomirski Antoni	Mokotów	ditto.
188	38	Żelazowski Jan	Domaniew	Warsz. N. 1302.
		2) *Okręg Błoński.*		
189	1	Alexa Adam, ks.	Babice	Warszawa.
190	2	Boczkowski Władysław	Książenice	Sękocin.
191	3	Brunwey Juliusz	Słubice	—
192	4	Bylicki Wiktor	Parzniew	Grodzisk.
193	5	Celiński Józef	Grudów	ditto.
194	6	Cybulski Włodzimierz	Piekary	Mszczonów.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
195	7	Dobrski Julian	Kopytów	Błonie.
196	8	Folkierski Piotr	Radonie	Ruda Guzowska.
197	9	Gryżewski Wiktor	Wolskie	Błonie.
198	10	Janiszowski Rudolf	Czubin	ditto.
199	11	Jasiński Adam	Babice	Warszawa.
200	12	Kiełczewski Eugeniusz	Radonice	—
201	13	Krasiński hr. Adam	Radziejowice	Ruda Guzowska.
202	14	Krasnodębski Władysław	Nadarzyn	—
203	15	Kropiwnicki Alfons	Zielonki	Warszawa.
204	16	Lasocki Leon	Zaborów	Błonie.
205	17	Łubieński hr. Feliks	Izdebno	ditto.
206	18	Łubieński hr. Piotr	Gole	Warszawa.
207	19	Marylski Eustachy	Książenice	Sękocin.
208	20	Mokronoski Alexander	Chlewnia	—
209	21	Mokronoski Ewaryst	Jordanowice	Grodzisk.
210	22	Moldenhawer Konstanty	Jeżewice	Tarczyn.
211	23	Myszczyński Kazimierz	Chylice	Grodzisk.
212	24	Nakielski Marcelli	Bramki	Błonie.
213	25	Nakielski Oktawian	Żaby	ditto.
214	26	Paschalis Jakubowicz Feliks	Święcice	ditto.
215	27	Phull Henryk	Rochale	ditto.
216	28	Piotrowski Jakób	Leszno	ditto.
217	29	Piotrowski Teofil	Leszno	ditto.
218	30	Plater Zyberg hr. Kazimierz	Pass	ditto.
219	31	Poths Adolf	Boża Wola	ditto.
220	32	Przyłuski Feliks	Many	Tarczyn.
221	33	Rostafiński Michał	Kłudno	Warszawa.
222	34	Schouppe Apolinary	Moszna	Pruszków.
223	35	Skrutkowski Stanisław	Gawartowa Wo-	Błonie.
224	36	Swiątkowski Mikołaj	Grodzisk (la	Grodzisk.
225	37	Szymanowski Jakób	Żbików	Błonie.
226	38	Tarnowski Wincenty	Umiastów	ditto.
227	39	Ulicki Antoni, ksiądz	Brwinów	ditto.
228	40	Wasiutyński Hermogenes	Rochaliki	Warsz. N. 551.
229	41	Wilski Walenty	Józefpol	Mszczonów.
230	42	Wolchibner Alexander	Załęże duże	Tarczyn.
231	43	Wołowski Feliks.	Osuchów	—
232	44	Wysocki Kazimierz, ks.	Leszno	Błonie.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
233	45	Zelt Antoni	Łuszczewek	Błonie.
		3) *Okręg Czerski.*		
234	1	Adelt Kazimiérz	Sadków Szlache-	Grójec.
235	2	Bedliński Feliks	Oczesały (cki	ditto.
236	3	Bogdan Jan, ksiądz	Błędów	ditto.
237	4	Brzozowski Seweryn	Kośmin	ditto.
238	5	Budziszewski Kazimierz, ks.	Słomczyn	Góra Kalwarya.
239	6	Celiński, ksiądz	Grójec	Grójec.
240	7	Ciborowski Alexander	Wysoka	ditto.
241	8	Ciechomski Wojciech	Budzieszyn	ditto.
242	9	Czachowski Julian	Czachówek	Góra Kalwarya.
243	10	Daltrozzo Antoni Henryk	Michałów	Białobrzegi.
244	11	Dangel Jan	Głosków	Piaseczno.
245	12	Daszewski Marcelli	Grabie	Grójec.
246	13	Dobiecki Wincenty	Miechowice	ditto.
247	14	Domański Antoni	Jasieniec	ditto.
248	15	Domański Damazy	Zalesie	ditto.
249	16	Domański Stanisław	Jarochy	ditto.
250	17	Golcz Józef	Prace Małe	Tarczyn.
251	18	Górski Stanisław	Uleniec	Grójec.
252	19	Gostomski Hieronim	Brzostowiec	Białobrzegi.
253	20	Gregorowicz Karol	Grójec	Grójec.
254	21	Grzegorzewski Mieczysław	Czarnylas	Warsz. N. 720.
255	22	Hildebrandt Jan	Janówka	Grójec.
256	23	Huba Felicyan	Falencin	ditto.
257	24	Jackowski Marcelli	Promna	Białobrzegi.
258	25	Jackowski Tomasz	Wodziczna	Grójec.
259	26	Jasiński Stanisław Kostka	Błędów	ditto.
260	27	Jasiński Wojciech	Głudna	ditto.
261	28	Jaszowski Stanisław	Łychowska Wola	ditto.
262	29	Kijewski Jan Chryzostom	Błędów	Warsz. N. 1260.
263	30	Krysiński Michał	Gniejewice.	Warsz. N. 602.
264	31	Leski Gustaw	Wola Prażmow-	Grójec.
265	32	Leszczyński Jan Nepomucen	Lisów (ska	Warszawa.
266	33	Lewiński Augustyn	Starostwo	Grójec.
267	34	Łastowiecki Jan	Drozdy	Warszawa.
268	35	Łaszcz Ludwik	Staniszewice	Góra Kalwarya.
269	36	Łączyński Konstanty	Przęsławice	Grójec.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
270	37	Łączyński Zygmunt	Żyrów	—
271	38	Minasowicz Julian	Potycza	Góra Kalwarya.
272	39	Miniewski Bronisław	Zalesie	Grójec.
273	40	Miniewski Władysław	Wilcze Średnie	ditto.
274	41	Mirecki Konstanty	Krężel	—
275	42	Mysyrowicz Józef	Łoś	Grójec.
276	43	Mysyrowicz Władysław	Falencice	Tarczyn.
277	44	Neumann Alexander	Żelazna	Góra Kalwarya.
278	45	Okęcki Adam	Kunie	—
279	46	Okęcki Józef	Krobów	Grójec.
280	47	Olkowicz Karol	Promna	Białobrzegi.
281	48	Otocki Tomasz	Miedzechów	—
282	49	Pawluć Jerzy	Grójec	Grójec.
283	50	Potulicki Piotr	Obory	Warszawa.
284	51	Potulicki Stanisław	ditto	ditto.
285	52	Potulicki Włodzimierz	ditto	ditto.
286	53	Prószkowski Seweryn	Biejków	Białobrzegi.
287	54	Puchała Kalixt	Zaborówek	Grójec.
288	55	Radyszkiewicz Ireneusz	Branków	Białobrzegi.
289	56	Rostworowski Feliks	Lesznowola	Grójec.
290	57	Rostworowski Joachim	ditto	ditto.
291	58	Ryx Bronisław	Prażmów	ditto.
292	59	Schuch Adolf	Nowa Wieś	Mniszew.
293	60	Serwatowicz Alexander	Mała Wieś	Grójec.
294	61	Siwers Ludwik	Gośniewice	ditto.
295	62	Skrzyński Cypryan	Załuski	ditto.
296	63	Skrzyński Ignacy	Dąbrówka	ditto.
297	64	Sokołowski Władysław	Biejkowska Wo- (la	Białobrzegi.
298	65	Stadnicki hr. Michał	Swidno	Mogielnica.
299	66	Suski Filip	Danków	Grójec.
300	67	Suski Grzegórz	Laski	Mniszew.
301	68	Suski Piotr	Warpęsy	Grójec.
302	69	Suski Władysław	Opozdrzewo	Mniszew.
303	70	Szymanowski Ignacy	Łubna	Góra Kalwarya.
304	71	Szymanowski Józef	Wilków	Grójec.
305	72	Szymanowski Leon	Lisów	ditto.
306	73	Targowski Józef	Lewiczyn	ditto.
307	74	Tąkiel Lucyan	Sielec	Białobrzegi.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
308	75	Trąbczyński Konstanty	Odrzywołek	Grójec.
309	76	Wasiłowski Ezechiel, ksiądz	Jasieniec	ditto.
310	77	Watraszewski Marcelli	Wola Chynowska	ditto.
311	78	Werner Edward	Jurki	ditto.
312	79	Werner Karol	Wólka Załęska	Góra Kalwarya.
313	80	Wilkoński Tomasz	Trzylatków	Grójec.
314	81	Wiśniewski Franciszek	Nosy Poniatki	Mszczonów.
315	82	Wolf August	Głuchów	Grójec.
316	83	Wołowski Ksawery	Konary	Góra Kalwarya.
317	84	Woyda Kazimierz	Szczaki	—
318	85	Wychowski Seweryn	Gołków	Piaseczno.
319	86	Zalewski Władysław	Kurczowa Wieś	Grójec.
320	87	Zieliński Józef	Sułkowice	ditto.
321	88	Zieliński Julian	Turowice	ditto.
		II. Pow. Stanisławowski.		
		4) *Okr. Stanisławowski.*		
322	1	Arkuszewski Teodor	Krupki	Mińsk.
323	2	Cieszkowski Wacław	Łukowice	Kałuszyn.
324	3	Godlewski Antoni	Kamionna	—
325	4	Hornowski Józef	Łochów	Mińsk.
326	5	Jaźwiński Walenty	Rudzienko	ditto.
327	6	Komierowski Michał	Kraszew	—
328	7	Kuczyk Ziemomysł	Łękawica	Mińsk.
329	8	Kurella Józef	Tuł	Radzymin.
330	9	Kurella Rajmund	ditto	ditto.
331	10	Kurtz Julian	Dembe Małe	—
332	11	Kurtz Karol	Dembe	Warsz. N. 760.
333	12	Kuszell Lucyan	Pogorzelec	—
334	13	Lasocki August	Czarnów	—
335	14	Lasocki Józef	Czernik	—
336	15	Łubieński hr. Jan	Okóniew	—
337	16	Mejer Ludwik	Wołomin	Radzymin.
338	17	Młocki Emilian	Wola Rasztowska	ditto.
339	18	Murawski Karol	Czarna	Mińsk.
340	19	Murawski Stefan	Chrzęsne	Radzymin.
341	20	Olexiński Wojciech	Olexianka	ditto.
342	21	Podgórski Józef	Czarnogłowy	Kałuszyn.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
343	22	Sieroszewski Leopold	Wólka Kozłowska	Radzymin.
344	23	Szamota Walery	Strachówek	Warszawa.
345	24	Szuszkowski Stanisław	Tłuszcze	Radzymin.
346	25	Szymanowski Felix	Cygów	Warsz. N. 468.
347	26	Zamoyski hr. Andrzej, *Prezes*	Jadów	Warszawa.
348	27	Zamoyski hr. Władysław	Lipiny	Warszawa.
349	28	Zieliński Ignacy	Wólka Słópska	Radzymin.
350	29	Zieliński Józef	ditto	ditto.
351	30	Żymirski Józef	Klembów	ditto.
352	31	Żymirski Władysław	ditto	ditto.
		5) *Okręg Siennicki.*		
353	1	Antoszewski Feliks	Nowodwór	Mińsk.
354	2	Antoszewski Ignacy	ditto	ditto.
355	3	Bogusławski Józef	Zglechów	ditto.
356	4	Bull Jan	Janów	ditto.
357	5	Dembowski Wacław	Ruda	ditto.
358	6	Fanshave Jerzy	Wielgolas	ditto.
359	7	Gastell Adam	Kiczki	ditto.
360	8	Gutowski Józef	Otwock	Miłosna.
361	9	Hildebrandt Karol	Pogorzel	Mińsk.
362	10	Horodyński Witold	Starogród	ditto.
363	11	Jezierski hr. Karol *Czł. Kom.*	Mińsk	ditto.
364	12	Karski Henryk	Dębe Małe	ditto.
365	13	Karski Mścisław	Strachomin	ditto.
366	14	Kurtz Jan	Otwock	Miłosna.
367	15	Lisicki Romuald	Kuflew	Mińsk.
368	16	Markowski Władysław	Rudno	Stara Wieś.
369	17	Meyer Ewaryst	Stojadła	Mińsk.
370	18	Nowakowski Antoni	Guzowatki	—
371	19	Nowakowski Władysław	Wola Sufczyńska	Stara Wieś.
372	20	Scipio hr. Maurycy	Łaziska	Mińsk.
373	21	Szeliski Alexander	Jędrzejów	Kałuszyn.
374	22	Wiland Jan	Stara Wieś	Dąbrowa.
375	23	Żabłocki Ludwik	Dobrzyniec	ditto.
376	24	Zaleski Kazimierz	Gołębiówka	Kałuszyn.
377	25	Załęski Konstanty	Stary Dwór	ditto.
378	26	Załęski Lucyan	Brzozówka	Mińsk.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
		III. Powiat Rawski.		
		6) *Okręg Rawski.*		
379	1	Bogatko Jan	Byliny	Rawa.
380	2	Brinken Stanisław	Strzyboga	—
381	3	Celiński Konstanty	Paprotnia	Rawa.
382	4	Celiński Ludwik	Żelazna	Skierniewice.
383	5	Ceysinger Konrad	Korabiejewice	Ruda Guzowska.
384	6	Frydrychs Edward	Boguszyce	Rawa.
385	7	Górski Jan	Wola Pękoszew-	Skierniewice.
386	8	Górski Konstanty	ditto (ska	ditto.
387	9	Grabowski Józef	Raducz	Rawa.
388	10	Grodzicki Ludwik Filip	Chrzczonowice	ditto.
389	11	Grodziński Feliks	Dębowa Góra	—
390	12	Grodziński Leon	Dąbrowice	Skierniewice.
391	13	Hackebeil August	Paplin	Warsz. N. 1574.
392	14	Horbowski Adam	Doleck	Skierniewice.
393	15	Jabłoński Stanisław	Wałowice	Rawa.
394	16	Jackowski Jakób	Gostomia	Nowe Miasto nad
395	17	Jański Seweryn	Kaleń	Rawa. (Pilicą.
396	18	Jaśkowski Jan	Chociw	ditto.
397	19	Kapliński Józef	Jastrzębie	Grójec.
398	20	Kownacki Kazimierz	Regnowo	Rawa.
399	21	Kurzewski Józef	Osowice	ditto.
400	22	Kurzewski Walery	Brzozówka	ditto.
401	23	Lemański Jan	Suliszewo	ditto.
402	24	Lewiński Ludwik	Rzeczyca	ditto.
403	25	Łuszczewski Roman	Żelazna	Skierniewice.
404	26	Łuszczewski Wiktor	Rzeczków	—
405	27	Majewski Ambroży	Konopnica	Rawa.
406	28	Makomaski Ludwik	Trębaczew	—
407	29	Makomaski Wincenty	ditto	—
408	30	Małachowski hr. Władysław	Nowe Miasto	—
409	31	Okęcki Jakób	Babsk	Rawa.
410	32	Okęcki Stanisław	ditto	ditto.
411	33	Popławski Józef	Turowa Wola	Mszczonów.
412	34	Potkański Witold	Jajkowice	Rawa.
413	35	Rayzacher Marcin	Kurzeszyn	ditto
414	36	Rayzacher Roman	Biernik	Mszczonów.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
415	37	Rudnicki Stanisław	Nowy Dwór	Rawa.
416	38	Rudnicki Stanisław	—	—
417	39	Rzeszotarski Dominik	Stobieki	Rawa.
418	40	Siedliski Adolf	Żdżary	ditto.
419	41	Skrzypkowski Henryk	Chodnów	Rawa.
420	42	Sokolnicki Jan	Domaniewice	ditto.
421	43	Stamirowski Józef	Rosocha	—
422	44	Sułowski Alexander	Szwejki	Rawa.
423	45	Sułowski Sławomir	Rylsk Duży	Rawa.
424	46	Szyndler Leopold	Kamion	Skierniewice.
425	47	Toczyski Feliks	Pszanowice	Brzeziny.
426	48	Turobojski Apolinary	Wojska	Rawa.
427	49	Turobojski Mikołaj	Rzędków	Skierniewice.
428	50	Walewski Alexander	Zglinna	Rawa.
429	51	Więckowski Franciszek	Olszowa Wola	—
430	52	Wilski Leonard	Wilkowice	Rawa.
431	53	Wojciechowski Szymon	Strobów	Skierniewice.
432	54	Wolff Władysław	Cielądz	Rawa.
433	55	Zawisza Czarny Alexander	Sadkowice	ditto.
434	56	Zawisza Czarny Maryan	ditto.	ditto.
		7) *Okręg Brzeziński.*		
435	1	Bagniewski Dyonizy	Wola Łokotowa	Rogów.
436	2	Barski Feliks	Glinnik	Tomaszów Ma-
437	3	Berent Łukasz	Kołacin	Brzeziny. (zow.
438	4	Biesiadowski Alexander	Leszczyny	Rogów.
439	5	Chmielewski Franciszek, ks.	Ujazd	Rokiciny.
440	6	Chociszewski Władysław	Zaborów	Tomaszów Ma-
441	7	Dietrich Antoni, ks.	Tomaszów Ma-	ditto. (zow.
442	8	Dobiecki Teodor	Kołacinek (zow.	Brzeziny.
443	9	Gaszyński Walery	Jankowice	Rogów.
444	10	Hussarzewski Teodor	Wągry	ditto.
445	11	Kochanowski Andrzéj	Niesułków	Stryków.
446	12	Konarski Antoni, ks.	Łaznów	Rokiciny.
447	13	Krauze Karol	ditto	ditto.
448	14	Krukowiecki hr. Alexander	Popień	Rogów.
449	15	Lenczowski Wincenty	Wągry	Rogów.
450	16	Lesser Levy	Lubochnia	—
451	17	Marszewski Andrzéj	Buków	—

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
452	18	Matuszewski Emanuel	Tymianka	Stryków.
453	19	Mieszkowski Jan	Zalesie	Brzeziny.
454	20	Olszowski Szymon	Niewiadów	Rokiciny.
455	21	Ostrowski hr. Antoni	Zawada	—
456	22	Patzer Leopold	Rogów	Rogów.
457	23	Plichta Włodzimierz	Byszewy	Brzeziny.
458	24	Płonczyński Ignacy	Wykno	Rokiciny.
459	25	Podkoński Józef	Witkowice	Brzeziny.
460	26	Rzewuski August	Będków	Rokiciny.
461	27	Skarbek hr. Karol	Drzazgowa Wo-	Wolborz.
462	28	Szadkowski Józef	Koziołki (la	Brzeziny.
463	29	Szwejcer Wincenty	Olszowa	Rokiciny.
464	30	Turski Jan	Olsze	Rogów.
465	31	Wąsiutyński Leonard	Długie	Brzeziny.
466	32	Wiśniewski Jan, ks.	Będków	Rokiciny.
467	33	Wojciechowski Alexander	Długie	Brzeziny.
468	34	Wylazłowski Seweryn	Prażki	Rokiciny.
469	35	Zabłocki Aloizy	Paprotnia	Brzeziny.
		IV. Powiat Łęczycki,		
		8) *Okręg Łęczycki.*		
470	1	Bagniewski Adam	Gledzianów	Warszawa.
471	2	Bardziński Floryan	Lisice	Dąbie.
472	3	Boetcher Łukasz	Siedlec	Łęczyca.
473	4	Byszewski Floryan	Drzewce	Kłodawa.
474	5	Chodecki Julian	Mętlew	Łęczyca.
475	6	Dworzaczek Karol	Topola	ditto.
476	7	Fedoreńko Alexander	Kłodawa	Kłodawa.
477	8	Gąsiorowski Stanisław, ks.	Borysławice	ditto.
478	9	Gilewski Tomasz, ks.	Chełmno	Łęczyca.
479	10	Gozimirski Romuald	Dąbrówka	Kłodawa.
480	11	Grabowski Mikołaj	Łęczyca	Łęczyca.
481	12	Grabski Apolinary	Kuchary Grabs.	Kutno.
482	13	Iłowiecki Stanisław	Borysławice Zamko.	Kłodawa.
483	14	Jarociński Józef	Wola Niedźwiedzka	Łęczyca.
484	15	Karnkowski Adolf	Leszno	Kutno.
485	16	Kłobski Wojciech	Kozuby Średnie	Łęczyca.
486	17	Kwiatkowski Józefat	Tum	Łęczyca.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
487	18	Lesiewski Franciszek	Sławęcin	ditto.
488	19	Lesiewski Stanisław	Jarochów	Krośniewice.
489	20	Maciejewski Kazimierz	Mazew	ditto.
490	21	Morawski Henryk Roman	Kupinin	Dąbie.
491	22	Mszczonowski Franciszek	Sławoszew	Łęczyca.
492	23	Myszczyński Ksawery	Sierpów	ditto.
493	24	Orsetti Józef	Byszew p. Wita-	Kutno.
494	25	Orsetti Wilhelm	ditto (nie	ditto.
495	26	Parczewski Paweł	Kadzidłowa	Kłodawa.
496	27	Perkowski Józef	Błonie	Łęczyca.
497	28	Polkowski Władysław, ks.	Góra Ś. Małgo-	ditto.
498	29	Rejszel Ludwik	Łęczyca (rzaty	ditto.
499	30	Rudnicki Ferdynand	Szamów	Kutno.
500	31	Schlabitz Adolf	Łęczyca	Łęczyca.
501	32	Skałecki Leon	Borów	ditto.
502	33	Skrzyński Alexander	Nowa Wieś	ditto.
503	34	Słucki Józef	Złota	Kłodawa.
504	35	Smarzyński Józef	Łęczyca	Łęczyca.
505	36	Sojecki Stanisław	Piaski	ditto.
506	37	Sojecki Władysław	Oraczew	ditto.
507	38	Sporny Józef	Łęczyca	ditto.
508	39	Szamowski Eugeniusz	Witaszewice	ditto.
509	40	Szubert Adam	Ostrów	Dąbie.
510	41	Trzaskowski Alexander	Krzykosy	Kłodawa.
511	42	Werner Ferdynand	Zawada	Łęczyca.
512	43	Wężyk Michał	Karszew	Dąbie.
513	44	Wiesiołowski Roman	Byszew p. Gra-	Kłodawa.
514	45	Wodzyński Gabryel	Zreleniew (bow	Kutno.
515	46	Wodzyński Tomasz	Ktery	ditto.
516	47	Zabokrzecki Julian	Orszewice	—
517	48	Zabokrzecki Julian	Umień	Kłodawa.
518	49	Zieliński Adam	Piaski	Piątek.
519	50	Zieliński Andrzej	Żale	—
520	51	Zielonka Leopold	Mniewo	Kłodawa.
		9) Okręg Zgierski.		
521	1	Bajkowski Adam	Ciężków	Góra Bałdrzy-
522	2	Bajkowski Józef	Fułki	ditto. (chowska
523	3	Bielicki Piotr	Łęka	Piątek.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
524	4	Chodecki Wojciech	Ostrów	Łęczyca.
525	5	Dembowski Józef	Chojny	Łódź.
526	6	Domański Włodzimierz	Pludwiny	Stryków.
527	7	Dzierzbicki Feliks	Boguszyce	Piątek.
528	8	Gajer Ludwik	Łódź	Łódź.
529	9	Goski Henryk	Modlna	Ozorków.
530	10	Gotartowski Henryk	Nowe Młyny	—
531	11	Grabowski Michał	Łęka	Łęczyca.
532	12	Kossowski Antoni	Żdżychów	Góra Bałdrzy-
533	13	Koźmiński Karol	Bedoń	Łódź. (chowska.
534	14	Lebelt Jan	Zgniłe Błoto	Alexandrów.
535	15	Lubiatowski Józefat	Sikawa	Łódź.
536	16	Łebkowski Maksymilian	Pęcławice	Piątek.
537	17	Łoskowski Feliks	Janowice	ditto.
538	18	Łubieński hr. Leon	Ozorków	Warszawa.
539	19	Łubieński hr. Paw. *Czł. Kom.*	Pokrzywnica	Łowicz, Piątek.
540	20	Mielęcki Roman	Szydłów	Lutomiersk.
541	21	Mittelstaedt Seweryn	Bryski	Łęczyca.
542	22	Ogrodowicz Franciszek	Goślub	ditto.
543	23	Olkowski Franciszek	Rąbień	Alexandrów.
544	24	Orzechowski Michał	Malanów	Lutomiersk.
545	25	Ostrowski Ludwik	Łubnica	Warszawa.
546	26	Pryliński Józef	Mirosławice	Lutomiersk.
547	27	Raczyński Ludwik	Batków	Piątek.
548	28	Rembowski Konstanty	Starzyny	Łęczyca.
549	29	Rojewski Jan	Czerników	Piątek.
550	30	Rzodkiewicz Władysław	Gozdów	Stryków.
551	31	Skarzyński Henryk	Sokolniki	Ozorków.
552	32	Skwarski Leopold	Włostowice	Piątek.
553	33	Stokowski Ignacy	Pieskowice	Ozorków.
554	34	Suchecki Stanisław	Mileszki	Łódź.
555	35	Szołowski Antoni	Sarnów	Lutomiersk.
556	36	Tarnowski Józefat	Witów	Piątek.
557	37	Trębicki Stanisław	Piekary	ditto.
558	38	Truszkowski Julian	Jagodnica Złot.	Łódź.
559	39	Wehr Juliusz	Wielka Wieś	Ozorków.
560	40	Werner Adolf	Karsznice	ditto.
561	41	Werner Karol	Puczniew	Lutomiersk.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
562	42	Wessel Michał	Rogużno	Ozorków.
563	43	Wężyk Jan	Bełdów	Alexandrów.
564	44	Zabokrzecki Alexy	Żeronice	Warszawa.
565	45	Zawadzki Władysław	Biała Góra	Łęczyca.
566	46	Ziemięcki Antoni	Radogoszcz	Łódź.
		V. Powiat Łowicki.		
		10) *Okręg Łowicki.*		
567	1	Bielicki Ludwik Henryk	Domaradzyn	Osiny.
568	2	Byszewski Adam	Waliszew	Bielawy.
569	3	Byszewski Arnold	Borów	ditto.
570	4	Byszewski Władysław	Złaków	Łowicz.
571	5	Cetkowski Alexander, ks.	Zduny	ditto.
572	6	Chrzanowski Przemysław	Drogusza	Bielawy.
573	7	Gawiński Jan	Łowicz	Łowicz.
574	8	Grabiński Stanisław	Walewice	Bielawy
575	9	Grabowski hr. Antoni	Mroga	ditto.
576	10	Jozwicki Andrzéj	Psary	ditto.
577	11	Kożuchowski Józef	Jackowice Pijar.	Łowicz.
578	12	Lemański Kazimierz	Bratoszewice	Stryków.
579	13	Lociński Józef	Bąków	Łowicz.
580	14	Łowiński Ignacy	Łyszkowice	Skierniewice.
581	15	Mazaraki Kazimierz	Popów	Osiny.
582	16	Meisner Gustaw	Borówek	Bielawy.
583	17	Nakwaski Anatol	Gosławice	ditto.
584	18	Pawłowski Alexander	Wola Gosław-	ditto.
585	19	Rakowski Roman, ks.	Bąków (ska	Plecka Dąbrowa.
586	20	Rossman Alexander	Piotrowice	Bielawy.
587	21	Sokołowski Ernest	Wiskiennice	Plecka Dąbrowa.
588	22	Sygietyński Edmund	Bogurya	ditto.
589	23	Zaborowski Ignacy	Zalesie	ditto.
590	24	Zawisza August	Sobota	ditto.
		11) *Okręg Sochaczewski.*		
591	1	JX. Biskup Łubieński hr. Tadeusz.	Wiskitki	Sochaczew.
592	2	Bielawski Alexander	Młodzieszyn	ditto.
593	3	Brinken Władysław	Cmiszew	ditto.
594	4	Bromirski Władysław	Łazy	Sochaczew.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
595	5	Burski Tomasz	Piasecznica	Sochaczew.
596	6	Burski Żelisław	ditto.	ditto.
597	7	Ciechomski Józef	Brzozowa	ditto.
598	8	Ciechomski Ludwik	Sucha	ditto.
599	9	Czachowski Antoni	Stypuły	ditto.
600	10	Czerniewski Piotr, ks.	Brochów	ditto.
601	11	Domański Edmund	Kurdwanów	Ruda Guzowska.
602	12	Garbolewski Bolesław	Czerwonka	Sochaczew
603	13	Górski Karol	Szwarocin	ditto.
604	14	Grotowski Władysław	Załusków	ditto.
605	15	Grzegorzewicz Michał	Łasieczniki	Łowicz.
606	16	Halpert Artur	Cholewy	Seroki.
607	17	Halpert Ludwik	Seroki	Sochaczew.
608	18	Halpert Mikołaj	Strugi	ditto.
609	19	Halpert Tytus	Seroki	ditto.
610	20	Hantke Bernard	Drybus	Ruda Guzowska.
611	21	Hauszyld Antoni	Kozłów Biskupi	Sochaczew.
612	22	Krąkowski Józef	Ostrowce	ditto.
613	23	Lasocki Władysław	Brochów	ditto.
614	24	Łaszczyński Adam	Kampinos	ditto.
615	25	Łuszczewski Michał	Jeżówka	ditto.
616	26	Łuszczewski Wacław	ditto.	Warszawa.
617	27	Małkowski Ludwik	Giżyce	Sochaczew.
618	28	Manugiewicz Ignacy	Kawęczyn	ditto.
619	29	Maringe Leonard	Jasieniec	ditto.
620	30	Maringe Wiktor	Kuznocin	ditto.
621	31	Mierzwiński Antoni	Kaski	Ruda Guzowska.
622	32	Morski Antoni, ks.	Sochaczew	Sochaczew.
623	33	Myszczyński Józef	Wola Szydło-	Ruda Guzowska.
624	34	Natanson Ignacy	Guzów (wiecka	ditto.
625	35	Orłowski Jan	Rokotów	Sochaczew.
626	36	Otto Jan	Stadów	ditto.
627	37	Prüffer August	Nieborów	Łowicz.
628	38	Przyrębel Bolesław	Giżyce	Sochaczew.
629	39	Radziwiłł kże Zygmunt	Nieborów	Łowicz.
630	40	Rostropowicz Hannibal	Skotniki	Sochaczew.
631	41	Sliwowski Władysław	Żylin	ditto.
632	42	Sobański Feliks	Guzów	Warszawa.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
633	43	Sztembart Kazimierz	Szymanów	Paprotnia.
634	44	Tomicki Władysław	Kożuszki	Sochaczew.
635	45	Towiański Adam	Żelazowa Wola	ditto.
636	46	Trzetrzewiński Leon	Chodaków	ditto.
637	47	Zabłocki Karol	Rybno	ditto.
		VI. Powiat Gostyński.		
		12) *Okręg Gostyński.*		
638	1	Antoszewski Roman	Sieraków	Kutno.
639	2	Bardziński Zygmunt	Sokołów	ditto.
640	3	Czajkowski Zenon	Sałki	—
641	4	Czaki Jan	Sanniki	Gombin.
642	5	Czarnowski Ignacy	Kąty	ditto.
643	6	Czarnowski Wiktor	Waliszew	ditto.
644	7	Dąbski Stanisław	Leśniewice	Gostynin.
645	8	Dembowski Teodor	Tokary	Gombin.
646	9	Garczyński Walenty	Szczawin Ko-	ditto.
647	10	Górecki Jan	Sajkowice (ściel.	ditto.
648	11	Grabski Majol	Luszyn	Plecka Dąbrowa.
649	12	Grąbczewski Andrzéj, ks.	Gostynin	Gostynin.
650	13	Higersberger Feliks	Skrzany	ditto.
651	14	Jeleniewski Adam	Osiny Gostyńskie	ditto.
652	15	Kleniewski Bolesław	Sieraków ek	Kutno.
653	16	Kossowski Tadeusz	Wojszyce	Plecka Dąbrowa.
654	17	Kozłowski Feliks	Wola Raczybo-	Kutno.
655	18	Krosnowski Antoni	Góry (rowska	Warszawa.
656	19	Krosnowski Eustachy	Koszelew	Gombin.
657	20	Lasocki Józef	Czerniew	Łowicz.
658	21	Lasocki Stanisław	Kiernozia	—
659	22	Lesiewski Antoni	Muchnice	Kutno.
660	23	Leszczyński Ignacy	Belno	Gostynin.
661	24	Lüttichau hr. Gustaw	Lucień	ditto.
662	25	Łabęcki Antoni	Wola Trębska	Kutno.
663	26	Łącki Alexander	Słup	Gombin.
664	27	Łącki Leopold	ditto.	ditto.
665	28	Pruszak Benon	Podczachy	ditto.
666	29	Pruszak Feliks	Sieraków ek	Gostynin.
667	30	Pruszak Józef	Konki	Gombin.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
668	31	Roesler Karol	Pacyna	Plecka Dąbrowa.
669	32	Rządkowski Adam	Kamień	Gombin.
670	33	Sapieha kże Leon	Sanniki	ditto.
671	34	Skarzyński Aleksy	Suserz	ditto.
672	35	Skarzyński Alfons	Studzieniec	ditto.
673	36	Skarzyński Feliks	Pobórz	Kutno.
674	37	Słubicki Jan	Brodne	Łowicz.
675	38	Słubicki Wincenty	ditto	ditto.
676	39	Trzciński Stanisław	Szczawin Wiel-	Gombin.
677	40	Tschirschnitz Gustaw	Strzelce (ki	Kutno.
678	41	Tuszyński Bolesław	Sieraków*ek*	ditto.
679	42	Wiewiórowski Józef	Siemianów	ditto.
680	43	Wiewiórowski Leon	ditto	ditto.
681	44	Wiktor Antoni, ks.	Trembki	ditto.
682	45	Wodziński Władysław	Stępów	Plecka Dąbrowa.
683	46	Zaborowski Gustaw	Zaborów Nowy	Gostynin.
684	47	Zaborowski Walenty	Zaborów Stary	ditto.
685	48	Zieliński Bronisław	Łuszczanów	Gombin.
686	49	Ziemięcki Andrzéj	Potrzasków	ditto.
		13) *Okręg Orłowski.*		
687	1	Antoszewski Adam	Wola Kułkowa	Plecka Dąbrowa.
688	2	Bardziński Franciszek	Głaznów	Krośniewice.
689	3	Bardziński Karol	Bielice	ditto.
690	4	Białowiejski Ludwik	Dobrzelin	Plecka Dąbrowa.
691	5	Bogucki Jan	Gnojno	Kutno.
692	6	Borakowski Władysław	Pniewo	Plecka Dąbrowa.
693	7	Byszewski Józef	Piotrów	Lubień.
694	8	Cielecki Feliks	Sójki	Kutno.
695	9	Cielecki Zdzisław	ditto	ditto.
696	10	Czarnowski Alexander	Mirosławice	Plecka Dąbrowa.
697	11	Czarnowski Artur	ditto	ditto.
698	12	Czarnowski Jan	Łęki	Kutno.
699	13	Czyński Kazimierz	Szubsko	ditto.
700	14	Czyński Władysław	ditto	ditto.
701	15	Dąbrowski Jan	Pawlikowice Du-	Krośniewice.
702	16	Dzierzbicki Józef	Swieciny (że	ditto.
703	17	Gliński Ludomir	Sklęczki	Kutno.
704	18	Górski Franciszek	Leszczynek	Kutno.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
705	19	Grotowski Władysław	Mnich	Kutno.
706	20	Grużewski Floryan	Dębowa Góra	Plecka Dąbrowa.
707	21	Grzybowski Eugeniusz	Skrzeszewy	ditto.
708	22	Guziński Konstanty	Wroczyny	Kutno.
709	23	Gzowski Henryk	Wychny	Krośniewice.
710	24	Karnkowski Sylwester	Młogoszyn	Kutno.
711	25	Kobierski Kazimierz, ks.	Krośniewice	Krośniewice.
712	26	Kondracki Walenty, ks.	Żychlin	Plecka Dąbrowa.
713	27	Konrad Władysław	Kutno	Kutno.
714	28	Körner Otto	Chodów	Krośniewice.
715	29	Krasiński Wincenty	Siemienice	—
716	30	Krzymuski Józef	Głogowa	Krośniewice.
717	31	Lissowski Karol	Szołajdy	ditto.
718	32	Łabęcki Włodzimierz	Sleszyn	Plecka Dąbrowa.
719	33	Łempicki Eugeniusz	Głogowiec	Kutno.
720	34	Łubieński hr. Władysław	Dobrzelin	—
721	35	Majewski Józef	Podczachy	Kutno.
722	36	Mniewski Feliks	Kutno	ditto.
723	37	Mniewski Witold	ditto	ditto.
724	38	Moszczyński Alexander	Pawlikowice Ma- (łe	Krośniewice.
725	39	Orzechowski Ignacy	Raków	Plecka Dąbrowa.
726	40	Pawłowski Karol	Orłów	ditto.
727	41	Piaszczyński Karol	Dobrów	ditto.
728	42	Podowski Julian	Puśniki	Kutno.
729	43	Pokrzywnicki Teodozyusz	Koserz	Krośniewice.
730	44	Ptaszyński Ferdynand	Kutno	Kutno.
731	45	Rembieliński Alexander	Krośniewice	Krośniewice.
732	46	Rudnicki Jakób	Krzyżanów	Warszawa.
733	47	Skarzyński Eugeniusz	Pomarzany	Kutno.
734	48	Skarzyński Jan	Skłóty	Krośniewice.
735	49	Skarzyński Rudolf	Łanięta	Kutno.
736	50	Sliwiński Jan	Kaszewy Dwor- (ne	ditto.
737	51	Sliwiński Piotr	Rybie	ditto.
738	52	Sliwiński Władysław	Konary	Kutno.
739	53	Słomiński Józef	Baranowizna	Warszawa.
740	54	Sokolnicki Michał	Pawłowice	Kutno.
741	55	Sokołowski Karol	Plecka Dąbrowa	Plecka Dąbrowa.
742	56	Sumiński Jan	Głaznów	Krośniewice.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
743	57	Sygietyński Leon	Stradzew	Plecka Dąbrowa.
744	58	Szadkowski Antoni	Orątki	ditto.
745	59	Tarnowski Józef	Witów	Krośniewice.
746	60	Trzaskowski Konstanty	Rustów	Kutno.
747	61	Trzciński Gorgoniusz	Malina	ditto.
748	62	Trzciński Julian	Krośniewice	Krośniewice.
749	63	Tymieniecki Leonard	Mixtal	ditto.
750	64	Walewski Ignacy	Dzierzbice	Kłodawa.
751	65	Walewski Władysław	Miłonice	Krośniewice.
752	66	Wilkoszewski Walenty	Bedlno	Plecka Dąbrowa.
753	67	Wojciechowski August	Grochów	Krośniewice.
754	68	Zabłocki Ludwik	Oporów	Kutno.
755	69	Zamiara Kazimierz, ks.	Głogowiec	ditto.
756	70	Żwan Antoni	Szczyt	ditto.
		VII. Powiat Włocławski.		
		14) *Okręg Włocławski.*		
757	1	Chrząszczewski Alexander	Wierzbinek	Sompolno.
758	2	Fiszer Józef	Lubraniec	Brześć Kujawski.
759	3	Fiszer Konstanty	Sokołowo	ditto.
760	4	Golcz Włodzimierz	Kiełczew	Koło.
761	5	Górski Józef	Boguszyce	Sompolno.
762	6	Gostomski Adam	Borucin	Osięciny.
763	7	Jezierski Konstanty	Milżyn	—
764	8	Karnkowski Piotr	Bogusławice	Koło.
765	9	Karski Wawrzeniec	Galczyce	Sompolno.
766	10	Krzymuski Marcin	Wierzbie	ditto.
767	11	Krzymuski Tadeusz	Kruszyn	Włocławek.
768	12	Mielęcki Jan	Smólsk	Brześć Kujawski.
769	13	Mielęcki Kazimierz	Popowiczki	ditto.
770	14	Mielęcki Prot	Smólsk	ditto.
771	15	Mierzwiński Stanisław	Kruszynek	Włocławek.
772	16	Mierzyński Henryk	Roskoszna	Brześć Kujawski.
773	17	Mittelstaedt Jan	Dąbie	Osięciny.
774	18	Morzycki Antoni	Ruszków	Sompolno.
775	19	Rozdejczer Karol	Kryszkowice	Kalisz.
776	20	Skarbek hr. Józef	Osięciny	Osięciny.
777	21	Słubicki Albin	Ozorzyn	Sompolno

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
778	22	Sokołowski Michał	Głuszyn	Osięciny.
779	23	Tabaczyński Makary	Redecz Wielki	Brześć Kujawski.
780	24	Ulejski Wincenty	Jądrowice	ditto.
781	25	Walewski Julian	Wrząca Wielka	Koło.
782	26	Wodziński Kazimierz	Sułkowo	Brześć Kujawski.
		15) *Okręg Radziejowski.*		
783	1	Barthel Teofil	Kruszynek	Nieszawa.
784	2	Berner Julian	Poczałkowo	Służewo.
785	3	Berner Robert	Sierzchowo	Nieszawa.
786	4	Biesiekierski Adolf	Bodzanowo	Osięciny.
787	5	Biesiekierski Antoni	Wicentowo	Służewo.
788	6	Biesiekierski Jan	Koszczały	Osięciny.
789	7	Biesiekierski Maryan	Piołunowo	ditto.
790	8	Biesiekierski Roman	Jarantowice	Osięciny.
791	9	Biesiekierski Wiktor	Biesiekierz	Służewo.
792	10	Biesiekierski Wincenty	Koneck	ditto.
793	11	Bogatko Edward	Seroczki	ditto.
794	12	Celiński Maksymilian	Sędzin	ditto.
795	13	Czernicki Józef	Dobre	Osięciny.
796	14	Czyński Józef	Turzenek	Służewo.
797	15	Dzierzbicki Konstanty	Jaranowo	Osięciny.
798	16	Gregor Jan	Czołowo	Radziejowo.
799	17	Grochowalski Jan	Michałowo	Służewo.
800	18	Grodzicki Karol	Ostrowąs	ditto.
801	19	Grodzicki Władysław	Chromo-Wola	ditto.
802	20	Hildebrandt Gustaw	Raciążek	Nieszawa.
803	21	Jabłoński Alexander	Żakowice	Osięciny.
804	22	Kochowicz Wojciech, ks.	Broniewo	Radziejowo.
805	23	Kosiński Wojciech	Swięte	Nieszawa.
806	24	Kunkel Bogusław	Zagajewice	Osięciny.
807	25	Kwiatkowski Dominik	Przywieczerzyn	Nieszawa.
808	26	Łempicki Antoni	Janowice	Włocławek.
809	27	Madaliński Ignacy, ks.	Byczyn	Osięciny.
810	28	Markowski Leonard	Straszewo	Służewo.
811	29	Moczarski Andrzéj	Bodzanówek	Osięciny.
812	30	Modliński Józef	Krzywosądz	ditto.
813	31	Pieniążek Józef	Sędzin	Służewo.
814	32	Pogonowski Konstanty	Szczebletowo	Osięciny.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
815	33	Przyłubski Hippolit	Falbórz	Brześć Kujawski
816	34	Rojewski Fryderyk	Ciechocinek	Nieszawa.
817	35	Rudnicki Antoni	Bronisław	Radziejowo.
818	36	Szalkowski Tomasz, ks.	Raciążek	Nieszawa.
819	37	Turski Alfons	Bądków	Osięciny.
820	38	Wodziński Leon	Służewo	Służewo.
821	39	Wolski Julian	Łówkowice	Nieszawa.
		16) *Okręg Kowalski.*		
822	1	Apanowicz Cypryan	Dzianków ek	Lubień.
823	2	Bogusz Adam	Ołgonowo	Kowal.
824	3	Górski Antoni	Zawady	ditto.
825	4	Kłobukowski Nepomucen	Wąwał	Lubień.
826	5	Komecki Ludwik	Bogusławice	Kowal.
827	6	Kretkowski Emilian	Baruchowo	ditto.
828	7	Krzymuski Józef	Bielna	Lubień.
829	8	Orpiszewski Lucyan	Kłubka	Kowal.
830	9	Sokołowski Edward	Kołomija	Lubień.
831	10	Zieliński Józef	Katarzyn	Kłodawa.
		VIII. Powiat Kaliski.		
		17) *Okręg Kaliski.*		
832	1	Arnold Józef	Pietrzyków	Kalisz.
833	2	Arnold Marcin	Szkalbmierz	Błaszki.
834	3	Biernawski Antoni	Koźminek	Kalisz.
835	4	Błeszyński Bonawentura	Żelisław	Błaszki.
836	5	Błeszyński Zdzisław	ditto.	ditto.
837	6	Bogdański Wincenty	Nakwasin	Kalisz.
838	7	Bogusławski Konrad	Stok	Błaszki.
839	8	Bogusławski Nepomucen	ditto	ditto.
840	9	Borzęcki J., ks.	Koźminek	Kalisz.
841	10	Byszewski Seweryn	Łaszków	ditto.
842	11	Celiński Antoni	Ceków	Ceków.
843	12	Czartkowski Julian	Kamień	—
844	13	Doruchowski Feliks	Mycielin	Ceków.
845	14	Gajewski Józef	Kosmów	Kalisz.
846	15	Gołembowski Alexander	Żydów	ditto.
847	16	Górski Hippolit	Staw	Błaszki.
848	17	Gozimirski Maksymilian	Grodna	Kłodawa.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
849	18	Grabowski Leon	Piotrów	Kalisz.
850	19	Grodzicki Filip	Słuszków	Ceków.
851	20	Gurowski Józef	Kalisz	Kalisz.
852	21	Kuczborski Roman	Borków	ditto.
853	22	Łączkowski Mieczysław	Główczyn	Błaszki.
854	23	Ordęga Maciéj	Strzegocin	Kutno.
855	24	Przeradzki Witold	Jastrzębniki	Kalisz.
856	25	Raczyński Teodor	Czartki	ditto.
857	26	Radoliński Alexander	Żelasków	ditto.
858	27	Radoliński Roman	Zborów	ditto.
859	28	Radoliński Stanisław	Złotniki	ditto.
860	29	Radoński Teodor	Jarantów	ditto.
861	30	Radoszewski Ignacy	Opatówek	ditto.
862	31	Rembowski Antoni	Szczytniki	Błaszki.
863	32	Rembowski Napoleon	Dębsko	Kalisz.
864	33	Repphan Wilhelm	Petryki	ditto.
865	34	Rudnicki Saturnin	Piętno	Turek.
866	35	Rudnicki Zygmunt	Iwanowice	Błaszki.
867	36	Szcześniewski	Radliczyce	ditto.
868	37	Wągrowski Romuald	Sobiesęki	ditto.
869	38	Wojakowski Antoni	Guzdek	ditto.
870	39	Wojnicz Władysław	Piwonice	Kalisz.
871	40	Wołowski Ksawery	Oszczeklin	Błaszki.
		18) *Okręg Wartski.*		
872	1	Arnold Mateusz	Błaszki	Błaszki.
873	2	Biernacki Kazimierz	Bartochów	Warta.
874	3	Bogdański Tomasz	Miłkowice	Dobra.
875	4	Dąbrowski Feliks	Mikołajewice	Warta.
876	5	Domański Aureli	Wólka	Dąbie.
877	6	Dzierżawski Ksawery	Mikulice	Dobra.
878	7	Dzierzbicki Kazimierz	Karnice	Uniejów.
879	8	Falęcki Henryk	Ner	ditto.
880	9	Gałczyński Artur	Rożniatów	Dąbie.
881	10	Gierałtowski Ksawery	Balin	Uniejów.
882	11	Golcz Hippolit	Kalinowa	Błaszki.
883	12	Huisson Jan	Zbylczyce	Dąbie.
884	13	Iłowiecki Ignacy	Biernacice	Uniejów.
885	14	Jabłkowski Józef	Cielce	Błaszki.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
886	15	Jabłkowski Ludwik	Siedlątków	Dobra.
887	16	Karwowski Kazimierz	Swinice Wart-	Uniejów.
888	17	Kęszycki Józef	Bronczyna (skie	Błaszki.
889	18	Kokeli Adolf	Wilczków	Dobra.
890	19	Komarnicki Zygmunt	Wrząca	Turek.
891	20	Konopnicki Jarosław	Zalesie	Uniejów.
892	21	Konopnicki Wawrzeniec	Bronów	ditto.
893	22	Kurcewski Andrzéj	Zakrzew	Warta.
894	23	Linke Julian	Korytków	Turek.
895	24	Malinowski Józef	Dobra	Dobra.
896	25	Mieszczański Kazimierz	Głaniszew	Warta.
897	26	Otocki Nikodem	Spędoszyn	Uniejów.
898	27	Otocki Szymon	Wola Swinecka	Dąbie.
899	28	Pieczyński Ignacy	Czepów Górny	Uniejów.
900	29	Potworowski Ferdynand	Lubola	Warta.
901	30	Radoszewski Józefat	Krempa	Uniejów.
902	31	Rychłowski Ksawery	Pieczniew	Warta.
903	32	Schoeppe Henryk	Żeroniczki	Dobra.
904	33	Skólimowski Cypryan	Popów	Warta.
905	34	Skupieński Antoni	Kaznów	Dąbie.
906	35	Słodkowski Józef, ks.	Wielenin	Uniejów.
907	36	Szumowski Antoni	Dominikowice	ditto.
908	37	Toll hr. Alexander	Kościelnica	ditto.
909	38	Truszkowski Michał	Piekary	Dobra.
910	39	Urbanowski Zygmunt	Kozanki Wiel.	Uniejów.
911	40	Weil Wilhelm	Skęczniew	Dobra.
912	41	Werner Józef	Parski	Łęczyca.
913	42	Zaborowski Alexander	Chocim	Dobra.
914	43	Zakrzewski Józef	Niewiesz	Uniejów.
915	44	Zakrzewski Teobald	Kwaskowo	Błaszki.
916	45	Załuskowski Józef	Czepów Dolny	Dąbie.
		IX. Powiat Koniński.		
		19) *Okręg Koniński.*		
917	1	Berendes Alexander	Wola Spławie-	Kleczew.
918	2	Bronikowski Adam	Rumin (cka	Konin.
919	3	Fidler Wincenty	Czarków	ditto.
920	4	Gałczyński Antoni	Kuchary Kościel.	Konin.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
921	5	Gurowski hr. Mikołaj	Wyszyn	Konin.
922	6	Kłobukowski Alexander	Powiercie	Koło.
923	7	Kłobukowski Józef	ditto	ditto.
924	8	Komierowski Antoni	Stare Miasto	—
925	9	Kosmalski Wiktor, ks.	Kramsk	Koło.
926	10	Kowalski Henryk	Posada	Konin.
927	11	Kowalski Władysław	ditto	ditto.
928	12	Kożuchowski Józef	Brudzeń	Turek.
929	13	Krzymuski Kazimierz	Wilczyn	Kleczew.
930	14	Kurnatowski Alfred	Brudzew	Koło.
931	15	Kwilecki hr. Władysław	Gosławice	Konin.
932	16	Lalewicz Wiktor	Wysokie	Koło.
933	17	Lisiecki Ludwik	Sławoszewek	Kleczew.
934	18	Makarowicz Ksawery	Kramsk	Koło.
935	19	Matecki Jan	Kuchary Borowe	Konin.
936	20	Mieżyński Tadeusz	Wąsosze	ditto.
937	21	Milewski Józef	Mikorzyn	ditto.
938	22	Mittelstaedt Alexander	Łuszczewo	Kleczew.
939	23	Potworowski Adam	Krągola	Konin.
940	24	Przyłubski Edmund	Osiek Mały	Koło.
941	25	Przyłubski Władysław	Dęby Szlachec-	ditto.
942	26	Puławski Ludomił	Piorunów (kie	ditto.
943	27	Puławski Wojciech	Grzymiszew	—
944	28	Rogoziński Teodor, ks.	Tuliszków	—
945	29	Trompczyński Aleksy	Golina	Konin.
946	30	Wieniawski Julian	Góry	Kleczew.
		20) *Okręg Pyzdrski.*		
947	1	Chełmski Władysław	Łukom	Pyzdry.
948	2	Chmielewski Nepomucen	Radolina	Konin.
949	3	Dąbrowski Alexander	Ostrowite	Kleczew.
950	4	Radoński Wincenty	Siernicze Wiel-	ditto.
951	5	Witowski Antoni	Łagiewniki (kie	Konin.
		X. Powiat Sieradzki.		
		21) *Okręg Sieradzki.*		
952	1	Brodowski Ludwik	Grabówka	Złoczew.
953	2	Byszewski Henryk	Drzewce	Sieradz.
954	3	Dangiel Tomasz	Chojno	Sieradz.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
955	4	Grodzicki Ludwik	Równa	Błaszki
956	5	Grodzicki Tadeusz	Wrząca	ditto.
957	6	Kobierzycki Antoni	Witów	Widawa.
958	7	Kobierzycki Michał	Pyszków	Złoczew.
959	8	Kobierzycki Władysław	Majaczewice	Widawa.
960	9	Komornicki Wincenty	Strzałki	ditto.
961	10	Kotnowski Piotr	Grabów	ditto.
962	11	Krukowiecki hr. Adam	Klonowa	Sieradz.
963	12	Murzynowski Konstanty	Stolec	Złoczew.
964	13	Neügebauer Rudolf	Gruszczyce	Błaszki.
965	14	Nowicki Stefan	Ruszków	Sieradz.
966	15	Olszowski Antoni	Niechmierów	Złoczew.
967	16	Rembowski Lucyan	Nowa Wieś	ditto.
968	17	Rozdrażewski Aleksy	Kościerzyn	Sieradz.
969	18	Rzeszotarski Jan	Kłock	ditto.
970	19	Schüsler Ludwik	Starce	Złoczew.
971	20	Sokolnicki Narcyz	Wielga Wieś	Widawa.
972	21	Stawiski Bronisław	Bukowice	Błaszki.
973	22	Strzeszewski Leopold	Dąbrówka Sie-	Sieradz.
974	23	Swiątkowski Andrzéj	Broszęcin (radz.	Sterczów.
975	24	Szymanowski Seweryn	Niemojów	—
976	25	Tarnowski Ignacy	Kluczków Mały	Błaszki.
977	26	Walewski Leon	Charłupia Wiel.	Sieradz.
978	27	Wężyk Mikołaj	Rukowice	ditto.
979	28	Wężyk Paweł	Bętków	ditto.
980	29	Wężyk Władysław	Sokołów	ditto.
981	30	Wierzycki Walenty	Brzezno	Złoczew.
982	31	Załuskowski Erazm	Jesionna	Błaszki.
		22) *Okręg Szadkowski.*		
983	1	Bem Wincenty	Beleń	Zduńska Wola.
984	2	Chrzanowski Edmund	Widawa	Widawa.
985	3	Chrzanowski Nepomucen	Szczerców	Szczerców.
986	4	Cielecki Maksymilian	Zygry	Szadek.
987	5	Cordée Leon	Kamionaczyk	Sieradz.
988	6	Droszewski Piotr	Suchoczasy	Zduńska Wola.
989	7	Jackowski Franciszek	Dąbrówka	Góra Bałdrzy-
990	8	Jarociński Karol	Zadzim	Szadek (chowska
991	9	Jarociński Wojciech	Zadzim	Szadek.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
992	10	Karczewski Marcelli	Przecznie	Łask.
993	11	Kawiecki Józef	Dzierżążna Rzą-	Warta.
994	12	Kiwerski Henryk	Sokół (dowa	Gończyce.
995	13	Kobierzycki Bolesław	Kalinowa	Zduńska Wola.
996	14	Kołodziejski Franciszek, ks.	Lutomiersk	Łódź.
997	15	Kostanecki Paweł	Wola Przatow-	Szadek.
998	16	Kozarski Bolesław	Willamów (ska	ditto.
999	17	Kozarski Michał	Prusinowice	ditto
1000	18	Kożuchowski August	Dobra	Łask.
1001	19	Kurnatowski Witold	Wieś Szczercow-	Szczerców.
1002	20	Lazarew Konstanty	Żytowice (ska	Pabianice.
1003	21	Leopold Ignacy	Łopatki	Łask.
1004	22	Leopold Józef	Kwiatkowice	Lutomiersk.
1005	23	Lubowidzki Karol	Widzew	Pabianice.
1006	24	Łaszczyński Feliks	Wola Krokocka	Szadek.
1007	25	Morzycki Mieczysław	Wola Łobudzka	ditto.
1008	26	Myszkowski Emanuel	Zapolice	Zduńska Wola.
1009	27	Parczewski Hippolit	Wodzierady	Lutomiersk.
1010	28	Prądzyński Ignacy	Bilew	Łask.
1011	29	Rojek Antoni	Bratków	Bałdrzychów.
1012	30	Romocki Korneli	Lutomiersk	Łódź.
1013	31	Stanisławski Kazimierz	Łęki	Łask.
1014	32	Stawiski Edmund *Czł. Kom.*	Podłężyce	Sieradz.
1015	33	Szaniawski Józef	Chodaki	Szadek.
1016	34	Szaniawski Karol	Zalesie	Widawa.
1017	35	Szeliski Michał	Wólka Marzyńs.	Łask.
1018	36	Tobiasselli Robert	Mikołajewice	Lutomiersk.
1019	37	Walewski Ludwik	Pstrykonie	Zduńska Wola.
1020	38	Waligórski Leopold	Osiny	Widawa.
1021	39	Wierzchlejski Teodozyusz	Karśnice	Łask.
1022	40	Wituski Antoni	Jeżew	Szadek.
1023	41	Złotnicki Juliusz	Ptaszkowice	Zduńska Wola.
		XI. Powiat Wieluński.		
		23) *Okręg Wieluński.*		
1024	1	Bąkowski Ignacy	Skomlin	Wieluń.
1025	2	Białecki Michał	Skrzynno	—
1026	3	Bojanowski Józef	Dymki	Złoczew.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1027	4	Chełmicki Antoni	Galewice	Wieluń.
1028	5	Chylewski Kazimierz	Kniatowa	ditto.
1029	6	Cielecki Pelagiusz	Swiątkowice	Naramice.
1030	7	Darewski Kazimierz	Wójcin	Wieruszów.
1031	8	Gorzechowski Józef	Kłomnice	Kłomnice.
1032	9	Gorzeński Zenon	Bębnów	Złoczew.
1033	10	Gostkowski Konstanty	Zajączki	Krzepice.
1034	11	Guillaume Chryzostom	Raduczyce	Wieluń.
1035	12	Kaniewski Marcin, ks.	Dzietrzniki	ditto.
1036	13	Karoński Piotr	Naramice	Naramice.
1037	14	Karśnicki Jan	Łyskornia	Wieluń.
1038	15	Kokczyński Apolinary	Wielgie	Złoczew.
1039	16	Kożarski Henryk	Konopnica	Widawa.
1040	17	Kręski Edward	Masłowice	Wieluń.
1041	18	Łubieński Napoleon	Starzenice	ditto.
1042	19	Madaliński Stanisław	Brzoza	ditto.
1043	20	Magnuski Ferdynand	Parcice	ditto.
1044	21	Marliński Michał	Nowa Wieś	ditto.
1045	22	Mąkowski Józef, ks.	Dzietrzkowice	ditto.
1046	23	Miączyński Władysław	Rudniki	Prażka.
1047	24	Morawski Hippolit	Wieruszów	Wieruszów.
1048	25	Myszkowski Antoni	Galewice.	ditto.
1049	26	Niemojowski Ludwik	Radoszewice	Działoszyn.
1050	27	Nieszkowski Alfred	Chotów	Wieluń.
1051	28	Nieszkowski Edmund	Walichnów	ditto.
1052	29	Ostrowski Mścisław	Dąbrowa	ditto.
1053	30	Pauli	Mieleszyn	Wieruszów.
1054	31	Potocki hr. Michał	Prażka	Prażka.
1055	32	Potocki hr. Tomasz	ditto	ditto.
1056	33	Psarski Ewaryst	Osiaków	Wieluń.
1057	34	Psarski Wiktor	Kraszkowice	ditto.
1058	35	Sadowski Antoni	Rudlice	ditto.
1059	36	Sobolewski Konstanty, ks.	Prażka	Prażka.
1060	37	Stawowski Adolf	Wiktorów	Naramice.
1061	38	Stempowski Feliks	Radoszewice	Wieluń.
1062	39	Sulimierski Antoni	Rychłocice	Widawa.
1063	40	Szczytnicki Wacław	Wierzchlas	Wieluń.
1064	41	Taczanowski Emanuel	Ruda	Wieluń.

Ner bieżący ogólny.	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1065	42	Taczanowski Leon	Lututów	Naramice.
1066	43	Trepka Tadeusz	Mokrzsko	Wieluń.
1067	44	Trzciński Władysław	Lipnik	Działoszyn.
1068	45	Tyxicki Maksymilian	Więcki	ditto.
1069	46	Walewski Karol *Czł. Kom.*	Parzymiechy	Krzepice.
1070	47	Walewski Piotr	ditto	ditto.
1071	48	Węsierski Wincenty	Mokrzsko	Wieluń.
		24) *Okręg Częstochowski.*		
1072	1	Błeszyński Erazm	Walenczew	Kłobucko.
1073	2	Czarniecki August	Rząsawy	Częstochowa.
1074	3	Czernik Ignacy	Wilkowiecko	Kłobucko.
1075	4	Dembiński Sylwester	Nieznanice	Kłomnice.
1076	5	Królikiewicz Bolesław	Kuźnica Stara	Krzepice.
1077	6	Krótkiewski Roman	Mirów	Częstochowa.
1078	7	Lemański Edward	Kłobucko	Kłobucko.
1079	8	Lesiński Alexander	Borowno	Częstochowa.
1080	9	Lesiński Ludwik	ditto	ditto.
1081	10	Majewski Stanisław	Krasice	Kłomnice.
1082	11	Majewski Wincenty	ditto	ditto.
1083	12	Mieszkowski Juliusz	Zdrowa	ditto.
1084	13	Noffok Jan	Jaskrów	Częstochowa.
1085	14	Pawłow Prokop	Mykanów	ditto.
1086	15	Podczaski Romuald	Kruszyna	Kłomnice.
1087	16	Podczaski Stanisław	Nowa Wieś	Częstochowa.
1088	17	Proszowski Łukasz	Konopiska	ditto.
1089	18	Rudnicki Godzimierz	Kościelec	ditto.
1090	19	Rudzki Leopold	Stany	Krzepice.
1091	20	Rytschel Józef	Zawada	Kłomnice.
1092	21	Skotnicki Władysław	Lubojenko	Częstochowa.
1093	22	Slaski Teofil	Mokrzesze	Sta Anna.
1094	23	Wajchert Henryk	Błeszno	Częstochowa.
1095	24	Weichan Jan	Siedlce	ditto.
		XII. Pow. Piotrkowski.		
		25) *Okr. Piotrkowski.*		
1096	1	Arkuszewski Karol	Czarnocin	Baby.
1097	2	Arkuszewski Konstanty	Grabica	Piotrków.
1098	3	Biedrzycki Edward	Strzałków	Radomsk.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1099	4	Buczyński Bronisław	Sobaków	Gorzkowice.
1100	5	Chełmski Stanisław	Wola Kamocka	Piotrków.
1101	6	Chronikowski Jan	Wilkoszewice	ditto.
1102	7	Chrzanowski Adam	Szynczyce	Baby.
1103	8	Chrzanowski Alfred	Wdowin	Piotrków.
1104	9	Chwiejewski Jan	Wola Kazubowa	Tuszyn.
1105	10	Dąbrowski Michał	Szczepanowice	Gorzkowice.
1106	11	Englert Stanisław	Raciborowice	Warszawa.
1107	12	Gołembowski Leopold	Bogdanów	Piotrków.
1108	13	Gorecki Ignacy	Łęczno	ditto.
1109	14	Jeziorański Michał	Byki	ditto.
1110	15	Kamocki Alexander	Dłutów	Pabianice.
1111	16	Kłyszyński Piotr	Wolborz	Wolborz.
1112	17	Krzysztoporski Klemens	Kruszów	Tuszyn.
1113	18	Malcz Wilhelm	Borowa	—
1114	19	Miniszewski Franciszek	Witów	Piotrków.
1115	20	Orłowski Leon	Gorzkowice	ditto.
1116	21	Ostrowski Ignacy	Łękawa	—
1117	22	Płonczyński Zygmunt	Lubiatów	Baby.
1118	23	Podczaski Feliks	Blizin	Piotrków.
1119	24	Przyłuski Antoni	Majków	ditto.
1120	25	Psarski Stanisław	Jeżów	ditto.
1121	26	Reichel Amon	Zamoście w Kotli-(nach	Rokiciny.
1122	27	Rychłowski Jan	Gorzkowice	Gorzkowice.
1123	28	Sadowski Jan	Moszczenica	Baby.
1124	29	Sierawski Napoleon	Mzurki	Piotrków.
1125	30	Skalski Hippolit	Górki Małe	Tuszyn.
1126	31	Suchecki Brunon	Suchcyce	Piotrków.
1127	32	Suchecki Jan	Rozprza	ditto.
1128	33	Sulimierski Władysław	Lubiec	—
1129	34	Szerszeński Bolesław	Wiskitno	—
1130	35	Tarło Ignacy	Dobrenice	Przedbórz.
1131	36	Trzciński Bolesław	Krzysztoporska Wola	Piotrków.
1132	37	Tymowski Józef	Mąkolice	ditto.
1133	38	Wiśniewski Wawrzeniec	Gomolino	—
1134	39	Żychliński Bolesław	Brzoza	Piotrków.
		26) *Okręg Radomskowski.*		
1135	1	Blumer Jan	Janki	Radomsk.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1136	2	Chrzanowski Salezy	Rzeki Wielkie	Kłomnice.
1137	3	Chrzanowski Władysław	Żuchowice	Gorzkowice.
1138	4	Cielecki Leopold	Zagórze	Przedbórz.
1139	5	Czarnomski Stanisław	Dubidze	Radomsk.
1140	6	Dobiecki Aleksy	Saniki	ditto.
1141	7	Gołembowski Bolesław	Biała	Działoszyn.
1142	8	Grodzicki Ksawery	Garnek	Radomsk.
1143	9	Heller Wilhelm	Rżejowice	ditto.
1144	10	Janiszewski Michał	Okołowice	Sta Anna.
1145	11	Koch Rudolf	Dworszowice	Radomsk.
1146	12	Kulesza Adam	Budzów	ditto.
1147	13	Krompolc Stanisław	Strzelce Małe	Przedbórz.
1148	14	Kulikowski Onufry	Cieśle	Gorzkowice.
1149	15	Łubieński Seweryn	Przeręb	ditto.
1150	16	Majewski Władysław	Zagórze	Przyrów.
1151	17	Ostrowski Alex. *Vice-Prezes*	Maluszyn	Radomsk.
1152	18	Ostrowski Włodzimierz	Konary	ditto.
1153	19	Pretwic Adam	Wiewiórów	Radomsk.
1154	20	Rogawski Antoni	Kodręb	ditto.
1155	21	Sapalski Kazimierz	Bartodzieje	Gorzkowice.
1156	22	Sapalski Władysław	Trzepnica	ditto.
1157	23	Siemieński Leon	Masłowice	Przedbórz.
1158	24	Siemieński Władysław	Żytne	Radomsk.
1159	25	Siemieński Zygmunt	Silnica	—
1160	26	Skoczyński Stanisław	Korytno	Przedbórz.
1161	27	Szańkowski Antoni	Dąbrowa	Sta Anna.
1162	28	Trzciński Adolf	Rząśnia	Wiewiec.
1163	29	Turski Anastazy	Szulmierzyce	Radomsk.
1164	30	Turski Feliks	Krzemieniewice	Gorzkowice.
1165	31	Turski Ksawery	Szulmierzyce	Radomsk.
1166	32	Tymowski Jarosław	Ulesie	Sta Anna.
1167	33	Tymowski Kajetan	Kobiele Wielkie	Radomsk.
1168	34	Walewski hr. Konrad	Jedlno	ditto.
1169	35	Walewski Stanisław	Zielencin	Radomsk, Wie-
1170	36	Walewski Wincenty	Stroża	ditto. (wiec
1171	37	Wągrowiecki Stanisław	Orzegów	Działoszyn.
1172	38	Wzdulski Józef	Strzelce Wielkie	Wiewiec.
1173	39	Zaremba Jan	Pytowice	Kamińsk.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1174	40	Zbijewski Franciszek	Chorzów	Działoszyn.
1175	41	Zielonka Józef	Skrzydlów	Kłomnice.
1176	42	Żeliński Kazimierz	Zamoście	Radomsk, Wie- (wiec.
		XIII. Powiat Radomski.		
		27. *Okręg Radomski.*		
1177	1	Arendt Alexander	Bobrowniki	Sulików, Sie-
1178	2	Arkuszewski Ignacy	Radostów	Łagów. (wierz.
1179	3	Asłanowicz Bolesław	Długojów	Radom.
1180	4	Bajer Maciéj	Radom	ditto.
1181	5	Bilski Łukasz	Góry Maryackie	ditto.
1182	6	Boski Eustachy	Ostrołęka	Przysucha.
1183	7	Boski Ignacy	Boże	Białobrzegi.
1184	8	Chlebowski Ksawery	Grabów nad Pili-	Mniszew.
1185	9	Chojnacki Władysław	Boska Wola (cą	Białobrzegi.
1186	10	Cichocki Ludwik	Zacharzów	ditto.
1187	11	Dołasiński Rudolf	Chronów	Radom.
1188	12	Dzianott Józef	Borki	Jedlińsko.
1189	13	Gordon Karol	Lisów	ditto.
1190	14	Grodziński Władysław	Zakrzów	—
1191	15	Hirosz Józef	Gołębiowo	Radom.
1192	16	Jakubowski Teofil, ks.	Błotnica	Jedlińsko.
1193	17	Jaszowski Artur	Brzeście nad Pi-	Białobrzegi.
1194	18	Jawornicki Władysław	Wysock (licą	Radom.
1195	19	Kawalski Marcin	Rogolin	Białobrzegi.
1196	20	Kiciński Tadeusz	Radzanów	ditto.
1197	21	Komarnicki Stanisław	Grabów nad Pili-	Mniszew.
1198	22	Kroczkowski Jan	Jedlińsko (cą	Jedlińsko.
1199	23	Kurdwanowski Jan	Klwatki	Radom.
1200	24	Lessel Stanisław	Konary	ditto.
1201	25	Linda Antoni	Brzeska Wola	Białobrzegi.
1202	26	Łubkowski Roman	Sulistowice	Warszawa.
1203	27	Małecki Henryk	Rajec	Radom.
1204	28	Miketta Aloizy	Kadłubska Wola	Białobrzegi.
1205	29	Panczykowski Walenty	Czarnocin	ditto.
1206	30	Romanowski Leon	Radom	Radom.
1207	31	Rutkowski Józef	Jaszowice	—
1208	32	Sadkowski Łucyan	Brudnów	Radom.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1209	33	Slewiński Kajetan	Bogusławice	Radom.
1210	34	Su dykowski Władysław, ks.	Bukowno	Białobrzegi.
1211	35	Sztorc Paweł	Owadów	Radom.
1212	36	Trzciński Seweryn	Jedlanka	Jedlińsko.
1213	37	Wielobycki Alexander	Kadłub	ditto.
1214	38	Wieruski Agaton	Kobylany	—
1215	39	Wodziński Karol	Białobrzegi	Białobrzegi
1216	40	Wojciechowski Jan Daniel	Radom	Radom.
1217	41	Wrotnowski Antoni	Kadłubska Wola	Warsz. N. 489.
1218	42	Zdziechowski Edward	Mleczków	Radom.
		28) *Okręg Kozienicki.*		
1219	1	Bogucki Malachiasz	Policzna	Zwoleń.
1220	2	Boski Gustaw	Lipa	Ryczywół.
1221	3	Boski Juliusz	Bobrowniki	ditto.
1222	4	Boski Konstanty	Góra Puławska	Puławy.
1223	5	Boski Maurycy	Lipa Głowaczów	Ryczywół.
1224	6	Czempiński Ignacy	Janowice	N. Alexandrya.
1225	7	Gliński Jan	Wilczkowice Dolne	Zwoleń.
1226	8	Iżycki Julian	Czarnolas	ditto.
1227	9	Lewicki Stanisław	Regowa	Granica.
1228	10	Lipski Ludwik	Klikawa	N. Alexandrya.
1229	11	Lisowski Michał	Przyłęka	Zwoleń.
1230	12	Łuczyński Jan	Piotrkowice	Kozienice.
1231	13	Morzkowski August	Sycyna	Zwoleń, Radom.
1232	14	Olszewski Ludwik	Janików	Kozienice.
1233	15	Olszewski Ksawery	Ługowa Wola	Zwoleń.
1234	16	Osławski Ignacy	Oblasy	N. Alex., Kazimierz.
1235	17	Ożarowski hr. Adam	Brzuza	Warsz. N. 1722.
1236	18	Płonczyński Edward	Kozienice	Kozienice.
1237	19	Reklewski Alfred	Góra Puławska	Puławy.
1238	20	Sławiński Ignacy	Pachno-Wola	N. Alexandrya.
1239	21	Słonczyński Antoni	Sarnów	—
1240	22	Więczkowski Józef	Rożniszewo	Mniszew.
1241	23	Wojciechowski Antoni	Swietlikowa (Wola	Zwoleń.
		XIV. Powiat Kielecki.		
		29) *Okręg Kielecki.*		
1242	1	Dobiecki Eustachy	Łopuszno	Kielce.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1243	2	Dunin Bolesław	Wygnanów	Małogoszcz
1244	3	Koskowski Maryan	Bieganów	Szczekociny.
1245	4	Kośmiński Józef	Bebelno	Włoszczowa.
1246	5	Krzyszkowski Ludwik	Bebełtów	Kielce.
1247	6	Łuszczewski Józef	Nieznanowice	Włoszczowa.
1248	7	Niemojewski Stanisław	Lasocin	ditto.
1249	8	Nowakowski Józef	Ropocice	—
1250	9	Olszewski Gustaw	Mieronice	Małogoszcz.
1251	10	Oraczewski Edward	Morawica	Kielce.
1252	11	Oraczewski Ludwik	ditto	ditto.
1253	12	Popławski Stanisław	Konieczno	Włoszczowa.
1254	13	Różycki Erazm	Zagórzyce-Żer-	Kielce.
1255	14	Rzewuski Napoleon	Kozłów (niki	Małogoszcz.
1256	15	Slaski Stanisław	Zgórsko	Kielce.
1257	16	Stojowski Hippolit	Krasocin	Włoszczowa.
1258	17	Straszewski Romuald	Rogienice	ditto.
1259	18	Turski Antoni	Kluczewsko	ditto.
1260	19	Turski Maksymilian	Komorniki	ditto.
1261	20	Zaremba Franciszek	Żerczyce Wię-	Małogoszcz.
		30) *Okręg Jędrzejowski.*	(ksze	
1262	1	Bajer Kajetan	Krzcięcice	Wodzisław.
1263	2	Blaski Leopold	Raszków	Szczekociny.
1264	3	Borkiewicz Honorat	Piołunka	Jędrzejów.
1265	4	Borkowski Stanisław	Jaronowice	—
1266	5	Bzowski Konstanty	Prząsław	Jędrzejów.
1267	6	Cheliński Franciszek	Potok Wielki	ditto.
1268	7	Chwalibóg Stefan	Zagaje	ditto.
1269	8	Kobyliński Ludwik	Sudół	ditto.
1270	9	Kollatorowicz Franciszek	Konary	Wodzisław.
1271	10	Kosicki Julian	Nagłowice	Kielce.
1272	11	Kozłowski Józef	Łowinia	Jędrzejów.
1273	12	Kozłowski Konstanty	Mękarzów	Szydłowiec.
1274	13	Kozłowski Romuald	Rembieszyce	Małogoszcz.
1275	14	Lanckoroński hr. Kazimierz	Molkowice	Wodzisław.
1276	15	Laskowski Roch	Różnica	ditto.
1277	16	Linowski Ludwik	Zdanowice	Jędrzejów.
1278	17	Łubieński hr. Franciszek	Stawy	ditto.
1279	18	Makolski Józef	Dzierzgów	Jaronowice.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1280	19	Makolski Walenty	Lasków	Jędrzejów.
1281	20	Michalczewski Maksymilian	Mierzwin	ditto.
1282	21	Michałowski Antoni	Nagłowice	ditto.
1283	22	Mieroszewski Andrzéj	Wolica	ditto.
1284	23	Morstin hr. Władysław	Czaryż	Wodzisław.
1285	24	Niemojewski Adolf	Słupia	ditto.
1286	25	Oraczewski Paweł	Boleścice	Jędrzejów.
1287	26	Potocki hr. Antoni	Moskorzew	Jaronowice.
1288	27	Potocki hr. Henryk. *Czł. Kom.*	Koniecpol	Radomsk.
1289	28	Potocki hr. Rodryg	ditto.	ditto.
1290	29	Reinhold Józef	Opatkowice Drewn.	Jędrzejów.
1291	30	Russocki Julian	Węgrzynów	Żarnowiec.
1292	31	Russocki Kwiryn	Sędziszów	Wodzisław.
1293	32	Stadnicki Józef	Obichów	Szczekociny.
1294	33	Suchecki Ignacy	Rakoszyn	Jaronowice.
1295	34	Swoboda Jakób	Sędowice	Wodzisław.
1296	35	Szczepanowski Józef	Piotrkowice	ditto.
1297	36	Sznaga Konstanty	Motkowice	ditto.
1298	37	Szuwalski Adam	Przyłęk Poducho-	ditto.
1299	38	Tiede Ignacy	Karsznice (wny	Małogoszcz.
1300	39	Werner Jan	Chrząstów	Koniecpol.
1301	40	Wielowiejski Kazimierz	Lubcza	Wodzisław.
1302	41	Wiszniewski Karol	Warzyn	Jędrzejów.
1303	42	Życieński Rudolf	Radków	Jaronowice.
		XV. Pow. Sandomierski.		
		31) *Okręg Sandomierski.*		
1304	1	Baczyński Józef	Jankowice Wą-	Ożarów.
1305	2	Baczyński Stanisław	Smiłów (woźne	ditto.
1306	3	Bełdowski Mieczysław	Włonice	ditto.
1307	4	Borycki Leon	Stodoły	ditto.
1308	5	Cichowski Roman	Linów	Zawichost.
1309	6	Czaplicki Michał	Skrzypaczewice	Sandomierz.
1310	7	Gołoński Karol	Pęchów	Opatów.
1311	8	Hempel Józef	Janowice Bagn.	Ożarów.
1312	9	Horoch bar. Wacław	Mierzanowice	ditto.
1313	10	Jabłoński Alexander	Chobrzany	Sandomierz.
1314	11	Jasieński Leon	Wojciechowice	Ożarów.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1315	12	Jasieński Xawery	Bidziny	Ożarów.
1316	13	Jordański Wincenty	Żurawica	Sandomierz.
1317	14	Karski Kazimierz	Wyszmontów	Opatów.
1318	15	Karski Stanisław	Włostów	ditto
1319	16	Konarski Konstanty	Wilczyce	ditto
1320	17	Koszarski Sylweryusz	Złota	Sandomierz
1321	18	Kotkowski Stefan	Rytowice	ditto
1322	19	Leszczyński Michał	Buszków	Opatów.
1323	20	Leszczyński Władysław	Słupia Nadbrze-	Ożarów.
1324	21	Łempicki Kazimierz	Gierczyce (żna	Opatów.
1325	22	Marczewski Erazm	Łukawa	Sandomierz.
1326	23	Okomski Karol, ks.	Bidziny	Ożarów.
1327	24	Ośniałowski Ignacy	Słupia	Zawichost.
1328	25	Ośniałowski Maryan	ditto.	ditto
1329	26	Piasecki Adam	Żurawniki	Opatów.
1330	27	Popiel Hippolit	Zajezierze	Sandomierz.
1331	28	Posturzyński Jan	Janowice Bagni-	Ożarów.
1332	29	Przystojecki Roman	Samborzec (ste	Sandomierz.
1333	30	Ropelowski Konstanty	Zdanów	ditto
1334	31	Roszkowski Adam	Czekarzowice	Ożarów.
1335	32	Skotnicki Maxymilian	Skotniki	Sandomierz.
1336	33	Swieżyński Kryspin	Góry Wysokie	ditto.
1337	34	Swieżyński Władysław	Dwikozy	ditto.
1338	35	Załęski Juliusz	Wilczyce	ditto.
1339	36	Zglinicki Jan	Jakóbowice	Ożarów.
		32) *Okręg Staszowski.*		
1340	1	Białoskórski Edward	Jurkowice	Warszawa.
1341	2	Bobrownicki Włodzimierz	Byszów	Opatów.
1342	3	Dobrzański Jan Henryk	Łoniów	Sandomierz.
1343	4	Drabikowski Jan	Trzykosy	ditto.
1344	5	Glezmer Piotr	Tursk	Staszów.
1345	6	Glezmer Władysław	ditto.	ditto.
1346	7	Grek Marceli	Rytwiany	ditto.
1347	8	Jakubowski Piotr	Wiśniowa	ditto.
1348	9	Krzesimowski Stanisław	Rembów	Łagów.
1349	10	Ledóchowski hr. Jul., *Czł. K.*	Górki	Opatów.
1350	11	Leszczyński Maksymilian	Ruszcza	Sandomierz.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1351	12	Lewandowski Wincenty	Sieragi	Staszów.
1352	13	Łempicki Ludwik	Planta	Iwaniska.
1353	14	Łempicki Stanisław	ditto.	ditto.
1354	15	Morstin hr. Julian	Sulisławice	Sandomierz.
1355	16	Niemierycz Juliusz	Raków	—
1356	17	Orsetti Jan	Ujazd	Iwaniska.
1357	18	Plewczyński Stanisław	Tursk	Staszów.
1358	19	Pogodin Bazyli	Osiek	ditto.
1359	20	Potocki hr. Adam	Staszów	ditto.
1360	21	Rohoziński Ignacy	Domaradzice	Iwaniska.
1361	22	Rostworowski hr. Gabryel	Łopacianka	ditto.
1362	23	Russocki Julian	Suliszów	Sandomierz.
1363	24	Russocki Konstanty	Dobra	Staszów.
1364	25	Strusiński Jan	Niedrzwice	Sandomierz.
1365	26	Świda Septym	Wola Gieraszow.	ditto.
1366	27	Urbański Kazimierz	Wysoczki	Iwaniska.
1367	28	Wasilkowski Stanisław	Ujazdek	ditto.
1368	29	Wierzbicki Władysław	Ossala	Staszów.
1369	30	Zarzycki Roch	Błonie	Sandomierz.
		XVI. Powiat Opatowski.		
		33) *Okręg Opatowski.*		
1370	1	Fijałkowski Wiktor	Kossowice	Ostrowiec.
1371	2	Goniewski Stanisław	Rosochy	Opatów.
1372	3	Haraziński Jacek, ks.	Podole	ditto.
1373	4	Jasieński Antoni	Opoki	Łagów.
1374	5	Jasieński Władysław	Bokrzyce	Ostrowiec.
1375	6	Kaczkowski Julian	Gromadzice	Opatów.
1376	7	Karski Wincenty	Żochcinek	—
1377	8	Karwicki hr. Wincenty	Chybice	Brody.
1378	9	Kłokocki Kazimierz	Nietulisko	Ostrowiec.
1379	10	Konarski Rafał	Oziembłów	Opatów.
1380	11	Kossecki Samuel	Rudniki	ditto.
1381	12	Kotkowski Józef	Bodzechów	Ostrowiec.
1382	13	Kotkowski Seweryn	ditto.	ditto.
1383	14	Kuczewski Piotr	Brzostowa	ditto.
1384	15	Leszczewski Franciszek	Ostrowiec	—
1385	16	Leszczyński Rafał	Buszkowice	Opatów.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1386	17	Macherski Tomasz	Chybice	Brody.
1387	18	Malinowski Stanisław	Niekisiałka	Opatów.
1388	19	Moszczeński Witold	Kunów	Ostrowiec.
1389	20	Reklewski Jan	Mirogonowice	ditto.
1390	21	Reklewski Leon	Skoszyn	ditto.
1391	22	Reklewski Tymoteusz	Leszczkowo	Warszawa.
1392	23	Targowski Antoni	Małoszyce	Opatów
1393	24	Targowski Stanisław	Czajęczyce	ditto.
		34) *Okręg Solecki.*		
1394	1	Czarnecki Jan	Daniszów	Solec
1395	2	Dyganowicz Leon, ks.	Solec	ditto.
1396	3	Gajewski Stefan	Rzechów	Iłża.
1397	4	Garbowski Maksymilian	Krępa	Solec.
1398	5	Herniczek Ignacy	Jedlonka	Iłża.
1399	6	Jawornicki Antoni	Jaworów	ditto.
1400	7	Karczewski Felix	Wola Szennijska	Ostrowiec.
1401	8	Karczewski Joachim	Ciepiełów	Zwoleń.
1402	9	Kochanowski Roman	Prędocin.	Iłża.
1403	10	Kozłowski Antoni, ks.	Wielkie	Zwoleń.
1404	11	Kruszewski Walenty	Gardzienice	ditto.
1405	12	Majewski Waleryan	Krępa Dolna	Solec.
1406	13	Młodecki Stanisław	Gaworzyn	Iłża.
1407	14	Niemierycz Włodzimierz	Chwałowice	ditto.
1408	15	Nowakowski Teofil	Brzozowa	Ożarów.
1409	16	Prędowski Józef	Mirza	Iłża.
1410	17	Przybysławski Józef	Iłża	ditto.
1411	18	Rudnicki Józef	Białobrzegi	Solec.
1412	19	Rudnicki Stanisław	ditto.	ditto.
1413	20	Szelągowski Czesław	Wola Pasztowa	Iłża.
1414	21	Szydłowski Seweryn	Maliny	ditto.
1415	22	Targowski Józef	Raj	Solec.
1416	23	Tymiński Maciéj, ks.	Ciepielów	Zwoleń.
1417	24	Wydrychiewicz, ks.	Sienno	Iłża.
1418	25	Zawadzki Józef	Strykowice Gór-(ne	Zwoleń.
		XVII. Powiat Opoczyński.		
		35) *Okręg Opoczyński.*		
1419	1	Bąkowski Antoni	Kraśnica	Opoczno.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1420	2	Bogusławski Ignacy	Prymusowa	Opoczno.
1421	3	Boski Eustachy	Wistko (Wola	Przysucha.
1422	4	Brotkowski Wiktor	Kamień Wielki	Opoczno.
1423	5	Cebulski Filip	Stok	ditto.
1424	6	Choromański Karol	Kunice	ditto.
1425	7	Czekierski Izydor	Komorów	Przysucha.
1426	8	Czermiński Erazm	Smardzewice	Tomaszów Mazo-
1427	9	Drużbacki Ignacy	Zameczek	Opoczno. (wiec.
1428	10	Goliszewski Alexander	Modrzewie	ditto.
1429	11	Grabkowski Ferdynand	Rdzuchów	Przysucha.
1430	12	Kamieniecki Konstanty	Sokolniki Mokre	Przysucha.
1431	13	Karwicki Teodor	Karwice	Opoczno.
1432	14	Krasiński Bolesław	Janików	Przysucha.
1433	15	Kurtz Adolf, *Czł. Kom.*	Rusinów	ditto.
1434	16	Morzkowski Michał	Zbożenna	ditto.
1435	17	Olszewski Stanisław	Unewek	Tomaszów Mazo-
1436	18	Piwarski, ks.	Studzianna	Opoczno. (wiec.
1437	19	Płużański Leon	Borkowice	Szydłowiec.
1438	20	Pomianowski Feliks	Dębiny	Przysucha.
1439	21	Pytowski Sylwester	Brzustowie	Opoczno.
1440	22	Reyski bar. Artur	Drzewica	ditto.
1441	23	Rudzki Stanisław	Zajączków	Tomaszów Mazo-
1442	24	Rutsch Juliusz	Popławy	Opoczno. (wiec.
1443	25	Skórkowski Kazimierz	Wielka Wola	ditto.
1444	26	Skórkowski Teodor	Kuniczki	ditto.
1445	27	Szymoński Walenty	Kotuszów	ditto.
1446	28	Wąsowicz Karol	Smogorzew	Przysucha.
1447	29	Wielobycki Franciszek	Radzice	Opoczno.
1448	30	Więckowski Kazimierz	Jastrząb	ditto.
1449	31	Więckowski Mieczysław	Janków	ditto.
1450	32	Więckowski Wojciech	Wójcin	ditto.
1451	33	Zakrzewski Stanisław	Kruszewiec	Opoczno.
		36) *Okręg Koniecki.*		
1452	1	Bocheński Franciszek	Ruda Maleniecka	Końskie.
1453	2	Czaplicki Leopold	Łapczyna Wola	Przedbórz.
1454	3	Czaplicki Stefan	Dobromierz	ditto.
1455	4	Exner Kacper	Radoszyce	Radoszyce.
1456	5	Gratkowski Henryk	Dziebałtów	Końskie.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1457	6	Jakubowski Józef	Fałków	Przedbórz.
1458	7	Jakubowski Stanisław	Skórnice	ditto.
1459	8	Kłossowski Stanisław	Rączki	ditto.
1460	9	Kraszkowski Hieronim	Budków	—
1461	10	Lipski Jacek	Skąpe	Radoszyce.
1462	11	Małachowski hr. Henryk.	Końskie	Końskie.
1463	12	Tarnowski Manswet	Korytków	ditto.
1464	13	Trzciński Władysław	Jachimowice	Radoszyce.
1465	14	Walewski Jan	Trojanowice	Opoczno.
1466	15	Wielhorski hr. Józef	Fidor	Końskie.
1467	16	Wolski Jacek	Bedlno	Opoczno.
1468	17	Zajączkowski Ferdynand	Stara	Przedbórz.
		37) *Okręg Szydłowiecki.*		
1469	1	Boniecki Kazimierz	Brynica	Kielce.
		XVIII. Pow. Miechowski.		
		38) *Okręg Miechowski.*		
1470	1	Bielski Władysław	Gebułtów	Miechów.
1471	2	Bzowski Alexander	Racławice	ditto.
1472	3	Bzowski Józef	Nieszków	ditto.
1473	4	Ciszewski Feliks	Wielkanoc	ditto.
1474	5	Czerny Piotr	Zielenice	Słomniki.
1475	6	Dąbski Jan	Kalina Wielka	Miechów.
1476	7	Godlewski Kornel	Pogwizdów	ditto.
1477	8	Godlewski Robert	Kempie	ditto.
1478	9	Haller Cezar	Mianocice	ditto.
1479	10	Helcel Józef Tadeusz	Rzędowice	ditto.
1480	11	Henisz Alexander	Radziennice	Słomniki.
1481	12	Janowski Edward	Jaxice	Miechów.
1482	13	Katerla Ludwik	Zarogów	ditto.
1483	14	Kirchmajer Józef	Klimontów	Wodzisław.
1484	15	Kośmiński Konstanty	Mały Xiąż	ditto.
1485	16	Kucieński Jan	Szczepanowice	Miechów.
1486	17	Massalski Konstanty	Lelowice	ditto.
1487	18	Mayzel Józef	Zagajowo	Słomniki
1488	19	Michałowski Adam	Węzerów	ditto.
1489	20	Mieroszewski Leonard	Uniejów	Miechów
1490	21	Nowacki Hieronim	Markocice	ditto.
1491	22	Olszowski Włodzimierz	Zbigały	Miechów.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1492	23	Piątkowski Wincenty	Charsznica	Miechów.
1493	24	Radziejowski Rafał	Witowice	ditto.
1494	25	Rudzki Piotr	Dziewięcioły	Słomniki.
1495	26	Schuch Floryan	Krzelów	Wodzisław.
1496	27	Schütz Teofil	Rzerzuszna	Miechów.
1497	28	Sławęcki Floryan	Wodzisławie	Kielce.
1498	29	Taborski Karol, ks.	Słaboszów	Miechów.
1499	30	Wiesiołowski Władysław	Dziaduszyce	ditto.
1500	31	Żarski Gabryel	—	—
		39) *Okręg Proszowski.*		
1501	1	Ratomski Zefiryn	Siedliska	Proszowice.
1502	2	Rzewuski Franciszek	Kuchary	Kielce, Busk.
1503	3	Straszowski Ludwik	Rzędowice	Proszowice.
1504	4	Wodzicki hr. Władysław	Niedźwiedź	—
		40) *Okręg Szkalbmierski.*		
1505	1	Bajer Henryk	Jakubowice	Szkalbmierz.
1506	2	Brzeski Jan	Kuchary	Korczyn.
1507	3	Celary Józef, ks.	Bejsce	Koszyce.
1508	4	Chwalibóg Feliks	Jurków	Szkalbmierz.
1509	5	Chwalibóg Mieczysław	Węskadłów	Wodzisław.
1510	6	Czarnowski Bronisław	Chołdowice	Szkalbmierz.
1511	7	Dembiński Juliusz	Góry Szkalbmier.	Wodzisław.
1512	8	Fritsch Józef	Cieszków	Szkalbmierz.
1513	9	Froelich Jan	Januszowice	ditto.
1514	10	Jarzembski Bartłomiej, ks.	Stawiszyn	ditto.
1515	11	Kamocki Antoni	Kościelec	Proszowice.
1516	12	Kleniewski Emilian	Drożejowice	Szkalbmierz.
1517	13	Koźmiński Józef	Smoszowice	ditto.
1518	14	Krzyżanowski Józef	Cudzynowice	ditto.
1519	15	Linowski Kazimierz	Ziemblin	ditto.
1520	16	Lubieniecki hr. Zdzisław	Soboszów	ditto.
1521	17	Łubieński hr. Kazimierz	Kazimierza Wiel.	ditto.
1522	18	Macharzyński Ignacy	Gunów	ditto.
1523	19	Majewski Karol	Dębiony	ditto.
1524	20	Masłowicz Marcelli	Kamionna	N. Miasto Kor.
1525	21	Nurkowski Norbert	Niezwojowice	Szkalbm. (czyn.
1526	22	Ostrowski hr. Władysław	Kobylniki	ditto
1527	23	Rzewuski Antoni	Topola	Szkalbmierz.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1528	24	Sadowski Michał	Majkowice	Koszyce.
1529	25	Strzyżowski Tomasz	Kolossy	Szkalbmierz.
1530	26	Wielopolski hr. Zygmunt	Chroberz	Wodzisław.
1531	27	Wielowiejski Adam	Pierocice	ditto.
1532	28	Wodzicki hr. Franciszek	Złota	—
1533	29	Żwan Tomasz	Koryto	Szkalbmierz.
		XIX. Powiat Olkuski.		
		41) *Okręg Olkuski.*		
1534	1	Bukowski Roman	Klucze	Olkusz.
1535	2	Bukowski Stefan	Tarnawa	Wolbrom.
1536	3	Chrzanowski Józef	Szczodrkowice	Michałowice.
1537	4	Derych Józef	Cianowice	ditto.
1538	5	Kucieński Samuel	Laski	Słomniki.
1539	6	Linowski Stanisław	Szreniawa	Wolbrom.
1540	7	Lisicki Bolesław	Klimontów	Granica.
1541	8	Nowak Stanisław	Pieskowa Skała	Wolbrom.
1542	9	Odolski Jacek	Rodaki	Olkusz.
1543	10	Piekarski Jan	Parcze	ditto.
1544	11	Pietrzycki Józef	Owczary	Michałowice.
1545	12	Radziejowski Władysław	Szarkówka	Miechów.
1546	13	Seldmayer Józef	Korzkiew	Michałowice.
1547	14	Siemieński Jacek	Zagórze	Granica.
1548	15	Siemieński Wincenty	Gzichów	Strzemieszyce.
1549	16	Slaski Władysław	Rzeplin	Olkusz.
1550	17	Wagner Adolf	Braciejówka	ditto.
1551	18	Wesołowski Feliks	Budzyń	Wolbrom.
1552	19	Wężyk Franciszek	Minoga	Michałowice.
1553	20	Wężyk Teofil	ditto.	ditto.
1554	21	Widerakiewicz Ignacy	Żurada	—
		42) *Okręg Lelowski.*		
1555	1	Byszewski Ludwik	Ujejsce	Dąbrowa.
1556	2	Ciechanowski Jan	Grodziec	ditto.
1557	3	Czarniecki Stefan	Wysoka Lelow-	Żarki.
1558	4	Gorczycki Józef	Kotowice (ska	ditto.
1559	5	Grabiański Ludwik	Twardowice	Dąbrowa.
1560	6	Hubicki Stefan	Trzebiesławice	Łazy.
1561	7	Jarzyński Feliks	Niegowa	Żarki.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1562	8	Lesser Stanisław	Żarki	Warszawa.
1563	9	Lohman Franciszek	Podlesie	Przyrów.
1564	10	Marcisiewicz Piotr	Trzebniów	Żarki.
1565	11	Nieciag Józef, ks.	Siewierz	Siewierz.
1566	12	Nowowiejski Wojciech	Boguchwałowice	Zawiercie.
1567	13	Osterloff Karol	Żarki	Żarki.
1568	14	Poleski Józef	Rokitno Szlache-(ckie	Zawiercie.
1569	15	Schörmer Ernest	Kroczyce	Żarki.
1570	16	Schütz Adolf	Biała Wielka	Pradła.
1571	17	Sokólski Karol	Lgota	Przyrów
1572	18	Stojowski Kazimierz	Pinczyce	—
1573	19	Swiderski Faustyn	Mzurów	Żarki.
1574	20	Zalassowski Hippolit	Żelisław	Myszków.
1575	21	Zwierkowski Mścisław	Drochlin	Koniecpol.
1576	22	Zwierkowski Tadeusz	Turzyn	ditto.
		43) *Okręg Pilicki.*		
1577	1	Borkowski Antoni	Bydlin	Pilica.
1578	2	Cheliński Hieronim	Zabrodzie	Miechów, Żarnowiec
1579	3	Chodylski Julian	Jeżówka	Miechów, Wolbrom.
1580	4	Dobrzański Józef	Lgota Murow.	Zawiercie.
1581	5	Grabiański Tomasz	Chruszczobród	Łazy.
1582	6	Hubicki Tadeusz	Smoleń	Pilica.
1583	7	Kiślański Fortunat	Blanowice	Zawiercie.
1584	8	Kmita Jan	Wilków	Myszków Pradła.
1585	9	Kozłowski Ludwik	Podzamcze Ogrodzienie-(ckie	Łazy.
1586	10	Laskowski Seweryn	Jeziorowice	Myszków, Szczekoci-(ny.
1587	11	Łubieński Artur	Wierzchowisko	Wolbrom.
1588	12	Łuczycki Ildefons	Dąbrowica	Myszków, Szczekoci-(ny.
1589	13	Moes Krystyan	Pilica	Pilica.
1590	14	Morstin Jan	Wola Libertow.	Miechów, Żarnowiec
1591	15	Olszowski Bolesław	Siadcza	Zawiercie, Pilica.
1592	16	Rayski Konstanty	Biała błotna	Myszków, Pradła.
1593	17	Schajer Anastazy	Wysoka Pilicha	Łazy.
1594	18	Schultz Stanisław	Irządze	Myszków, Pradła.
1595	19	Schultz Wilhelm	Zawada Pilicka	Myszków, Szczekoc.
1596	20	Stojowski Józef	Bodziejowice	Myszków, Pradła.
1597	21	Stojowski Michał	Pradła	Pradła.
1598	22	Trzetrzewiński Józef	Grabowa	Olkusz.

Ner bieżący ogólny.	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1599	23	Wietcki Paweł	Małoszyce	Myszków, Szczekoc.
1600	24	Zaremba Leon	Witów	Myszków, Pradła.
1601	25	Zbijewski Michał	Siedliska	Myszków, Szczekoci-(ny.
		XX. Powiat Stopnicki.		
		44) *Okręg Stopnicki.*		
1602	1	Bogdański Karol	Strzelce	Stopnica.
1603	2	Fibich Aloizy	Badrzychowice	N. Miasto Kor-
1604	3	Godeffroy Karol	Zborów	Stopnica. (czyn.
1605	4	Humnicki Adolf	Oblekoń	—
1606	5	Lohman Konstanty	Topola	Stopnica.
1607	6	Sadowski Leopold	Skarysławice	Busk.
1608	7	Straszewicz Kacper	Żerniki	ditto.
1609	8	Wołoszewski Tomasz	Pęczelice	ditto.
1610	9	Woronicz Antoni	Oblekoń	Warszawa N. 1725.
1611	10	Zaborowski Karol	Oleśnica	Stopnica.
		45) *Okręg Szydłowski.*		
1612	1	Bielecki Leonard	Sichów	Staszów.
1613	2	Brockhusen Zygmunt	Sędziejewice	Chmielnik.
1614	3	Głuski Karol	Tuczępy	Szydłowiec.
1615	4	Humnicki Ignacy	Lubania	Chmielnik.
1616	5	Humnicki Zygmunt	ditto	ditto.
1617	6	Kozierowski Eugeniusz	Strojnów	—
1618	7	Krosnowski Romuald	Drochów	Kielce.
1619	8	Lipiński Józef	Strzałków	Stopnica.
1620	9	Lubieniecki hr. Hippolit	Balice	Chmielnik.
1621	10	Łuniewski Edward	Gnojno	ditto.
1622	11	Łuniewski Henryk	ditto	ditto.
1623	12	Nowakowski Alexander	Balice	ditto.
1624	13	Popiel Paweł	Kurozwęki	Staszów.
1625	14	Przystojecki Ignacy	Grzybów	ditto.
1626	15	Reiski bar. Eckmül	Szaniec	Kielce, Busk.
1627	16	Slaski Alexander	Borzyków	Chmielnik.
1628	17	Tański Karol	Łagiewniki	ditto.
1629	18	Walchnowski Ludwik	Niziny	Stopnica.
1630	19	Wędrychowski Żelisław	Sieczków	ditto.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
		XXI. Powiat Lubelski.		
		46) *Okręg Lubelski.*		
1631	1	Bieliński Alexander.	Turka	Lublin.
1632	2	Bobrowski Józef	Piaski Wielkie	ditto.
1633	3	Boduszyński Antoni	Pliszczyn	—
1634	4	Brzeziński Antoni	Strzeszkowice	Bełżyce.
1635	5	Brzeziński Konstanty	Bełżyce	Lublin.
1636	6	Brzeziński Witold	ditto	ditto.
1637	7	Gerlicz Jakób	Wronów	ditto.
1638	8	Gintowt Jan	Bychawka	ditto.
1639	9	Gintowt Mikołaj	ditto	ditto.
1640	10	Grodziecki Aureli	Jakubowice Murow.	ditto.
1641	11	Grodziecki Ewaryst	Zawieprzyce	ditto.
1642	12	Grodziecki Felicyan	Wojciechów	ditto.
1643	13	Klamborowski Franciszek	Strzyżewice	ditto.
1644	14	Koźmian Henryk	Gałęzów	ditto.
1645	15	Koźmian de Rzeczyca Seweryn	Wierzchowiska	ditto.
1646	16	Krzyżanowski Leopold	Lublin	ditto.
1647	17	Le Brun Ludwik	Kawenczyn	Piaski.
1648	18	Ligocki Alexander	Bronice	Lublin,
1649	19	Morawski Piotr	Jasków	Jasków.
1650	20	Popławski Wiktor	Bystrejowice	Lublin.
1651	21	Przewłocki Józef	Wola Gałęzowska	ditto.
1652	22	Rohland Roman	Żabia Wola	Kraśnik.
1653	23	Rojewski Henryk	Bystrzyca	Lublin.
1654	24	Sawicki Franciszek	Krępiec	—
1655	25	Stadnicki hr. Juliusz	Osmolice	Osmolice.
1656	26	Stadnicki hr. Stanisław	ditto	ditto.
1657	27	Strojnowski Felix	Abramowice	Lublin.
1658	28	Swieżawski Wincenty	Palikije	ditto.
1659	29	Tarnowski hr. Jan	Piotrowice	ditto.
1660	30	Wierzbicki Leon	Niemce	ditto.
1661	31	Zbyszewski Wiktoryn	Markuszów	—
		47) *Okręg Lubartowski.*		
1662	1	Cieszkowski Kajetan	Starościn	Jastków.
1663	2	Grabowski Ludwik	Łęczna	Łęczna.
1664	3	Grodzicki Leopold	Ostrówek	Kock.
1665	4	Horodyski Julian	Marcinów	Kurów.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1666	5	Kąsinowski Władysław	Dębiny	Kurów.
1667	6	Koncewicz Konstanty	Wygnanów	Kock.
1668	7	Kotarbiński Józef	Czemierniki	Radzyń.
1669	8	Kunszteler Władysław	Baranów	Nowa Alexand.
1670	9	Morzkowski Ludwik	Moszna	Jastków.
1671	10	Mycielski hr. Stanisław	Lubartów	Lubartów.
1672	11	Ostrowski hr. Stanisław	Zawieprzyce	Warszawa.
1673	12	Piotrowski Andrzéj	Michów	Kurów.
1674	13	Piotrowski Andrzéj	Rudzienek	ditto.
1675	14	Rzewuski Józef	Piotrowice Wiel.	Jastków.
1676	15	Sierakowski Antoni	Dembica	Kock.
1677	16	Skracha Alexander	Kozłówka	Lublin.
1678	17	Trzciński Dyonizy	Leśce	—
1679	18	Wojniłłowicz Lucyan	Samoklęski	Kurów.
1680	19	Zalewski Kamil	Ostrówek	Kock.
1681	20	Zamoyski hr. Jan	Kozłówka	Warsz. N. 472.
1682	21	Żółtowski Romuald	Garbów	Markuszów.
		48) *Okręg Kazimierski.*		
1683	1	Bielski Wincenty	Głusko	Opole.
1684	2	Brzeziński Adam	Szczuczki	—
1685	3	Brzozowski Waleryan	Kamień n. Wisłą	—
1686	4	Czerwiński Alexander	Bobrowniki	Iwangród.
1687	5	Doliński Emil	Józefów n. Wisłą	Kaliszany.
1688	6	Flindt Adolf	Kośmin	Moszczanka.
1689	7	Gawlikowski Józef	Gudów	Opole.
1690	8	Gerlitz Teofil	Karczewice	ditto.
1691	9	Gosiewski	Radlin	Bełżyce.
1692	10	Iżycki Józef	Kurów	Kurów.
1693	11	Karasiński August	Wymysłów	—
1694	12	Kierglewicz Franciszek	Skoków	Lublin.
1695	13	Klemensowski Ludwik	Celejów	N. Alexandrya.
1696	14	Manowski Józef	Poniatów	Opole.
1697	15	Paprocki Klemens	Chruślina	Urzędów.
1698	16	Rakowski Henryk	Nałęczów	Kurów.
1699	17	Wessel Ignacy	Wąwolnica	N. Alexandrya.
1700	18	Wotowski Teofil	Borowa	Iwangród.
1701	19	Wydrychiewicz Kazimierz	Opole	Opole.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
		XXIII. P. Krasnystawski.		
		49) *Okręg Krasnystawski.*		
1702	1	Bielski Antoni	Fajsławice	—
1703	2	Bielski Henryk	Krzywe	—
1704	3	Błeszyński Władysław	Gorzków	Krasnystaw.
1705	4	Bobrowski Józef	Piaski Wielkie	Piaski Wielkie.
1706	5	Chądzyński Medard	Oleśniki	ditto.
1707	6	Czyżewski Władysław	Tarnogóra	Chomęciska.
1708	7	Gałęzowski Ksawery	Hussynne	—
1709	8	Głogowski Michał	Bzowice	—
1710	9	Jórski Konstanty	Hajowniki	Zamość.
1711	10	Kołaczkowski Brunon	Suchodoły	Piaski.
1712	11	Kostecki Teodor	Wielkopole	Krasnystaw.
1713	12	Lemański Józef	Gardzienice	Piaski Wielkie.
1714	13	Łaniewski Adam	Hajowniki	Zamość.
1715	14	Maciejowski Ign. Ksawery	Orłów Drewnia-(ny	Krasnystaw.
1716	15	Ostroróg hr. Władysław	Dąbie	Piaski.
1717	16	Rembieliński Ludwik	Rybczewice	Krasnystaw.
1718	17	Skomorowski Jordan	Romanów	ditto.
1719	18	Weis Ludomir	Łopunnik	ditto.
		50) *Okręg Chełmski.*		
1720	1	Bielski Wincenty	Uher	Chełm.
1721	2	Bogdanowicz Jan	Nadrybice	Piaski.
1722	3	Bogdanowicz Kazimierz	ditto	ditto.
1723	4	Ciemniewski Adam	Paryspa	Chełm.
1724	5	Fudakowski Ignacy	Żmudź	ditto.
1725	6	Fudakowski Kazimierz	ditto	ditto.
1726	7	Hempel Alexander	Tarnów	—
1727	8	Hempel Karol	Rakołupy	Wojsławice.
1728	9	Kosiński Antoni	Krasne	Krasnystaw.
1729	10	Kozerski Faustyn	Staw	Chełm.
1730	11	Morchonowicz Władysław	Chylin	ditto.
1731	12	Piaskowski Gustaw	Horodyszcze	ditto.
1732	13	Piotrowski Adolf	Bezek	ditto.
1733	14	Piotrowski Tytus	Mogielnica	Siedliszcze.
1734	15	Piotrowski Waleryan	Chojno Nowe	Krasnystaw.
1735	16	Poletyłło hr. Aureli	Rakołupy	Wojsławice.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1736	17	Poletyłło hr. Leopold	Wojsławice	Wojsławice.
1737	18	Rulikowski Antoni	Swierszczów	Chełm.
1738	19	Rulikowski Henryk	Swierże	ditto.
1739	20	Smorczewski Adolf	Żdżanne	Krasnystaw.
1740	21	Stępiński A., ks.	Chełm	Chełm.
1741	22	Suffczyński Juliusz	Łańcuchów	Łęczna.
1742	23	Tatarowicz Teofil	Stryjna	—
1743	24	Wasiutyński Tomasz	Krzywo Wola	Chełm.
1744	25	Węgleński Napoleon	Chełm	ditto.
1745	26	Węgleński Wojciech	Siedliszcze	—
1746	27	Woroniecki kże Adam	Rejowiec	Krasnystaw.
		XXIII. P. Hrubieszowski.		
		51) *Okręg Hrubieszowski.*		
1747	1	Bormann Edward	Metelin	Hrubieszów.
1748	2	Bormann Jan	Masłomęcz	ditto.
1749	3	Bormann Liberat	Metelin	ditto.
1750	4	Głogowski Ignacy	Podhorce nad Bugiem	ditto.
1751	5	Grothus Edmund	Dziekanów	ditto.
1752	6	Grzymała Wincenty	Obrowiec	ditto.
1753	7	Horodyński Lucyan	Metelin	ditto.
1754	8	Horodyński Romuald	Wołajowice	ditto.
1755	9	Horodyski Władysław	Mołodyatycze	ditto.
1756	10	Kaczkowski Gustaw	Moniatycze	ditto.
1757	11	Kiciński Tomasz	Białopole	Dryszczów.
1758	12	Korytyński Nikodem	Łotoszyny	Hrubieszów.
1759	13	Koźmiński Michał	Modryn	ditto.
1760	14	Kruzenstern Alexander	Koniuchy	Zamość (twier.).
1761	15	Lichocki Stanisław	Ornatowice	Wojsławice.
1762	16	Lubowiecki Antoni	Malice	Hrubieszów.
1763	17	Łempicki Karol	Cześniki	Zamość (twier.).
1764	18	Madan Seweryn	Kozodawy	Hrubieszów.
1765	19	Malczewski Kornel	Sitno	Zamość (twier.).
1766	20	Milowicz Karol	Modryniec	Hrubieszów.
1767	21	Milowicz Władysław	ditto	ditto.
1768	22	Podhorodeński Leon	Hrebenne	ditto.
1769	23	Poletyłło hr. Witold	Strzelce	Dubienka.
1770	24	Radziejowski Józef	Siedliszcze Bramowe	Dryszczów.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1771	25	Rakowski Jan	Kopytów	Stepankowice.
1772	26	Ratomski Ferdynand	Zawałów	Zamość (twier.).
1773	27	Ratomski Stanisław	Drohiczany	Wojsławice.
1774	28	Skawiński Jan	Nowosiołki	Hrubieszów
1775	29	Sobieszczański Wiktor	Antonówka	ditto.
1776	30	Starzeński hr. Franciszek	Moroczyn	ditto.
1777	31	Stefanowicz Ambroży	Kobło	ditto.
1778	32	Suffczyński Kacper	Hostynne	ditto.
1779	33	Swirski Albin	Gdeszyn	ditto.
1780	34	Szydłowski Antoni	Werbkowice	ditto.
1781	35	Szydłowski Feliks	Uchanie	Wojsławice.
1782	36	Teleżyński Feliks	Neledew	Hrubieszów.
1783	37	Troszczyński Feliks, ks.	Hrubieszów	ditto.
1784	38	Tuszowski Roman	Chyżowice	ditto.
1785	39	Tuszowski Sylwester	Czortowice	ditto.
1786	40	Tuszyński Karol	Tuczępy	Wojsławice.
1787	41	Walewski Józef	Peresołowice	Hrubieszów.
1788	42	Węgleński Fran. *Czł. Kom.*	Miączyn	Zamość (twier.).
1789	43	Węgleński Tadeusz	Swidniki	Wojsławice.
1790	44	Wieniawski Kajetan	Horodło	Stepankowice.
1791	45	Wieniawski Sobiesław	Łuszków	ditto.
1792	46	Wołowski Adolf	Szwajcary	Hrubieszów.
1793	47	Wydżga Bogusław	Raciborowice	Dryszczów.
1794	48	Załuski Maurycy	Trzeszczany	Hrubieszów.
1795	49	Zbyszewski Józef	Zawalów	Zamość (twier.).
		52) *Okręg Tomaszowski.*		
1796	1	Arczyński Hippolit	Gródek	Tomaszów Ordy.
1797	2	Chrzanowski Alexander	Kryłów	Hrubieszów.
1798	3	Chrzanowski Leander	Tuczapy	ditto.
1799	4	Deboli Stanisław	Zwiartów	Krynice.
1800	5	Dębicki Zygmunt	Mircze	Hrubieszów.
1801	6	Dobiecki Kazimierz	Podhorce	Tomaszów.
1802	7	Dobrzelewski Robert	Niewierków	Zamość.
1803	8	Drohojewski Władysław	Nabroż	Tyszowce.
1804	9	Głogowski Feliks	Łachowce	—
1805	10	Głogowski Konstanty	Niemirówek	Krynice.
1806	11	Głogowski Stanisław	Krynice	ditto.
1807	12	Hempel Antoni	Mircze	—

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1808	13	Hulewicz Antoni	Majdan Górny	Tomaszów Ordy.
1809	14	Jeżewski Julian	Hołubie	Dołhobyczów.
1810	15	Kiełczewski Seweryn	Wiszniów	Hrubieszów.
1811	16	Lelkowski Wojciech	Zawadki	Tomaszów Ordy.
1812	17	Łoś hr. Marcelli	Jurów	ditto.
1813	18	Makomaski Antoni	Turkowice	Hrubieszów.
1814	19	Małuja Michał	Przeworsk	Tomaszów Ordy.
1815	20	Rakowski Floryan	Stara Wieś	Hrubieszów.
1816	21	Rakowski Ludwik	Czartowiec Wielki	—
1817	22	Rastawiecki bar. Edw. *Cz.-K.*	Dołhobyczów	Warszawa.
1818	23	Rulikowski Gabryel	Szychowice	Hrubieszów.
1819	24	Rulikowski Władysław	Mircze	ditto.
1820	25	Serednicki Jan	Dobużek	Tyszowce.
1821	26	Siemiątkowski Włodzimierz	Perespa	ditto.
1822	27	Skrzyński Eustachy	Posadów	ditto.
1823	28	Skrzyński Stanisław	ditto	ditto.
1824	29	Strzyżowski Alexander	Poturzyn	Dołhobyczów.
1825	30	Studziński Antoni, ks.	Rzeplin	ditto.
1826	31	Suffczyński Stanisław	Honiatyn	ditto.
1827	32	Swieżawski Romuald	Kadłubiska	ditto.
1828	33	Swieżawski Seweryn	Dutrów *b.*	ditto.
1829	34	Tarnowski hr. Adam	Łabunie	Zamość.
1830	35	Tarnowski hr. Gustaw	ditto	ditto.
1831	36	Wejchert Emilian	Sniatycze	ditto.
1832	37	Wiercieński Gustaw	Radostów	Dołhobyczów.
1833	38	Woyciechowski Tytus	Poturzyn	ditto.
1834	39	Wydżga Marcelli	Wożuczyn	Krynice.
1835	40	Wysoczański Antoni	Dutrów *a.*	Tyszowce.
1836	41	Wyszyński bar. Bolesław	Miękkie	Tyszowce.
		XXIV. Powiat Zamojski.		
		53) *Okręg Zamojski.*		
1837	1	Dąbrowski Eligiusz	Brody	Zwierzyniec.
1838	2	Głowacki Walery	Michalów	ditto.
1839	3	Grabowski Kajetan	Wirkowice	Chomęciska.
1840	4	Horodeński Narcyz	Gorajec	Zwierzyniec.
1841	5	Kurkiewicz Łukasz	Bodaczów	ditto.
1842	6	Lenkiewicz Michał, ks.	Sułów	Zwierzyniec.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1843	7	Lipczyński Jan	Borowina Sitaniecka	Zwierzyniec.
1844	8	Lisicki	Bortotycze	ditto.
1845	9	Mahn	Piaski Ruskie	ditto.
1846	10	Malhomme Władysław	Gruszka Zapor-	Chomęciska.
1847	11	Michałowski Edward	Zwierzyniec (ska	Zwierzyniec.
1848	12	Namysłowski Karol	Chomęciska	Chomęciska.
1849	13	Paszkiewicz Józef	Suchowola	Zamość.
1850	14	Rogalski Karol	Tworyczów	ditto.
1851	15	Różycki Antoni	Borowina Staro-	ditto.
1852	16	Sawicki Felix	Sułowiec (zam.	Biłgoraj.
1853	17	Stobiński Antoni	Adamów	Zamość.
1854	18	Sznuk Konstanty	Ciotusza	Zamość, Tomaszów Or- (dynacki.
1855	19	Tarnowski hr. Jan	Krasnobród	—
1856	20	Trembiński Seweryn, ks.	Józefów Ordyn.	Zwierzyniec.
1857	21	Turzyniecki Ludwik, ks.	Ruskie	ditto.
1858	22	Werner Julian	Deszkowice	ditto.
1859	23	Wojtasiewicz, ks.	Sitanice	ditto.
1860	24	Wyszyński, bar.	Gruszka Wielka	ditto.
1861	25	Żółtowski Antoni	Mokrelipie	ditto.
1862	26	Żukowski Bazyli	Janowice	ditto.
1863	27	Żukowski Felix	Hucisko Toma-	ditto.
		54) *Okręg Tarnogrodzki.*	(szowskie	
1864	1	Karbowski Rudolf	Sól	Biłgoraj.
1865	2	Niemirowski Tytus	Sokołówka	ditto.
1866	3	Puchała Julian	Kąty	ditto.
1867	4	Rolbiecki Teodor	Godziszów	Janów Ordynac.
1868	5	Rusyan Emilian	Teodorówka	Biłgoraj.
1869	6	Sawicki Feliks	Dyle	ditto.
		55) *Okręg Kraśnicki.*		
1870	1	Chmurski Serapion, ks.	Kraśnik	Kraśnik.
1871	2	Czarnecki Kacper	Stróża	ditto.
1872	3	Feręzewicz Antoni	Borów	Zawichost.
1873	4	Grabowski Bronisław	Rzeczyca	Kraśnik.
1874	5	Grabowski Wojciech	Zakrzówek	ditto.
1875	6	Hempel Antoni	Skorczyce	—
1876	7	Hempel Joachim	ditto	—
1877	8	Herniczek Jan	Boiska	—
1878	9	Jabłoszewski Wiktor	Mazanów	Urzędów.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1879	10	Kuszell Ignacy	Modliborzyn	Janów Ordynac.
1880	11	Łempicki Konstanty	Stojeszyn	ditto.
1881	12	Mazurkiewicz Andrzéj	Ostrów	Zamość.
1882	13	Paprocki Adam	Polichna	Kraśnik.
1883	14	Piasecki Antoni	Popkowice	Urzędów.
1884	15	Piasecki Felix	Kłodnica dolna	Bełżyce.
1885	16	Prószyński Józef	Potok stary	Kraśnik.
1886	17	Solmann Ignacy	Wolica	Janów Ordynac.
1887	18	Solmann Karol	Borów	Zawichost.
1888	19	Wolski Tadeusz	Dąbrówka	Kraśnik.
1889	20	Zembrzuski Ludwik	Moniaki	Urzędów.
		XXV. Powiat Siedlecki.		
		56) *Okręg Siedlecki.*		
1890	1	Bujno Franciszek	Brzosków	Warszawa.
1891	2	Chłusowicz Adolf	Kotuń	Siedlce.
1892	3	Chomiczewski Jan	Wola Wodyńska	ditto.
1893	4	Chrzanowski Bolesław	Dziewule	Siedlce, Zbuczyn.
1894	5	Cieszkowski hr. Paweł	Sucha	Lublin.
1895	6	Dobraczyński Alexander	Szóstka	Siedlce.
1896	7	Dobrzański Kaźmierz	Ozorów	ditto.
1897	8	Egierszdorff Stanisław	Czuryły	ditto.
1898	9	Firsiukowski Teodor, ks.	Zbuczyn	ditto.
1899	10	Gorzechowski Hippolit	Iganie	—
1900	11	Grabowski hr. Maksymilian	Żuków	Siedlce.
1901	12	Izdebski Alexander	Nakory	ditto.
1902	13	Iżycki Henryk	Krześlin	ditto.
1903	14	Kosiński Teodor	Żelków	ditto.
1904	15	Kuliński Eustachy	Krzymosze	ditto.
1905	16	Kuszell Julian	Niwiski	ditto.
1906	17	Marchocki Klemens	Krzesk	Królowa Niwa.
1907	18	Marcinkowski Franciszek	Wola Suchożebr-(ska	Siedlce.
1908	19	Orzechowski Lucyan	Łupiny	ditto.
1909	20	Potocki Ignacy	Czarnowąż	Mingosy.
1910	21	Pszczołkowski Franciszek	Oleśnica	Siedlce.
1911	22	Rakowiecki Jarosław	Grala Dąbrow.	ditto.
1912	23	Rose Alexander	Baczki	Sokołów.
1913	24	Schwarc Józef	Broszków	Siedlce.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1914	25	Skrzyszowski Alexander	Olszyca	Siedlce
1915	26	Szamota Antoni	Izdebki Kośmidry	Międzyrzec
1916	27	Szeliski Antoni	Opole	Siedlce.
1917	28	Werner Bogusław	Olszyce	ditto.
1918	29	Zaliwski Adolf	Wesołki	ditto.
1919	30	Zembrzuski Jan	Mordy	ditto.
		57) *Okręg Węgrowski.*		
1920	1	Bądzyński Władysław	Czekanów	Sokołów.
1921	2	Bieliński Szlaski Antoni	Rytele	Sterdyń.
1922	3	Brandt Włodzimierz	Kołodziąż	—
1923	4	Bujalski Emilian	Suchodół	Sokołów.
1924	5	Chojecki Artur	Grodek	ditto.
1925	6	Chrzanowski Jan	Wyszków	Węgrów.
1926	7	Cielecki Konstanty	Paplin	ditto.
1927	8	Czarnocki Ludgard	Ceranów	Sokołów, Sterdyń.
1928	9	Detyniecki Stanisław	Kiełczew	Sterdyń.
1929	10	Górski Ludwik, *Czł. Kom.*	Sterdyń	ditto.
1930	11	Grabowski hr. Seweryn	Łazów	ditto.
1931	12	Hirschman August	Przezdziatka	Sokołów.
1932	13	Irzykowicz Antoni	Stranków	Nur.
1933	14	Irzykowicz Bronisław	Wólka Nadbuż.	ditto.
1934	15	Irzykowicz Julian	Długie Kamieńs.	ditto.
1935	16	Jezierski Stefan	Przezdziatka	Sokołów.
1936	17	Kobyliński Ignacy	Mołmotki	ditto.
1937	18	Kuszell Ignacy	Nowa Wieś	Sterdyń.
1938	19	Kuszell Teodor	Kossów	ditto.
1939	20	Łubieński hr. Stanisław	Ruchna	Węgrów.
1940	21	Morawski Henryk	Jarnice	ditto.
1941	22	Oborski Maksymilian	Proszew	Kałuszyn.
1942	23	Podczaski Artur	Skwierczyn	Siedlce.
1943	24	Popiel Wacław	Turna	Węgrów.
1944	25	Rawicz Władysław	Grochów	ditto.
1945	26	Roniker hr. Jaxa Adam	Korytnica	ditto.
1946	27	Rosenwerth Józef	Kossów	Sterdyń.
1947	28	Rzewuski Gracyan, ks.	Liw	Węgrów.
1948	29	Rzewuski Jan	Orzeszówka	ditto.
1949	30	Schaibe Gustaw	Górki	ditto.
1950	31	Schuch Ignacy	Elżbietów	Sokołów.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1951	32	Szalawski Władysław	Stara Wieś	Węgrów.
1952	33	Szepietowski Józef	Andropol	Siedlce, Korczew
1953	34	Szydłowski Edward	Kupientyn	Sokołów.
1954	35	Trębicki Stanisław	Kurowice	ditto.
1955	36	Wawrowski Franciszek	Przezdziatka	ditto.
1956	37	Wierzbicki Stanisław	Jabłonna	ditto.
1957	38	Wojakowski Andrzéj	Kowiesy	ditto.
		XXVI. Powiat Łukowski.		
		58) *Okręg Łukowski.*		
1958	1	Babski Karol	Ruda	Łuków.
1959	2	Byszewski, ks.	Tuchowicze	ditto.
1960	3	Claus Józef	Kujawy	ditto.
1961	4	Dmochowski Aleksy	Burzec	—
1962	5	Dmochowski Antoni	Jeleniec	Łuków.
1963	6	Hempel Joachim	Tuchowicze	ditto.
1964	7	Komierowski Henryk	Stok	ditto.
1965	8	Komierowski Konstanty	Łuków	ditto.
1966	9	Nowowiejski Karol	Gąski	ditto.
1967	10	Nowowiejski Stanisław	Łazy	ditto.
1968	11	Olędzki Tomasz	Szaniawy	ditto.
1969	12	Ostrowski Józef	Gołąbki	ditto.
1970	13	Ponikwicki Felix	Borowina	Terespol.
1971	14	Ponikwicki Roman	ditto.	ditto.
1972	15	Radzikowski Aloizy, ks.	Trzebieszów	Łuków.
1973	16	Roszkowski Jakób, ks.	Łuków	ditto.
1974	17	Suchodolski hr. Edmund	Wojcieszków	ditto.
1975	18	Wilczyński Leon	Popławy	ditto.
		59) *Okręg Garwoliński,*		
1976	1	Deskur Jan	Ruda Talubska	Garwolin.
1977	2	Gąsowski Paweł	Miastków	ditto.
1978	3	Grejber Marcelli	Gończyce	Gończyce
1979	4	Jelski Józef	Sobienie	Garwolin.
1980	5	Jezierski hr. Władysław	Sobienie murow.	ditto.
1981	6	Kiwerski Henryk	Sokół	Gończyce.
1982	7	Ledóchowski hr. Jan	Łaskarzew	ditto.
1983	8	Makowski Felix	Prawda	—

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
1984	9	Olszewski Eugeniusz	Oziemkówka	Garwolin.
1985	10	Rembieliński Gustaw	Rowy	ditto.
1986	11	Wilkoński Ludwik	Górzno	—
		60) *Okręg Żelechowski.*		
1987	1	Boski Marcelli	Życzyn	Warszawa.
1988	2	Cieciszowski Adam	Okrzeja	Moszczanka.
1989	3	Korzybski Jan	Wilczyska	Żelechów.
1990	4	Krassowski Józef	Cułów	Łuków.
1991	5	Kryński Wincenty	Ryby	Moszczanka.
1992	6	Lelewel Tadeusz	Babice	Gończyce.
1993	7	Łaski Jan	Sobolew	ditto.
1994	8	Marcinkowski Jan	Kłoczew	Żabianka.
1995	9	Mejzner Karol	Ułęż Górny	Moszczanka.
1996	10	Obrąpalski Józef	Korytnica	Gończyce.
1997	11	Ordęga Alfons	Dudki	ditto.
1998	12	Ordęga Jan	Goniwilk	Żelechów.
1999	13	Ordęga Jan (syn)	ditto	ditto.
2000	14	Ordęga Karol	Żelechów	Gończyce.
2001	15	Piaskowski Artur	Zadybie	Żelechów.
2002	16	Podoski Ignacy	Jarczew	ditto.
2003	17	Schuch Stanisław	Krzywda	Łuków.
2004	18	Sołtyk Marcelli	Prążgów	Moszczanka.
2005	19	Szpakowski Hilary	Janopole	Gończyce.
2006	20	Szydłowski August	Radoryże	Żelechów.
2007	21	Szydłowski Edward	Jagodne	ditto.
2008	22	Szydłowski Emilian	Dworzec	ditto.
2009	23	Trylski Maciéj	Pawłowice	Gończyce.
2010	24	Zakrzewski Ignacy	Ciechomin	—
2011	25	Zamoyski hr. Stanisław	Maciejowice	Warszawa.
		XXVII. Powiat Bialski.		
		61) *Okręg Bialski.*		
2012	1	Barankiewicz Władysław	Dobromyśl	Terespol.
2013	2	Buchowiecki Władysław	Kołczyn	ditto.
2014	3	Gażyc Jerzy	Michalków	ditto.
2015	4	Grabowski Seweryn	Koszoły	Biała.
2016	5	Herbst Adolf	Ortel	ditto.
2017	6	Ihnatowicz Michał	Michalków	Terespol.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2018	7	Jaskłowski Antoni	Michalków	Terespol.
2019	8	Jaszczołd Franciszek	Kobylany	ditto.
2020	9	Karasiński	Terespol	ditto.
2021	10	Kucewicz Adam	Biała	Biała.
2022	11	Kuczyński Edward	Malowa Góra	Terespol.
2023	12	Kuczyński Franciszek	Horoszczyn	Zalesie.
2024	13	Kuszell Józef	Kodeń	Terespol.
2025	14	Łabanowski Karol	Michalków	ditto.
2026	15	Łoski Józef	Kostomłoty	Kodeń.
2027	16	Michałowski Henryk	Pokinianka	Terespol.
2028	17	Mirski kże Kazim. Swiętopełk	Woroniec	Międzyrzec.
2029	18	Mleczko Józef, ks.	Biała	Biała.
2030	19	Radziszewski Ignacy, ks.	Bordziłówka	ditto.
2031	20	Roszkowski Leonard	Worgule	ditto.
2032	21	Ruthie Andrzéj	Piszczac	ditto.
2033	22	Sarnecki Lucyan	Kodeń	Kodeń.
2034	23	Serwiński Piotr	Klonownica	Biała.
2035	24	Serwiński Stanisław	Cieleśnica	ditto.
2036	25	Suzin Adam	Sławacinek	ditto.
2037	26	Szaniawski Alexander	Krasówka	—
2038	27	Tołoczko Jan	Michalków	Terespol.
2039	28	Wężyk Wilhelm	Witulin	Biała.
2040	29	Zęgart Bolesław	Zachorów	Kodeń.
		62) *Okręg Łosicki.*		
2041	1	Alexandrowicz hr. Stan. *Czł. K.*	Konstantynów	Biała.
2042	2	Bądzyński Ludwik	Rusków	Łosice.
2043	3	Bękierski Józef, ks.	Zakrze	ditto.
2044	4	Bryndza Alexander	Woroblin	—
2045	5	Bryndza Ludwik	ditto	—
2046	6	Dobrzyński Franciszek	Łysów	Łosice.
2047	7	Dobrzyński Jakób	Duplewice	ditto.
2048	8	Flejczerowski Tomasz	Dziadkowskie	Międzyrzec.
2049	9	Goltz Adam, *Czł. Kom.*	Puczyce	Siedlce, Łosice.
2050	10	Grodzicki Antoni	Patków Ruski	Łosice.
2051	11	Izdebski Gracyan	Patków Pruski	ditto.
2052	12	Katerla Franciszek	Woźniki	ditto.
2053	13	Kobylski Lucyan	Mężenin	ditto.
2054	14	Kowalski Franciszek	Pratulin	Biała.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2055	15	Kozłowski Karol	Kobylany	Międzyrzec.
2056	16	Kozłowski Władysław	ditto	ditto.
2057	17	Kuczyński Alexander	Korczew	Siedlce.
2058	18	Ledóchowski hr. Józef	Rudnik	Łosice.
2059	19	Orłowski Władysław	Komarno	Janów Podlaski.
2060	20	Podczaski Bronisław	Klimczyce	Biała.
2061	21	Sauvé Józef	Bejdy	Siedlce.
2062	22	Wężyk Ignacy	Wólka Nosowska	Biała.
2063	23	Wężyk Józef	Nosów	ditto.
2064	24	Wężyk Seweryn	Chotycze	Łosice.
2065	25	Wojciechowski Marcin, ks.	Łosice	ditto.
2066	26	Woroniecki kże Jeremiasz	Huszlew	Międzyrzec.
		XXVIII. Pow. Radzyński.		
		63) *Okręg Radzyński.*		
2067	1	Dmochowski Janusz	Komarówka	Międzyrzec.
2068	2	Domaradzki Romuald	Talczyń	Kock.
2069	3	Ejdziatowicz Tadeusz	Wereszczyn	Włodawa.
2070	4	Fanshave Edward	Kock	Kock.
2071	5	Górazdowski Hippolit	Sucho-Wola	Radzyń.
2072	6	Jaźwiński Feliks	Wola Osowińska	Kock.
2073	7	Kiciński Paweł	Radzyń	Radzyń.
2074	8	Koch Oświata Jan	Tulniki	Parczew.
2075	9	Kraszewski Kajetan	Romanów	Biała.
2076	10	Miński Hieronim	Krassew	Radzyń.
2077	11	Moczulski Konstanty	Przegaliny	Międzyrzec.
2078	12	Morozewicz Kajetan	Blizocin	—
2079	13	Ośniałowski Włodzimierz	Żabików	Radzyń.
2080	14	Owidzki Jan Aloizy	Budziska	Warszawa.
2081	15	Przanowski Adam	Przytoczno	Kock.
2082	16	Przanowski Wojciech	ditto	ditto.
2083	17	Rotarski Feliks	Branica	Radzyń.
2084	18	Sauvé Teodor	Kąkolownica	Międzyrzec.
2085	19	Szaniawski Wiktor	Przegaliny	ditto.
2086	20	Szlubowski Józef	Branica	Radzyń.
2087	21	Szlubowski Stanisław	Radzyń	ditto.
2088	22	Tęczyński Józef, ks.	Komarówka	Międzyrzec.
2089	23	Wyleżyński Stanisław	Stara Wieś	Kock.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2090	24	Zaborowski Józef	Orzechów	Parczew.
		64) *Okręg Włodawski.*		
2091	1	Biernacki Seweryn	Siemień	Radzyń.
2092	2	Błociszewski Ludwik	Sławatycze	Kodeń.
2093	3	Chlipalski Alexander	Siemień	Parczew.
2094	4	Frankowski Julian	Dubica	ditto.
2095	5	Horoch Alfons	Wołowska Wola	ditto.
2096	6	Horoch Władysław	Mazanówka	Kodeń.
2097	7	Jasieński Roch	Bruss	Włodawa.
2098	8	Jasieński Władysław	Rozwadów	Biała.
2099	9	Jełowicki Zdzisław	Romaszki	Międzyrzec.
2100	10	Jezierski Wiktor	Siemień	Parczew.
2101	11	Krassówski Franciszek	Piesia Wola	ditto.
2102	12	Krassówski Rajmund	ditto	ditto.
2103	13	Kunicki Stefan	Siedliszcze	Włodawa.
2104	14	Moraczewski Seweryn	Romanów	ditto.
2105	15	Niecielski Józef	Antopol	Parczew.
2106	16	Niemcewicz Jan Ursyn	Polubicze	ditto.
2107	17	Niemiera Franciszek	Sosnowice	ditto.
2108	18	Nozdrowicz Stanisław	Jabłoń	ditto.
2109	19	Okęcki Ludwik	Hańsk	Włodawa.
2110	20	Poltz Augustyn	Uścimów	Parczew.
2111	21	Scypio hr. Józef	Sobibór	Włodawa.
2112	22	Sosnowski Stanisław	Sosnowica	Parczew.
2113	23	Zamoyski hr. August	Różanka	Warszawa.
2114	24	Zaorski Franciszek	Glinny Stok	Parczew.
2115	25	Zembrzuski Ksawery	Turna	Parczew.
		XXIX. Powiat Płocki.		
		65) *Okręg Płocki.*		
2116	1	Andrychewicz Michał	Przyborowice Górne	Zakroczym.
2117	2	Beczkowicz Teodor	Arcelin	Płońsk.
2118	3	Bezler Henryk	Lasocin	Wyszogród.
2119	4	Bieńkowski Stefan	Dębsk	Lelice.
2120	5	Budziszewski Narcyz	Postruże	Płońsk.
2121	6	Chamski Maksymilian	Męczenino	Płock.
2122	7	Chrzanowski Stanisław	Wychodć	Zakroczym.
2123	8	Czaplicki Ludwik	Kowalewko	Płock.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2124	9	Czarnowski Józef	Kroczew	Zakroczym.
2125	10	Dąbrowski Tadeusz	Pruszczyn	Wyszogród.
2126	11	Dąbski Apolinary	Przybojewo	Zakroczym.
2127	12	Dembowski Konstanty	Leszczyn	Płock.
2128	13	Dembowski Tytus	Nacpolsk	Wyszogród.
2129	14	Dembowski Wiktor	Koziminy	Płońsk.
2130	15	Dembowski Zygmunt	Nacpolsk	Wyszogród.
2131	16	Drewnowski Adam	Cwiklinko	Płońsk.
2132	17	Dziewanowski Ignacy	Grodkowo	Wyszogród.
2133	18	Dziewulski Zenon	Cieśle	Bodzanów.
2134	19	Gadomski Wincenty	Smoszewo	Zakroczym.
2135	20	Gregorowicz Stanisław	Złotopolice	ditto.
2136	21	Grem Andrzéj	Olszyny	ditto.
2137	22	Gutkowski Ignacy	Strachówko	Płońsk.
2138	23	Gutkowski Maryan	Siedlin	ditto.
2139	24	Hołyński Stefan	Radzanowo	Płock.
2140	25	Hryniewicz Antoni	Ciołkówko	ditto.
2141	26	Jabłonowski Józef	Wierzbowiec	Płońsk.
2142	27	Jaroszewski Jan	Grodziec	Zakroczym.
2143	28	Jaworowski Aleksy	Trębki	ditto.
2144	29	Jaworowski Józef	Radzymin	Płońsk.
2145	30	Kadłubowski Leonard	Niewikla	ditto.
2146	31	Kalksztein Władysław	Wyszyn	Płock.
2147	32	Karczewski Jan	Sielec	Zakroczym.
2148	33	Kleniewski Franciszek	Zaborowo	Płońsk.
2149	34	Klimkiewicz Antoni, Stefan (senior)	Goślice	Płock.
2150	35	Klimkiewicz Antoni	Leszczyno	ditto.
2151	36	Kossobudzki Szymon	Gilino	ditto.
2152	37	Kotarski Henryk	Szeromin	Płońsk.
2153	38	Kownacki Józef	Galominek	ditto.
2154	39	Kozłowski Leon	Kleniewo	Płock.
2155	40	Kozłowski Leon	Krysk	Płońsk.
2156	41	Kuczkowski Floryan	Omieciny	ditto.
2157	42	Kwiatkowski Jan	Galomin	ditto.
2158	43	Kwiatkowski Józef	Dłużniewo	ditto.
2159	44	Lasocki Stanisław	Miszewo	Płock.
2160	45	Lasocki Stefan	Cieksin	Nasielsk.
2161	46	Lewocki Józef	Chociszewo	Zakroczym.

Nr. bieżący ogólny	Nr. bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2162	47	Łaźniewski Jan	Krubice	Wyszogród.
2163	48	Łaźniewski Mikołaj	Pieścidła	Zakroczym.
2164	49	Łempicki Atanazy	Brzeście	Płońsk.
2165	50	Łempicki Karol	Kucice	ditto.
2166	51	Łempicki Stanisław Roman	Zągoty	Płock.
2167	52	Małowiejski Konstanty	Dzierzanów	Wyszogród.
2168	53	Matuszewski Leon	Mąkolin	Bodzanów.
2169	54	Miszewski Jan	Kołoząb	Płońsk.
2170	55	Miszewski Tymoteusz	Naborowo	Zakroczym.
2171	56	Młodzianowski Walenty	Brody	Płońsk.
2172	57	Moczarski Ludwik	Wrońska	ditto.
2173	58	Mścichowski Fortunat	Cieszkowo	ditto.
2174	59	Nehring Aleksy	Proboszczewice	Płock.
2175	60	Pepłowski Władysław	Sarnowo	Płońsk.
2176	61	Pilchowski Jan	Sobanice	Wyszogród.
2177	62	Pilchowski Wincenty	Wierzbica	Płońsk.
2178	63	Pomianowski Witold	Słomino	Wyszogród.
2179	64	Roman Adolf	Rogowo Ducho-	Bodzanów.
2180	65	Romocki Ludwik	Kobylniki (wne	Wyszogród.
2181	66	Rościszewski Tadeusz	Chylino	Bodzanów.
2182	67	Sieklucki Hippolit	Siekluki	Płońsk.
2183	68	Sieklucki Władysław	Raszewo	Wyszogród.
2184	69	Starczewski Józef	Wronino	Płońsk.
2185	70	Stobiecki Józef	Gawarzec Dolny	Wyszogród.
2186	71	Stobiecki Teofil	Gawarzec Górny	ditto.
2187	72	Strzeszewski Dominik	Dalanowo	Płońsk.
2188	73	Strzeszewski Franciszek	Jarocin	ditto.
2189	74	Strzeszewski Franciszek	Ogonowo	ditto.
2190	75	Swięcki Antoni	Rzewin	ditto.
2191	76	Swięcki Ignacy	Dziektarzewo	ditto.
2192	77	Szawłowski Edward	Włóki	ditto.
2193	78	Trzciński Tomasz	Ciołkowo	Płock.
2194	79	Ujazdowski Karol	Nagórki	ditto.
2195	80	Unierzycki Józef	Milewo	Płońsk.
2196	81	Wilxycki Alexander	Skarzyno	ditto.
2197	82	Wołowski Adolf	Sokolniki	ditto.
2198	83	Woźnicki Konstanty	Woźniki	Płock.
2199	84	Zaleski Ksawery	Gocłowo	Bodzanów.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imie	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2200	85	Zaleski Wiktor	Leksyn	Bodzanów
2201	86	Zboiński Marcelli	Ogorzelice	Płock.
2202	87	Zieliński Jan	Szczytno	Zakroczym.
		XXX. Powiat Pułtuski.		
	—	66) *Okręg Pułtuski.*		
2203	1	Błeszyński Felix	Młodzianowo	—
2204	2	Bogdaszewski Seweryn	Wyszków	Wyszków.
2205	3	Ciemniewski Romuald	Rzechów	Maków.
2206	4	Damięcki Stanisław	Przetycz	Pułtusk.
2207	5	Damięcki Zygmunt	ditto	ditto.
2208	6	Dembiński Tytus	Niestępowo	ditto.
2209	7	Dorath Roman	Powielin	Serock.
2210	8	Drewnowski Floryan	Sokołów	Pułtusk.
2211	9	Dynakowski Józef, ks.	Nasielsk	Nasielsk.
2212	10	Engelke Juliusz	Zawady	Maków.
2213	11	Funk Karol	Kozłowo	Wyszków.
2214	12	Gniazdowski Marcin	Czarnostowo	—
2215	13	Grużewski Józef	Mystkowice	Pułtusk.
2216	14	Hoffman Tytus	Pobyłków	Serock.
2217	15	Jabłoński Roman	Romanów	Przasnysz.
2218	16	Karniewski Wawrzeniec	Tłucznice	Pułtusk.
2219	17	Kolnarski Antoni	Leśniewo	Warszawa.
2220	18	Koskowski Wincenty	Brańszczyk	Wyszków.
2221	19	Kownacki Stanisław	Wypychy	ditto.
2222	20	Kuczkowski Teodor	Jaciążek	—
2223	21	Kurtz Alexander, *Czł. Kom.*	Nasielsk	Nasielsk.
2224	22	Łasocki Roman	Sieluń	Sieluń.
2225	23	Lesiewski Alexander	Osiek	Pułtusk.
2226	24	Łapiński Alexander	Zegrz	Serock.
2227	25	Łukasiewicz Antoni	Skaszewo	—
2228	26	Łysiński Alexander	Zawady	Warszawa.
2229	27	Malinowski Henryk	Smrock	Maków.
2230	28	Michniewicz Alexander	Bylice	Nasielsk.
2231	29	Mieczyński Franciszek	Lubomin	ditto.
2232	30	Mierzejewski Hippolit	Leszczydół	Wyszków.
2233	31	Mieszkowski Antoni	Kozłowo	Pułtusk.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2234	32	Milewski Wiktor	Grądy	Pułtusk.
2235	33	Miński Felix	Wola Mystkow-	Wyszków.
2236	34	Młodzianowski Franciszek	Płoniawy (ska	Przasnysz.
2237	35	Modzelewski Henryk	Gładczyn	Pułtusk.
2238	36	Morawski Franciszek	Winnica	ditto.
2239	37	Morawski Tyburcyusz, ks.	Płoniawy	—
2240	38	Niemierycz Stanisław	Smolechów	Nasielsk.
2241	39	Niemojewski Stanisław	Pokrzywnica	Pułtusk.
2242	40	Niżyński Franciszek	Zakliczewo	—
2243	41	Ostrowski Hilary	Czajki	—
2244	42	Pissarzowski Adam	Karniewo	Maków.
2245	43	Piwkowski Franciszek	Modzele	Nasielsk.
2246	44	Piwkowski Tomasz	ditto	ditto.
2247	45	Pudłowski Hippolit	Rząśnik	Wyszków.
2248	46	Puget-Puszet bar. Konstanty	Somianka	ditto.
2249	47	Rakossowski Piotr	Zaręby	Maków.
2250	48	Rakowiecki Eugeniusz	Ponikew Wielk.	Sieluń.
2251	49	Rzechowski Walery	Ciepielewo	Szelków.
2252	50	Schurr August	Łukowe	Pułtusk.
2253	51	Sędzimir Alexander	Szlubowo	—
2254	52	Skarzyński Edmund	Popawo	Serock.
2255	53	Smolikowski Jan	Swirkowo	Warszawa.
2256	54	Solecki Józef	Pękowo	Pułtusk.
2257	55	Sołkiewicz Szymon	Słustów	Nasielsk.
2258	56	Sumiński Walenty	Czerwonka	Pułtusk.
2259	57	Szalla Julian	Magnuszewo	—
2260	58	Tański Marcyan	Kamionna	—
2261	59	Toczyski Euzebiusz	Rybienko	Wyszków.
2262	60	Tylle Emilian	Nowe Miasto	Nasielsk.
2263	61	Ubysz Stanisław	Węgrzynowo	—
2264	62	Wierciszewski Karol	Długosiodło	Wyszków.
2265	63	Wołłowicz Stanisław	Strzegocin	Pułtusk.
2266	64	Wołosz Jan, ks.	Węgrzynowo	—
2267	65	Zabiełło Julian	Przystań	Ostrołęka.
2268	66	Zambrzycki Alexander	Gostków	Pułtusk.
2269	67	Zieliński Gustaw	Osłaszewo	ditto.
2270	68	Zieliński Hippolit	Gzy	—
2271	69	Żeleżyński Marcin	Bosewo	Wyszków.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
		XXXI. Powiat Lipnowski.		
		67) *Okręg Lipnowski.*		
2272	1	Barthel Alfred	Nadroż	Zbójno
2273	2	Borzewski Antoni	Ugoszcz	ditto.
2274	3	Borzewski Zdzisław	ditto	ditto.
2275	4	Brudnicki Jan	Sokołowo	Dobrzyń nad Drwęcą.
2276	5	Brudzyński Jakób	Radonice	Lipno.
2277	6	Chełmicki Adolf	Okalewo	Rypin.
2278	7	Chełmicki Ignacy	ditto	ditto.
2279	8	Chełmicki Józef	Kowalki	ditto.
2280	9	Cielecki Józef	Lenie Wielkie	Dobrzyń nad Wisłą.
2281	10	Ciółkowski Dominik	Winnica	ditto.
2282	11	Cissowski Tomasz	Tomkowo	Dobrzyń nad Drwęcą.
2283	12	Czapski Leonard	Radomice	Lipno.
2284	13	Dembski Jan Bonawentura	Giżynek	Zbójno.
2285	14	Duczymiński Karol	Moszczonne	Lipno.
2286	15	Dziewanowski Dominik	Działyń	Zbójno.
2287	16	Engestrom Wawrzeniec	Rakowo	Rypin.
2288	17	Goczkowski Franciszek	Maliszewo	Lipno.
2289	18	Grąbczewski Ignacy	Radziki Małe	Rypin.
2290	19	Jackowski Alexander	Głowina	Płock.
2291	20	Jackowski Franciszek	Chalino	Dobrzyń nad Wisłą.
2292	21	Jeżewski Atanazy	Skrwilno	Rypin.
2293	22	Kamiński Ludwik, ks.	Nowogród	Dobrzyń nad Drwęcą.
2294	23	Kanigowski Włodzimierz	Płomiany	Dobrzyń nad Wisłą.
2295	24	Karnkowski Jan	Karnkowo	Lipno.
2296	25	Karnkowski Konstanty	Oleśno	Wielgie.
2297	26	Karwatt Alexander	Piórkowo	Dobrzyń nad Drwęcą.
2298	27	Linowski Antoni	Steklin	Lipno.
2299	28	Łempicki Feliks	Nowa Wieś	Wielgie.
2300	29	Łempicki Ignacy	Płonne	—
2301	30	Mroziński Franciszek	Zaduszniki	Wielgie.
2302	31	Nałęcz Michał	Zembowo	Lipno.
2303	32	Nałęcz Mścisław	Steklinek	ditto.
2304	33	Niemojewski Feliks	Rokitnica	Rypin.
2305	34	Orłowski Alfons	Likice	Sierpc.
2306	35	Ostrowski Franciszek	Złotopole	Lipno.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2307	36	Ostrowski Ksawery	Karwosieki	Płock.
2308	37	Paprocki Adam	Dyblin	Dobrzyń nad Wisłą.
2309	38	Piwnicki Adolf	Starorypin	Rypin.
2310	39	Piwnicki Ignacy	Gulbiny	ditto.
2311	40	Plater hr. Krzysztof	Długie	ditto.
2312	41	Podoski August	Rusinowo	ditto.
2313	42	Pomianowski Maryan	Małomin	Sierpc.
2314	43	Pomiechowski Jan, ks.	Dobrzejewice	Lubicz.
2315	44	Prażmowski Antoni	Lubin	Lipno.
2316	45	Ramlau Józef	Obrowo	ditto.
2317	46	Romocki Kazimierz	Sadłowo	Rypin.
2318	47	Rościszewski Antoni	Brzeźno	Lipno.
2319	48	Rudowski Antoni	Sudragi	Sierpc.
2320	49	Rutkowski Ignacy	Spethal	Włocławek.
2321	50	Rutkowski Maryan	Skórzno	ditto.
2322	51	Siemiątkowski Walenty	Wąpielsk	Dobrzyń nad Drwęcą.
2323	52	Sierakowski hr. Alfons	Osiek pod Brodnicą	Rypin.
2324	53	Smoleński Ludwik	Mazowsze	Zbójno.
2325	54	Sokołowski Felicyan	Kamiennica	Dobrzyń nad Wisłą.
2326	55	Sokołowski Ludwik	Lenie Małe	ditto.
2327	56	Sumiński hr. Artur	Zbójno	Zbójno.
2328	57	Szadkowski Erazm	Czernikowo	Lipno.
2329	58	Wąsowicz Hippolit	Tłuchów	ditto.
2330	59	Wilczewski Franciszek	Jastrzębie	ditto.
2331	60	Zieliński Gustaw	Skępe	ditto.
2332	61	Zieliński Kazimierz, Adolf	Wola	—
2333	62	Zieliński Stanisław	Sumin	Lipno.
2334	63	Zieliński Wacław	Piotrkowo	Dobrzyń nad Drwęcą.
		XXXII. Powiat Mławski.		
		68) *Okręg Mławski.*		
2335	1	Bagiński Wincenty	Skoczkowo	Sierpc.
2336	2	Baliński Stanisław	Będzemin	Bieżuń.
2337	3	Bogatko Antoni	Siemiątkowo	ditto.
2338	4	Bogatko Edward	ditto	ditto.
2339	5	Chełmicki Henryk	Niedroż	ditto.
2340	6	Chełmicki Juliusz	Kosemino	ditto.
2341	7	Czechowicz Belin	Majki	Sierpc.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2342	8	Gadomski Alexander	Dziębaków	Sierpc.
2343	9	Goszczyński Łukasz	Unieck	Raciąż.
2344	10	Hasse Ludwik	Bieżuń	Bieżuń.
2345	11	Hilczyński Jan	Sarnowo	Szreńsk.
2346	12	Jabłoński Antoni	Kowalewo	Lelice.
2347	13	Kanigowski Ignacy	Mdzewko	Szreńsk.
2348	14	Karpiński Alexander	Strzegowo	Raciąż.
2349	15	Karwosiecki Gabryel	Stara Wieś	Sierpc.
2350	16	Kawecki Stanisław	Kosiny	Mława.
2351	17	Kiełczewski Zygmunt	Szabsk	Raciąż.
2352	18	Kijewski August	Wola	Mława.
2353	19	Kisielnicki Włodzimierz	Zielona	ditto.
2354	20	Kosiński Antoni	Lipowiec	ditto.
2355	21	Kosiński Józef	Kęczewo	ditto.
2356	22	Kownacki Ludwik	Turza	ditto.
2357	23	Krośnicki Paweł	Podkrajewo	ditto.
2358	24	Lasocki Bronisław	Bieżuń	Bieżuń.
2359	25	Leppert Szymon	Gnojno	Mława.
2360	26	Leppert Tomasz	Łążek	ditto.
2361	27	Malinowski Józef	Dąbrowa	ditto.
2362	28	Malinowski Piotr	Kowalewsko	ditto.
2363	29	Mączewski Ludwik	Kobyla Łąka	Bieżuń.
2364	30	Mieczkowski Franciszek	Trzask	Szreńsk.
2365	31	Morawski Alfons	Strzałków	Mława.
2366	32	Morawski Konstanty	Trzcianka	ditto.
2367	33	Mostowski Edmund	Windyki	ditto.
2368	34	Owczarski Alexander	Łoszewo	—
2369	35	Płoski Alexander	Bońkowo	Szreńsk.
2370	36	Podczaski Stanisław	Zawady	ditto.
2371	37	Podczaski Władysław	Niegocin	ditto.
2372	38	Pomarnacki	Ratowo	ditto.
2373	39	Rościszewski Karol	Kosiny Stare	Mława.
2374	40	Rudowski Szymon	Krępa	ditto.
2375	41	Skarzyński Bronisław	Miłobędzyn	Warsz. N. 1582.
2376	42	Sonenberg Karol	Radzimowice	Szreńsk.
2377	43	Sonenberg Stanisław	Bogurzyn	Mława.
2378	44	Swiętochowski Franciszek	Kosinki	ditto.
2379	45	Szarewicz Teodor	Kaczorowo	Raciąż.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2380	46	Tabęcki Konstanty	Dłutowo	Szreńsk.
2381	47	Tabulski Franciszek	Borkowo	Sierpc.
2382	48	Telakowski Klemens	Kowalewo	Mława.
2383	49	Tuchołka Floryan	Gozdowo	Lelice.
2384	50	Turowski Kazimierz	Koziobrody	Raciąż.
2385	51	Turowski Stanisław	ditto.	ditto.
2386	52	Turowski Włodzimierz	Komonino	ditto.
2387	53	Wiśniewski Ignacy	Rozwązin	Bieżuń.
2388	54	Wiśniewski Władysław	Kossobudy	Raciąż.
2389	55	Wołowski Stanisław	Poniatów	Warszawa.
2390	56	Wołowski Władysław	Chamsk	Bieżuń.
2391	57	Zaremba Erazm	Sarnowo	ditto.
2392	58	Zawadzki Antoni	Giżyn	Raciąż.
2393	59	Żdżarski Teofil	Sławęcin	Bieżuń.
2394	60	Żochowski Marcin	Kraśniewo	Płock.
		XXXIII. Pow. Przasnyski.		
		69) *Okręg Przasnyski.*		
2395	1	Beuth Antoni	Rumoka	Ciechanów.
2396	2	Boski Alexander	Garwarz	—
2397	3	Ciemniewski Seweryn	Gołotczyzna	Ciechanów.
2398	4	Czosnowski Tytus	Rzegnowo	Przasnysz.
2399	5	Dęby Stanisław	Drążdżewo	—
2400	6	Dembowski Aleksy	Przedwojewo	Ciechanów
2401	7	Duczymiński Ludwik	Szumsk	—
2402	8	Dzierżanowski Franciszek	Luberadz	—
2403	9	Eger Adam	Rykaczew	Przasnysz.
2404	10	Grabowski Adam	Luszew	Płońsk.
2405	11	Grabowski Józef	Krery	—
2406	12	Gutkowski Józef	Smiecin	—
2407	13	Jackowski Józef	Glinojeck	Raciąż.
2408	14	Józefowicz Henryk	Sońsk	Ciechanów.
2409	15	Kamiński Antoni	Łanięta	—
2410	16	Kanigowski Zygmunt	Sulerzysk	—
2411	17	Karpiński Feliks	Opinogóra	—
2412	18	Kiciński hr. Bronisław	Ojrzeń	Ciechanów.
2413	19	Kisielnicki Stanisław	Leszno	Przasnysz.
2414	20	Kleczeński Roman	Przasnysz	Przasnysz.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2415	21	Kolbe Tomasz	Dąbrówka Brzozowa	Przasnysz.
2416	22	Krasiński hr. Karol	Krasnosiele	—
2417	23	Krasiński hr. Ludwik	Krasne	Pułtusk.
2418	24	Krośnicki Antoni	Choszczewka	Przasnysz.
2419	25	Lasocki Ezechiel	Karwacz	ditto.
2420	26	Lentz August	Rębów	—
2421	27	Lesiewski Konstanty	Osiek dolny	Osiek Dolny.
2422	28	Lutosławski Edward	Rembielin	Chorzele.
2423	29	Łempicki Adolf	Maluzyn	—
2424	30	Markowski Antoni	Zeńbok	Przasnysz.
2425	31	Mieczyński Ludwik	Grudusk	ditto.
2426	32	Miedzielski Wincenty	Pęczki	—
2427	33	Mieszkowski Mikołaj	Kargoszyn	Ciechanów.
2428	34	Młodzianowski Daniel	Wólka Łanięcka	ditto.
2429	35	Narzymski Józef	Bogate	—
2430	36	Ostrzeniewski Konstanty	Łopacin	Ciechanów.
2431	37	Pudłowski Maryan	Ciemniewko	ditto.
2432	38	Radzimiński Zefiryn	Swiniary	Przasnysz.
2433	39	Rykowski Eugeniusz	Krzynowłoga Wielka	—
2434	40	Smoleński Maciéj	Szczurzyn	Ciechanów.
2435	41	Studziński Alexander	Gostków	—
2436	42	Tański Tomasz	Czernice	Przasnysz.
2437	43	Włodek Hippolit	Niestun	Ciechanów.
		XXXIV. Pow. Ostrołęcki.		
		70) *Okręg Ostrołęcki.*		
2438	1	Bogucki Henryk	Laski	Ostrołęka.
2439	2	Chotecki Alexander	Rembisze	ditto.
2440	3	Ciemniewski Andrzéj	Komorowo	Ostrów.
2441	4	Dąbkowski Ignacy	Janki	Ostrołęka.
2442	5	Fiszer Józef	Ławy	ditto.
2443	6	Glinka Józef, *Czł. Kom.*	Szczawin	Sieluń.
2444	7	Glinka Mikołaj	Susk	ditto.
2445	8	Gniewosz Antoni	Grabowo	Ostrołęka.
2446	9	Górski Mikołaj	Kunin	ditto.
2447	10	Grąbczewski Paweł	Pokrzywnica	ditto.
2448	11	Grochowski Roman	Przytuły	ditto.
2449	12	Grudowski Maryan	Borki	ditto.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2450	13	Kołakowski Leon, ks.	Nur	Nur.
2451	14	Komierowski Józef	Wąsewo	Ostrołęka.
2452	15	Komierowski Ludwik	Brzezinka	ditto.
2453	16	Kossobudzki Józef	Krzeczkowo	Czyżewo.
2454	17	Kowalewski Józef, ks.	Wąsewo	Ostrołęka.
2455	18	Lasocki Adryan	Czernie	ditto.
2456	19	Lasocki Ignacy	Łątczyn	ditto.
2457	20	Leśnik Konrad	Ostrołęka	ditto.
2458	21	Litwiński Adolf	Przeczki	ditto.
2459	22	Łempicki Kazimierz	Daniłowo	Ostrów.
2460	23	Małowiejski Józef	Gostków	Czyżewo.
2461	24	Marchwicki Maciéj	Brzeźno	Sieluń.
2462	25	Mierzyński Ludwik	Myszyniec	Ostrołęka.
2463	26	Nowek Michał, ks.	Rzekuń	ditto.
2464	27	Puchała Włodzimierz	Troszyn	ditto.
2465	28	Skowroński Maryan, ks.	Czerwin	ditto.
2466	29	Sokołowski Leopold	Czyżewo	Czyżewo.
2467	30	Wiszowaty Wiktor	Zabiele	Ostrołęka.
2468	31	Wróbel Tomasz	Czyżewo	Czyżewo.
2469	32	Zambrzycki Jan	Zambrzyce	Sieluń.
2470	33	Zieliński Piotr	Zastawie	—
		XXXV. Pow. Łomżyński.		
		71) *Okręg Łomżyński.*		
2471	1	Doliwa Lucyan	Wola Zambr.	Zambrów.
2472	2	Downarowicz Władysław	Olszyny	Łomża.
2473	3	Drewnowski Symforyan	Rogowo	Ostrów.
2474	4	Gajewski Paweł	Żabików	Łomża.
2475	5	Godlewski Ludwik	Grzymały	Zambrów.
2476	6	Grabowski Paweł	Mały Płock	Łomża.
2477	7	Grobicki Mikołaj	Chmielewo	ditto.
2478	8	Grochowski Alexander	Rydzewo	Ostrołęka.
2479	9	Jabłoński Adam	Pniewo	Łomża.
2480	10	Kazimirus Seweryn	Borzejewo	—
2481	11	Kisielnicki Franciszek	Kisielnica	Łomża.
2482	12	Kisielnicki Józef	Stawiszki	ditto.
2483	13	Kisielnicki Julian	Kisielnica	ditto.
2484	14	Kisielnicki Konstanty	Sławiec	ditto.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2485	15	Kisielnicki Ludwik	Janczewo	Łomża.
2486	16	Kisielnicki Witold	Korzeniste	—
2487	17	Kotowski Kajetan	Dobrzyjałowo	Łomża.
2488	18	Krynicki Franciszek	Drozdowo dolne	ditto.
2489	19	Lutosławski Franciszek	Drozdowo Górne	ditto.
2490	20	Łuniewski Antoni	Łomża	ditto.
2491	21	Mleczko Jan	Poryte	Zambrów.
2492	22	Narbutt Benedykt	Cydzyń	Łomża.
2493	23	Omyliński Otton	Łuby	Miastków.
2494	24	Radoszkowski Wacław	Drogoszewo	Ostrołęka.
2495	25	Rembieliński Eugeniusz	Jedwabne	Łomża.
2496	26	Rutkowski Lucyan	Grochy pogorzel.	Zambrów.
2497	27	Rzętkowski Antoni	Jeziorki	Łomża.
2498	28	Truskolaski Stanisław	Kubra	—
		72) *Okręg Tykociński.*		
2499	1	Biłgorajski Franciszek	Glinnik	Wys. Mazowiec.
2500	2	Ciecierski Stefan	Ciechanowiec	Ciechanowiec.
2501	3	Fiszer Ludwik	Wysokie Mazo-	Wys. Mazowiec.
2502	4	Gloger Jan	Złotorya (wiec.	Tykocin.
2503	5	Hube Michał	Ciechanowiec	Ciechanowiec.
2504	6	Jeliński Ignacy	Mazury	Wys. Mazowiec.
2505	7	Kierżnowski Alexander	Szepietowo	ditto.
2506	8	Kierżnowski Józef	Stokowisko	ditto.
2507	9	Kurcyusz Aleksy	Wojciechy	ditto.
2508	10	Leśniewski Jan	Kuczyn	Ciechanowiec.
2509	11	Pieńkowski Leon	Osnówka	ditto.
2510	12	Rostworowski Adam	Tykocin	Tykocin.
2511	13	Rostworowski Roman	Kowalewszczy-	ditto.
2512	14	Sosnowski Włodzimierz	Jeżew (zna	ditto.
2513	15	Starzeński hr. Henr., *Czł.K.*	Kluków	Ciechanowiec.
2514	16	Starzeński hr. Kazimierz	Pietków	Wys. Mazowiec.
2515	17	Starzeński hr. Michał	Nowodwory	Ciechanowiec.
2516	18	Starzeński hr. Wiktor	Strabla	Wys. Mazowiec.
2517	19	Szczuka Artur	Ciechanowiec	Ciechanowiec.
2518	20	Szczuka Dominik.	Bojenka	ditto.
2519	21	Wolski Bronisław	Domanów	Wys. Mazowiec.
2520	22	Wysokiński Felix	Złotorya	Tykocin.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
		XXXVI. Pow. Augustows.		
		73) *Okręg Augustowski.*		
2521	1	Augustowski Jan	Witkowszczyzna	Lipsk.
2522	2	Ejnarowicz Józef	Krasnowo	Sejny.
2523	3	Ejsymont Władysław	Płaskowce	Lipsk.
2524	4	Gąsowski Spirydion	Karolin	ditto.
2525	5	Górski Ludwik	Bala Kownacka	ditto.
2526	6	Janiszewski Paulin	Kolnica	Augustów.
2527	7	Karwowski Ignacy	Hołynka	Lipsk.
2528	8	Maciejewski Ignacy	Rokożyn	ditto.
2529	9	Niedźwiedzki Antoni	Kadysz	ditto.
2530	10	Puciatycki Lucyan	Kuków	Suwałki.
2531	11	Rydzewski Bronisław	Bala Sucha	Lipsk.
2532	12	Sobolewski Wojciech	Białe Błota	ditto.
2533	13	Szaniawski Anatol	Swiack	ditto.
2534	14	Szymborski Józef	Kiełbaski	ditto.
2535	15	Tukałło Walery	Peretuń	ditto.
2536	16	Wołłowicz hr. Michał	Swiack	ditto.
2537	17	Wołłowicz hr. Witold	Wasilewicze	ditto.
		74) *Okręg Biebrzański.*		
2538	1	Białosuknia Wincenty	Brzuski	—
2539	2	Bońkowski Adolf	Pomiary	—
2540	3	Bońkowski Felix	Grajewo	Grajewo.
2541	4	Doliwa Edward	Kumelsk	Szczuczyn.
2542	5	Doliwa Szczepan	ditto	ditto.
2543	6	Downarowicz Marcelli	Możdżenie	—
2544	7	Hincz Jan	Ciszew	—
2545	8	Kisielnicki Ignacy	Szczuczyn	Szczuczyn.
2546	9	Łempicki Karol	Wierzbów	ditto.
2547	10	Markowski Walenty	Netta	Rajgród.
2548	11	Obrycki Antoni	Czarnówek	Szczuczyn.
2549	12	Orechwa Stanisław	Augustów	Augustów.
2550	13	Puciatycki Tadeusz	Podliszewo	—
2551	14	Świderski Władysław	Białaszewo	Szczuczyn.
2552	15	Waga Andrzéj	Pruska	Rajgród.
2553	16	Waga Felix	Grabowo	—
2554	17	Woyczyński Jan	Ławsk	Szczuczyn.

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2555	18	Woyczyński Jan (syn)	Ławsk	Szczuczyn.
2556	19	Żelechowski	Bogusze	Grajewo.
2557	20	Żmijewski Felix	Dybła	—
		XXXVII. Pow. Sejneński.		
		75) *Okręg Sejneński.*		
2558	1	Abłamowicz Józef	Justynianów	Sejny.
2559	2	Abłamowicz Kazimierz	Niehoreło	ditto.
2560	3	Borewicz Michał	Klejwy	ditto.
2561	4	Gawroński Mieczysław	Szławanty	ditto.
2562	5	Gutt Alexander	Kurdymokszty	Łoździeje.
2563	6	Gutt Zygmunt	Okocie	Kalwarya.
2564	7	Klonowski Eustachy	Mieławszewczyzna	Łoździeje.
2565	8	Kruszewski Antoni (junior)	Lejpuny	Sejny.
2566	9	Mejer Andrzéj	Łumbie	Sereje.
2567	10	Nowacki Władysław	Grykapol	Łoździeje.
2568	11	O'Rourck Alexander	Wsielub	Sejny.
2569	12	Osipowski Ksawery	Sereje	Sereje.
2570	13	Paszkiewicz Julian	Hołny	Sejny.
2571	14	Skarzyński Dyonizy	Bendry	Sereje.
2572	15	Skarzyński Onufry	ditto	ditto.
2573	16	Swida Alexander	Sudaskie	Szypliszki.
2574	17	Swida Konstanty	Maćków	Sejny.
2575	18	Szmidt Bronisław	Stajderyszki	Łoździeje.
2576	19	Szumkowski Antoni	Jurgielewczyzna	Sejny.
2577	20	Tukałło Antoni	Raczkowczyzna	Sereje.
2578	21	Uszyński Konstanty	Metele	ditto.
2579	22	Walicki hr. Leopold	Jeziory	Sejny.
		XXXVIII. Pow. Kalwaryj.		
		76) *Okręg Kalwaryjski.*		
2580	1	Ballogh Jan	Szawdyniszki	—
2581	2	Bułharyn Włodzimierz	Bułhakowsk	Kalwarya.
2582	3	Floryanowicz Henryk	Porowsie	ditto.
2583	4	Fritz Karol	Poszerwinty	Wisztyniec.
2584	5	Galera Adolf	Rutkiszki	—
2585	6	Gawroński Wiktor	Szukla	Wiłkowyszki.
2586	7	Gawroński Zygmunt	Kirsna	—

Ner bieżący ogólny	Ner bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2587	8	Gejsztor Zenon	Dydwiże	—
2588	9	Gerlach Juliusz	Bartniki	Kalwarya.
2589	10	Hasfordt Leopold	Łankupiany	Wierzbołów.
2590	11	Hasfordt Robert	Pojewoń	ditto.
2591	12	Hippel Edward	Wembry	Wiłkowyszki.
2592	13	Jackowski	Oniszki	Sereje.
2593	14	Lengnick August	Poróżniewo	—
2594	15	Narbutt Prot	Promież	—
2595	16	Skąpski Felix	Romantyszki	Wiłkowyszki.
2596	17	Steppuhn Emil	Podborek	Wierzbołów.
2597	18	Suchocki Felix	Kłankupie	Wiłkowyszki.
2598	19	Szabuniewicz Gustaw	Królowe Krzesło	ditto.
2599	20	Szeligowski Tomasz	Semeneliszki	—
2600	21	Uszyński Alexander	Koleśniki	Kalwarya.
2601	22	Weigelat Henryk	Nowa Wola	Wierzbołów.
2602	23	Wietcki Józef	Wiłkowyszki	Wiłkowyszki.
2603	24	Wiszniewski Stefan	Rumbowicze	Preny.
2604	25	Wiszniewski Szymon	Soboliszki	Maryampol.
2605	26	Wolski Tomasz	Winksznupie	Kalwarya.
2606	27	Zieliński Józef	Kotowszczyzna	—
		XXXIX. Pow. Maryampol.		
		77) *Okręg Maryampolski.*		
2607	1	Bergman Jan	Rołupie	Preny.
2608	2	Bichler	Chlebiszki	ditto.
2609	3	Bouffał Dominik	Leonów	Wejwery.
2610	4	Dombrowicz Karol, *Czł. K.*	Dobrowola	ditto.
2611	5	Fergüss Konstanty	Poniemoń	—
2612	6	Floryanowicz Ksawery	Sokołupiany	—
2613	7	Gejsztor Józef	Kwieciszki	—
2614	8	Godlewski Józef	Freda	Wejwery.
2615	9	Henke August	Rożele	—
2616	10	Hryncewicz Julian	Iłgów	—
2617	11	Krzysztofowicz Mikołaj	Leśnictwo	—
2618	12	Lej Jan	Igliszki	Preny.
2619	13	Lorck Karol	Marwa	Jakimiszki.
2620	14	Mirski książę Adam	Pietkieliszki	—
2621	15	Moeller Julian	Oszminta	Wejwery.

Nr bieżący ogólny	Nr bieżący okręgowy	Nazwisko i Imię	Miejsce zamieszkania	Stacya pocztowa.
2622	16	Mühloke Jerzy	Giełgudyszki Wyższe	Maryampol, Szaki.
2623	17	Pusch August	Pogiermonie	Wejwery.
2624	18	Sanden Alfred	Giełgudyszki Niższe	Maryampol, Szaki.
2625	19	Szabuniewicz	Antonów	Maryampol.
2626	20	Tyszkiewicz hr. Benedykt	Błogosławieństwo	Wejwery.
2627	21	Wojzbun Józef	Krótkąpie	Maryampol, Szaki.
2628	22	Żaryn Julian	Michalin	Maryampol.

LISTA
CZŁONKÓW HONOROWYCH
TOWARZYSTWA ROLNICZEGO
W KRÓLESTWIE POLSKIEM, W 1859 ROKU.

1. R. T. Paweł Muchanow, Dyr. Gł. Prez. w Kom. Rz. S. W. i D.
2. Gen. Roman bar. Uekskul, Czł. Rad. Administr.
3. R. T. Fryderyk hr. Skarbek, Senator.
4. Professor Jerzy Alexandrowicz.
5. Professor Wojciech Jastrzębowski.
6. Dyrektor Mennicy Antoni Hann.
7. Były Professor Paweł Kaczyński.
8. Jan Nepomucen Kurowski.
9. Professor Stanisław Przystański.
10. Były Professor Antoni Waga.
11. Professor Ludwik Zeuszner.
12. Ksiądz Adam Jakubowski, ze Zgromadzenia OO. Pijarów.
13. Insp. Rol. w południowéj Rossyi, Stroukow.
14. Rządca dóbr Skrzeszewskich, Franciszek Bronikowski.

Nadto na Członków Honorowych zaproszeni zagraniczni:

15. Michał Badeni, Prezes C. K. Tow. Gosp. Roln. Krakowskiego.
16. Henryk hr. Wodzicki, Vice-Prezes tegoż Towarzystwa.
17. Kazimierz hr. Krasicki, Vice-Prezes C. K. Galic. Tow. Roln.
18. Dezydery Chłapowski, Właśc. dóbr Turwi w Wiel. Ks. Poznańs.

Wolno drukować.
W Warszawie, d. 5 (17) Marca 1859 r.
Cenzor, Radca Kollegialny **Stanisławski.**

SPIS RZECZY

Tomu XXXIV.

Stronnica.

Nakładem
akcyi Roczników Gospodarstwa Krajowego,
wyszły dzieła:

Kodex rolnictwa i zarazem uwagi dotyczące ogrodów, sadów, lasów i plantacyj, przez John Sinclaire Baronet, założyciela kommissyi rolniczéj, z dodatkami wyjętemi z tłumaczenia Dombasl'a, III-go wydania; przekład *A.* hr. *Z.* Tomów 2 z tablicami. Cena rubli sr. 2, kop 70.

2. **O stowarzyszeniach wiejskich** do wyrobów mlécznych, znanych w Szwajcaryi pod tytułem: współek nabiałowych; przez Karola Lullin z Genewy (tłumaczenie z francuzkiego). W Warszawie 1845 roku, z tablicą. Cena kop. sr. 22½.

3. **Chemia rolnicza** z przedmową *K. G.* pod tegoż kierunkiem, sposobem popularnym wyłożona przez *Wł. G.* (z trzema tablicami). Cena exemplarza kop. 75.

4. Uwagi nad pytaniami: **czy wielkie lub też małe własności ziemskie, dla ogólnego dobra są pożyteczniejsze.** Tłum. p. *Wł. G.* Cena kop. 50.

5. Michała Chevalier'a, **Ekonomia polityczna.** Ustęp o organizacyi pracy. 8-ka. Warszawa. 1854; p. *Wł. G.* Cena rubel sr. 1.

6. **Treść Roczników** Gospodarstwa krajowego z piérwszych lat XII-tu, 18$\frac{4}{5}\frac{2}{4}$. 8-ka. Warszawa. 1854 p. *Wł. G.* Cena Rsr. 1.

7. **O instytucyach kredytu przemysłowego** (Crédit mobilier) L. Tęgoborskiego; przekład z francuzkiego, pomnożony krótkim życiorysem autora, oraz wstępem i dopiskami przez *Wł. G.* Warszawa. 1857. 8ka. 7 arkuszy. Cena 60 kop.

SPIS RZECZY.